urzica

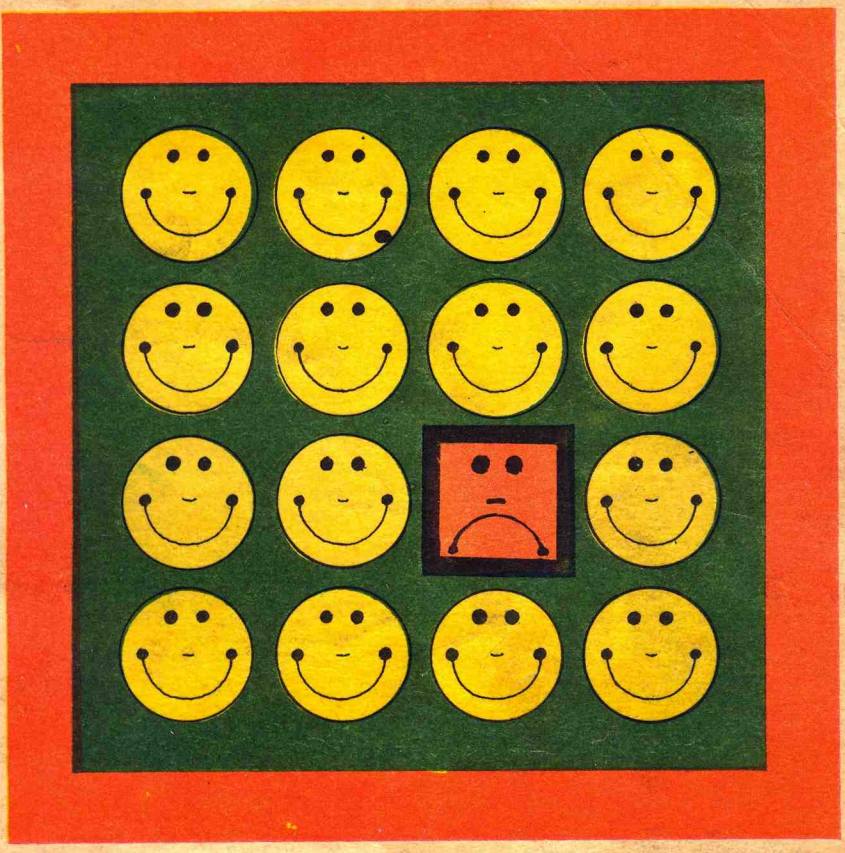

PERPETUUM COMIC '84

10

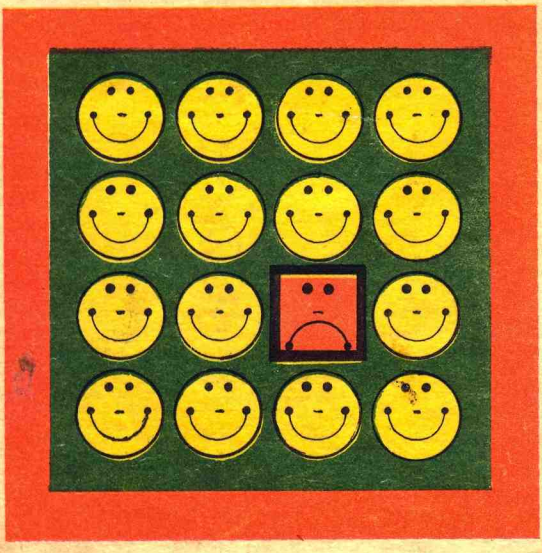

ÎN PREGĂTIRE

PERPETUUM COMIC
'85

ANTOLOGIE ANUALĂ DE
UMOR ROMÂNESC ȘI UNIVERSAL

Lei 25

Coperta:
V. OLAC

Prezentarea artistică:
A. POCH

Tehnoredactarea:
IOSEF TOTH

PERPETUUM COMIC '84

10

ANTOLOGIE
DE UMOR ROMÂNESC ŞI UNIVERSAL
EDITATĂ DE

urzica

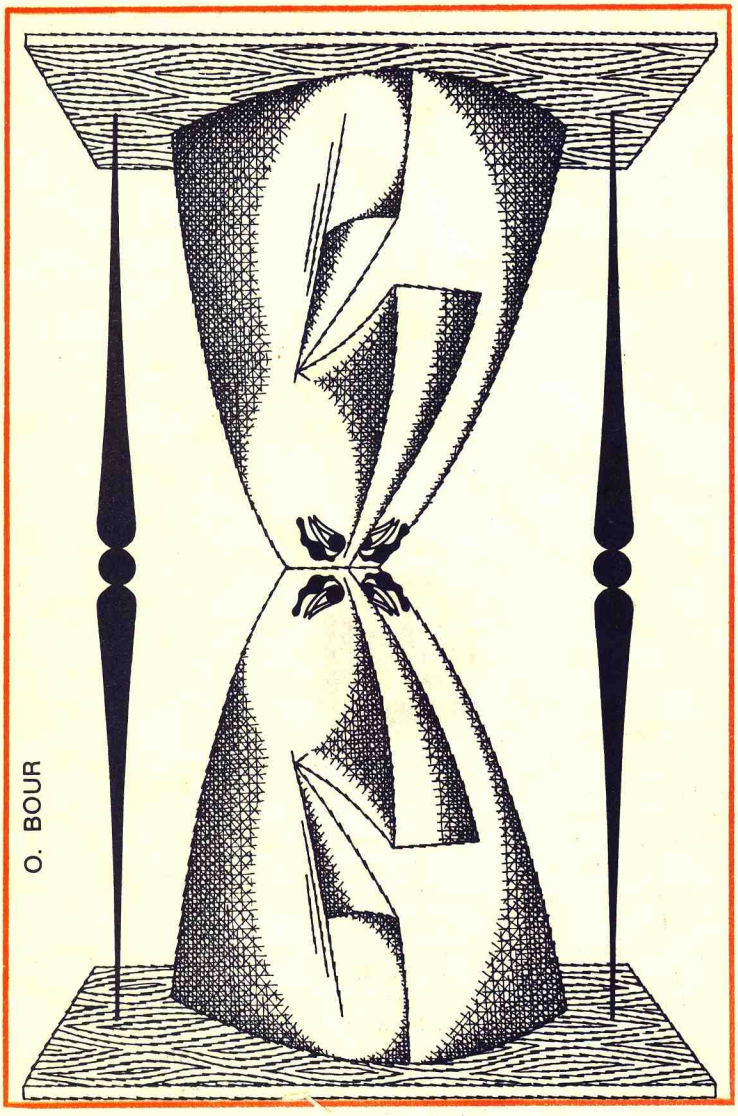
O. BOUR

I

ANIVERSARĂ

Continuînd tradiţiile combatante ale unor glorioşi înaintaşi
precum Creangă şi Caragiale, Eminescu şi Arghezi,
satira şi umorul românesc,
cunoscînd o adevărată renaştere
în anii prefacerilor revoluţionare din ţara noastră,
ca părţi integrante ale literaturii şi artei acestor ani,
au intervenit activ în viaţa socială,
împlinindu-şi astfel misiunea nobilă, încredinţată de partid
de „a curăţa pădurea de uscături,
pentru a-i permite să crească nestingherită, viguroasă".
O întreagă pleiadă de scriitori şi artişti
s-au format în acest climat al spiritului revoluţionar combativ,
intransigent faţă de mentalităţile vechi, retrograde,
pentru afirmarea virtuţilor omului nou.

ALEXANDRU PECICAN

ALEX. ȘTEFĂNESCU

MATURITATEA UMORULUI ROMÂNESC

Dacă s-ar alcătui o antologie a umorului românesc din anii de după război, ar rezulta un volum uriaș, care ar ieși cu greu pe ușa librăriei și pe care nu l-ar putea duce decît șase oameni, de mărimea lui Mircea Sântimbreanu. Iar în urma acestui insolit convoi ar trebui să se afle alți șase, împovărați cu un magnetofon gigantic, depozitar al imensei producții umoristice orale. Continuitatea dintre perioada interbelică și aceea postbelică s-a realizat în acest domeniu mai deplin decît în altele, poate și pentru că simțul umorului reprezintă una dintre trăsăturile caracteristice ale spiritului românesc. Este adevărat că în aproximativ primii cincisprezece ani din cei patruzeci cîți numără noua noastră existență umorului i s-a impus o anumită disciplină și, uneori, o disciplină de fier, verbele „a biciui", „a înfiera", „a vești" devenind uzuale în terminologia criticii literare —, însă înclinațiile noastre naturale au făcut să se păstreze gustul pentru rîsul liber, electrizant, pentru ironia plină de tandrețe, pentru comicul pitoresc, à la Nastratin Hogea, pentru subtilul umor cărturăresc. Spiritul românesc atribuie în mod spontan umorului o funcție pedagogică, însă tocmai pentru că îi atribuie o asemenea funcție îl înțelege funcționînd într-un climat de comuniune sufletească și de seninătate a atitudinii critice. Păstrarea unui echilibru de fond — asemănător cu calmul profunzimilor acvatice sub valurile răscolite de furtună — s-a datorat și prezenței spirituale în noua noastră cultură a unor corifei ai literaturii din glorioasa perioadă interbelică sau măcar a unor modești, dar consecvenți păstrători ai tradițiilor. După război a continuat să scrie (chiar dacă un timp liniștea patriarhală de la Mărțișor i-a fost tulburată de duduitul de *pick-hammer* al „analizelor" efectuate de Sorin Toma et company) unul dintre așii pamfletului românesc, Tudor Arghezi, înzestrat cu o putere supraomenească, diabolică de a demonta și reconstitui grotesc fizionomiile morale și de a combina cuvintele limbii române după legile orfevreriei. Asociindu-se acțiunii de salvgardare a ținutei artei comicului, G. Călinescu s-a lansat — îndeosebi în greu egalabilul roman *Bietul Ioanide* — în caricaturizarea plină de vervă a unor tipuri umane căzute în desuetudine (ca să nu mai vorbim de umorul de idei practicat în întreaga sa publicistică), Mihail Sadoveanu și-a păstrat zîmbetul blajin, de sihastru eminescian care îi privește pe oameni ca pe niște copii necuminți, a scris o proză șarjată cu inventivitate. Al. Kiri-

țescu, Tudor Mușatescu, Mircea Ștefănescu, comediografi prolifici, ca și un poet și epigramist de delicatețea și pregnanța lui Mircea Pavelescu au avut și ei grijă ca efervescența șampaniei din pahar să nu se stingă complet. În perioada imediat postbelică s-a afirmat, apoi, ca foiletonist cu umor bogat, de tip gogolian, un scriitor pe nedrept ignorat azi, V. Em. Galan, autorul unui serial satiric de mare succes publicat în paginile ziarului *Scînteia, Memoriile agentului electoral Teică Pasăre* și a unor remarcabile pagini cu tentă pamfletară incluse în romanul *Bărăgan, I.* A venit în prim-planul dramaturgiei noastre noi Aurel Baranga, talentat succesor al lui I. L. Caragiale și foarte activ producător de texte. S-a manifestat impetuos Nicuță Tănase, un publicist mereu în formă de zile mari al cărui volum de debut, *M-am făcut băiat mare,* l-a încîntat și pe Mihail Sadoveanu. S-a impus, apoi, conștiinței publice inepuizabilul Mircea Sântimbreanu, un adevărat om-orchestră al umorului vivant (de bon viveur!), specializat, din răsfăț, în literatura pentru copii. Și cîte alte exemple n-ar mai putea fi aduse în discuție! În schimb, se cuvine să nu mai aducem în discuție zeflemeaua ieftină secretată de I. Ludo și de alți umoriști care credeau că lupta dintre clase seamănă cu lupta dintre clasa întîi și clasa a doua pentru obținerea titlului de „cel-care-scoate-cel-mai-caraghios-limba".

După 1965, venirea la conducerea țării a unui om nou a adus un suflu nou în toate domeniile vieții materiale și spirituale, inclusiv în domeniul umorului. Numeroși autori, fie lansați, fie relansați acum — Teodor Mazilu, inspirat utilizator al procedeelor literaturii absurdului în teatrul satiric, Nicolae Tăutu regizor de farse povestite apoi cu blajinătate și un surîs colegial, Ion Băieșu, inventator, printre altele, al celebrului cuplu Tanța și Costel, Valentin Silvestru, specialist în umorul neologistic, tăios ca laserul, Vasile Băran, bijutier al „microsioanelor", adică al unor bombe artizanale cu explozie întîrziată, Mircea Palaghiu, unul dintre puținii umoriști care știa să se adreseze tinerilor fără să le creeze neplăcutul sentiment că sînt dădăciți, Octav Pancu-Iași, strălucit causeur, Eugen Seceleanu, maestru al sarcasmului, Ion D. Sîrbu, care a avut de așteptat mai bine de douăzeci de ani pînă și-a putut publica proza satirică profundă, cu tentă filosofică din volumul *Șoarecele B. și alte povestiri.* Nicolae Tațomir, semnatarul unui volum de satire nelipsite de o anumită causticitate, Dumitru Solomon, un moralist modern, Viorel Cacoveanu, cu literatura sa curajoasă, derivată din ziaristică, Laurențiu Cerneț, parodist pedant al stilului pedant, Ion Coja, lingvist și avocat al apărării în procese dinainte pierdute, dar și autor al unui roman de umor macabru, un fel de labirint al logicii, *Carnaval la Constanța,* Radu Cosașu, publicist cu cerneală fosforescentă în vîrful peniței, Dumitru Dinulescu, adept al genului scurt, foarte scurt și extraordinar de scurt, Mircea Radu Iacoban, resuscitator al teatrului bulevardier, Tudor Popescu, mare comediograf al moravurilor zilelor noastre, Valentin Șerbu, reprezentant al stilului sec, de un umor irezistibil, Mircea Horia Simionescu, cel mai prestigios creator de umor livresc, autorul unor enciclopedii ale unor științe imaginare, Tudor Octavian, geometru caustic al ritualurilor vieții zilnice, Iosif Naghiu, observator fin, cu aluzii parabolice în proză ca și teatru, George Arion, semnatarul celui mai bun roman polițist-umoristic apărut vreodată la noi, *Atac în bibliotecă,* Ștefan M. Găbrian, cu un mod direct, de o maximă eficiență satirică, de a schița aspecte ale realității imediate, Rodica Tott, autoare cu multiple disponibilități, trecînd cu ușurință de la

vers la proză și la comentariul ironic, Tudor Vasiliu, virtuoz al aforisticii parodice, Ion Tipsie, ironist de clasă, despre care nu poți să știi niciodată dacă vorbește sau nu serios, componenții grupului *Ars amatoria,* adevărați toreadori rămași pînă în prezent neînvinși, dar să încheiem aici lista ca să nu ocupăm tot spațiul tipografic din *Perpetuum comic* — au produs o adevărată renaștere a umorului românesc. Ei au creat și în același timp au exprimat un anumit climat spiritual, favorabil lucidității, emancipării, fanteziei.

Dar cea mai clară dovadă că umorul românesc a ajuns în ultimele patru decenii la o nouă maturitate a sa o constituie prezența discretă sau evidentă a comicului în creația unor autori care n-au făcut în mod deliberat literatură umoristică. Aceste infiltrații de umor în opere grave arată că umorul reprezintă, azi, pentru scriitorul român altceva și mult mai mult decît un simplu divertisment și anume un mod de exprimare firesc, o clipă de neînlocuit în claviatura mijloacelor artistice. Cel mai important prozator de după război, Marin Preda, și-a legat numele de *moromețianism,* adică de o ironie filosofică identificată în conduita unui simplu țăran, neuitatul personaj Ilie Moromete. În scrierile lui Eugen Barbu există, de asemenea, secvențe satirice de indiscutabilă forță, de la cele de un pitoresc argotic, din *Groapa* și pînă la cele excesiv artistizate din *Princepele.* Un umor intelectualizat și voluptuos, cu fior metafizic profesează George Bălăiță, al cărui roman, *Lumea în două zile,* a adus un sunet nou în proza românească. Cine ar putea ignora, apoi, paginile de pamflet incluse de Augustin Buzura în *Orgolii* și în celelalte romane ale sale, în care desenul în general sobru se deformează cîteodată extrem de sugestiv, amintind linia caricaturii lui Daumier? Umorul de tip digresiv, calamburesc și aluziv îl regăsim în cărțile lui Paul Georgescu care, după ce a făcut ravagii, în calitate de critic violent, în magazinul de porțelanuri al literaturii, s-a refugiat în solitudinea prozei. S-ar putea scrie un întreg studiu despre umorul plin de duioșie față de ființa omenească specific prozei lui Nicolae Velea. S-au și scris, deja, asemenea studii despre comicul carnavalesc din cărțile lui Fănuș Neagu și mai ales din publicistica sa sportivă, care convertește anual la literatură mii de iubitori ai sportului (n-ar fi exclus să auzim la un moment dat că s-a dat în folosință un nou stadion destinat lecturii colective în aer liber). Romanele lui Mihai Sin conțin, la rîndul lor, episoade de remarcabilă forță satirică — îndeosebi romanul *Bate și ți se va deschide* — într-o originală asociere cu o comprehensiune de moralist sceptic, Marin Ioniță îndeosebi prin schițele publicate în ultima vreme ne dezvăluie una din fețele identificabile în cărțile sale.

Semnificativ este faptul că și poezia, adică un domeniu în general incompatibil cu hazul, se dovedește permeabilă la umor, dacă-l avem în vedere fie și pe inventivul fabulos Tudor George. Cel mai frapant exemplu îl reprezintă Marin Sorescu, maestru al stilului aluziv și parodic, care, deși a vrut să rămînă „singur printre poeți", este înconjurat astăzi de o întreagă pleiadă de poeți cu simțul umorului. Ar putea fi amintiți aici veșnic tînărul Mircea Dinescu, cu bravada sa de Gavroche al secolului douăzeci, Emil Brumaru, oficiatorul unor ceremonialuri ludico-erotice care scînteiază de ironie ca un minereu aurifer, Leonid Dimov, în a cărui poezie viziunile onirice au, de asemenea, o indefinibilă tentă ironică, Petre Stoica, Horia Zilieru, Mircea Ivănescu, Nicolae Neagu, Mircea Cărtărescu, Gh. Azap și numeroși alții. Chiar și încruntatul Ion Gheorghe a scris o carte, *Zoosophia,* plină de fantezie și de umor.

Ca să nu mai vorbim de marele Nichita, geniu al improvizației, care era și un strălucit moștenitor al umorului ploieștenesc. Un reviriment cunoaște în ultimul timp epigrama, ruda mai mică dar nu și mai săracă a poeziei, numele care o ilustrează fiind dintre cele mai diverse, de la experimentații Ștefan Tropcea și Mircea Ionescu Quintus la mai tinerii George Petrone și Constantin Tudorache.

În sfîrșit, trebuie remarcate și zăcămintele de umor din textele de critică literară. Nu este vorba de umorul involuntar, care are farmecul lui, la reprezentanții tuturor generațiilor, de la Nicolae Ciobanu și pînă la Valentin F. Mihăescu, ci de umorul-umor, produs secundar al intelectualizării și al spiritului democratic. Șerban Cioculescu, St. Cazimir, Valeriu Cristea, Al George, Eugen Negrici, Al. Piru, Cornel Regman, Al. Călinescu, Ioan Buduca, Al. Dobrescu etc. — iată numai o bună parte dintre criticii care au sentimentul relativității propriilor opinii și știu să zîmbească angelic, chiar și în momentul cînd efectuează cu bisturiul profesiei lor adînci incizii în corpul transparent al operei literare.

O caracteristică de prim ordin a spiritului românesc este o nevoie de exteriorizare imediată și de prezență a spectatorilor. Mari creații bufe, în genul epopeii „eroi-comice" a lui Ion Budai Deleanu, care să stea nepublicate cu anii, se scriu foarte rar. În general noi preferăm, în materie de umor, genul scurt sau, mai exact spus, genul imediat. Ne place ca exact în clipa cînd am pus punct textului respectiv să și auzim hohotele de rîs, ropotele de aplauze. Așa se explică, printre altele, prodigioasa producție de comedii, de scenarii pentru comedii cinematografice, de scenete pentru televiziune și așa mai departe. Avînd și o colecție de actori de o valoare extraordinară, cu care s-ar putea mîndri și marile culturi, promovăm umorul destinat declamării, recitării, interpretării. Este adevărat că pînă în prezent aproape nici un dramaturg nu a reușit să iasă cu totul din raza influenței exercitate de I. L. Caragiale, dar cum această rază este foarte cuprinzătoare, permite manifestarea relativ lejeră și a altor personalități. Teodor Mazilu, Aurel Baranga, Paul Everac reprezintă numai cîteva exemple. O atenție aparte merită Tudor Popescu care se apropie, mai curajos decît alții, de temele actualității, de obsedantele, și totuși evitatele teme ale actualității. Titus Popovici, scriitor atît de complex, ne-a oferit îndeosebi în scenariile sale pagini antologice de satiră și umor.

Aceasta este principala formă de educație prin umor: să ne despărțim de propriile noastre erori rîzînd. Uneori lucrurile sînt înțelese altfel și umorului i se pretinde să fie prompt și sever ca un inspector de la C.F.I. I se cere să schimbe pe loc fizionomiile morale ale oamenilor, așa cum procedează un restaurator de statui desfigurate. I se solicită în același timp o maximă diplomație, ca și cum ar fi un negociator în problema delicată a petrolului mondial.

Ceea ce a fost cîștigat în materie de umor, în orice caz, nu mai poate fi pierdut. Nu numai criticii literari, dar oameni din cele mai diferite categorii sociale, nespecializați în literatură, știu astăzi să discearnă între umorul de calitate și umorul fără umor. Principala revistă de satiră și umor a țării, *Urzica*, despre care nu putem nega faptul că ajunsese într-un timp un simbol al umorului mărunt și căznit, obținut prin fierberea și refierberea aceleiași fărîme de substanță activă, a cunoscut în ultimii ani un adevărat reviriment, datorat în primul rînd lărgirii cercului de colaboratori pînă la cu-

prinderea unor scriitori reprezentativi ai literaturii române actuale. Puține alte publicații — *Viața studențească, Suplimentul literar-artistic* al *Scînteii tineretului, Tomis* — au ținut și țin sus steagul ironiei, al spiritului polemic, al fanteziei. Ar mai trebui citată poate, revista *Cinema*, dar există o reținere din cauză că în publicistica practicată aici se simte influența covîrșitoare exercitată de personalitatea Ecaterinei Oproiu. Un exemplu de emancipare de sub tirania unor modele, îl oferă redactorii de la *Flacăra* care reușesc sa facă din umor un eficient instrument de intervenție benefică în viața socială. Alte reviste au trecut peste noapte la umor atunci cînd s-a pus problema rentabilizării lor. A fost o recunoaștere — de voie, de nevoie — a popularității de care se bucură umorul la noi. Din nefericire, multe dintre aceste schimbări la față s-au produs sub semnul diletantismului și, uneori, al kitsch-ului.

Fără îndoială, maturitatea unei literaturi satirico-umoristice stă în trecutul ei bogat în valori perene, dar nu mai puțin în viitorul pe care-l garantează, viitor în plină afirmare. E tocmai situația în care se află acest compartiment al literaturii și artei noastre la ora de față, îndeosebi ca urmare a climatului moral statornicit în ultimele decenii, a resurselor noi pe care le-a identificat, pentru a duce mai departe, la un înalt nivel ceea ce am realizat pînă în prezent, întrucît, vorba unui autor dinainte de război, „la patruzeci de ani începe viața." De pe acum se configurează prin cărți sau apariții o seamă de talente capabile să contribuie la acreditarea unui nou umor românesc. Se distinge înainte de toate fertilitatea în cîmpul literaturii satirico-umoristice a unei vechi surse din valorificarea căreia și-au tras seva și alți autori din ultimele decenii. E vorba de gazetărie, din a cărei practicare asiduă capătă și contur literar scriitori ca Eduard Huidan, Dan Plăeșu, Horia Tabacu, George Cușnarencu, Cornel Udrea, ca să citățm numai cîteva nume care... ne sar în ochi, în mod curent din paginile „Urzicii" sau ale unor cotidiene. Apoi umorul, sau mai bine-zis tratarea dintr-o asemenea perspectivă, cu o evidentă maliție, a unor teme și aspecte ale realității își are adepții săi în rîndurile ultimei promoții de prozatori și poeți și i-aș aminti în această ordine de idei pe Mircea Nedelciu, Nicolae Iliescu, Patrel Berceanu, Gheorghe Moroșanu, Ecaterina Matache și alții. Nu ne rămîne, deci, decît să privim cu încredere ziua de mîine a umorului românesc ale cărei cascade de rîs le și deslușim parcă. Maxima solicitudine se impune cu atît mai mult.

Sîntem în măsură să apreciem că dacă s-ar face, cum ziceam la început, o voluminoasă, urieșească antologie a umorului românesc din toate timpurile, cel circumscris ultimelor patru decenii și-ar găsi în paginile sale un loc reprezentativ, distinct. Și nu e vorba numai de literatură căci, întrucît arta grafică de vocație satirică beneficiază de un comentariu și o selecție aparte, nu am insistat asupra acestor aspecte nu mai puțin relevante. Satira și umorul românesc au darul de a-și fi cîștigat o indiscutabilă personalitate și maturitate, ceea ce nu-i puțin pentru o nouă epocă spirituală.

HORAȚIU MĂLĂELE

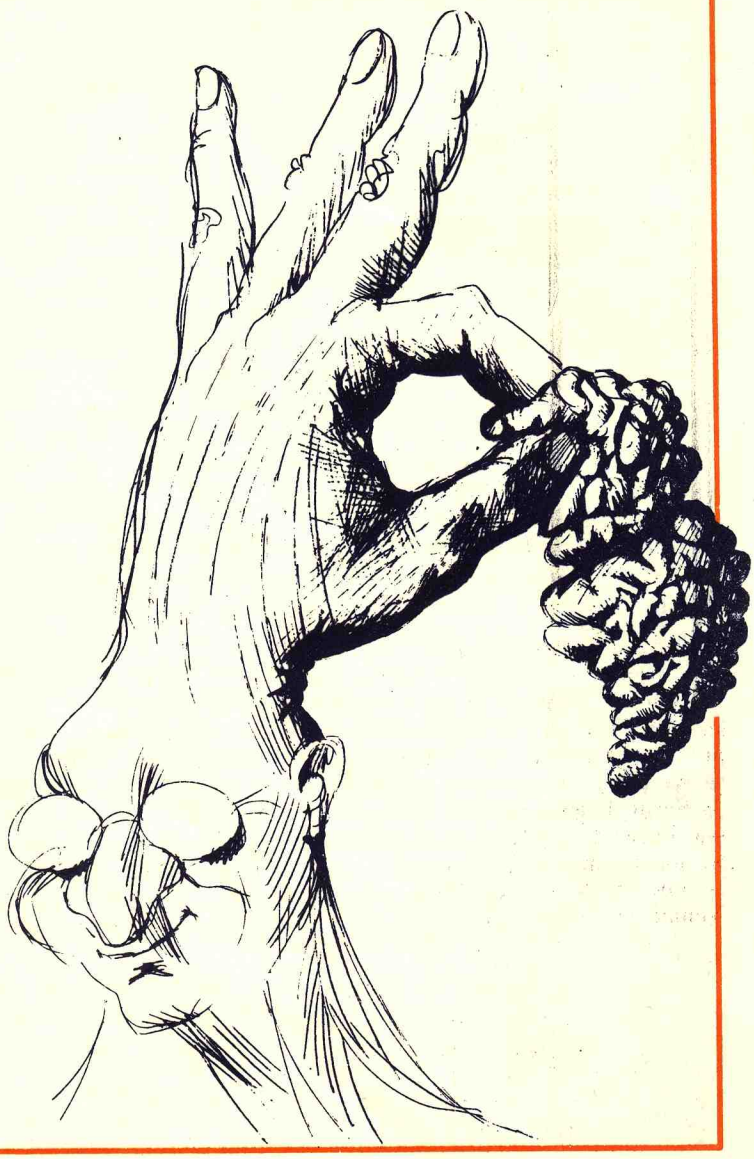

II

MOMENTE ŞI SCHIŢE
ŞI
STIHURI
PESTRIŢE

Cînd manuscrisele prozatorilor şi poeţilor satirici
s-au constituit într-un tot
— bun de trimis la tipar —
a trebuit dat un titlu.
Dezbateri grele, căutări..
Tot atunci, se făcea că nenea Iancu şi Arghezi,
stăteau la o bere, într-un „Gambrinus" olimpian
şi, vrînd să ştie ce se mai întîmplă cu breasla lor, şi-au aplecat
privirile peste umărul truditorilor din Brezoianu
şi au citit, curioşi, manuscrisele:
— Scriu băieţii, scriu!
s-a bucurat Arghezi.
Şi nu te miri ce, acolo...
— Lucruri bune, mie-mi spui? a confirmat Caragiale.
Numai că nu mă dumiresc ce-or moşmondi redactorii atît.
— Caută un titlu pe cît îmi dau seama.
Hai să-i ajutăm că,
dacă mai stau mult,
pierd termenul de intrat în tipografie.
În acea clipă redactorii au strigat: „Evrika!"
Iar manuscrisele au plecat la tipografie
înnobilate de cuvintele a căror dublă paternitate — şi celebritate —
s-au transformat într-un titlu de... onoare!

CIOSU

C. CIOSU

ION BĂIEȘU

CAPRA

CU DOI IEZI

Erau odată, demult, foarte demult, doi țărani care erau vecini. Pe unul îl chema Ion și pe celălalt Gheorghe. Erau oameni nevoiași, aveau cîte un petec de pămînt și cîte o capră. Într-o primăvară, cele două capre au fătat. Capra lui Ion a făcut un ied, iar cea a lui Gheorghe doi iezi. Ion a venit la gard și l-a interpelat pe vecinul său:

— Dragă, cum se explică faptul că capra mea (scuzați cacofonia, dar n-am încotro) a făcut un ied, iar a ta a făcut doi?

— Dragă, i-a răspuns Gheorghe, nici eu nu-mi explic fenomenul, dar asta se întîmplă și la alte animale. Există oi care fată doi miei sau vaci care fac doi viței, ca să dau doar aceste exemple.

Ion a plecat în chip evident nemulțumit de răspunsul lui Gheorghe și nu i-a mai dat bună ziua vreme de o lună. Într-o zi, unul dintre cei doi iezi ai lui Gheorghe a intrat printr-o crăpătură a gardului în grădina lui Ion și nu s-a mai întors.

— Dragă, l-a întrebat Gheorghe, știi ceva despre unul dintre cei doi iezi ai mei?

— Cum să nu! a răspuns Ion. Întrucît l-am surprins pe teritoriul meu personal, l-am tăiat și l-am consumat cu prilejul unei cumetrii. L-am făcut la cuptor și pot să-ți spun că a fost delicios, ne-am lins pe degete.

— Bravo, a zis Gheorghe, dacă tot te-ai decis să comiți un asemenea gest abominabil, puteai, cel puțin, să-mi dai și mie o ciosvîrtă sau să mă inviți la cumetrie.

— Îmi pare rău, a răspuns Ion, cu evidentă ironie, dar nu mi-a venit ideea.

— Bine, atunci o să mai stăm de vorbă pe această temă, a zis Gheorghe.

— Cu plăcere, a scurtat discuția vecinul Ion.

Au trecut o lună și încă o zi și jumătate și se întîmplă că iedul lui Ion sare gardul în grădina lui Gheorghe. Ce face Gheorghe? Prinde iedul, îl taie, îl pune pe frigare și-l mănîncă, după care vine la gard și-i zice lui Ion, în timp ce-și lingea degetele cu poftă:

— Excelent a fost iedul tău. Dar știi de ce? Pentru că am pus mult cimbru pe el și pentru că l-am fript la foc mic. Învață chestia asta de la mine.

Ion n-a zis nimic. De fapt, ce putea să zică? Erau unu la unu. Dar sufletul lui clocotea de răzbunare. Vendeta începuse. Așa se face că, doar după o săptămînă, el sări gardul, în timpul nopții, se repezi asupra celui de al doilea ied al lui Gheorghe, iedul încercă să behăie (de fapt, mai degrabă iedul mehăie), dar îi dădu cu o substanță narcotică pe la bot, îl adormi pe loc și plecă cu el în spinare. A doua zi, cei doi vecini se întîlniră la gard, ca deobicei.

— Știi ceva în legătură cu destinul celui de-al doilea ied al meu? a întrebat Gheorghe.

— Cum să nu?! a răspuns Ion. Pot să te informez că a ieșit din el o pastramă extraordinară. Acum e la afumat. Cînd o fi gata, îți dau să guști.

— Mersi, a zis Gheorghe, nu consum afumături, sufăr cu stomacul.

Gheorghe n-a dormit o noapte, n-a dormit două, pînă a clocit o idee. Ce și-a zis el? „Hai să mă răzbun pe capra vecinului". Și s-a răzbunat. S-a dus noaptea, pe furiș, în curtea rivalului și i-a tăiat coada caprei. Or, ce are mai mîndru și mai simbolic o capră decît coada, pe care o ține întotdeauna în sus, chiar dacă e flămîndă sau bolnavă de rîie?! Lui Ion i-a venit să turbeze. „Dom-le, înțeleg, și-a zis el în

forul lui interior, să tai un animal și să-l mănînci. Dar să-l mutilezi?! Ăsta e un gest antiuman!" Drept pentru care, în noaptea următoare, i-a tăiat și el coada caprei lui Gheorghe. Gheorghe, la rîndul lui, s-a enervat și el și a procedat în consecință: i-a tăiat coarnele cu fierăstrăul caprei vecinului său. Dar ce, faptele s-au oprit aici? Nici vorbă. Cei doi vecini au trecut la represalii reciproce mult mai serioase. Le-au tăiat bietelor capre ugerele, picioarele, le-au jupuit pielea etc., pînă cînd acestea au decedat. Cei doi le-au plîns cu lacrimi șiroaie. Cele două animale le erau dragi, dar nu numai atît: ele le dădeau hrana zilnică, adică laptele. Ion și Gheorghe s-au întîlnit la gard și s-au întrebat cu disperare:

— Ce ne facem?

— Nu știu. O să crăpăm de foame.

Acum, dumneavoastră o să-mi spuneți: „povestea asta o cunoaștem. E veche".

Ei, și?!

N. VIZITEU

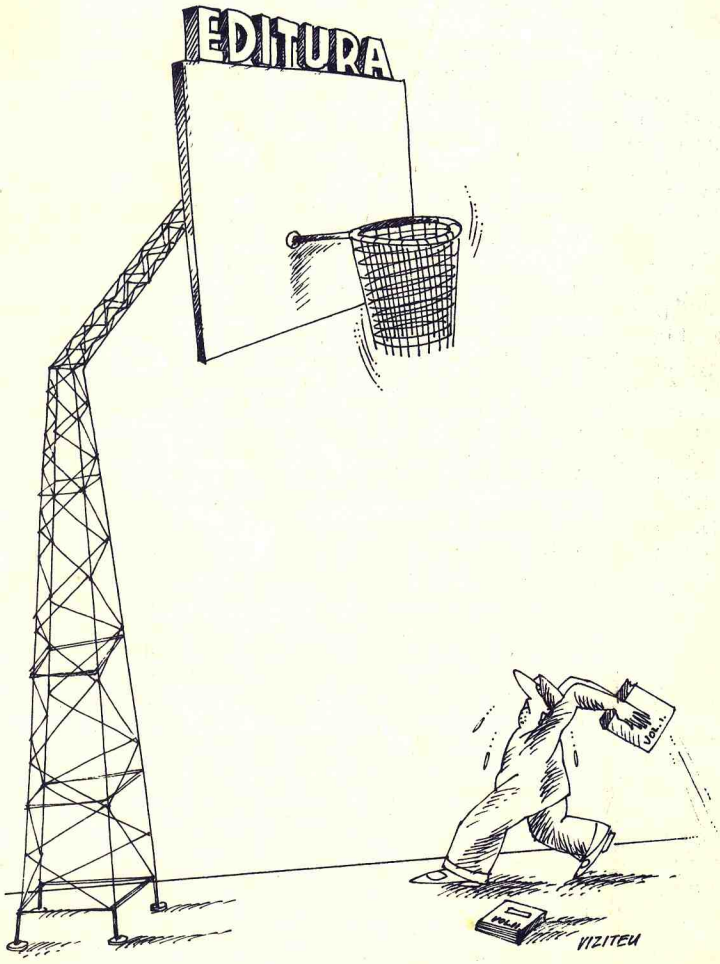

TUDOR OCTAVIAN

Viaţa în abecedare

Un specialist în pulberi metalice, profesorul Vintilă Vintilescu, lucrează îndîrjit la noua sa carte. În domeniul acesta, al pulberilor metalice, profesorul e o somitate şi dacă există în lume zece oameni care ştiu totul despre cataliza compuşilor prăfoşi de nichel, Vintilă Vintilescu e, neîndoios, unul din ei.

Specializarea într-un domeniu — în acela al compuşilor prăfoşi de nichel, spre exemplu — prezintă avantajul că, studiind critic opera celorlalţi specialişti — aici în număr de nouă — poţi să produci o carte cu un conţinut revoluţionar. Un dezavantaj ar fi că ceilalţi nouă procedează la fel. Soluţia e una singură: să te grăbeşti.

Instalat de cîteva ceasuri la biroul lui de acasă, profesorul încheie grăbit capitolul ultim. „În condiţiile unor temperaturi subliminare, scrie Vintilă Vintilescu, departe de tot ce se întîmplă în jurul său, hipermanganatul de nichel bivalent prezintă unele calităţi de aderenţă ce-l fac compatibil cu realizarea aliajelor cu indice de fiabilitate mare...". Şi aşa mai departe.

În apartamentul familiei Vintilescu, se mai grăbeşte o persoană. E Ana, fetiţa profesorului, elevă în clasa întîi. Afară e întuneric, în curînd trebuie să sosească şi mama, specialistul condamnă, în cîteva fraze bine simţite, recalcitranţa tehnologiilor la soluţiile radicale, iar Ana, încă îmbujorată de la joacă, silabiseşte cu multă convingere lecţia „rî": Ada are mere. Mara are mure. Mira are rame. Rada are rodii. Riri are rude. Ridi are rorii. Rama are dara. Ada are rime. Rida are rodii."

Existenţa fiecăruia e şi o chestiune de destin. Dacă zodiacele îţi lasă o şansă chiar şi la conjuncţia a două planete potrivnice, abecedarele nu-ţi dau nici una. Cînd te cheamă Mara sau Rica sau Riri, trebuie să te resemnezi să te îndopi cu mere şi cu mure, să aduni rame, ca maniacii ăia bătrîni, după moartea cărora găseşti un pod plin cu rame, să faci rime şi mire şi, în general vorbind, să te mulţumeşti cu puţin.

— ...Rica, repetă de zor Ana, are carie.

— Oh, spune profesorul cu un ton complezent, ce citeşti tu acolo? Cine-i Rica?

— Nu ştiu, răspunde Ana, şi ochelarii cu multe dioptrii îi accentuează expresia naivă şi preocupată. Cine să fie, o fată din abecedar.

„Dar e îngrozitor, cugetă profesorul consumat mai mult de problema fiabilităţii aliajelor de nichel decît de caria Ricăi. E pur şi simplu inadmisibil. Trebuie dusă la un doctor, cariile la copii sînt tare păcătoase". Şi, din pagina acoperită cu un scris egal şi sigur, de specialist, se iveşte parcă imaginea lui Radu, colegul de catedră, un individ cu nări mari, cu dinţi rari, roşi de carii, un om rău, dur, ridat şi plin de păr, un ratat, dar cu rude te miri unde.

— Rada, citeşte sacadat fetiţa, are rune. Rara are mare. Nana are rana. Nina are nuca.

Vintilă Vintilescu se ridică sesizat de la birou şi ia în mînă abecedarul.

— Da, conchide el confuz, Rica are carie.

Lecţia e ilustrată şi specialistul în pulberi metalice se pătrunde de o seamă de adevăruri despre care, judecînd după mirarea întipărită pe faţa sa, e limpede că n-a avut cunoştinţă. Din desen, rezultă că Rica e perfect indiferentă la starea danturii sale. Într-o mînă are o ramă, în cealaltă un pachetel. Probabil mure sau rodii. Cartea comunică numai realităţi incontestabile. Nu e nici un dubiu, de pildă, că Toma e cu tata. În ilustraţie se vede un copil, Toma, şi un bărbat. Fără îndoială, tata.

— Tică e cu mama, citește mai departe specialistul în pulberi metalice. Nicu e cu Lili. Didi e cu Rada. Aura e mare.

Mirarea lui Vintilă Vintilescu e lipsită de obiect. Viața, în abecedare, e întotdeauna mai complexă decît pare la prima vedere. Rica are toate motivele să arate apatică. Adevărul e că pe Rica n-o supără dinții. „Rica are carie?" se întreabă cartea, și întrebarea capătă pe loc un răspuns absolut lămuritor: „Nu, păpușa are carie". E nevoie de multă perspicacitate ca să realizezi pe chipul placid al Ricăi o undă de nemulțumire.

Profesorul citește abecedarul din scoarță în scoarță, stingherit cîteodată de ambiguitatea cu iz freudian a unor propoziții simple — Onica are ouă — marcat de bunăvoința gravă cu care Ana îl așteaptă să încheie.

— „...Copiii mănîncă pîine", silabisește Vintilă Vintilescu cu grija de a nu sări vreo literă. „Pîrvu se îneacă. Pîrvule, mănîncă încet!"

„E logic, socotește profesorul, Pîrvu nu poate să mestece. Pîrvu are carii. Pîrvu a mîncat prea multe mure și rodii și are carii. Săracu' Pîrvu! toată viața a fost singur. Cînd ești singur, nu-ți mai pasă ce mănînci și cum mesteci. Nelu e cu Lili, Gigi e cu Riri, Nina e cu Dodi, Toma e cu Mira. Aura nu-i cu nimeni, e drept, dar cel puțin pleacă la mare; Aura a fost întotdeauna o excentrică; religia ei e nudismul, are deci o preocupare. Dar Pîrvu? Niciuna. El cu ramele, cu runele, cu rimele. Măcar dacă ar fi și el cu Geta. Numai că Geta e deșteaptă. Ea e cu Bebe. Bebe nu-i ca Pîrvu. Bebe se descurcă. Bebe și-a dat doctoratul în compușii trivalenți ai fierului, deși habar n-are cum e cu trivalența fierului. Lui Bebe i-au mers toate. Cînd ești la „bî", viața e plină de avantaje. Ce mai, ai de toate și fără să miști un deget. Bebe are nucă, are mere, Bebe e cînd cu Nina, cînd cu Onica. Pe Bebe îl cunosc toți, a pornit-o devreme, și-a făcut relații, a știut să cumpere rame ieftin, cînd le scăzuse prețul, și să le vîndă scump, cînd au ajuns la preț. La fel și cu rodiile. Se compară Pîrvu cu Bebe?"

GH. GHIRIAC

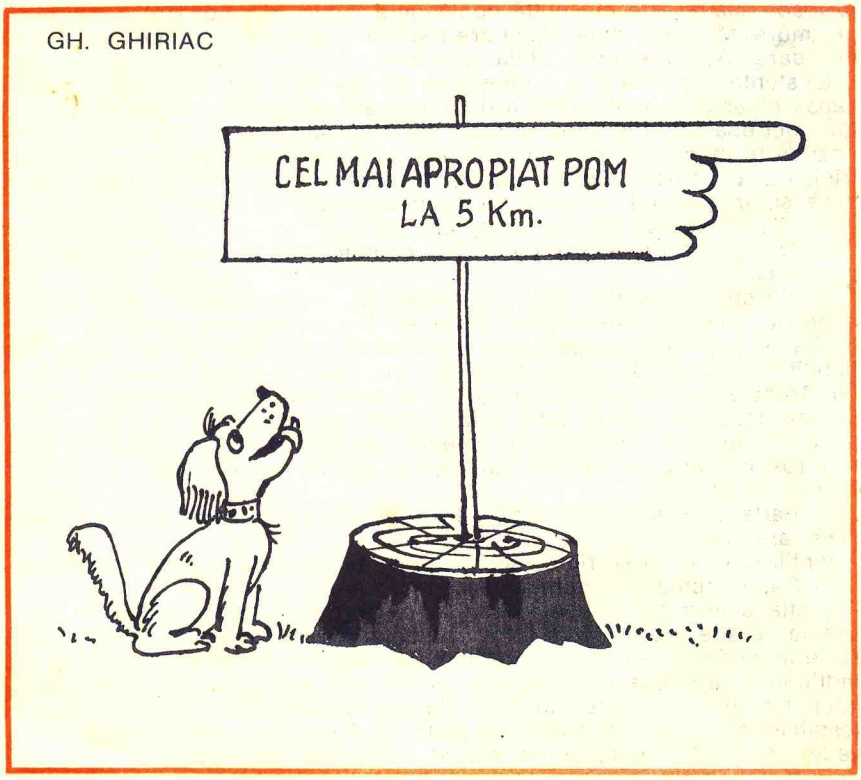

MIRCEA HORIA SIMIONESCU

CÎND EȘTI CĂȚEL OCAZIONAL

A fi cățel chiar și numai cîteva zile pe an mi se pare un important avantaj față de cei incapabili să devină patrupezi vreodată. Mai ales cînd ocupația ta este să observi îndeaproape faptele, comportările și spusele oamenilor.

Mă bucur de această favoare a sorții, n-aș putea spune prin ce miracol și din (bună) voia cui. Fapt e că într-o dimineață ca toate celelalte, după ce am petrecut încă o noapte cu somn greu și chinuitor, mă trezesc mai repede decît oricînd și lumea îmi surîde cu mai multă bucurie chiar din clipa cînd am deschis ochii și mi-am scuturat de pe pleoape visele prostești de om. Momentul e de o atingătoare frumusețe, menită a-l descrie și a-l face cunoscut celor ce nu au norocul să-l trăiască niciodată.

Mă ridic repede din pat, alerg la aparatul de radio, dau să-i întorc butoanele spre a afla cîți nefericiți au mai căzut, între două radiojurnale, din avioanele lor și cîte insule au mai fost măturate de taifunul „Mîngîierea", dar mîna transformată în prețioasă labă nu ajunge la aparat și aparatul rămîne mut. Minune! Mă reped în bucătărie, salonul nostru și cafeneaua noastră de nechezat, încă dornic să primesc de la nevastă-mea știrile dimineții, ale pieții în special, despre felul cum unul a călcat-o strașnic pe picior și despre ultimele stiluri olimpice la datul cu cotul, dar pofta de noutăți se stinge imediat, spulberată de mirosul ademenitor al oaselor de pui depozitate sub aragaz, lumea colorîndu-se pe loc în cele mai fascinante culori. Minune! Mă strecor în camera de baie, să-mi rad barba urîtă și supărătoare, obiceiul acesta barbar mi se vădește de prisos, redescopăr satisfacția de-a avea blană și coadă, mă bucur neîntîrziat că mi se oferă posibilitatea de-a face o însemnată economie de timp, de săpun și de lame tocite. Față de imaginea (întrutotul posibilă) a unui cîine gol pușcă, vreau să zic bine ras și bine indispus, starea îmblănită e de o mie de ori preferabilă, nu mai spun cît de estetică îmi pare! Minune!

— Iar te făcuși cățel? se miră nevastă-mea, fericită de fericirea cozii mele.

— Iar se făcu javră și se jevri..., observă soacră-mea vorbind ca de obicei cu mătura.

— Sînt cățel, sînt cățel! strig cît mă ține gura (botul) și neîntîrziat mă cer, prin semne cît se poate de simple, afară și pe la pomi. Minunea minunilor! exclam suplimentar, încîntat că mecanismul schimbării nu s-a defectat și criza mondială a petrolului n-a afectat procesul tehnologic al metamorfozei.

Primul drum în curte în aer liber, îl fac după ce consum, — parțial vegetarian — doi-trei tei ai parcului, la vechii mei prieteni Bubi Iliescu-Os, critic teatral, și Lord Bull-Dog, ecolog particular, neglijați timp de-atîtea luni.

— Salve, bătrîne! mă întîmpină Bubi.

— Să trăiești, Potăică! mă îmbrățișează Lord.

— Ce e nou? mă grăbesc eu să-i întreb, cu limba scoasă de-un cot.

— Totul e ca-n cea mai frumoasă lume din cîte sînt posibile! Numai pisicile se pot plînge: acoperișurile au devenit inaccesibile: prea înalte, domnule!

— Să fie sănătoase! mă grăbesc să zic. E vremea să lase romantismul clarului de lună și să se-ntoarcă la șoriceii strămoșilor, în subsoluri. E și mai sănătos.

— Asta era și părerea noastră, spune Bubi.

Trecem repede la problemele noastre vechi, preferatele. Lord începe:

— De cînd ne-ai lipsit, spune el,

am văzut o mulțime de spectacole, rămăsesem în urmă și mă simțeam într-o penibilă situație de infirmitate față de Bubi, care mănîncă teatrul ca pe-o slăninuță. Domnule, Caragiale e savuros. Mă pasionează, mă încîntă. Numai verb și inteligență! Am revăzut recent „Noaptea furtunoasă". Splendid! Satisfacțiile artistice sînt atît de intense, că îi iert că nu pune pe scenă mese cu bucate abundente, ca alți autori. E o scăpare pe care i-o trec cu vederea, meritele întrec scăderile.

— Nu sînt scăderi absolute, intervine Bubi. Dacă nu-s etalate pe scenă, bucatele gustoase se bănuiesc în culise. Universul lui Caragiale e unul saturat de arome tari, amețitoare, cuceritoare. Un univers al bucătăriilor, domnule! Nu sînt în tot teatrul mondial atîtea promisiuni certe, toți eroii salivează abundent și e de presupus că fiecare își va primi la sfîrșit osul meritat.

— Un studiu recent reconsideră povestea aia cu Bubico, continuă Lord. Putem deduce că nici atunci cînd Caragiale a apărut crud, el nu a fost în realitate rău: lansarea pe fereastră a confratelui a fost un gest nobil: trenul în care se aflau personajele cunoscute trecea pe lîngă un canton și-acolo se serba o cumetrie. Oase dintre cele mai alese, necunoscute de bietul cățel, crescut la oraș, cu ceaiuri plafar și vitamine apicole... Se dă ca sigur că Bubico s-a simțit atît de bine la petrecere, că n-a mai vrut să audă de stăpîna lui... Mai ales că a doua zi se programase la canton o nuntă, iar a treia zi un parastas... Trai pe vătrai, stimabile!...

— Și „Noaptea furtunoasă" cum a fost? am readus eu discuția la subiectul cu care începusem.

— Cum spusei: splendidă. Dar revederea ei mi-a adus în actualitate o problemă neliniștitoare a comediei în general. Iată, tocmai despre asta vorbeam înainte de venirea ta, cu amicul Lord. Domnule, oamenii nu știu să guste comedia! E o realitate. Pe scenă se petrec o mulțime de drăcovenii, unele mai spirituale decît altele, situații comice de tot hazul, dialoguri spumoase și pline de nerv, iar ei, oamenii, ce crezi că fac? În loc să se bucure și să dea din coadă, rînjesc! Rînjesc și își arată dinții, domnule! E uluitor!

— Pe dracu! am exclamat eu. Cine s-ar fi gîndit...

— Parol! Fenomenul e general, n-am văzut un singur spectator care să reacționeze altfel.

— Stau mărturie, spune Bubi. Urmărești o comedie. Acolo se biciuiește necinstea, se dă peste bot apucăturilor retrograde... Spectatorul, în loc să se indigneze de mizeria vecinului de scaun, știut de la tarabă ca un afacerist ordinar, își arată colții (oamenii au doar patru canini, ca vai de ei, nu ca noi, numai canini pe toate părțile), împotriva unei nevinovate blonde aflate la balcon! Comportare în întregime aberantă...

— Să-nebunești, nu altceva!

— Mă aflam deunăzi într-o familie, în mijlocul unor prieteni. Pe ecranul televizorului au ieșit genialii Stan și Bran, cei mai buni prieteni ai cîinilor din cîți cunosc... Făceau niște drăcovenii de-ți obosea coada de bucurie... Cînd ochii mi-au fugit nu știu cum spre chipurile celor ce priveau ecranul, să-ți vie rău, nu alta: Ionescu îi arăta colții lui Georgescu, Mateescu mîrîia la Frăsinescu, Panaitescu stătea să-l sfîșie pe Postelnicu... Dar știi cum? Cu buzele desfăcute gata să muște, cu icnete pline de dușmănie adevărată... Mi se făcuse frică mie, cît sînt eu de fioros...

— Și dacă ar fi fost numai colții... Dar indivizii își mai agitau și labele, să ciuceau a pîndă, te treceau fiorii văzîndu-i cît de aprigi se făceau.

— Eu presupun că asta e o modă. O modă trecătoare. Am văzut într-o vitrină, la fotograf, tinerii rînjind la fel, gata să sară la beregată.

— Știu eu? Eu cred că obiceiul e foarte vechi. Fapt e că ideile morale ale comediilor, oricît de sublime ar fi, nu îmblînzesc cu nimic moravurile oamenilor... Ba aș îndrăzni să afirm că dimpotrivă; le ațîță instinctele și poftele spurcate. Altfel cum îți explici că de peste două mii de ani, de cînd se scriu și se joacă comedii, omul continuă să facă războaie?... Colții, cu tehnica modernă, s-au perfecționat, se poartă acum metalul și tocătoarea din plastic.

M-am înapoiat acasă destul de

abătut. Observațiile prietenilor mă aruncaseră într-o tristă dispoziție. Și eu care intenționam ca, timp de cîteva zile cît mi se permitea să fiu ciine, să frecventez teatrele...

— Nu te mai simți bine, ca-nainte, în piele de cîine... mi-a spus soția mîngîindu-mi blana. Hai, alungă-ți gîndurile urîte! Ești un cățel încă tînăr, ai o mutriță de tot hazul...

Nu mă putea înveseli, mai ales că, mîngîindu-mă, consoarta mea își însoțea cuvintele cu strălucirea colților de viplă, o proteză mai aprigă decît toate armele.

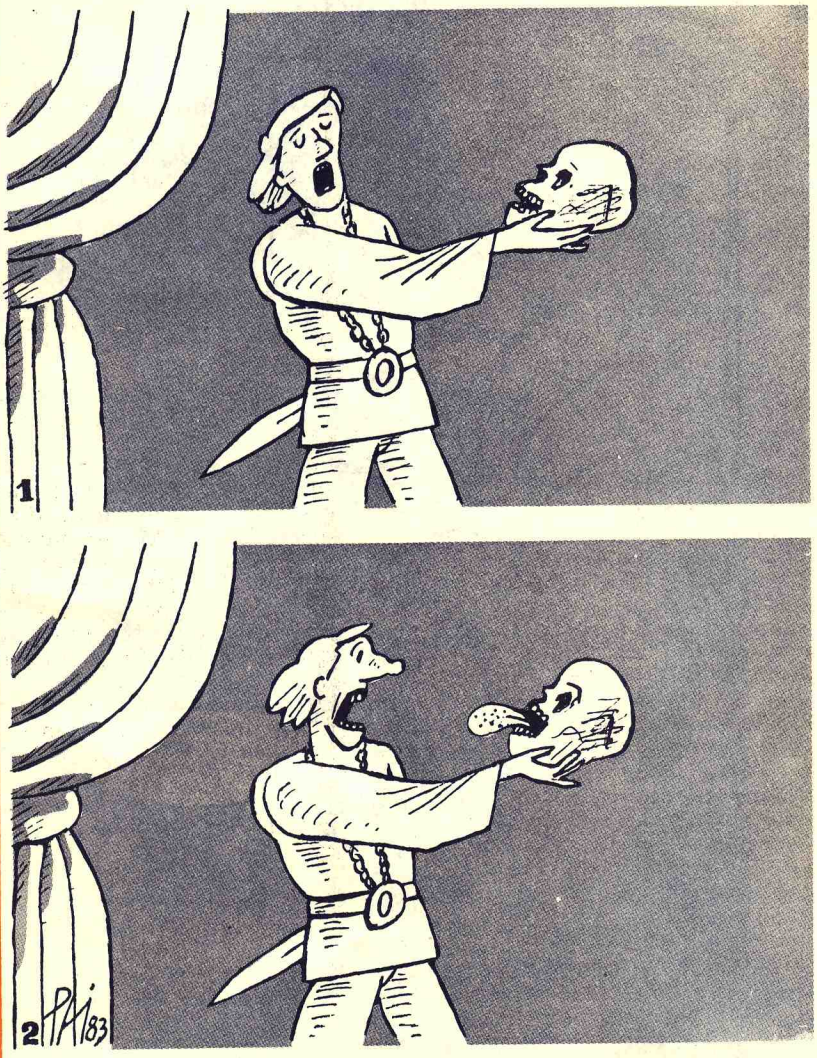

IULIAN PENA-PAI

MIHAI STĂNESCU

AUZI DRAGĂ, CE CÎNTEC
AU PREMIAT ĂŞTIA
LA MAMAIA:
„E MARE LUCRU SĂ FII OM"!

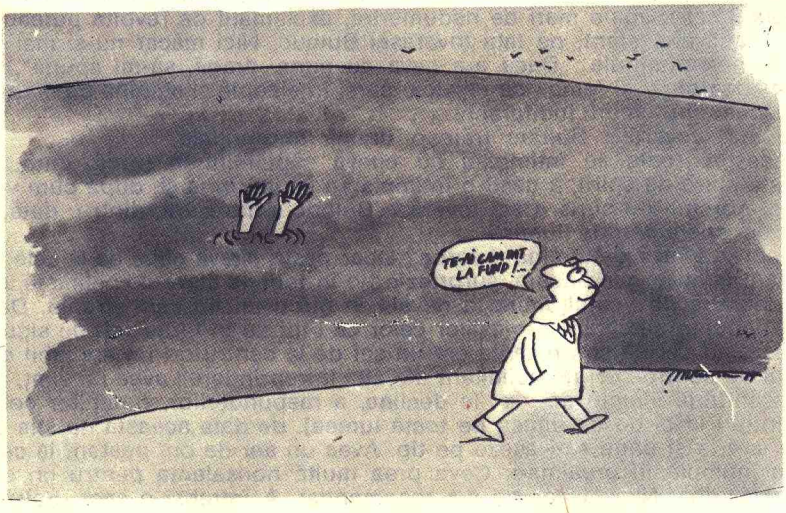
TE-AI CAMUFLAT
LA FUNDUL!..

NICOLAE DRAGOȘ

O cunoașteți pe PALMYRA ?

Bondoacă și rotunjoară la față, cu ochii de viespe domesticită, respirînd greu, tovarășa Bulbuc a scos din poșeta, imitație de piele de crocodil, o batistuță rozalie și și-a șters în grabă niște lacrimi iluzorii din colțul genelor rimelate. A mai oftat o dată și s-a așezat atent, tacticos în fotoliul străjuit de cele trei telefoane care-i persecută zilele, obligînd-o să manevreze — „uneori pînă la extenuare, dragă!" — butoanele și să-și asezoneze timbrul vocii după importanța solicitanților. Căci știe tovarășa Bulbuc să fie gravă, solemnă, să-și dea importanță cînd dincolo, la capătul firului, simte vocea nesigură a cuiva, după cum știe să fie mieroasă, lipicioasă, servilă cînd cel care îl caută pe „Șefu'" dă semne, după voce, de siguranță, de autoritate.

Nu s-ar putea zice că îi este devotată șefului. Dimpotrivă. Are destule motive să nu-l supere. Cu vechiul șef, ei, da, era altceva. Delicat și preocupat de lucruri mari lăsase pe mîna ei, deși flască,viguroasă totuși, problemele mici. Așa că, în momentele cînd era persecutată de o „criză de autoritate", se mai despovăra aruncîndu-se — cu vorbe aluzive, ori violente, după caz — asupra cîte unui subaltern ce se știa cu musca pe căciulă. Cu Șefu' nou lucrurile se schimbaseră. Nu avea de unde să-l prindă, cum să-l înțeleagă. Tot timpul în biroul lui se adunau tot felul de ingineri, de maiștri, de tehnicieni cu planșe, machete, „cu tot felul de șuruburi, dragă!". Obișnuia Șefu' să-și invite singur subalternii, renunțînd la serviciile tovarășei Bulbuc, ceea ce o punea în imposibilitatea de a înțelege. Era ca și cum din rotițele numeroase ale unui ceas una fusese oprită fără ca acesta să înceteze să meargă. Dar mai ales o ofusca modul distant, rece al noului șef. Semne mari de nedumerire, exclamații de revoltă puteau fi citite, dacă erai atent, pe fața tovarășei Bulbuc. Nici măcar nu-și mai disimula nemulțumirile. „Dacă are ceva cu mine, dragă, să-mi spună", se confesa ea pînă și femeii de serviciu care, înțeleaptă și stăpînă pe mătura ei, dădea din umeri indiferentă.

Ce mai, tovarășa Bulbuc trăia o dramă existențială.

...Acestea toate se întîmplau cu cîteva săptămîni în urmă, cînd, în această stare de spirit, a găsit-o întîmplarea ce va urma și, după cum veți vedea, norocul i-a surîs. Căci tovarășa Bulbuc a întrezărit, dintr-o dată, o rază de speranță, de lumină.

Despre ce rază de lumină e vorba? Doar peste cîteva clipe de la cele ce vi le-am înfățișat pînă acum, surprinzînd-o în teribila stare de neliniște, ori mai degrabă de nemulțumire, a năvălit în birou un tip cam straniu. Deși cu experiența detectării profesiilor celor ce-i intrau în birou (cît de sigură era ea cînd cel ce se prezenta era un șef de la centru ori un contabil din corpul de control, ori un solicitant din altă întreprindere!; avea un simț, un fler al intuirii, înainte de a și le declina, a răspunderilor, funcțiilor celor ce-i intrau în birou de uimea pe toată lumea), de data aceasta nu știa de unde să-l ia și unde să-l așeze pe tip. Avea un aer de om neatent la cele ce se întîmplă în preajmă-i. Ceva prea multă nonșalanță pentru un om așezat, serios. Nici măcar nu s-a recomandat. A întrebat-o sec: „Șefu' e aici?" „Nu... este... deocamdată", a răspuns ea, în cascade, dintr-un reflex bine disciplinat. Adică un „nu" categoric, apoi un „este" care putea să fie și verb ce continua negația dar și verb ce spunea adevărul, și un „deocamdată" rostit pentru orice eventualitate. Numai că tipul, bizar personaj,

s-a grăbit să adauge: „Bine, înțeleg, om ocupat. l-am adus asta!" Și i-a aruncat pe birou un plic pe care nu scria nimic, absolut nimic, ceea ce a intrigat-o și mai mult pe experimentata tovarășă Bulbuc.

Eh, cîtă psihologie trebuie să cunoști ca să poți descrie ce s-a întîmplat în sufletul tovarășei Bulbuc!? Nu mă voi hazarda la a descrie dilemele pe care a trebuit să le parcurgă sufletul ei zbuciumat. Vă voi spune doar că la sfîrșitul tulburătoarelor lupte, se înțelege lăuntrice, ce le-a purtat, roasă de curiozitate, intrigată de faptul că pe plic nu scria absolut nimic, dar absolut nimic, tovarășa Bulbuc a purces, cu grație, la deslipirea lui. Spre dezamăgirea ei, în plic era doar o simplă carte. A fotografiat dintr-o privire titlul cărții, pe care l-a și uitat în clipa în care a ajuns la ultima literă a lui, deși, să o recunoaștem, nu era prea lung. Și a cutezat, dintr-un reflex profesional desigur, să o deschidă la prima pagină. Ca să nu vorbim cu păcat trebuie să recunoaștem că, din cînd în cînd, rar e drept, tovarășa Bulbuc mai citea sau mai începea să citească și cîte o carte pe care — cîte impedimente nu sînt pe lume! — nu izbutea aproape niciodată să o ducă la bun sfîrșit. Ochii i s-au micșorat dintr-o dată, privirile au fulgerat o curiozitate cînd, pe prima pagină, a descoperit cîteva rînduri în care a întrezărit, în fapt, raza de lumină. A citit de cîteva ori acele puține cuvinte. Le-a memorat, presimțind că, în sfîrșit, fără să o știe, acel personaj ciudat, acel derbedeu zăpăcit, cum îl etichetase fără ezitare, îi aducea un ajutor posibil pentru momentul cînd îi va fi mai greu. Căci, ce a citit cu plăcere, cu bucurie, cu speranță tovarășa Bulbuc?: *„Lui Bubi Iovan* (adică, șefului!) *din partea celui cu care am iubit împreună Palmyra".* „Vasăzică așa, Șefu', — și-a zis tovarășa Bulbuc! Faci pe sfîntu', pe incoruptibilul și cînd colo uite cine-mi ești!"

Satisfăcută, tovarășa Bulbuc, a introdus din nou cartea în plic și l-a lipit de să juri că nici n-a fost atins.

... Numai că, neștiind toate aceste lucruri, tovarășul Bubi a continuat să-și ostracizeze secretara. Mereu îl nemulțumea cîte ceva. Și, ca să nu vorbim cu păcat, trebuie să recunoaștem că avea și motive. Dar, din respect pentru tovarășa Bulbuc, nu-i vom destăinui aici toate „calitățile" pentru care n-o înghițea șeful... N-o-nghițea, n-o-nghițea, numai că acum, nu-i așa, situația se schimbase. Adică îl avea ea la mînă pe Șefu'. Îi cunoștea un secret! Și ce secret! Iar dacă n-o să-i lase zilele-n pace atunci nici ea — că doar nu-i o adormită! nu va renunța la a se folosi de secret.

Pe scurt, în săptămînile următoare s-au întîmplat mai multe lucruri. Într-o seară... o voce mieroasă, cumsecade, a sunat la telefonul familiei Iovan. Vă imaginați...

— Alo! Doamna Iovan?... O femeie care vă dorește binele vrea să vă roage să aveți grijă. Știu că dumneavoastră sînteți o femeie deosebită. Și soțul dumneavoastră este o mare capacitate, dar să aveți grijă... N-aș vrea ca una, Palmira, să vă strice viața. Aveți și dumneavoastră rostul dumneavoastră, televizorul dumneavoastră. Știu că ați muncit...

Și așa mai departe... Și așa mai departe...

Dar nu s-a mulțumit cu atît. Știind că odată ce-ai pornit să clarifici un lucru, să te bați pentru un principiu moral, apoi trebuie să o faci pînă la capăt, tovarășa Bulbuc a făcut ca în nu prea mult timp o scrisoare să ajungă „sus", la centrală. O scrisoare din care se putea desprinde că tovarășul Iovan, ce-i drept specialist bun, își neglijează îndatoririle morale, adică familia, se poartă rău cu subalternii pentru că i-a încîlcit mințile o neisprăvită, una care își pierde vremea în baruri, una, Palmira. Și că un grup de tovarăși cinstiți, care vor să-l apere pe tovarășul Iovan, cer să se facă ceva pentru a-l întoarce de pe acest drum periculos. Ba, mai mult, scria tovarășa Bulbuc în respectiva anonimă , individa nici nu este credincioasă tovarășului Iovan, pentru că ea s-a mai iubit și cu alții, chiar cu unul, unul cam zăpăcit, unul cam pierde-vară cu care tovarășul Iovan a avut și o discuție. Pentru că împreună au iubit-o pe Palmira asta.

...Așa că lucrurile au început, dintr-o dată, să ia proporții, să nască tot felul de tulburări.

Într-o dimineață, — da, diminețile acelea în care tot timpul tovarășa Bulbuc stătea cu ochii ațintiți spre ușă — a intrat, în sfîrșit, în biroul său un cetățean înalt, cu mustață, cu trei pixuri agățate la buzunarul de sus al

hainei, cu o servietă uriaşă, deşi nu tocmai nouă. S-a recomandat ca venind din partea centralei. Pentru o clipă ochii tovarăşei Bulbuc s-au luminat a bucurie. Dar numai pentru o clipă. Căci luminiţa aţipi repede şi o privire placidă se îndreptă către musafir.

— Doriţi să intraţi la Şefu'? — întrebă ea.

— Nu!, îi răspunse acesta. Aş vrea mai întîi să stau de vorbă cu cîţiva oameni din întreprindere.

— Bine, dar trebuie să ştie Şefu'!

— Nu-i neapărată nevoie să ştie!, adăugă musafirul cu o voce profesional secretoasă.

„Ăsta e! — îşi zise în gînd. A ajuns scrisoarea."

Şi completă cu voce timidă, nesigură:

— „Păi, dacă vă interesează unele probleme din colectivul nostru eu sînt veche în colectiv, cunosc pe toată lumea. Vă pot fi şi eu de folos sau, cum doriţi", — dădu ea un pas înapoi.

Omul se dezlegă şi îi mărturisi că ar vrea să cunoască atmosfera din colectiv, atitudinea directorului faţă de subalterni etc., etc.

— Atmosfera e bună, tovarăşu' — rosti, sentenţios, tovarăşa Bulbuc. Chiar foarte bună. Colectivul nostru e un colectiv sănătos închegat, moral.

— Dar directorul? — picură cuvintele musafirul.

— Şi tovarăşul director — se grăbi tovarăşa Bulbuc — este un element capabil, tînăr, inteligent, muncitor, cu putere de muncă. Se spune că în viaţa de familie ar fi nu tocmai fericit, că... dar te poţi lua după gura lumii? Şi n-ar fi bine să se distrugă un om pentru o întîmplare nefericită.

— Auzi, tovarăşă, te văd femeie serioasă. Spune-mi, una, Palmira, nu vine pe aici?

— Eu n-am văzut-o, da' poate-o veni. Şefu' stă pînă tîrziu. Eu am casă grea, nu pot să-l păzesc. Da' mai întrebaţi şi dumneavoastră că vă văd om serios, cu experienţă, apăsă ea pe ultimul cuvînt.

...Şi, aşa cum se rostogoleşte bulgărele mic de zăpadă pînă devine ditamai muntele, aşa s-au rostogolit cercetările. E drept, nimic cert nu s-a ales în carneţelul musafirului de la centru. Dar telefonul fără fir al zvonurilor a început să funcţioneze. Îl întreţinea cu artă — şi ce artă! —, desigur, tovarăşa Bulbuc. Aşa că, fără a se şti de unde, în lume s-a aflat cum că Şefu' e în mari cercetări, că s-a încurcat cu una, Palmira, care-i o... poamă bună. Vreo cîţiva care nu prea aveau motivele lor, au lăsat să se înţeleagă că ei ar şti ceva, că e o poveste mai veche, că de aia a fost mutat Şefu' aici, la ei, dar se vede că n-a tras toate concluziile şi perseverează.

Şi aşa a apărut în privirile unor oameni un fel de nouă atitudine, un fel nou de a-l cerceta, pe care, fiind prea ocupat, Şefu' nu s-a gîndit să încerce să şi-l explice. Chiar şi în privirea soţiei, întîrziind mai mult ca de obicei asupra lui, i s-a părut a întrezări ceva. Dar a pus totul pe seama faptului că-l compătimea pentru prea multele ore de muncă, deşi modul în care îi cerceta gulerele cămăşii, în care i se apropia de haine, căutînd în a afla în ele parfumuri străine, ar fi putut să fie un semnal de alarmă. Numai că soţia nu putea să pună totul pe seama unui telefon şi nu vroia să strice liniştea casei pentru atîta. Ori poate vroia să-şi adune argumente pentru o discuţie serioasă, decisivă. Niciodată nu pot fi înţelese intenţiile soţiilor. Sufletul lor este mai complicat ca labirintul din Knosos.

Numai cînd i s-a cerut să dea o declaraţie în legătură cu relaţiile extraconjugale, Şeful s-a revoltat. Tovarăşa Bulbuc a avut parte să asiste la revolta şefului. Nu chiar lîngă, dar în imediata apropiere. L-a auzit strigînd la musafirul cu care v-am făcut cunoştinţă cu cîteva rînduri mai înainte. Striga la musafir fără pic de reţinere: „Sînteţi nişte neispraviţi! Vă luaţi după tot felul de vorbe! Ieşi afară! Ieşi afară!"

Şi tovarăşa Bulbuc n-ar putea spune nici pînă în ziua de azi dacă Şeful s-a limitat doar la a-l alunga cu vorbe pe musafir. Dar ce poate spune sigur, după cum declară cui vrea s-o asculte, este că musafirul a ieşit precipitat din birou, trăgîndu-şi după el servieta nu tocmai nouă şi rostind din mers: „Ai auzit, tovarăşa... Ai văzut, tovarăşa... M-a bruscat tovarăşul!"

Numai că tovarăşa Bulbuc, fără să o trădeze prin ceva, era în culmea fericirii. I-o făcuse Şefului!

Șef care, liniștit, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, a învăluit-o doar peste cîteva minute cu o privire calmă și — stupoare! — a început să i se confeseze:

— Auzi, dumneata, tovarășa Bulbuc, să mă suspecteze pe mine de viață dublă?! Ce zici de asta?!

— E', nu se poate, cum așa? — a sărit, viu revoltată, tovarășa Bulbuc. Tocmai pe dumneavoastră?!

— Da,pe mine! Și auzi cu cine? Cu una, Palmira. Dumneata ai auzit de Palmira?!

Tovarășa Bulbuc a roșit toată. Și-a perdeluit ochii cu genele într-un gest de mironosiță întîrziată și a mărturisit:

— Nu, mă scuzați, tovarășu', eu n-am auzit de Palmira.

— Poate, totuși, ai auzit cumva, tovarășa Bulbuc, și nu știu eu? — a perseverat șeful, cu blîndețe, în timp ce tovarășa Bulbuc simțea că-și pierde siguranța. Din glas și din suflet.

Răspunsul ei continua totuși să se agațe de odgoanele consecvenței: „Nu și nu, n-a auzit."

Atunci, după multe asemenea **nu**-uri, pînă departe în hala întreprinderii, s-a auzit răgetul Șefului:

— Ba, ai auzit, tovarășa Bulbuc! De mîine să nu te mai prind aici! Ieși afară!

Și, întorcîndu-se, a rostit niște vorbe care o vor neliniști pînă la pensie pe tovarășa Bulbuc:

— Palmyra-i un oraș, nefericito!

Ultimul cuvînt, treacă-meargă, i-l mai putea ierta. Dar nu-și va putea ierta „lapsusul geografic". Căci tovarășa Bulbuc, nu-i așa, se considera o tovarășă cultă. Cunoștea la perfecție toate secțiile și citea frecvent toate almanahurile. Și de iarnă și de vară.

...Le citea și acum. Dar cu alți ochi și cu alte sentimente. Și în altă parte. Că Șefu'...

N. MIRODONE

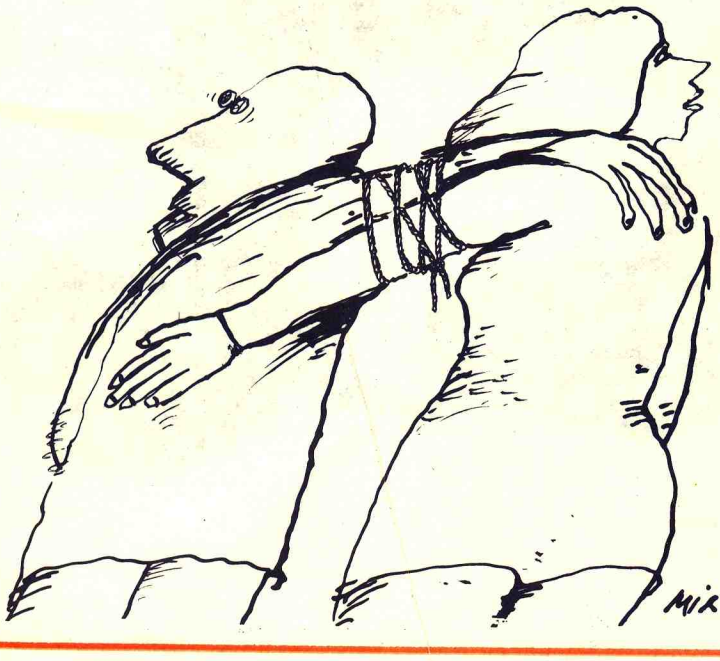

CALF

NICHITA STĂNESCU

ARGUMENT

PENTRU GLUMELE CU BULĂ

De la sfîrşitul celui de-al doilea război mondial, cînd societatea noastră se reaşeza, ca orice reaşezare de societate, avea şi o defulare a ei. Ea provine direct din bancurile şcolăreşti, de sorginte incert moldoveană. Şi anume, este vorba despre celebrul personaj *Oşlobanu*, repetenţiosul clasei. Un fel de „muieţi-s posmagii?" de-a dreptul descinşi din Ion Creangă.

Cîţiva amici literari mi-au reproşat faptul că am dat curs publicării unor bancuri hipercunoscute, în revista noastră umoristică „Urzica". Aveau şi n-aveau dreptate. Locul cel mai neîndreptăţit de muncă al poporului nostru e spiritul lui, gluma lui, felul lui de a face haz de necaz. Mărturisesc că, deşi provin din oraşul lui Caragiale, nu am umor. Dar la locul de muncă al spiritului nu ne supără cîtuşi de puţin ipostaza poetului metafizic, vis-a-vis de dreptul sănătos al ţăranului şi al muncitorului de a rîde plin de cutezanţă şi de a fi *domn* pe propria sa inimă. Astfel se face că, astăzi, fără umor fiind, dar în cinstea respectului pe care-l purtăm marelui nostru comic — Tănase — repunem în circulaţie cîte ceva din sănătatea rîsului nostru plin de spirit. Într-adevăr, n-ar fi decăderea muncii mele de poet să o însoţesc cu bancuri auzite şi atribuite lui Bulă. Dacă Bulă nu este „Nastratin Hogea în Isarlîc" al lui Ion Barbu, în schimb este personajul favorit al unei întregi populaţii gînditoare. Mi-aduc aminte cu tandră mirare de o găselniţă a industriaşilor niponi, care-şi făceau chipul, mare, din plastic, ca tot muncitorul, înainte de ziua de lucru, să scuipe pe acea imagine, defulîndu-se.

Bulă este tot ce este rău în noi înşine şi tot ce este bine tot în noi înşine, prin luarea în cunoştinţă de sine şi prin mustăcire.

Aşa cum scoţienii îşi umplu vechile castele cu stafii, Bulă este stafia lipsei noastre de castel. Nu am pretenţia că reproduc cele mai bune bancuri din *Bulă*. Unele sînt de-a dreptul licenţioase şi nu suportă lumina tiparului, ci numai şi numai repetăm cîteva nimicnicii „apropo de Bulă", această stafie a cozonacului fără stafide. Ele nu sînt cele mai bune din cîte le ştim sau din cîte se ştiu, dar repetă cîte ceva din autoironia sănătoasă prin care se zîmbeşte sieşi, buna şi îngăduitoarea noastră limbă română.

GLUME AUZITE ÎN PIAŢA MATACHE MĂCELARU ŞI POVESTITE DE NICHITA STĂNESCU

Despre Sile, fiul lui Bulă

Bulă se duce la spital ca să-şi vadă copilul nou-născut. Pe o cameră scria: *SUPRADOTAŢI*.

Deschide uşa şi strigă:

— Bă, Sile, bă! Unde eşti, bă, să te pupe tac-to?!

Sile... nimic.

Pe altă cameră scria: *COPII DOTAŢI*

Bulă deschide uşa şi strigă:

— Bă, Sile, bă! Unde eşti, bă, să te pupe tac-to?!

Sile... nimic.

Pe altă cameră scria: *COPII NORMALI.*

Bulă deschide uşa şi strigă:

— Bă, Sile, bă! Unde eşti, bă, să te pupe tac-to?!

Sile... nimic.

Pe altă cameră scria: *COPII NĂSCUŢI PREMATUR ŞI ŢINUŢI LA INCUBATOR.*

Bulă deschide uşa şi strigă:

— Bă, Sile, bă! Unde eşti, bă, să te pupe tac-to?!

Sile... nimic.

Pe altă cameră scria: *COPII HANDICAPAŢI.*

Bulă deschide uşa şi strigă:

— Bă, Sile, bă! Unde eşti, bă, să te pupe tac-to pe handicap?!

Sile... nimic.

Bulă, dezamăgit, pleacă şi, deodată, zăreşte scris pe altă cameră: *SILE.*

Recensământul

— Bulă, cîţi sînteţi în familie?

— Numai eu, doamna profesoară.

— Cum numai tu, Bulă? Dar taică-tău? Ce, a plecat?

— Nu, n-a plecat, a murit azi de dimineaţă.

— Vai, ţie! Şi maică-ta ce zice?

— Nu zice nimic... A murit şi ea tot azi de dimineaţă.

— Păi şi tu ce te faci?

— Io? Ce să fac io?! Mă joc şi eu de azi de dimineaţă cu tractorul prin casă...

Tot despre Sile, fiul lui Bulă

Bulă îi zice asistentei medicale:

— Soră, adu-mi-l şi mie pe fiul meu Sile, să-i pup picioruşele.

— Nu vă speriaţi, tovarăşul Bulă, Sile s-a născut fără picioruşe.

— Bine şi-aşa, spuse Bulă, adu-mi-l repede pe Sile să-l pup pe frunte.

— Nu vă speriaţi, tovarăşul Bulă, Sile s-a născut fără frunte.

— Bine şi-aşa, spuse Bulă, aduceţi-mi repede băiatul.

Sora pleacă şi se întoarce, peste un minut, aducînd în braţe o ureche uriaşă.

— Sileee, Sileee! strigă Bulă. Să ne tragi tu chiulu' lu' tactu şi lu' măta?!

— Nu vă supăraţi, tovarăşul Bulă, spuse sora, dar vorbiţi mai tare că nu aude.

Pensia

— De ce ai lipsit, Bulă, azi de la şcoală?

— A murit bunicul.

— Cum o să moară bunică-tu, cînd l-am văzut tocmai astăzi la fereastră?

— Ehe, dom' profesor, tocmai azi se dădea pensia, aşa că l-am proptit de pervaz!

Agapa

La douăzeci de ani după terminarea liceului, Bulă se întîlneşte cu colegii şi învăţătorii lui de la şcoala primară.

— Chiar aşa elev slab am fost eu, dom' învăţător? întreabă Bulă

— Da' de unde, tovarăşe director?! Aţi fost cel mai bun elev!

Ancheta

— Bulă, l-ai văzut pe cetăţeanul acela căzînd de pe schelă?

— L-am văzut, tovarăşul miliţian.

— De ce crezi că a căzut? Care e pricina?

— Nu credea în dumnezeu, tovarăşul miliţian!

— Cum nu credea, mă, în dumnezeu?

— L-am auzit eu, tovarăşul miliţian, spunîndu-mi: „Nu mai zgudui schela, bă, Bulă, dumnezeul măti!"

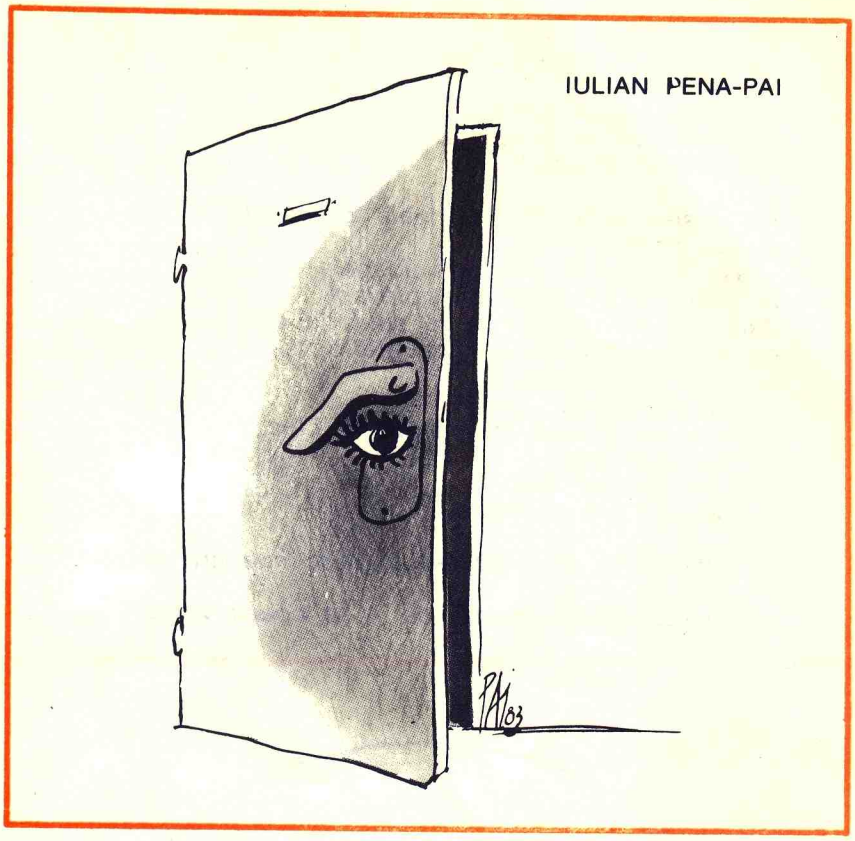

IULIAN PENA-PAI

MIRCEA ENESCU

PARABOLA BROAŞTELOR ŢESTOASE ŞI A NEPOTULUI MULT IUBIT

Trei broaşte ţestoase,
morocănoase,
aveau un nepot la capătul văii:.
Prin urmare, porniră să-l vadă pe rînd,
judecînd
să-i ocolească pe răii
care le-ar primejdui viaţa
şi carapacea.
Fără nepot ele nu-şi mai găseau pacea.

Prima porni dimineaţa,
dar se împotmoli într-un pogon cu varză
şi nu mai plecă,
pentru că
varza era de calitate.

Broasca a doua porni, fără ca vremea s-o piarză,
pe-nserate,

dar intră la o miuță
cu premii în morcovi fierți.
Să mă ierți,
nepoate – ar fi zis ea,
în gîndul ei de broscuță,
dar asta e situația!

Porni și-a treia, ocolind toate capcanele.
Întîlni însă
– așa e cînd te pasc ghinioanele –
în drum, o grămadă de bolovani.
Așteaptă cu răbdare două sute de ani,
ca ploile să roadă piedica pietroasă
și trecu bucuroasă.
Dar n-avu noroc:
nepotul se mutase între timp la bloc.
și nu-l mai găsi,
așa că ea mai trăi
o sută de ani și muri...

ÎNVĂȚĂTURA mi-a adus-o în plisc cumătra barza:
Mătuși,
vizitați-vă nepoții înainte de a se coace varza!

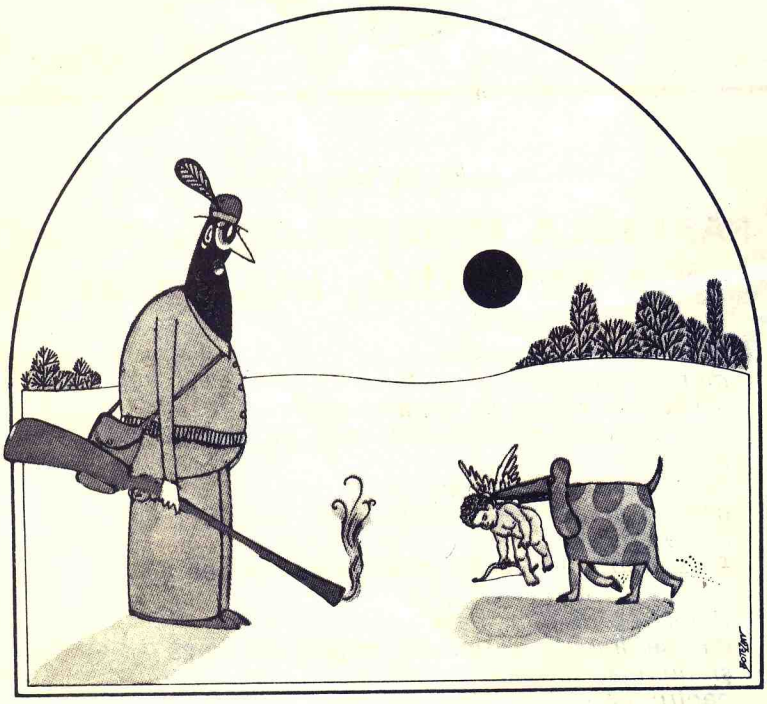

PAVEL BOTEZATU

Festival la Techirghiol

CU PAIAȚE DE NĂMOL

GHIOL (I)

Prelat fui uns, de-un vac, la Sfîntu-Ghiol
Și-n cinstea-mpotmolitului Techir,
Mi-nveșmîntez porcescul patrafir,
Lins cu catran, prăjindu-mi fundul gol!

Divine Dante, cum n-apari, mă mir,
În ladu-acesta san și benevol -
Să-ți lepezi iezuitul camizol,
Mînjindu-te cu-acest scîrbavnic mir!

Tu, ce i-ai luat la călăfătuit
Pe papii și-mpărații ce-au greșit,
N-ai cunoscut ăst colț, benign Infern,
Ce-n flăcări cată-a-ți face trup etern!

Nici saramura-n care jegu-ți măcini,
Pur renăscînd din radiumne cocini!

GHIOL (II)

Superbii etiopieni, aduși
Din Africa de noapte și de zgură,
Alăturea cu scandinavi ce-ndură,
Pe trup dălbiu de nea, solarul duș!

Se-ngloată nemții blonzi, de rasă pură,
În scîrnavul catran, cu greu seduși,
Rîvnind un ten mai brun - solar retuș,
C-o mutră cît de cît mai paceaură!

Se joacă șah la Ghiol! Se joacă șah! -
Un viching lîngă un maharajah!

Pe plaje-i încîlcitul domino:

Albi uni-s, alți-s negri-n spurcăciune!

Țiței și Votcă! Uite-așa-i văd io,
Jucînd cu piese albe, piese brune!

GHIOL (III)

Trecînd din ghiol în duș - din rasă-n rasă -
Cînd alb, cînd negru, galben, arămiu,
Rasismul mi-e strein și nu mai știu
Ce piele mi-aș dori mai arătoasă!

Fu, din născare, scris: om alb să fiu!
Dar vinu-mi place cătrăniu - terasă -
Ori galbena de Odobești, cleioasă,
Coniac și rom de bronz, coclit rachiu!

La whisky ori la votcă nu fac naz,
Chiar incolore - cum le prind, le raz!

Tot ce-i pretind eu soarelui electru
E: să-și reflecte-n mine-ntregul spectru!

Cît m-oi simți pe lumea asta om,
Nu fac rasism - au că-i ginars, au rom!

GHIOL (IV)

Natura o văd sincer dezbrăcată,
Aici, la Ghiol, descinsă de complexe,
Cu roada ei de trupuri și de sexe,
Prin care stîngăciile-și arată!

Concave sternuri, țîțe, burți convexe,
Într-o devălmășie democrată,
Cu slăbănogi din Capernaum, iată,
Infirmi cu cîrje și surori-anexe!

Obezii flasci, satrapii-n picioroange,
Mujeri cu hoit surpat - vin ca la Gange!

Vin să-și tămăduiască-n mîl și-n soare,
Spășiți, scîrbavnicele mădulare!

Natura însăși nu le-ar ști obîrșa:
Se nasc, trăiesc ca viermii, mor d-a tîrșa!

GHIOL (V)

O, ale Mării dulci metamorfoze,
Prin care trec, asemeni cu Alis
Răpită-n Țara de Minuni și Vis,
Rîvnind spre lumi albastre și mai roze!

Și-mi regăsesc acel Eden promis
Și-o lume-n care-un Vrăjitor din Oz e,
Ce toarnă peste ruginite proze
Un spectru-mprospătat din Paradis!

Descind la Ghiol și - prins în cataplasme -
Trăiesc, o clipă, un tărîm din basme!

Ca-n basme-mi schimb pe Litoral plămada,
Devin un pescăruș ori șoim codalb!

Cînd vin la mare-s Albă-ca-Zăpada,
Iar cînd mă-ntorc acasă-s Harap-Alb!

GHIOL (VI)

Fugind încoa' de-o poluată lume,
Mă spăl de schisme ca Pilat din Pont!
Mă-nglot în ghioluri ca un bivol tont,
Mai negru nu-i nici dracul negru-anume!

E-un Purgatoriu-ntregul orizont -
Un heleșteu de saramură-n spume
Prin care-noată cătrănii huidume,
Hipopotamii huzuresc în front!

Dac-ai trecut infernului văpaiul,
Sub duș solar te-ncoronează Raiul!

Ți-s membrele-ntr-atîta de ușoare
Ca un Arhanghel care-ar vrea să zboare -

Și-nfăldurit în lenjuri mătăsoase,
Zbori - duh purgat de cărnuri și de oase!

GHIOL (VII)

I-i lesne orișicărui mic geniu să priceapă
Că poți, la țărmul mării, să-nalți bronzatu-ți bust,

Cît încă-i drept și-i trupeș, ca pe-un Cezar August,
Muiat în poleiala de soare, cer și apă!

Admiră-nsoleiatul Venerei trup robust,
Petale de magnolii din bronzu-i cum se crapă,
Ori buclele lui Hermes rulînd cu foi de ceapă
Rîntașul de cocleală pe-un tors sărat la gust!

Firește, mai sînt și-unii pozanți, ba chiar ridiculi,
Prăjindu-se-n armura lui Nessus, ca Hercul,
Încît, d-atîta febră, solarele peliculi
Plesnesc precum cartoful răscopt la tubercul!

Din soare-și toarnă bronzul *oricine: trunchiul gol!*
Din abanos, din nacru – Statuie fă-ți la Ghiol!

C. TOPAN

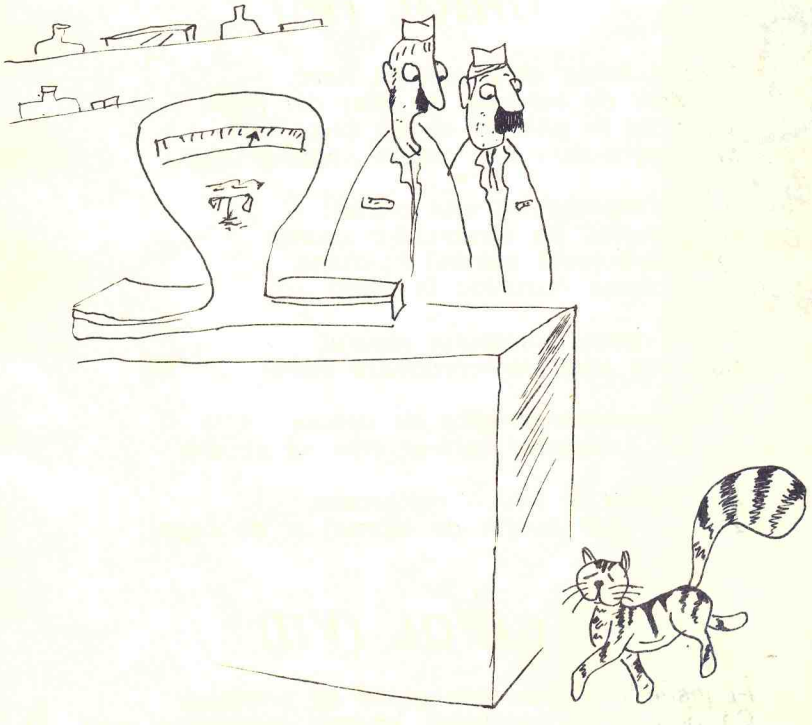

– ...este de la comisia de deratizare...

MIRCEA SÂNTIMBREANU

NATURALIST
cu natură moartă

În fundul curții, la masuță, tînărul profesor de științe naturale își răsfoia ierbarul filă după filă, cu acea grijă pioasă cu care cercetătorii mînuiesc manuscrisele dinastiei din Memphis, iar vocea sa avea un tremur liric, pătimaș, dar reținut, ca a tuturor marilor colecționari. Îl ascultam fermecat.

— Da, în cartoanele acestui ierbar se odihnesc pentru vecie trei anotimpuri: primăvara, vara și toamna. E drept, rochițele Florei nu mai scînteiază în acest garderob. Și totuși, vraja lor e de nestins. Iată acest ghiocel! Nu, nu pune mîna! Privește-l cu lupa... Nu-i așa? Parcă doarme... Îl privesc acum în toiul primăverii și, dezmințind termometrul și pe nevastă-mea ce ma trimite după gheață, mă văd parcă în crîngul mirosind a zăpadă, a frunze moarte, sub întîiul sărut al primăverii... Stai! Treci după boschetul de colo daca vrei să strănuți!

N-a fost însa nici un strănut. Liniștit și poetic amicul continuă:

— Iată! Algele acestea brune sînt presate între două sticle. Crede-mă, nu există o țesătură mai fină decît a acestor neînsemnate plante. Parcă le vezi plutind... Nu, nu, te implor, nu răsufla pe gură — se agită din nou proprietarul ierbarului. S-ar putea să le risipești ca pe-o cenușă sacră... Sau iată aici — întoarce el o nouă filă a ierbarului — o plantă modestă: Traista ciobanului — cu umbreluța ei de steluțe albe... Oh, îmi evocă cărările prăfuite batute de ciobanii singuratici, păziți numai de modestia ei... Și privește brîndușa aceasta de toamnă, cu potirul ei violet, în care, parcă, s-au topit toate amurgurile lui Bacovia, sau margareta aceasta de cîmp, ca un cărăbuș de aur... O, dar să lăsăm ierbarul. Mă podidește emoția, mi se împăienjenesc ochii de lacrimi și văd în orice mîțișor de salcie un crin imperial. Și doar e limpede: n-am voie să lacrimez. Umezeala nu le prieste delicatelor mele prizoniere. Profesorul face o pauză, apoi continuă cu pumnii strînși: O, de-ai ști cum pastrez acest ierbar... Îți jur că dacă un șoarece ar îndrăzni sa-mi roadă un singur stigmat sau o sepală, îți jur, pisică m-aș face!

În aceeași clipă, vocea îi fu acoperită de un lătrat ascuțit, care venea din stradă.

— Ia te uita... potaia! Iar a fugit de acasa! Stai o clipă! Să vezi ce mi ți-l pocnesc!

Tînărul se îndreaptă hotărît spre un arțar plantat de curînd pe marginea trotuarului. Îndoaie tulpina cu piciorul, îi smulge furios crenguțele, apoi aleargă după cîine.

La colț, cîinele schelălăia jalnic. Dar botanistul se întoarce victorios și zvîrle senin reteveiul. Privește apoi nedumerit spre prietenul lui. De ce e supărat?

— Îți pare rău? A, paguba-n-ciuperci... Un arțar banal... Pentru mine n-are nici o valoare...

— Cum n-are nici o valoare?!

— Nu cumva îți închipui că ai putea presa copaci? Hai Și... pe urmă, privește... Accacia comunis... Frunzulițe... Vezi? Arțar am eu de mult în ierbar!

PROVERBE ILUSTRATE DUPĂ ANTON PANN

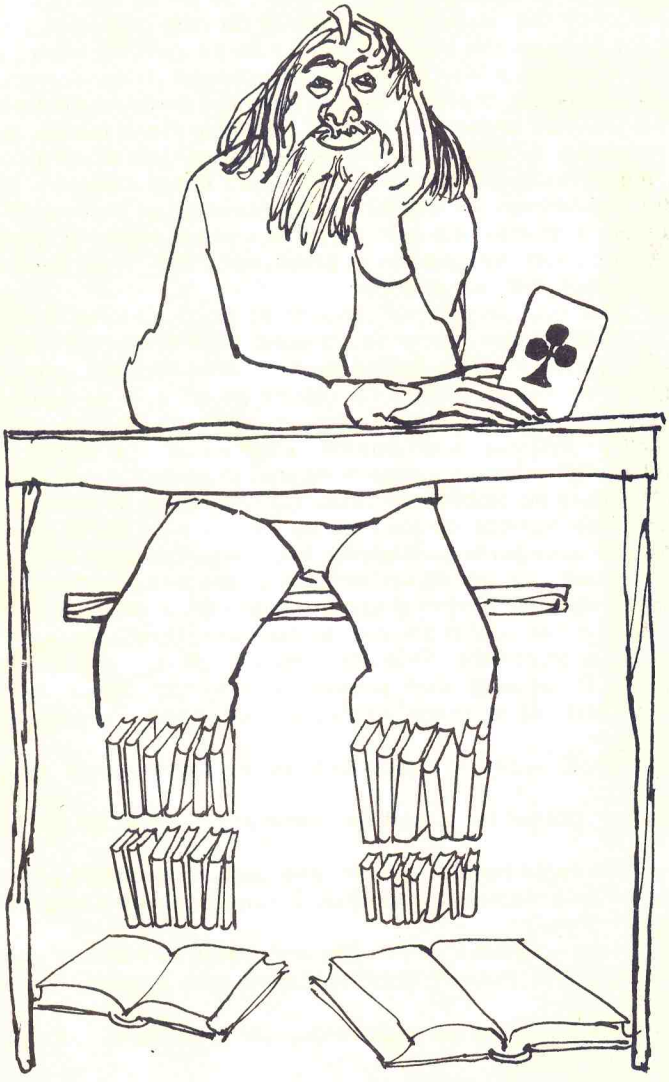

„A învăța carte pînă la glezne"

„Bun de gură, rău de lucru"

Cap fără griji la bostan crește"

V. CRIȘAN

1

2

3

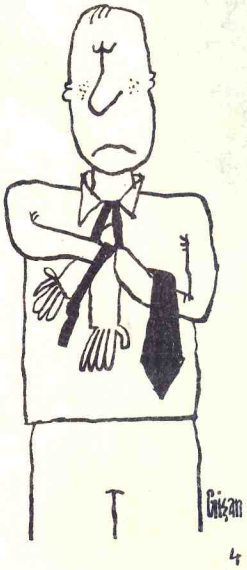

4

CONSTANTIN CUBLEȘAN

POVESTE DE TOAMNA

1.

De cum au început nopțile să se răcorească, am știut că o să am probleme cu acumulatorul mașinii. Era vechi, uzat și nici nu mă prea îngrijisem de el.

Într-o dimineață, ieșind pe poarta blocului, un fior, ca o gheară, mi s-a înfipt în inimă, văzînd parbrizul înghețat. „Să știi, mi-am zis, că n-o să pot porni." Și, așa s-a și întîmplat. Am răsucit cheia de contact — o dată, de două ori — dar, înafara unui soi de chelălăit metalic înfundat, n-am putut obține nimic altceva.

— Ia stai să te-mping, vecine! mi-a strigat un bărbat pirpiriu, cu mustață cănită, ce locuiește în blocul de-alături. Poate cu puțin noroc...

A împins și am pornit. Dar, *măsuri tehnice* se impuneau a fi luate fără nici un fel de întîrziere.

2.

M-am învoit pentru cîteva ore de la serviciu, ca să-mi cumpăr un acumulator și să-l pot duce la atelierul de întreținere auto, pentru formare.

Cu banii scoși de la C.E.C., am intrat în magazin. Nu era prea multă lume așa că, la întrebarea mea, dacă aveau acumulatoare de 75 de amperi, am primit un răspuns cît se poate de prompt.

— Momentan n-avem.

— Cînd o să primiți? am insistat eu.

— Încercați pe săptămîna viitoare.

Nu. Categoric nu puteam să aștept pînă atunci. Așa încît, văzînd figura jovială a vînzătorului, am continuat:

— Dați-mi unul de 45 de amperi.

— Aveți repartiția? m-a întrebat acesta cu deferență.

— Nu. E nevoie de repartiție? m-am mirat eu.

Întrebarea i-a produs o adevărată stare de indignare.

— Cum, nu știați?!

— Nu. Pînă mai ieri...

— Ei, ce s-o lungim. Mergeți la *I.C.S. Chimica* să vă dea repartizare.

— Așa?!

— Așa.

— Dar, acumulatoare aveți?

— Deocamdată, da.

N-am mai stat pe gînduri. Am alergat într-un suflet.

3.

Birourile *I.C.S. Chimica* se află într-o clădire veche, cu intrare prin curte, cu o mulțime de coridoare labirintice, destul de slab iluminate, ce par a nu duce nicăieri. Totuși, biroul de informații este ușor de găsit, urmînd săgețile indicatoare fixate pe pereți. Aici o domnișoară, mai mult decît simpatică și extrem de amabilă, îmi explică pe-ndelete că o asemenea repartiție, pentru un acumulator, se poate obține numai prezentînd chitanța cu care am depus — evident, contra cost — vechiul acumulator ieșit din uz, la una din bazele de achiziționare a materialelor refolosibile, ale întreprinderii D.C.A.

O clipă am rămas descumpănit.

— Păi, am încercat eu o explicație, dacă scot acumulatorul din mașină, nu mai pot circula. Și, altul n-am. În consecință, cum o să duc acumulatorul cel nou — la încărcat — de la magazin pînă la atelierul de întreținere?

— Ei, și dumneavoastră, m-a dojenit grațioasa funcționară. Nu aveți un prieten...?

Ba da. Aveam și prieteni; dar nu mai aveam timp. Trebuia să mă întorc la servici și să las totul pentru a doua zi.

4.

De data aceasta mi-am luat zi liberă.

L-am rugat pe un vecin de palier, care din fericire, se afla în concediu, să mă ajute. Astfel am pornit cu acumulatorul spre cel mai apropiat punct de achiziționare a materialelor refolosibile.

Un portar amabil m-a orientat numaidecît spre baraca unde se recepționau acumulatoarele.

De cum am intrat, omul de la

cîntar mi-a și luat sacoșa din mînă, a scos acumulatorul și, concentrat ca asupra unei foarte importante operațiuni, m-a informat scurt:

— 68 de kilograme.

— Mă rog...

— Poftim nota. Mi-a întins un petec de hîrtie, adăugînd: Cu asta mergeți la birouri, să vă facă bonul.

— Unde sînt birourile? am întrebat eu, nevăzînd în jur decît mormane de deșeuri.

Explicația a urmat cu aceeași bunăvoință.

— De la poartă, în dreapta, o ții tot înainte, pe lîngă gard, pînă dai de ele.

5.

Clădirea, cam jerpelită, avea oricum, un acoperiș mai demn de încredere decît baraca pentru depozitarea acumulatoarelor.

Am intrat. Într-un fel de vestibul, un individ tocmai își așternea șervetul de masă, pregătindu-se să mănînce.

— Am o notă, m-am adresat eu, oarecum stînjenit. Aș dori să mi se facă bonul de predare...

— Pe ușa din dreapta!

În încăperea aceea, o femeie grasă, între două vîrste, completa borderouri.

— Am venit pentru...

— Dați-mi nota.

Totul părea să meargă ca pe roate. În cîteva minute bonul era completat și, cu el în mînă, am traversat iarăși vestibulul pentru a obține, într-un alt birou, ștampila.

Credeam că puteam pleca, cînd, iată, omul care încă nu terminase de mîncat, îmi ceru bonul. Îl înregistră meticulos într-o condică apoi îl introduse într-o mapă verde, întinzîndu-mi în locul lui un carton dreptunghiular, pe care se deslușea clar un număr.

— Cu ăsta vă prezentați la casierie, ca să încasați banii ce vi se cuvin și să primiți bonul, m-a lămurit el, cu o politețe exemplară.

— Aha, am exclamat eu, amintindu-mi că, în fond, vîndusem acolo un acumulator vechi. Și, nu acumulatorul conta, în sine, ci plumbul, capabil a fi refolosit. Vă mulțumesc, am adăugat. Unde e casieria?

— Pe Strada Fabricii de chibrituri, a venit răspunsul, la fel de prompt și de jovial.

— Va să zică, nu aici.

— Nu. Este exact în partea cealaltă a orașului. Lîngă fabrica de conserve *„Flacăra"*.

— Parcă spuneați de Fabrica de chibrituri...

— Așa se numește strada, dar noi n-avem în oraș fabrică de chibrituri. Nu știați? Au și ăștia, care dau nume străzilor, umorul lor.

— Mda, am convenit cu amărăciune. O să merg într-acolo.

— Dar, numai mîine. Curierul nostru a plecat deja cu corespondența și nu se mai întoarce.

— Mîine?! am repetat dezolat. Înseamnă că și mîine să mă-nvoiesc de la serviciu!

— Ce să faci? Asta e situația!

Pe loc mi-a venit o idee ce putea fi salvatoare.

— Duc eu corespondența. Dacă tot merg într-acolo...

Omul din vestibul, care tocmai începuse să-și adune tacticos firimiturile de pe masă, m-a privit indignat.

— Ce vorbești?! Dumneata nu știi că nu se pot încredința actele oricui?! Ia vezi-ți mai bine de treburile dumitale!...

6.

În ziua următoare șeful nu m-a învoit. Aveam prea mult de lucru. Am plecat spre strada Fabricii de chibrituri abia peste două zile.

Am găsit ușor locul cu pricina, dar a trebuit să aștept pînă la ora 12 cînd s-a întors casiera de la bancă.

Mi-a numărat, ceremonios, cei patruzeci și doi de lei, cerîndu-și scuze pentru întîrziere, eliberîndu-mi bonul. Cînd însă mă credeam un om fericit, mi-a dat lovitura de grație.

— De fapt, pentru dumneavoastră este tot una. La *I.C.S. Chimica,* cererile pentru repartiții de acumulatoare nu se primesc decît pînă la ora 10.

O clipă am rămas interzis, neștiind dacă să-mi cred urechilor.

— Sînteți sigură? am întrebat-o, în pragul disperării.

— Bine-nțeles. Toată lumea care vine la noi pentru problemele astea, știe programul.

Eram dezolat. Mă îngrozea gîndul că iarăși trebuia să-mi iau învoire de la serviciu. A cîtea?! Și — Doamne! — cîte mai puteau fi încă, dacă lucrurile aveau să continue în același ritm.

7.

Dar, lucrurile n-au continuat în același ritm.

La *I.C.S. Chimica* am depus cererea înainte de ora 9. Pînă la 11 mi-a și fost restituită coala de hîrtie purtînd avizul favorabil în colțul din stînga sus, avînd număr de înregistrare, precum și ștampila unității, aplicată distinct.

Eram fericit ca un copil care obține jucăria dorită, și într-un suflet, am alergat la magazin.

8.

De data aceasta, magazinul era înțesat de lume. Mi-am făcut loc cu coatele. Ajungînd în fața aceluiași vînzător, am scos triumfător repartiția pentru cumpărarea unui acumulator, întinzîndu-i-o. El s-a uitat în fugă peste ea și, cu un gest indiferent, mi-a spus:

— Nu e pentru noi. Aveți repartiție la magazinul din Piața Abatorului.

— Piața Abatorului?

— Da. Știți unde e, nu-i așa?

Îmi venea să țip. M-am stăpînit totuși, lansînd o întrebare ironică:

— Sper că abator există în orașul nostru, nu? Din moment ce piața îi poartă numele...

Vînzătorul n-avea timp de glume. Totuși nu s-a putut abține să-mi răspundă insinuant:

— Abator este. Acumulatoare însă nu cred să mai aibă nici ei. Știți, de cînd a dat frigul, toată lumea cumpără acumulatoare.

9.

Aproape zilnic am făcut drumul pînă la magazinul din Piața Abatorului. Însă, abia după două săptămîni am văzut prinsă pe ușă tăbliță mult așteptată: *Închis pentru prelu-area mărfii.*

Am așteptat patru ore în stradă pînă ce s-a redeschis magazinul. În sfîrșit, vînzătoarea care mă cunoștea de-acum, mi-a zîmbit grațioasă:

— Poftiți, să vă alegeți un acumulator.

Erau pe ales!

10.

Înghesuit în autobuz, cu sacoșa ce atîrna, într-adevăr, grea ca plumbul, am traversat orașul pînă la *Dacia-service* unde am intrat bine dispus. Aveam, în fine, acumulatorul cel nou.

La biroul de recepție însă, un tînăr înalt, uscățiv, îmbrăcat cu halat gri, m-a respins sec:

— Nu primim.

— De ce?

Eram complet derutat.

— N-avem acid. Nu putem forma acumulatoare. Altceva, cu ce vă sîntem de folos?

Îl priveam năucit, nefiind în stare să scot o vorbă. Probabil și-a dat seama de starea în care mă aflam căci a continuat, cu o anume concesivitate în glas:

— Dacă vă procurați dumneavoastră acidul, noi vi-l formăm în două zile.

Putea fi și aceasta o speranță.

— De ce cantitate aveți nevoie?

— O nimica toată. Doi litri.

— Doi litri de acid sulfuric?

— De soluție de acid sulfuric, a precizat el.

Am ezitat.

— Dumneavoastră nu primiți?

— Trimestrul ăsta, nu. De altfel, lipsește în tot orașul.

Eram decis să abandonez. N-avea decît să stea mașina în fața blocului, fără acumulator. Nu-mi păsa. Mă aflam în a unsprezecea zi de alergătură. O clipă chiar mi-a venit ideea să arunc sacoșa aceea grea, care-mi smulgea mîna din umeri, dar n-am avut destulă tărie.

Și totuși...

Mi-am amintit că aveam un fost coleg de clasă care lucra în laboratorul unei mari uzine din oraș. Nu-i cerusem niciodată nimic, de ce n-aș fi îndrăznit acum?!...

11.

— Să știi că nu te pot servi, mi-a spus stînjenit colegul meu, pe care-l invitasem la o bere. Dacă ar fi vorba de o sticluță, colo, pe care s-o pot băga în buzunarul de la haină... Dar, doi litri de acid sulfuric, n-am cum să scot din uzină...

— Te cred, am convenit eu că într-adevăr nu-i cerusem un lucru posibil. Să încerc să găsesc în altă parte.

12.

După cinci zile de la discuția noastră, colegul m-a sunat seara la telefon.

— Dragă, am făcut ce n-am făcut de cînd mă știu. Dar, te-am văzut într-un hal fără de hal. Închipuie-ți, am furat de la laborator în fiecare zi cîte o sticluță cu acid, așa încît acum îți pot da un litru. Restul, te privește; descurcă-te singur.

În seara aceea am adormit fericit. Începusem să cred că era totuși posibil să mai circul cu mașina

încă înainte de venirea iernii. Speram...

13.

Un șofer de la noi de la serviciu mi-a procurat un litru de soluție, pe care i l-am plătit cu trei prețuri, dar merita. Aveam, în sfîrșit, soluția necesară pentru formarea acumulatorului.

M-am prezentat de urgență la atelierele *Dacia-service*, unde același băiat sever, cu halatul gri, după ce mi-a verificat acidul și acumulatorul, m-a sfătuit bonom:

— Dacă nu vă grăbiți, lăsați totul la noi pînă săptămîna viitoare. Electricianul e în concediu de boală.

Mai întîi am crezut că-și bate joc de mine.

— Nu se poate! am protestat cu indignare.

— Ba da. Ce, el nu e om? Nu se poate îmbolnăvi?

— Nu asta. Nu se poate să mai aștept atîta...

— Să știți, a continuat el oarecum resemnat. Momentan nu angajăm nici un fel de lucrări de electricitate. Dar, încercați la colegii noștri de pe Strada Morii.

— Strada Morii?!...

— Știți unde e, nu?

14.

Atelierul din Strada Morii era foarte aglomerat cu lucrări de electricitate, dar cu o inspirație bună, m-am adresat *galant* unuia din cei trei electricieni, care *sensibilizat*, mi-a promis să se ocupe el însuși — *personal!* — de problemă, și *s-o rezolve* în două zile.

În sfîrșit! În sfîrșit!

Cele două zile se adăugau la cele nouăsprezece în care stătusem ca pe spini. Dar, ce mai conta? În fond, douăzeci și una de zile din viața unui om... Important era că nu mă dădusem bătut, că obținusem ceea ce dorisem, cu eforturi care, la drept vorbind, nici nu fuseseră excesive. S-ar fi putut — Doamne ferește! — și mai rău.

15.

Cînd am preluat acumulatorul, electricianul cu care mă purtasem atît de galant, s-a simțit obligat să-mi atragă atenția că ar fi fost mai bine să fi așteptat pînă puteam pune mîna pe un acumulator de București, deoarece ăstelalte, făcute în provincie...

— N-are importanță, i-am răspuns, totuși îngrijorat. Totul e să meargă un an — doi. Celălalt m-a slujit patru.

Electricianul a zîmbit cu subînțeles.

— Ăla era original. Ăsta... are plăcuțele din plumb de calitate proastă.

Am plecat resemnat.

— acuma, ce-o fi o fi!

16.

Ajuns acasă, am montat în grabă acumulatorul, hotărît să fac o tură de plăcere prin oraș, cu mașina. Tot nu mai urcasem la volan de aproape o lună. Cînd însă răsucesc cheia în contact, demaroul bîzîie ca un bondar obosit iar motorul nici nu se clintește. Mai încerc o dată — nimic. Verific dacă am făcut corect legăturile — nu aflu nici o neregulă. Mă sui din nou la volan și răsucesc cheia de contact. Rezultatul este același. Deodată simt că mă apucă amețeala de furie uitîndu-mă la certificatul de garanție al lucrării, eliberate de atelier. Ce era de făcut?!

Tocmai atunci, același bărbat pirpiriu, cu mustața cănită, ce locuiește în blocul de-alături, s-a apropiat, făcîndu-mi semn:

— la hai să te-mping, vecine. Poate ai noroc să pornească.

M-a împins și am avut noroc — a pornit. Lăsînd motorul ușor ambalat, am ieșit de la volan. Vecinul urmărea totul cu interes — mă mai împinsese în urmă cu douăzeci și două de zile — apoi, îmi strigă prietenește:

— Văd că te chinuie al naibii acumulatorul. Nu te interesează unul nou?

Simțeam cum mi se urcă sîngele în obraji. Ce să-i fi răspuns, că îmi cumpărasem unul nou care nu mergea? Iar acum, să mă înham la o nouă aventură de cumpărare a unui alt acumulator — de unde bani, de unde răbdare!? — parcă-mi pierise curajul. Totuși, i-am răspuns politicos, dovedindu-i că mă și pricepeam la chestiune:

— Mă interesează, dacă e de București.

— Fii serios! Sînt proaste! Ascultă-mă pe mine. Îți aduc unul de Bistrița, cu care o să umbli pînă o

să te plictisești de el.

Eram convins că fabulează, totuși m-a tentat perspectiva. Am întrebat deci:

— Cu repartiție?

Vecinul mi-a pufnit în nas.

— Ai dumneata timp să umbli după repartiție? Îmi faci o vizită mîine seara, cu banii în portofel, și gata. Se aranjează.

— Așa de simplu?

Nu-mi puteam stăpîni uimirea.

— Păi, ce dracu, dom'le, doar lucrez în branșă...

Abia atunci am început să-l privesc cu interes adevărat. Și îmi venea așa, nu știu cum, să mă năpustesc la el și să-l strîng de beregată. Dar, m-am stăpînit, aducîndu-mi aminte cît de cumsecade fusese, în două rînduri, cu mine, împingîndu-mi mașina ca să pot porni...

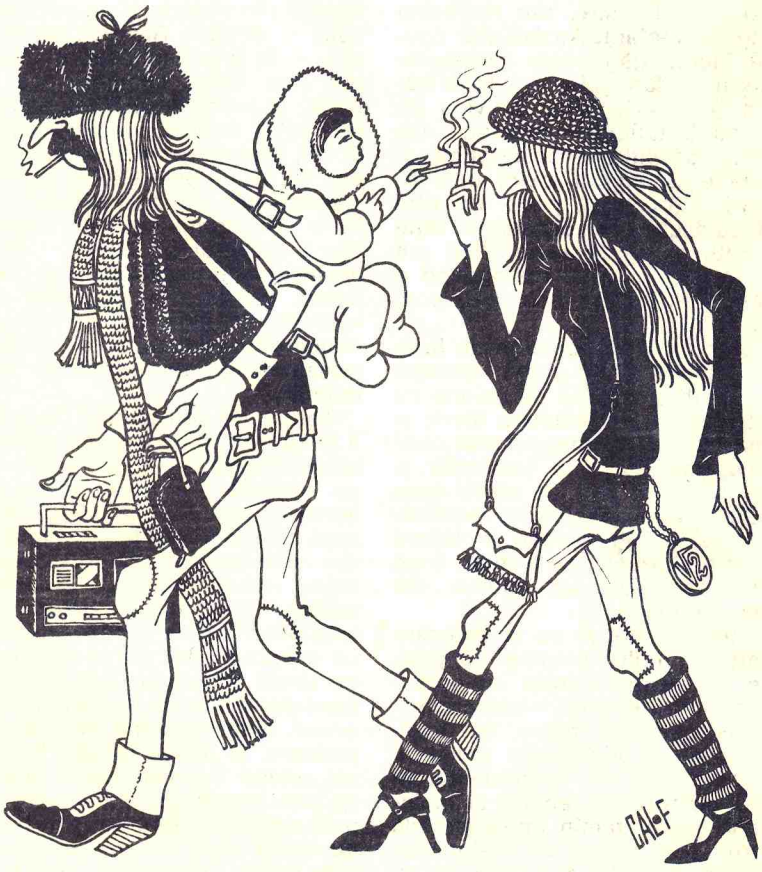

PĂRINȚI ȘI COPII

CALF

ȘTEFAN M. GĂBRIAN

Un măgar

ȘI ORICÎTE BÎTE

Trezit de-a binelea, lucid și gîfîind de frică sau de revoltă, era perfect conștient că ceea ce l-a smuls atît de brusc din somn nu venea dintr-un coșmar nebunesc, ci de dincolo de ferestre, din realitatea concretă de-afară. Auzise clar zgomote îngrozitoare, ușor recognoscibile, inconfundabile — cineva bătea o ființă! Cu bîta, cu vîna de bou, cu furtunul de cauciuc... Un zgomot specific, indescriptibil și inimitabil, zgomotul lovirii unei ființe vii... Poc, poc, poc... Un ritm egal, îndesat, de ceasornic bine uns, dublat de icnetele unui om care asudă din greu rostogolind o povară... Poc, hîc, poc, hîc, poc, hîc...

A sărit din pat clocotind de furie și de indignare; din grabă, aproape că a smuls perdeaua cu galerie cu tot. Luna nouă strălumina feeric și a fost extrem de impresionat constatînd, mai întîi, că ferestrele și balcoanele blocului de vizavi erau înțesate, ca în noaptea de revelion, cu oameni. Toți priveau în tăcere spre stradă. Acolo, pe trotuar, lîngă gardul decorativ, un ditamai om bătea un măgar...

Văzute de sus și de la oarecare depărtare, multe enigme polițiste, taine sufletești, secrete diplomatico-politico-militare, mistere pariziene și așa mai încolo, se dovedesc a nu fi decît biete ghicitori, dezlegate încă de la grădiniță. Și invers, lucruri elementare și la îndemîna oricui rămîn impenetrabile pentru vecie, chiar dacă sînt studiate cu minuție științifică și cu răbdare de anahoret... *De ce-l bătea? De ce-l bătea?* Oare nu știa că nimic nu se face pe pămînt cu de-a sila?

Bineînțeles, nici măgarul și nici bătăușul care îl însoțea nu ieșeau prea mult din obișnuitul peisajului, dacă se consideră că un astfel de cuplu parcurgînd noaptea un cartier ultramodern, nu este prin simpla lui prezență un fapt insolit. Și nu este deoarece, se cunoaște, dacă cineva intenționează să ajungă din marginea de vest a orașului — dinspre Rășinari, de exemplu, — în localitatea suburbană din est sau, cîțiva kilometri mai departe, în comuna unde se ține regulat tîrguri de vite, va alege fără îndoială drumul cel mai scurt, asta în caz că nu dorește expres să se înglodeze luînd-o de-a dreptul peste cîmp. Și drumul acesta intersectează cartierul pe mijloc. Dealtfel, același traseu este utilizat și de unii șoferi, pentru care contează cîțiva kilometri în plus sau în minus și, obligatoriu, de turmele de oi în transhumanța de primăvară și de toamnă.

Totuși, de ce-l bătea? Cu o mînă îl ținea de căpăstru iar cu cealaltă îl altoia milimetric, nu cu sadism dar cu metodă, cu doză, avînd grijă adică să nu-i sfărîme capul, să nu-i rupă ciolanele. Bîta, ciobănească, din lemn de corn noduros, vîjîia, iar omul, icnind amarnic, îl căptușea asiduu, încăpățînat, hotărît să-și facă datoria pînă la capăt. În vreme ce măgarul, aflat parcă într-o stare de totală prostrație, nici măcar nu tresărea; sta înfipt în mijlocul trotuarului, bine cumpănit pe cele patru picioare, și privea în gol. E-adevărat, uneori întorcea capul, alene, și se uita înspre om într-un fel care, neîndoios, însemna plictiseală cumplită sau batjocură groasă, mascată, reținută doar din bun-simț...

Cu totul pe neașteptate a pornit-o din loc și avea aerul că e hotărît să meargă, să meargă întruna cel puțin pînă în zori. Însoțitorul, lung de picioare, fericit poate că bătaia își pîrguia în sfîrșit roadele a dat să-l încalece din mers, în

grabă. Din neglijență însă a scăpat bîta din mînă și ea a rămas la vreo trei pași în urmă. Pentru multă vreme ea va rămîne la această distanță constantă, pentru că măgarul, abia urnit, s-a oprit dintr-o dată. S-a fixat cu cele patru copite pe asfalt și a încremenit acolo, ca o statuie de ciocolată, decis să nu se clintească, să nu se clintească cel puțin pînă în zori... Cînd și cînd întorcea capul și își privea însoțitorul cu o compasiune cvasiomenească, „Cum te simți? Mai poți" părea că-l întreba.

Într-un rînd razele lunii i-au luminat cele două șiruri de dinți sidefii. Impresia a fost că măgarul rînjea; rînjea realmente, dezvelindu-și cu sîrg, indecent, toți cei patruzeci de dinți, dacă era mascul (sau cu patru mai puțin dacă era femelă).

Îndoind căpăstrul pe jumătate, a început să-l pleznească peste cap. Nu cu ură, nu cu răutate. Îl cîrpea metodic, apăsat, cu seriozitatea unui om care nu iubește lucrul făcut de mîntuială. Îl bătea muncind, năduseala îi scălda obrazul...

Un măgar rămîne totuși un măgar. Dacă l-am privi cu un pic de obiectivitate, ne-am da seama ușor că măcar un sfert din opiniile noastre despre el sînt ori eronate, ori fanteziste. Cunoaștem mai multe despre ozeneuri. Oricum, el nu este nici atît de nesimțit și de tîmp, pe cît se spune, dar nici atît de blînd și de umil, pe cît îl arată figura...

A încercat să-l atingă sub burtă, spre spate. Dar tot nimic nu a realizat că măgarul își ridica nițel coada și-i imprima o ușoară vibrație, care amintea de tremurul cozii pisicilor cînd se alintă și torc mîngîiate pe șira spinării. A încercat atunci să-i străpungă coastele cu călcîiul, cu șpițul... Fără efect! Ajuns la marginea răbdării, l-a pocnit cu pumnul între urechi. Parcă a dat în tăblia mesei, la crîșmă. În aceeași clipă măgarul s-a săltat ușor de dinapoi; l-a dezechilibrat și omul a căzut, lunecînd lin într-o rînă, în partea opusă...

Adeseori copita măgarului e mai nemiloasă și mai eficientă decît a armăsarului, iar în ce privește inteligența lui, deși se spune că el nu încărunțește, o depășește uneori pe cea a unor oameni considerați unanim inteligenți... Fără samar, fără șa sau fără desagi burdușiți, măgarul pare în pielea goală. Ne-am obișnuit să-l vedem întotdeauna încărcat, „încărcat ca măgarul", și călărit — de copil, de tată și de amîndoi —, încît zărindu-l întîmplător despovărat și deshămat, ca acum, ne mirăm. Ce-o fi cu el? De ce-l bate zurliul? Nu, nu e bolnav, bolile măgarului sînt destul de rare și dacă totuși se îmbolnăvește, i se acordă atît de puțină importanță, încît spre binele lui, se tămăduiește de la sine...

A dat să ridice bîta căzută. S-a întins atît cît i-a îngăduit lungimea căpăstrului, dar mai lipsea pînă la capătul bîtei mai puțin de-o jumătate de pas. A tras de căpăstru, a smucit cu ambele mîini, distanța rămînea însă neschimbată. Măgarul era hotărît să stea nemișcat pînă în zori.

„Nu vrei, hai?" l-a întrebat, prevenitor, răsuflînd amarnic, dîndu-și căciula pe ceafă. „Nu vrei, hai?" Măgarul și-a întors botul cu patruzeci de clape fildeșii (sau cu treizeci și șase dacă era femelă): „Nu vrei, hai?" Într-un acces de furie oarbă, a început să-l lovească în burtă cu cizmele. Bătea ca în tobă. Nu cu cruzime, ci cu disperare curată. Cu deznădejdea celui care vede că eforturile i se risipesc în gol... A dat pînă cînd a ostenit și atunci, resemnat, și-a așternut căciula pe trotuar și s-a așezat pe ea. Să-și tragă sufletul. Să judece la rece... Înjura cu amărăciune. Parcă îi venea să plîngă...

Era un flăcău care părea să aibă armata făcută, purta cizme de cauciuc, o straiță în spinare; avea și blugi cu capse, curea de-o palmă, sfetăr gros de lînă naturală, cu buzunărele. Se vedea că a pornit la drum de departe...

Și tot așa, dintr-o dată, fără de veste, măgarul a dat semn că s-a răzgîndit, că ar vrea s-o pornească. Și chiar a pornit, la început cu blîndețe, alene, lăsîndu-i însoțitorului timp să se scoale de jos, ba chiar ajutîndu-l, trăgîndu-l pe el de căpăstru. Pe urmă a întins pașii. Flăcăul, de-atîta minune, și-a uitat osteneala, fața i s-a luminat de satisfacția lucrului bine și temeinic îndeplinit, i-a zis de cîteva ori cu tandrețe de toți neînțeleasă: „Dii, căluțule, diii! Diii, roibuțule, diii! Diii, că-ți voi da ovăz cînd ajungem...", părintește, gratulîndu-l, trepădînd

pe lîngă el cu căciula în mînă, cu straiţa săltînd în spinare...

Cînd a crezut că devenea riscant, că măgarul, cu siguranţă, o să-i smulgă căpăstrul din mîini şi-o să fugă de n-o să-l mai prindă, l-a cuprins de grumaz şi a încercat să dea cracul, cu abilitate, să i se pună în cîrcă uşor-uşurel. Dar, firește că măgarul s-a oprit de cum i-a simţit pulpele pe coaste. Şi-a înfipt copitele cît mai adînc în asfalt, hotărît să rămînă acolo pînă la a doua venire a domnului...

Uneori prietenii buni ni se confesează: „Am un şef dat în paşte. Fură cît zece, dar dacă te prinde pe tine cu un ac de gămălie, te-a ras!", „Am o soţie neîndurătoare, mi-a făcut şi capul calendar!", „Mie nu-mi vine apă caldă decît o dată pe lună şi o dată pe an, în 29 februarie... De ce îi consolăm zicîndu-le că fiecare om are ceva de dus în spinare?! De ce nu le spunem pe şleau: tot măgarul cu crucea lui?! Într-adevăr, de sus de la fereastră, am putut constata că măgarul avea în spinare o cruce cafenie, dar o purta, era clar, cu atîta demnitate. Sigur că legenda nu mai interesează de multă vreme. Naivitatea din plastica Vameşului ori a lui Nicodin ne încîntă pînă la lacrimi, dar rîdem sau deplîngem, cînd nu combatem ştiinţific, naivitatea legendei folclorice, pe care o numim ignoranţă...

L-a înghioldit cu călcîiele. L-a izbit cu şpiţul. L-a pocnit cu pumnul între urechi. L-a biciuit cu capătul căpăstrului peste bot şi pe sub burtă... Fără urmări! S-a dat jos oftînd resemnat — cîte iluzii, cîte speranţe deşarte pe pămîntul lui dumnezeu! — privind cu regret asasin bîta rămasă în urmă, acum la douăzeci de paşi. Totuşi, măgarul n-a pornit mai departe nici aşa, descălecat. Descălecat, deshămat, părea în pielea goală... A mai încercat, într-o doară, să-l tragă de căpăstru. I s-a proptit în crupă şi a împins ca la carul cu fîn... Zadarnic! Era blocat pentru vecie în asfalt. I-a vorbit atunci blînd, persuasiv: „Diii, căluţule, diii! Diii, roibuţule, diii! Diii, că-ţi voi da ovăz cînd ajungem, diii!" Vibra doar din coadă ca pisicile alintate...

S-a aşezat pe trotuar, punîndu-şi căciula sub fund, cu coatele pe genunchi, cu degetele împreunate a rugăciune. Era scăldat în sudori. Răsufla greu. Înjurăturile lui, scuipate printre dinţi precum cojile de seminţe, depăşeau închipuirea unor birjari bătrîni. Era pe cale de-a izbucni nu în plîns, ci în urlete. Deznădejdea îi răvăşea obrazul... Un cetăţean din blocul vecin şi-a trimis copilul să meargă să-i aducă flăcăului bîta. Copilul, milos, nu a vrut...

„Nu vrei, hai?", murmură flăcăul în palme, şezînd cocoşat pe bordura trotuarului... „Nu vrei, hai?", spunea cu disperare. Dar, din senin, măgarul a pornit şi omul îl privea neîncrezător, cu surîsul amar al celui care ştie că totul e-o himeră... L-a lăsat să meargă binişor, ţinîndu-se cît mai departe de el, atît cît îi îngăduia lungimea căpăstrului, ignorîndu-i cu ostentaţie mersul şi prezenţa... Aproape de blocul C măgarul s-a arătat de-a dreptul binevoitor şi s-a lăsat încălecat. Chiar a făcut cîţiva paşi de galop, iar flăcăul, cu coapsele bine proptite, cu coatele depărtate ca un jocheu necioplit, se sălta în ritm. Faţa i s-a luminat, de-acum vor zbura ca vîntul şi ca gîndul... Cînd, brusc, măgarul s-a oprit ca tamponat de tren. Omul, din cauza inerţiei, s-a dus mai departe, căzînd în cap, cu mîinile întinse. Se mai afla încă jos pe asfalt cînd măgarul a zbierat: „I-a!"

Oricine ar fi putut să jure că dacă unul din cei doi avea de purtat o cruce, acela era flăcăul. Pentru că măgarul rîdea, rîdea dezvelindu-şi toate cele patruzeci de piese sidefii (sau cu atîtea mai puţin dacă era femelă), rîdea drăceşte, cu o bucurie omenească, rîdea nu din cruzimea josnică a răzbunării, rîdea cu sinceritatea curată a unui copil, rîdea ca de o glumă colosală...

S-a ridicat numai fiere şi venin. Şi-a scos cureaua de la pantaloni. Vecinul din blocul de la parter, îngrozit de ceea ce era sigur că avea să urmeze, a vrut să-l împiedice cu vorba, să-l oprească vorbindu-i: „De ce-l baţi, tinere? Dumneata nu înţelegi că măgarul nu vrea să te ducă în spinare? Dumneata nu ştii că măgarul care nu vrea să te ducă în spinare, nu te duce nici dacă-l omori?" „E-he, asta o ştiu de cînd

eram copil! Da' nu știu *de ce* nu vrea să mă ducă! De ce? De ce nu vrea, afurisitul?"

Îl toca la milimetru, nu cu sadism dar cu metodă. Poc, hîc, poc, hîc, poc, hîc... Icnea din rărunchi, parcă rostogolea o povară, o piatră de moară. Și-a pus straița și căciula jos, s-a dezbrăcat de sfetăr, s-a descheiat la nasturii cămășii. Îl bătucea începînd de la cap înspre coadă, apoi de la coadă spre cap. Sistematic. Asiduu. Atent. Ca un om care vrea să facă o treabă pe cinste... Blana măgarului era numai șrafuri și romburi. Dar el nici măcar nu tresărea. Vibra uneori din coadă. Ca pisicile. Și culmea a fost cînd, în locul rînjetului cunoscut, a căscat. Da, a căscat. A căscat ca un cîine sătul de mîncare, de somn și de stat...

În noaptea de 3 spre 4 octombrie a.c., un măgar original și un flăcău cu armata făcută, care îl ducea de căpăstru, au străbătut distanța de aproximativ cincizeci de metri dintre blocurile C și D în mai mult de două ore urmărite pe ceas. Pentru că, toate lampadarele publice funcționau, ca niciodată, din plin, pe lîngă faptul că luna strălumina ca în palmă, aproape toți locuitorii acestor două blocuri au ieșit la ferestre și în balcoane și au urmărit cu interes dar mai ales cu uimire și cu duioasă milosîrdie, insolita caravană nocturnă. Se face această precizare pentru a se avea în vedere că, de data aceasta, nu a fost vorba de-o invenție literară, de-o fabulă, ci de un fapt foarte real, care poate fi probat cu martori orișicînd.

Flăcăul, după cum s-a aflat ulterior, era plecat de-acasă, dintr-un sat aflat la vreo zece kilometri de oraș, nu din seara precedentă, așa cum s-ar fi crezut, ci din zorii zilei de-alaltăieri. Ducea măgarul la tîrg, în Scorlești, ca să-l vîndă. Se cam grăbea pentru că voia să ajungă măcar la spartul tîrgului, poimîine pe la amiază, cel mai tîrziu. Mai avea deci vreo zece kilometri. O să ceară mult, ca să-l dea ieftin și repede. Era un măgar mai rău decît un cîine, l-ar fi ucis dar l-a crescut de mic și-i era milă. L-a părăsit în munte, departe, dar s-a întors acasă după cinci zile, nici lupii n-au vrut să-l mănînce! Și-i blînd și moale ca pita lui dumnezeu... Numai că nu voia să ducă pe nimeni în cîrcă.

Cei care au plecat în dimineața aceea la lucru i-au mai putut vedea pe cei doi în dreptul blocului B. Mare minune să ajungă pînă poimîine la tîrgul din Scorlești...

ILIE SAVU

ANTON DRAGOȘ

„DECORAȚII... UNI"

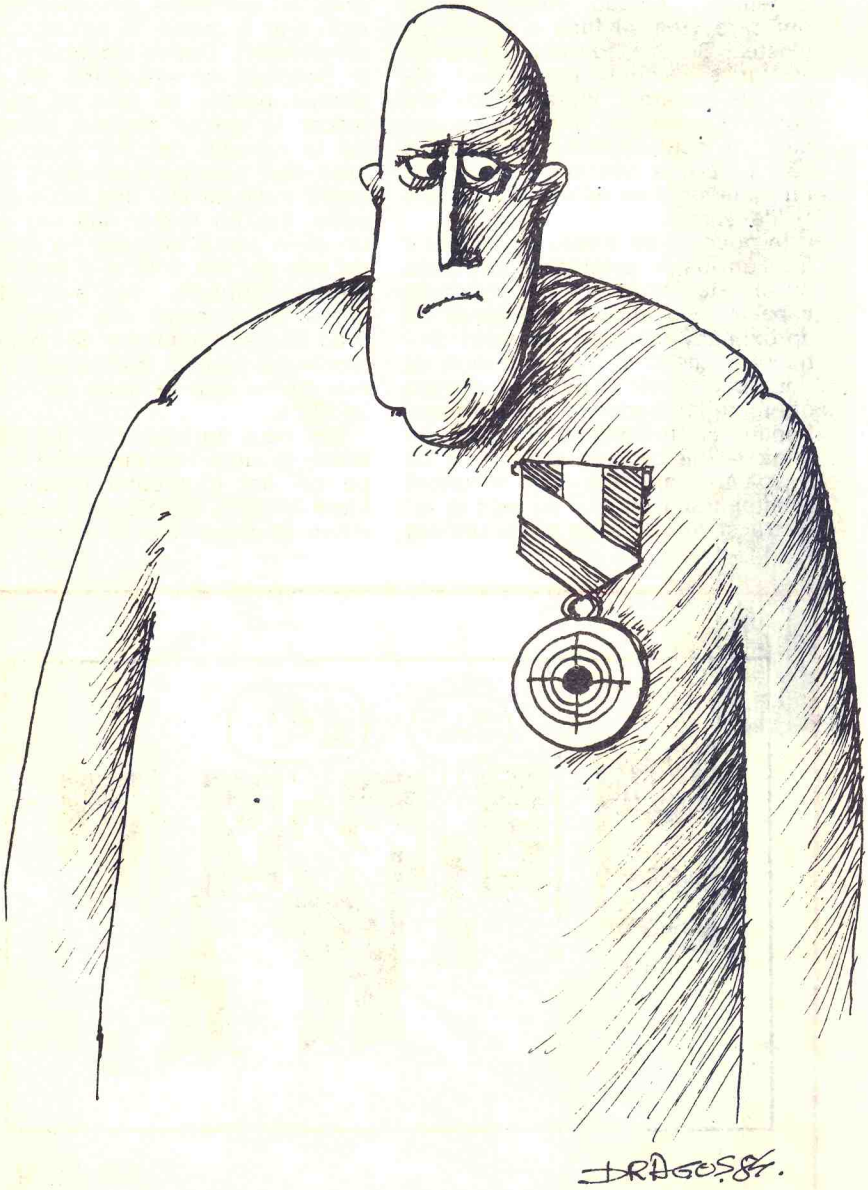

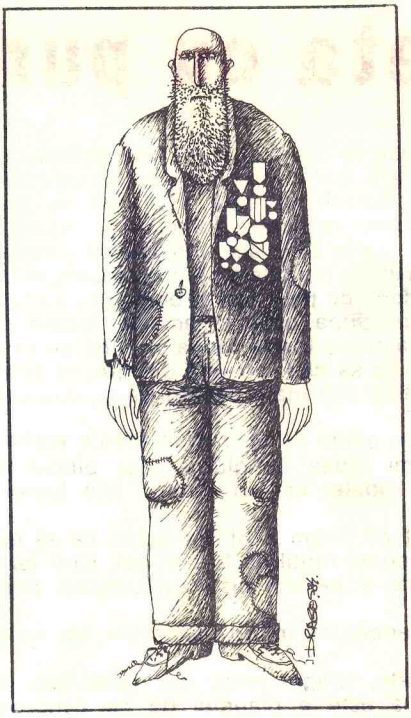

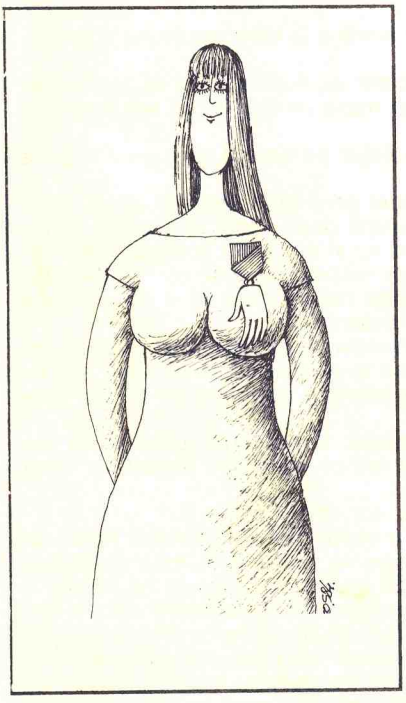

MARIN IONIȚĂ

Planeta cu pumnale

Eram foarte obosit la ora aceea, nu mă grăbeam nicăieri și nu aveam chef de nimic, cu atît mai puțin să fac cunoștință la întîmplare. Dar omulețul părea foarte hotărît să intre în vorbă cu primul trecător.

— Domnule, tocmai așteptam pe cineva, insistă el.

— Ați nimerit-o foarte bine sînt într-adevăr cineva în colțișorul acesta de stradă, n-am divorțat niciodată pentru că încă nu am de cine, umblu cu galoși de ploaie, ceea ce pare foarte demodat, am abonament la teatru și nu mă dau în vînt după golurile echipei locale de fotbal.

— Am făcut o călătorie foarte lungă și plină de primejdii, la un moment dat n-a lipsit mult ca să cad într-una din gropile acelea negre ale universului, așa că ar fi fost mai mare păcatul să nu dau peste o persoană potrivită.

În alte împrejurări poate că aș fi găsit aceste vorbe pline de haz, dar de data aceasta nu-mi ardea de glume. Dar piticul nu se lasă:

— Ați observat, poate, că vin dintr-o altă lume.

— N-aș crede...

— Este adevărat că m-am deghizat puțin, ca să nu zădărnicesc primul contact. Nu e niciodată inutil să fii precaut, să-ți iei niște măsuri în plus. Poate că mai există și pe aici niște prejudecăți, poate mai dăinuie niște superstiții.

Mă așez pe o bancă, îmi întind picioarele, las capul pe spate și închid ochii.

— Există de toate, dragul meu, dar care este problema dumitale?

— Problema mea este a planetei de pe care am plecat.

— Se dă la fund?

— Mai rău, e gata să se aprindă.

— Iar dumneata ai prins de veste și ai șters-o la timp, ca să nu ți se pîrlească tălpile?

— Aveți un fel de a vorbi foarte ciudat dar eu nu am timp să mă împiedic de vorbe. Semenii mei se află într-un mare pericol și eu am pornit în lume să caut o soluție de salvare.

Deschisei pe jumătate pleoapele și omulețul pe care îl zării printre gene părea într-adevăr foarte îngrijorat.

— În cazul acesta, dragul meu, nu ai fost prea bine inspirat ca să aterizezi aici. Noi tot ce am reușit pînă la această dată a fost să punem piciorul pe Lună. Adică să facem cîțiva pași pe ea și s-o luăm la sănătoasa înapoi. Mai departe n-am ajuns decît cu niște rachete care să ne trimită fotografii de pe acolo. Dar probabil că dumneavoastră nu v-ar fi de cine știe ce folos să tragem niște poze de la distanță.

— Nu mă aflu aici ca să vă cer o intervenție pe planeta mea. Dar eu am pornit în lume, în acest moment de impas al nostru ca să ne dăm seama cum s-a ieșit din asemenea crize pe alte planete populate cu ființe raționale.

Discuția devenea de-a dreptul interesantă. Îl poftii pe pitic să ia loc lîngă mine, mă răsucii cu fața spre el și mă pregătii să-l ascult cu toată atenția.

— Prin ce naiba criză mai treceți și voi, măi fraților?

— N-am să vă ascund că, după unii, e vorba de o adevărată fatalitate care stă în natura alcătuirii noastre, ceea ce ne va duce, în mod inevitabil, la autodistrugere. Alții, dimpotrivă, cred că este absurd tot ce se întîmplă, și caută mijloace de supraviețuire. Și cum experiența noastră nu ne mai spune nimic în privința aceasta, ne interesează experiențele altora...

Omulețul se întrerupse parcă puțin rușinat că devenise prea patetic, apoi începu să povestească cît se poate de așezat.

— Pe planeta mea sînt două grupuri de populație care se războiau între ele din timpuri imemorabile.

— În timpurile noastre imemorabile lucrurile stăteau cu totul altfel, mișunau pe planetă mii și mii de triburi care se războiau între ele uneori numai ca să-și reteze capetele sau măcar să-și jupoaie pielea de pe tărtăcuță. Ca să nu mai pomenesc de luptele interne pentru întîietate, pentru femei, pentru arme, pentru putere, pentru cine mai știe ce. Dacă suporți am să-ți mai spun că a fost o vreme cînd oamenii chiar se mîncau între ei, la modul cel mai concret. Și voi vă înfulecați unii pe alții.

— Nu, cazuri de canibalism nu s-au înregistrat nici în pre-istorie.

— Atunci stați cu mult mai bine.

— Așa vedeți? Cum spun, eu sînt unul dintre locuitorii planetei mele care au fost martori la trei momente dramatice, poate cele mai grele din istoria noastră.

— Despre ce este vorba?

— Cei doi suverani ai noștri s-au întîlnit pe hotar, chiar în mijlocul zonei de graniță, fără lance, fără arc, fără săgeți, fără buzdugane, ca să lege pace pe vecie.

— Și s-au înțeles?

— Nu auzeam ce spun dar la un moment dat unul a tras jungherul de la brîu.

— Și l-a vîrît în burta celuilalt?

— Ba nu, că și celălalt era cu el în mînă. S-au privit crunt cîteva clipe, apoi s-au pus pe rîs, ca de-o glumă bună sau de una foarte proastă. Rîdeau în hohote, dar se supravegheau cu atenție și cum ridica unul puțin vîrful pumnalului, cum îl ridica și celălalt, de parcă ar fi fost legate cu un fir nevăzut. De o parte și de alta a hotarului popoarele strigau să se facă pace dar, ca să fiu sincer, unii dintre marii dregători, dintre căpeteniile de oști, dintre oamenii de taină și alți curteni, doreau ca Împăratul nostru să fie mai iute de mînă că, de partea cealaltă, la numai cîțiva pași, se aflau o grămadă de prințese frumoase și, în depărtare, o mulțime de sate și de orașe, cetatea de scaun cu palatele ei cu tezaurul împărătesc...

— Dar se putea să fie celălalt mai iute de mînă.

— Desigur că existau și niște riscuri. Însă marii demnitari, căpeteniile de oști, oamenii de taina, curtenii în general, care rămîneau în viață după primul val de nebunie, se mai descurcau ei, cine stăpînește un popor are nevoie și de unelte să o facă...

— Și al cui pumnal a mușcat mai repede?

— Aici e aici... Unul dintre suverani s-a dat înapoi cîțiva pași pînă în dreptul fîntînii părăsite, în care și-a aruncat arma, apoi a dus mîinile la spate, în semn că el s-a decis să nu mai lupte. Celălalt suveran a făcut același lucru. A fost un adevărat delir de bucurie, n-am văzut niciodată poporul atît de deslănțuit. Chiar eu care eram atît de sceptic, plîngeam de fericire și eram convins că pacea veșnică se instalează pe bătrîna noastră planetă, atît de hărțuită.

— Ce să spun, iată că îmi dau lacrimile și mie.

— Dar cînd cei doi suverani s-au îmbrățișat ca doi frați, acolo pe hotar, între cele două popoare, entuziasmul nu mai cunoștea nici un fel de margini...

— Îmi închipui, ferice de voi...

— Nu știu dacă am fost primul care a descoperit că, de fapt, fiecare dintre cei doi suverani avea înfipt în prăsele, sub cingătoare, în dreptul șalelor, cîte un jungher.

Dar cred că toată lumea a văzut ce văzusem eu. S-a lăsat o tăcere ca de mormînt. Și atunci în mîna unuia dintre suverani a sclipit lama de oțel a pumnalului, în aceeași clipă și în mîna celuilalt. Și s-au privit crunt unul pe altul. Apoi au început să rîdă.

— „Ca de o glumă bună sau de una foarte proastă:".

— Într-adevăr pe planeta noastră nu se rîde la glumele mediocre. Iar noi nu rîdeam deloc. Ne înghețа și sufletul pe buze.

— Rîdeau ei, în timp ce se supravegheau...

— Și-au arătat din nou bunele intenții, aruncînd jungherele în fîntîna părăsită. Și au jurat în fața popoarelor să lupte pentru dezarmare.

— În sfîrșit, ați răsuflat cu toți ușurați.

— Pînă cînd în mîinile lor au sclipit din nou lamele armelor...

— Dar de unde, atîtea?

— Nu știu, de prin toate cutele veșmintelor, jură să se dezarmeze, dar iar le apar jungherele în mînă, se supraveghează, iar își jură, am intrat într-un impas care pare fără vreo ieșire, de aceea am plecat în lume ca să vedem cum au trecut alții peste asemenea clipe, dacă le-au avut și ei.

— Și așa ai nimerit la noi...

— Nu chiar din întîmplare. „Dacă există ființe raționale pe planeta aceea albastră atît de frumoasă, ele nu pot fi decît foarte înțelepte, mi-am zis. Și cu mult mai evoluate decît noi".

— Da, prietene, am evoluat ceva mai mult. Armurile, scuturile, lăncile, arcurile cu săgeți, spadele și jungherele nu mai pot fi întîlnite pe la noi decît foarte rar, în vitrinele muzeelor. Cît despre fîntînile părăsite nu mai aruncăm în ele decît cu pietre și cu vorbe goale. Între timp am inventat praful de pușcă, trotilul, dinamita, plumbii și ghiulelele, dar și vremea lor a cam trecut.

— Bănuiam eu că este o planetă pașnică, fără arme, fără războaie, se vede atît de albastră de la distanță, iar lumina albastră odihnește ochiul și liniștește sufletul.

— De bună seamă că lumina albastră odihnește ochiul și liniștește sufletul. Din păcate noi nu o vedem de acolo, de sus. Iar în problema aia, cum am ieșit noi din impas în privința dezarmării, nu-ți pot spune, sînt atît de obosit... Întoarce-te în racheta ta, sau cu ce ai venit și salută de la distanță frumoasa noastră planetă. Sper s-o mai vezi tot atît de albastră...

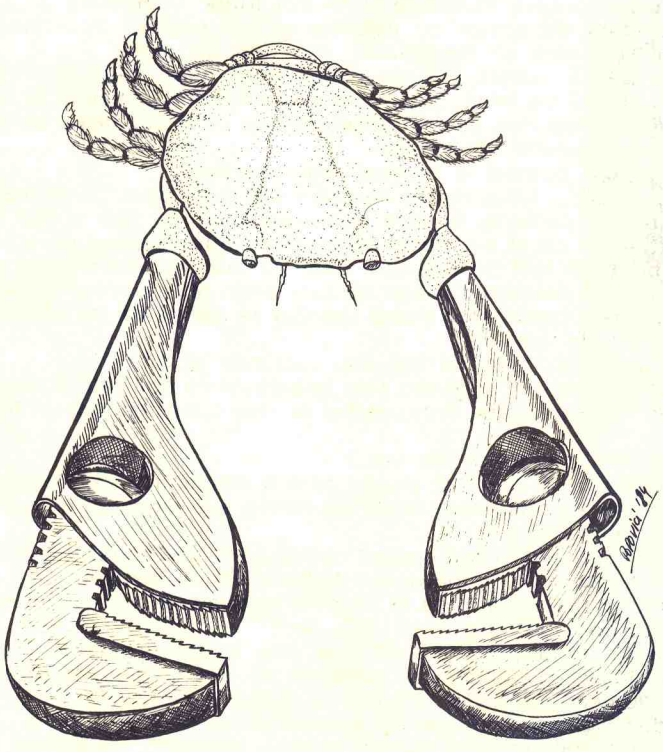

RADU POPOVICI

HORIA TABACU

FARSA

Dacă s-ar fi auzit că domnul Stancu se însoară putea fi găsită o explicație. La fel în cazul cînd s-ar fi apucat să crească porumbei, să-și vopsească părul, ori să înceapă să bea. Cînd a intrat în laborator cu o pălărie nouă, însă, toți colegii au rămas uimiți. Dimineața aceea nu s-a discutat decît despre asta. Toate bănuielile s-au lovit, parcă, de un zid. Domnul Stancu trăia singur, nu era interesat decît de cercetările sale și mai avea două luni pînă la pensie. Colegii nu-și mai aminteau de cînd el nu-și cumpărase ceva nou de îmbrăcăminte. Toate hainele îi păreau din secolul trecut. A doua zi a discutat tot despre asta. Maricica visase pălăria. Toată noaptea o strivise, nu reușise cu nici un chip să iasă de sub ea. Pălăria se rostogolise, ameținд-o, îndîrjind-o. Sandu povestise unor prieteni ce prostie, ce demodat e să porți pălărie. Mihai se hotărîse să-și cumpere și el una chiar dacă nevastă-sa o să se opună, sau poate tocmai din cauza asta, ca să se lămurească, în sfîrșit, ce este de fapt între ei. Viorica a fost îngrijorată ca domnu Stancu să nu se fi prostit la bătrînețe după vreo fată din alea de care sînt tot mai multe în ziua de azi. Pînă și cei mai tineri, ultimii veniți în laborator știau că nu o să afle niciodată ce este cu pălăria asta pentru că nimeni nu-și permitea să-l întrebe direct pe domnul Stancu, iar el nu a povestit vreodată ceva personal. Cîteodată un amănunt, așa cum pare faptul că un coleg și-a cumpărat o pălărie nouă, întoarce totul pe dos. Și acasă și la laborator, parcă tuturor colegilor a început să le meargă rău. Pălăria asta avea ceva magic. Imaginea ei îi împungea. Domnul Stancu era neschimbat și totuși ceva se petrecuse. Ce? Ce? Ce?

Starea de iritare ar fi ținut, cine știe cît, dacă tot într-o dimineață, Mihai, care fusese și el la un magazin de pălării nu ar fi avut ideea să-i facă o farsă domnului Stancu.

Au pus mînă de la mînă și au mai cumpărat două pălării. La fel, exact la fel cu cea pe care și-o luase domnul Stancu, doar că, una cu un număr mai mic, alta cu un număr mai mare. Înainte să plece acasă prindeau un moment cînd ieșea din laborator, făceau în așa fel ca să fie chemat afară și înlocuiau pălăria. Deci o zi, la plecare, pălăria îi era prea strîmtă, a doua zi, prea largă. Ca din întîmplare, după o săptămînă în laborator se discuta că și corpul uman se dilată, sau se contractă în funcție de diferiți factori de mediu. Domnul Stancu nu ar fi dat nici o atenție, altădată, la asemenea prostii, acum se arăta foarte interesat. Farsa a mai continuat cîteva zile, după care domnul Stancu, datorită unor stări de oboseală, a făcut cererea de concediu și a plecat la munte. Activitatea din laborator a revenit la normal.

ALEXANDRU D. LUNGU

Odihnă

DULCE

Tocmai s-a pus trenul în mișcare...

Pe culoarul unui vagon de dormit, clasa I-a, însoțitorul conduce un ins spre o cabină: deschide.

ÎNSOȚITORUL: Poftiți... Asta-i cușeta dumneavoastră... patul de jos... Ați nimerit formidabil, mijlocul vagonului-mijlocul somnului, nu vă bat osiile-n cap, nu vă opercutează tampoanele, pînă la Suceava o să vă simțiți ca-n sînul lui Avram... Da ce zic eu... ca pruncu-n scutece, ca măduva-n os, viermele în gogoașa de mătase... vreau să zic, ca fluturele, în...

CĂLĂTORUL I: Sper că nu în insectar...

ÎNSOȚITORUL: Vai de mine...

CĂLĂTORUL I: Bine, vă mulțumesc... (celălalt nu pleacă). Vă mulțumesc... Vă mulțumesc frumos... Sînt foarte obosit, așa că... mîine am și o zi grea...

ÎNSOȚITORUL: Se vede....

CĂLĂTORUL I: Se vede că mîine am o zi grea, sau ca sînt obosit?...

ÎNSOȚITORUL: Și una și alta... Adică de ce mă privești așa?... Eu în materie de călători, am psihologie, maistre... Eu îți spun dintr-o ochire, nu numai ce are pasagerul în suflet, dar chiar și-n buzunar...

CĂLĂTORUL I: (Pregătindu-se de culcare) Interesant, dar...

ÎNSOȚITORUL: Cel mai bine se cunoaște omul după ochi și mîini... De pildă, dacă-l privești pe-un om mai insistent în ochi — nu pentru altceva, pentru studiu... — și-l vezi plecînd pleoapa a somn... amin. Ori îl vezi băgînd amîndouă mîinile în buzunar și scoate o batistă... de trei ori, amin.

CĂLĂTORUL I: Poftim?

ÎNSOȚITORUL: Văd că dumneavoastră nu mă ascultați...

CĂLĂTORUL I: V-am spus că sînt foarte obosit...

ÎNSOȚITORUL: Atunci... să vă las... și vorba chelnerilor, la ora închiderii: „mai e și mîine zi"... Nici o grijă, vă scol la timp pentru Suceava...

CĂLĂTORUL I: Mulțumesc (însoțitorul dă să plece supărat) Un moment...

ÎNSOȚITORUL: (Întorcîndu-se radios) Știam că va veni și momentul...

CĂLĂTORUL I: Ce să vină?

ÎNSOȚITORUL: Momentul...

CĂLĂTORUL I: Nu înțeleg limbajul dumitale... În fine... O să fiu singur?

ÎNSOȚITORUL: De obicei linia asta e foarte aglomerată, dar acum, c-am plecat... sper să nu se fi rătăcit nimeni... Așa că, dacă doriți... puteți fi și singur...

CĂLĂTORUL I: Doresc.

ÎNSOȚITORUL: Ee... Așa... doresc și eu să fiu ministru...

CĂLĂTORUL I: Oho!... Felicitări! Noapte bună (închide ușa) În capul culoarului a apărut un ins durduliu, c-o geantă mare, doldora).

ÎNSOȚITORUL: Dumneavoastră.

CĂLĂTORUL II: Eu...

ÎNSOȚITORUL: Ce cușetă aveți?
CĂLĂTORUL II: N-am nici una.
ÎNSOȚITORUL: Atunci cum ați intrat?
CĂLĂTORUL II: Cu binișorul...
ÎNSOȚITORUL: Tovarășe, eu vorbesc serios.
CĂLĂTORUL II: Da ce, eu glumesc? În loc să zici bogdaproste c-am intrat în vagonul tău... că puteam nimeri, la altul... mai cu cap...
ÎNSOȚITORUL: Tovarășe, actele de călătorie, că altfel chem conductorul...
CĂLĂTORUL II: Ascultă, măi frate: tu cînd bei, ce bei?
ÎNSOȚITORUL: Ee... ca să bei, trebuie să ai pe ce... Eu însă...
CALĂTORUL II: Toți se plîng de bani, nimeni nu se plînge de minte...
ÎNSOȚITORUL: Am înțeles... Am un loc.
CĂLĂTORUL II: Așa da... (îi dă niște bani)
ÎNSOȚITORUL: Pe-aici... Vă dau o cabină să vă lingeți pe degete, mijlocul vagonului, mijlocul somnului... o să vă simțiți ca pruncu-n scutece, ca măduva-n os...
CĂLĂTORUL II: Lasă descîntecele... Mai sînt cu cineva?
ÎNSOȚITORUL: Da, cu o persoană... foarte fină. Aici! Patul de sus. Unde să vă trezesc?
CĂLĂTORUL II: Nu-i nevoie, eu am un ceas în cap. Eu îți spun fiecare stație și prin somn... (Aprinde lumina mică. Primul călător se trezește). Acum că tot te-ai trezit... (aprinde lumina mare. Scoate din geantă o sticlă de țuică, slănină, brînză, roșii, ceapă. Se așează pe pat; își face loc înghesuindu-l pe celălalt). Stai cum trebuie, simte-te, vorba ceea, ca la dumneata acasă, că eu am, să iau o înghițitură-două și pe urmă, somn, că-s rupt de oboseală, am ros azi toate pietrile Bucureștilor, am făcut bășici ca pîinișoarele pe tălpi... da dece te-ai ghemuit, că doar nu mănînc oameni?.. Încotro te călătorești?
CĂLĂTORUL I: Suceava.
CĂLĂTORUL II: Pînă acolo e de mers... cinci sute de kilometri... să tot dormi...
CĂLĂTORUL I: Da... numai că mîine la prima oră am treburi, și...
CĂLĂTORUL II: Asta-i bună... toți avem treburi... hai să trăiești! Iei și mata un rachiu, că te văd că n-ai somn... la bădie, că-i de prune, îl am de la un „cumătru" de-al meu, are livadă și cazan, rachiu de casă, medicament, nu alta; după un sfert de ăsta, mănînci și fîn... hai bădie, ia un gît și gustă ceva, că nu-mi ticnește... eu să beau și să mănînc și altul să se uite la mine ca prostu...
CĂLĂTORUL I: Nu, mulțumesc, n-am poftă și mi-i și somn...
CĂLĂTORUL II: Ia, domle, că după asta dormi uns... Ploieștiul. La ăștia mîncarea și băutura miroase a gaz și-a chimie... Ia, domle, o gură...
CĂLĂTORUL I: Nu, că dacă beau, nu pot dormi...
CĂLĂTORUL II: Cu atît mai bine... cu cît dormi mai puțin, cu atît trăiești mai mult, că doar nu vrei să-mi spui mie, că somnul e viață... Eu, dom'le, cu două ceasuri de somn, îs recuperat... Hai, dom'le, ia, că doar... ești dumneata cam uscat, dar bolnav nu pari a fi...
CĂLĂTORUL I: Domnule, înțelege... nu mi-i nici foame, nici sete...
CĂLĂTORUL II: Mă rog, treaba matale... hai să te văd sănătos... Da eu așa zic: atunci cînd nu mănînci și nu bei, n-ai niciun coraj... că corajul de unde-ți vine, dacă nu din alimente și băutură?... Brînza asta e.... tot de la un „cumătru" — că eu așa le zîc, ăstora cu care am cîte-o relație... adică „miști tu din urechi, mișc și eu"... și așa ne facem „cumetri"... da nu angros, nu, cît să ai de-o gustare și de-un pahar, că lăcomia te rade în cap și te-mbracă-n haine vărgate... Slănina asta îi de la un alt „cumătru", ardelean. unt, nu alta... că la noi, pe la Roman, vin bun cît vrei, altele bune, da slănina nu-i inteligentă.... Te pomenești că ai adormit și mă lași să turui ca prostu... Atunci dormi acolo, că — să mă ierți — se vede că de altceva nu ești bun... A, nu dormi... Da ce ți-ai ridicat genunchii la gură, că nici nu-ți văd fața... Ia, ia stai... Stai, că acuma te văd bine... parcă te-aș

cunoaște... Da, te cunosc. Te cunosc precis... da nu știu de unde să te iau...

CĂLĂTORUL I: Cine știe?... te rog... te rog, domnule, termină masa și...

CĂLĂTORUL II: Mi-am adus aminte... Parcă te văd, ca acum, cum îți dădea un ospătar două palme...

CĂLĂTORUL I: Două palme?!...

CĂLĂTORUL II: La început... că pe urmă ți-a dat și niște picioare în... mai jos de spate... Hă, hă, hă!...

CĂLĂTORUL I: Domnule, mănînci de două sute de kilometri. Termină de mîncat și... Eu n-am chef de rîs și de glume la ora asta...

CĂLĂTORUL II: Nu, nu... ca să vezi ce ținere de minte am... te bătea în televizor. Ești artist. Artist, precis! Dar nu știu cum te cheamă... Buzău! Ăștia au o țuică și-o pastramă... Artist! Am ghicit, sau nu?

CĂLĂTORUL I: Ai ghicit...

CĂLĂTORUL II:Îmi dai voie: Jon Bostan, tehnician, cu aprovizionarea.

CĂLĂTORUL I: Florin Știucă

CĂLĂTORUL II: Știam eu că aveți un nume, ca să zic așa, de pește de apă dulce... Dacă nu vă supărați, la ce teatru rulați?

CĂLĂTORUL I: Aăăă... „Mic".

CĂLĂTORUL II: A! De păpuși...

CĂLĂTORUL I: Nu, domnule Harbuz...

CĂLĂTORUL II: Bostan.

CĂLĂTORUL I: Bostan... Așa-i zice, mic, dar e pentru oameni mari...

CĂLĂTORUL II: Gata, îl știu... E pe Sărindari... Trec întotdeauna pe lîngă el, cînd mă duc la restaurantul Berlin... Am vrut de cîteva ori să întru... că am un cunoscut, pe fiul unui fost vecin, artist, acolo... Un vecin din Oradea... Nu, cred că de la Cluj... Nu, nu de la Cluj... de la... Ei, unul din vecini... C-am fost bogat în vecini, că eu mă mut des, nu stau mult într-un loc, că nu-i bine... Acum sînt la Roman, un pas de Pașcani... de-acolo îs eu, mă trag spre casă, vreau s-ajung acasă, odată cu pensia...

CĂLĂTORUL I: Și cum îl cheamă pe artistul, vecinul dumitale?...

CĂLĂTORUL II: Asta nu ți-aș mai putea spune... Am știut, dar am uitat... Am uitat, dar parcă-l văd: înalt, cu părul creț și vorbește singur.

CĂLĂTORUL I: Cine știe... Artiștii cînd repetă, vorbesc singuri...

CĂLĂTORUL II: Cred că se repeta, că și prima și-a doua cînd l-am văzut, vorbea singur... Da cum boala îl cheamă?... Unul înalt, cu părul creț, negru...

CĂLĂTORUL I: Înalt... cu părul creț... negru... Înalt, cu părul creț... negru...

CĂLĂTORUL II: Lasă-l în plata domnului, nu-ți mai bate capul... Mai discutăm cînd mă trezesc, că trebuie să mă culc și eu puțin... deși atîta lucru pricepe și o minte de găină; artistul fără ținere de minte nu face două parale... Este? Ar-tis-tu... hrr... hrrr... hrr... Foc-șani. Au ăștia un vin... hrr... hrr...

CĂLĂTORUL I: Înalt... cu părul creț... care o fi ăla?... Înalt... cu părul creț... negru... E negru părul, sau el e negricios?... Înalt. Cine dracu l-a adus pe Lubeniță. Dovleac... cum dracu-i zice, Bostan ăsta, aici?... Și mîine dimineață intru direct în filmare... Trebuia să fiu odihnit... O să am o față ca un cot de babă, ca un cimpoi dezumflat.... Aoleu, și ce sforăit „dulce" are.... Și conducătorul cică... „o să vă simțiți ca pruncu în scutece, ca măduva-n os...ca fluturele în gogoașa de mătase"... pe dracu! Ca fluturele în insectar... cu-n ac de gămălie înfipt în cap... Care dracu o fi, domle?... Ne apropiem de Bacău... au ăștia niște brînzeturi... Ptiu! M-am luat după mîncăul ăsta... Da, e Bacăul... Și n-am închis nici un ochi... Înalt, negricios, cu părul creț... Da! Asta-i! Precis e ăsta... În sfîrșit, nu dă nici bună ziua și are și-un nume greu, parcă cu „k" de la kilogram... Am plecat și din Bacău...

CĂLĂTORUL II: (sare buimac) Ce-a fost aici?

CĂLĂTORUL I: Bacău.

CĂLĂTORUL II: Precis, precis?
CĂLĂTORUL I: Precis, că... acum știu și eu toate gările...
CĂLĂTORUL II: Păi dacă tot n-ai somn... de ce nu spui, domle, că am trecut Bacăul?... Se poate? Ce fel de om ești matale... că n-ai o oareș-care grije de cel de lîngă tine?... Dă haina aia-ncoace... Se poate, domle, doar știai că mă cobor la prima stație, la Roman. Vezi unde-mi sînt pantofii... Puteam să rămîn în vagon și cine știe unde ajungeam?... Și mîine am treabă... că noi... cu treaba, nu ca dumneavoastră, artiștii... frunza frăsinelului... nici n-aveți după ce dormi... Nu-i trudă, nu-i somn... ce mai?... Cred că n-am uitat nimica... Da... îmi pare bine că te-am cunoscut... Hai să trăiești și odihnă dulce... Pînă la Suceava mai ai două ceasuri bune se somn...
CĂLĂTORUL I: (rămas singur, deodată se luminează, sare, deschide geamul și strigă către fostul tovarăș de călătorie). Mi-am adus aminte! Îl cheamă Zelinski!
CĂLĂTORUL II: (de jos, tocmai cînd s-a pus trenul în mișcare) Zelinski ...Și mai cum?!...

GEORGE ARION

SERTARUL

De cîte ori privea îndemnurile scrise pe cartoane mari, atîrnate pe pereți, Popică se întreba ce căutau ele aici, în Biroul micilor consumatori. Ce le trebuia celor patru funcționari din birou să citească inscripții de felul: Tovarăși! Îndeplinirea sarcinilor de serviciu e o datorie, ba mai mult, o plăcere; Jos parazitismul!, „Sportul — prietenul organismului nostru," și altele de genul acesta care pur și simplu tapetau pereții. Mai era una care nu încăpuse în altă parte decît în diagonala tavanului și asta îi stîrnea cea mai mare nedumerire: Să spunem un „Nu hotărît bacsisului", care ajunsese cu siguranța aici printr-o repartiție greșită în loc să fie trimisă la restaurantul Brotăcelul de aur sau la cooperativa Amicii tunsului. Funcționarii din acest birou își îndeplineau exemplar sarcinile de serviciu, dădeau jos cu parazitismul ori de cîte ori aveau ocazie, în pauza de la ora 11 preferau să facă genuflexiuni și flotări decît să bîrfească și să fumeze pe coridoare și spuneau un „Nu hotărît bacsisului", chiar dacă pentru a silabisi inscripția respectivă trebuiau să-și dea binișor capul pe spate. De data asta însă lui Popică nu-i mai ardea să despice firul în patru în legătură cu prezența în biroul lor a unor astfel de devize. Funcționarul model și ireproșabilul tată de familie Popică avea o problemă mult mai gravă de dezbătut cu sine însuși. Degeaba cei trei colegi ai săi se prefăceau că studiază de zor o statistică sosită de la centrală: știa cu siguranță că mintea lor e numai la el și la cazul lui nenorocit.

Cu o zi în urmă directorul Paraschivescu îl prinsese pe subalternul său Popică dormind în sertar. Era un caz fără precedent în instituție și în curînd întregul personal muncitor nu discuta decît despre această nemaipomenită abatere de la normele de serviciu. De mai multe zile, pe la ora prînzului, pe Popică îl apuca un somn năprazinic, pe care nu-l putea birui nici dacă se ciupea îngrozitor de pulpele grasuțe, nici vîrîndu-și sub șezut pioneze Flaro de cele mai mari dimensiuni și nici dacă își scotea ochelarii și se căznea să-și țină cu degetele pleoapele care se făceau parcă de plumb și se-nchideau ermetic. Iar ca panica să fie într-adevăr de proporții, simțea că se face din ce în ce mai mic, din omul scund și dolofan, întruchipare a celei mai desăvîrșite respectabilități ajungea să nu depășească în înălțime un creion. Popică înregistra la început toate aceste transformări cu spaimă, pentru ca apoi să se împace cu situația și totuși, mai păstrînd un rest de pudoare, înainte de a adormi de tot, se rostogolea în sertar unde își găsea un culcuș cît mai convenabil printre penițe redis și ascuțitori, se învelea cu un ziar județean — cel mai mult îi plăcea să aibă în fața ochilor rubrica sportivă. Colegii lui nu-și dădeau seama de această uimitoare metamorfoză: birourile erau așezate unul în spatele altuia, ca băncile într-o clasă, pentru ca funcționarii să nu se privească drept în față și să aibă chef de vorbă. Popică era ultimul în acest șir și dacă el îi putea vedea pe ceilalți, aceștia nu-i puteau zări mișcările decît dacă se-ntorceau, lucru care se petrecea foarte rar.

Timp de cîteva zile se repetase povestea asta și Popică dăduse vina pe oboseala acumulată în concediu cînd, în loc să se ducă la mare sau la munte — sindicatul îi oferise bilete în locuri deosebit de agreabile — se apucase să-și zugrăvească apartamentul, împreună cu un prieten din armată. Degeaba dormea el întreaga noapte iar dimineața bea cafele tari în locul ceaiului cu puțin zahăr și multă lămîie pe care îl sorbea deobicei. Către orele 12 se micșora și se prăbușea în somn. Se resemnase deja cu situația asta și chiar luase dintre ju-

căriile fetiței sale un pătuț și o plăpumioară pe care le pusese în sertar, ca să-i fie somnul mai lin. Nu dormea mai mult de o oră iar cînd se trezea, se găsea din nou instalat la biroul său și calcula curba producției nete ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Dar ieri directorul Paraschivescu intrase în birou intempestiv. Așa intra el deobicei în orice încăpere din instituție de parcă ar fi dorit să surprindă vreo fărădelege săvîrșită de funcționari. Și-a rotit ochii prin cameră în căutarea a ceva care să-l irite și zărind scaunul lui Popică gol întrebă sever unde e acesta. „S-o fi dus să bea apă", se încumetă unul din colegi să îngaime, dar nu reuși să spună mai mult fiindcă directorul îl țintui sub o avalanșă de cuvinte: „Mi-e să-mi răspunzi precis și sincer la întrebări, nu să te eschivezi cu ajutorul digresiunilor dumitale... Unde-i Popică?" Nimeni nu știa nimic. Directorul se încăpățînase să-l aștepte și se plimbase furios prin cameră, ca un leu în cușcă, potrivit expresiei tradiționale. Așa l-a descoperit pe Popică în sertar. Mai întîi s-a holbat, vinele de la tîmple i s-au umflat de credeai că în curînd or să plesnească apoi, scoțînd pătuțul în care funcționarul său gîngurea ca un prunc nevinovat, a urlat de s-a auzit în toată instituția: „Ce-i asta?" La care Popică, speriat de zgomot, s-a trezit brusc, a dat plăpumioara deoparte și s-a pomenit la dimensiunile lui normale în fața șefului: dîrdîind de spaimă: bună ziua, tovarășe Paraschivescu... Colegii lui încremeniseră și ei de groază; mai mult îi speria ceea ce avea să urmeze decît faptul că fuseseră martorii unei scene incredibile. Imediat ce și-a revenit din uluială directorul a ieșit pe coridor și a țipat: „Adunarea".

Cînd toți și-au ocupat locurile, în sala de ședințe, directorul, aflat pe un mic podium, unde se găseau o masă și un scaun, a izbucnit clocotind de indignare.

— N-aș fi crezut niciodată că în instituția noastră, unde am vrut să promovez principii noi, s-ar putea ploși un speciment ca Ion I. Popică. E un caz incompatibil cu eforturile noastre de a construi o viață curată și demnă. Iată, tovarăși, acest individ își permite ca în timp ce sutele de oameni ai muncii de la noi nu știu ce să mai facă pentru a-și îmbunătăți calitatea muncii, să doarmă! Și încă în ce condiții! În sertar! Ce rușine! Ce rămășițe mic-burgheze ascunzi în sufletul dumitale Popică? Pe cine crezi că păcălești adoptînd o astfel de atitudine? Ne înșeli pe noi? Înșeli societatea aflată într-un nou stadiu de dezvoltare? Pe tine te înșeli, amărîtule! Nu poți să beneficiezi de bucuria celor harnici care, privind în jurul lor, pot să spună cu mîndrie: am contribuit la edificarea unei noi lumi. Tu ce-o să lași în urma ta Popică? Un pătuț și o plăpumioară pe care nici măcar nu ți le-ai confecționat singur ci le-ai sustras din jucăriile unei minore. Se vede pe ele eticheta rămasă de la fabrică.

Directorul a vorbit vreme îndelungată. Și alți oameni ai muncii au condamnat cu vehemență fapta lui Popică. Într-un elan de mărinimie au hotărît să-i acorde totuși o șansă: aceea de a se pedepsi singur.

După ședință Popică a rătăcit îndelung pe străzi pînă cînd și-a dat seama că trecătorii întorc capul după el și că tot orășelul e la curent cu ce i s-a întîmplat. S-a refugiat mîhnit într-un parc dar și acolo o ciocănitoare care perfora copacii parcă zicea: „Aha! Dormi în sertar! Le tragi clapa! Aha!" De-abia tîrziu în noapte s-a întors acasă. Nevasta avea ochii roșii de plîns. I-a pus în față mîncarea neîncălzită și a dispărut în dormitor unde a început să bocească din nou. Doar fata lui, trezită de zgomot, îi șopti în mare taină că, dacă are nevoie, poate să-i mai împrumute un pătuț și o plăpumioară.

Acum stă la birou și nu știe încotro s-o apuce. E clar că nu mai poate să rămînă în acest loc de muncă unde i s-au împlinit multe din idealurile tinereții. Nici măcar în oraș. N-are chef să audă strigîndu-se după el, așa cum a auzit de dimineața o ceată de copii: „Somnul în sertar/Te face sprințar!". N-are chef să mai asculte comentariile colegilor care, deși veniseră la serviciu ca deobicei cu un sfert de oră înainte de începerea programului, se grăbiseră să pufnească disprețuitori: „Acum o face pe zelosul".

Da, da, își va da imediat demisia

și va pleca într-o altă urbe.

Popică își scrise cît mai caligrafic cu putință demisia și ieși din birou urmărit de privirile celor trei colegi care abia așteptau să-l foarfece în absență. Se îndreptă spre cabinetul directorului ținînd coala de hîrtie ca pe steagul alb al unui învins. Secretara îl informă sec că directorul lipsește pentru cîteva clipe dar că poate să intre în cabinet ca să-l aștepte.

Popică fu uluit de atîta amabilitate care avea însă o explicație simplă: secretarei nu i-ar fi convenit să împletească sub ochii lui la un pulovăr început în timpul însămînțărilor de primăvară și care, datorită multiplelor sarcini de serviciu, nu era gata nici acum, cînd începea recoltatul porumbului.

Aflat în biroul impozant unde pe pereți nu se găsea nici măcar îndemnul de a strînge fier vechi pentru a face din el unelte noi, Popică își mai liniști furtuna din suflet. Își zise că în viața fiecărui om se întîlnesc și perioade mai puțin luminoase și că el tocmai într-o astfel de etapă a existenței sale se află. Vru să se așeze într-unul din uriașele fotolii îmbrăcate în piele însă ceva îi atrase atenția lui de om pedant. Unul din sertarele biroului era ieșit puțin în afară. Vru să-l închidă la loc dar încremeni de mirare.

În sertar, printre hîrtii și creioane, directorul dormea sugîndu-și un deget chiar în pătuțul confiscat de la Popică și învelit cu plăpumioara acestuia.

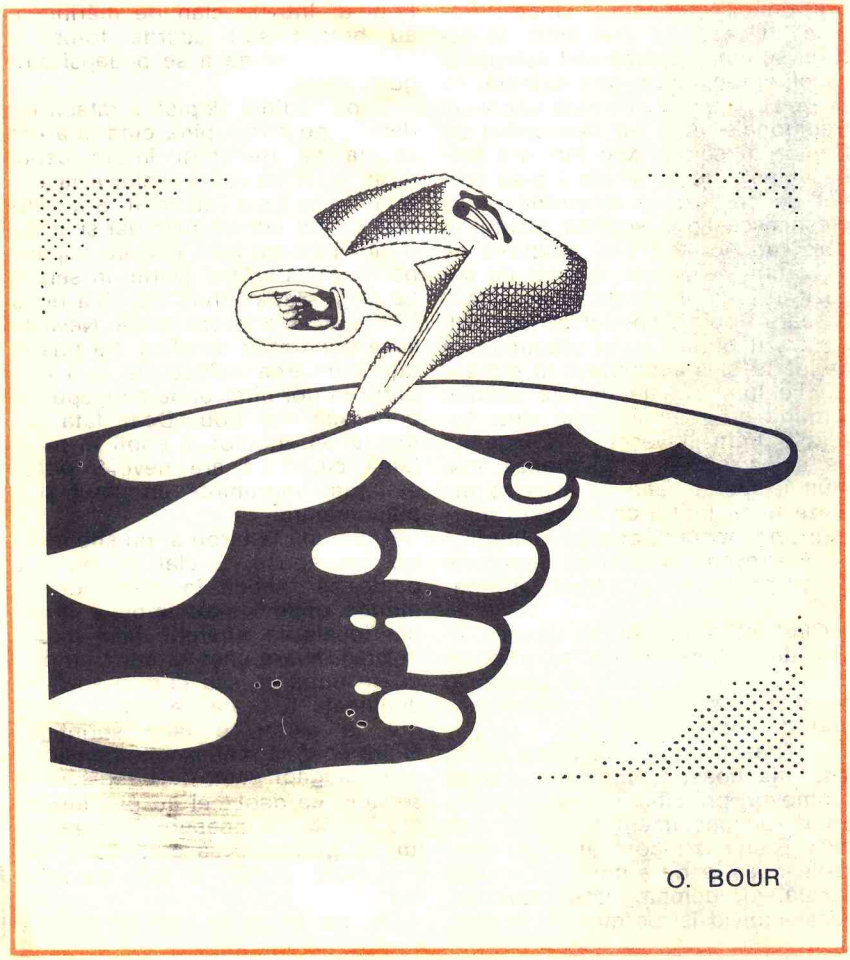

O. BOUR

NICUȚĂ TĂNASE

Și cînd vine cîinele?

Aceasta se dedică cum ar fi spus răposatul Nichita Stănescu și lui Gheorghe Călin.

Părerea mea sinceră este că mai bine e să ai un vecin scriitor decît un trompetist, oboist, pianist ori toboșar. Scriitorul tace și scrie, pe cîtă vreme ceilalți fac și repetiții. Cu toate astea, tot a venit vecinul meu Pahonțu la mine și m-a întrebat:

— Iar te-ai apucat de scris, vecine?

Aveam nevoie de musafiri? Aveam așa cum ai nevoie dumneata de cuie în încălțămintea din piciorul stîng ori cel drept. Am zis printre „incisivi":

— Iar.

După ce-mi spune că a plătit nu știu cîți bani la deratizare și acum aleargă șobolanii prin curte cu pisicile în gură, se uită la mine, la sculele mele și zice:

— Și ce drăcie mai scrii?

Mă plîng și eu vecinului meu că am luat niște borcane cu spanac și am mîncat cartofi prăjiți pentru că spanacul era stricat și pe urmă i-am spus ce scriu:

— „Și cîinele cînd vine"?

Pahonțu în loc să se gîndească ce pastă de dinți să mai întrebuințeze, mă întreabă:

— Care cîine?

— M-ai întrebat ce scriu. Ei, eu asta scriu: „și cîinele cînd vine".

— Măi, să fie. Și ce ai de gînd cu cîinele ăla?

— Păi dacă te duci într-o societate...

Ce n-ar da Pahonțu să se ducă singur prin societăți. De aia și zice:

— Singur?

Eu, fără să mă mai gîndesc la birocrații cei cu mîneci ori la ăia fără mîneci, i-o retez:

— Nu singur! Dacă te duci într-o societate și acolo vine și unul care știe un milion și ceva de anecdote și acel cineva vrea să vă lase cu gura căscată, scoți cîinele și omul se lasă păgubaș de anecdote.

— Care cîine?

— Ai răbdare!... Dacă omu ăsta care știe un milion și ceva de anecdote începe să-ți spună că a fost odată o șopîrlă care...

În loc să mă întrebe unde am găsit slănină cu boia, el mă întreabă:

— Care șopîrlă?

Mă supăr un pic. Doar atît cît mă supăr atunci cînd se termină marfa

înaintea mea și zic cu o voce ridicată cam la doi metri:

— Să admitem că există o anecdotă cu șopîrle, că zice el a fost odată o șopîrlă care... Tu de colo întrebi: și cînd vine cîinele?

— Care cîine?

— Nu am spus domnule că este o metodă să-l faci pe omul care știe o groază de anecdote să se lase păgubaș? Dacă el continuă cu: a fost odată o șopîrlă care a fost îmblînzită și... Tu în momentul ăla îl întrerupi și îi zici: „acum vine cîinele". El se uită la tine și zice: „lasă domnule cîinele ăla că nu e anecdota aia, e alta „și el începe iar: deci a fost o șopîrlă care a fost îmblînzită și care a fost învățată să vorbească finlandeza.

Poftim! Vedeți și dumneavoastră ori auziți ce vrea să știe Pahonțu.

— De ce finlandeza?

— Să zicem că așa e anecdota. Cînd zice el că șopîrla a fost învățată să vorbească finlandeza, îl întrebi: acum vine cîinele? El începe să se înverzească și zice: lasă-mă domnule cu cîinele dumitale, că nu e bancul ăla, ți-am mai spus. Și el continuă: „învățînd finlandeza șopîrla este trimisă după o trăsură și un birjar". Tu de la locul tău îl întrebi: „și nu acum vine cîinele?". Trebuie să ai grijă ca întrebarea asta s-o pui serios, să nu se observe că-ți bați joc de el. Cînd aude anecdotistul că iar îi pui întrebarea cu cîinele se mută de lîngă dumneata și începe: „vine șopîrla cu trăsura...".

Celui căruia îi povestesc cum îl pot face pe un anecdotist să plece cu coada între picioare, îi vine în cap altă întrebare. Și mi-o pune:

— Unde-ai văzut dumneata șopîrlă în trăsură?! Nici în filme nu există.

— Nu ți-am spus că e anecdotă. Și în anecdote se poate orice... Cînd zice el: „vine șopîrla cu trăsura alături de birjar și..." și tu spui atunci: „da, acum vine cîinele". Anecdotistul face mărunt din buze și zice: dumneata nu înțelegi că nu e nici un cîine în anecdota asta? Așa, care va să zică șopîrla care știe finlandeza vine cu birjarul și cînd ajunge într-un anumit loc, șopîrla începe să fluiere tot în limba finlandeză după stăpîn". Tu vii mai aproape de el și-l întrebi, adică zici: „acuma. Știu, în locul stăpînului vine cîinele". Ala care spune anecdote zice pentru ultima dată:„dar mai lasă-mă domnule cu cîinele dumitale, că nu vine nici un cîine". Tu taci și te uiți la el cum se uită și el la tine. Lui îi vine curaj și continuă: „vine stăpînul, se urcă în trăsură și șopîrla care știa să fluiere și să vorbească finlandeza, îi spune birjarului unde să meargă", iar tu, care nici usturoi n-ai mîncat nici gura nu-ți miroase zici: „al dracului cap și la mine, am uitat că acum vine cîinele". Cînd aude anecdotistul ce zici, își ia paharul și pleacă la alt grup. Aici începe. Începe altă anecdotă. Bineînțeles că tu te duci după el.

— Și?

— Te ții după ăla cu anecdotele și cînd începe în alt grup să zică: „era într-o junglă un elefant șchiop care..." tu întrebi: „și cîinele cînd vine?". Omul nostru auzind iar povestea cu cîinele, își ia lumea în cap. Își ia rămas bun și pleacă acasă.

Mi-am răcit gura de pomană, pentru că Pahonțu mă întreabă:

— Și?

Mă ridic de la masa de scris și mă duc să caut gogoși calde la un chioșc cu răcoritoare. Înainte de a pleca, zic:

— Și, nimic. Nu l-ai lăsat pe om să spună anecdote, să facă pe deșteptu... Aud în urma mea:

— Și de fapt, cîinele cînd vine?

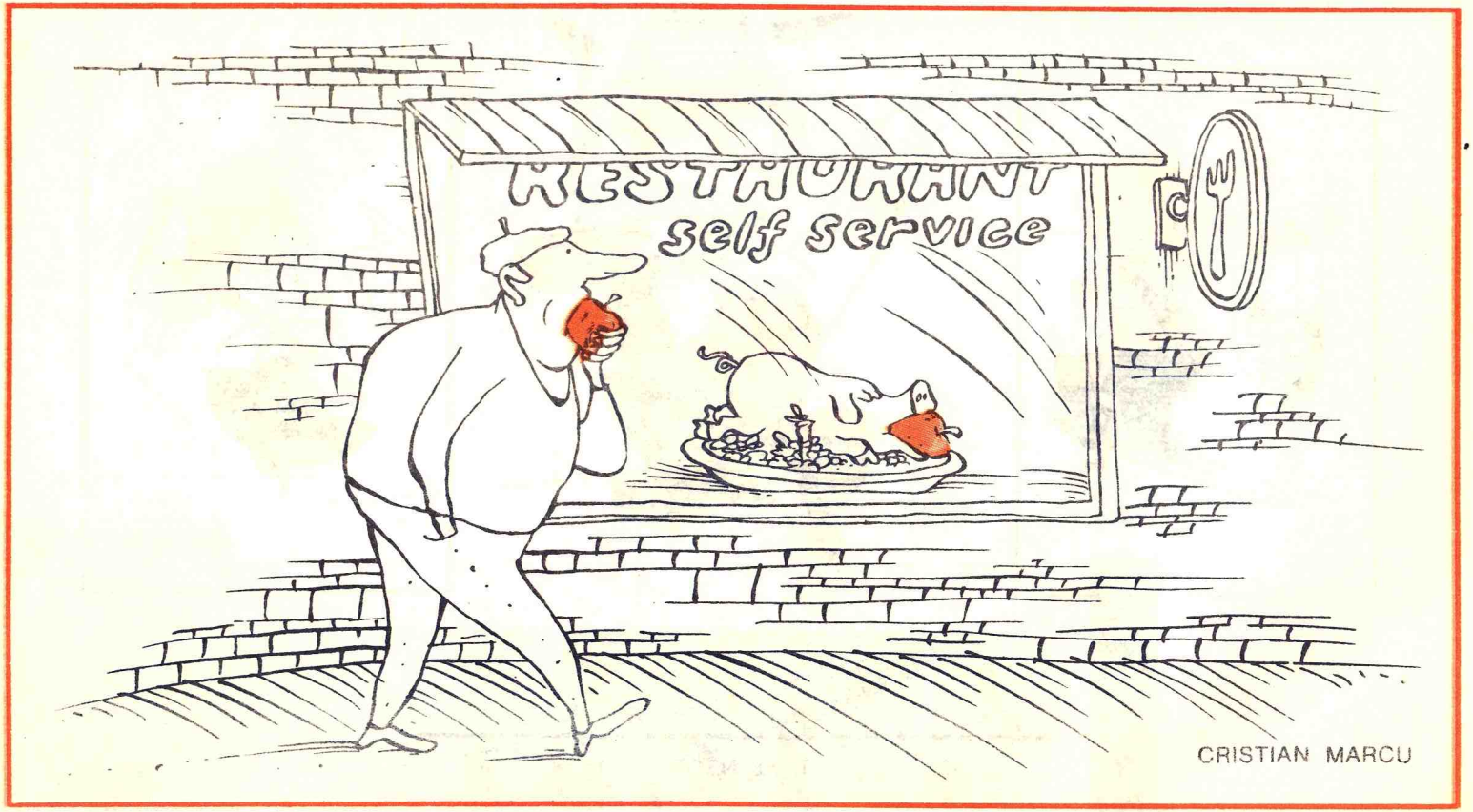
RESTHURANT
self service
CRISTIAN MARCU

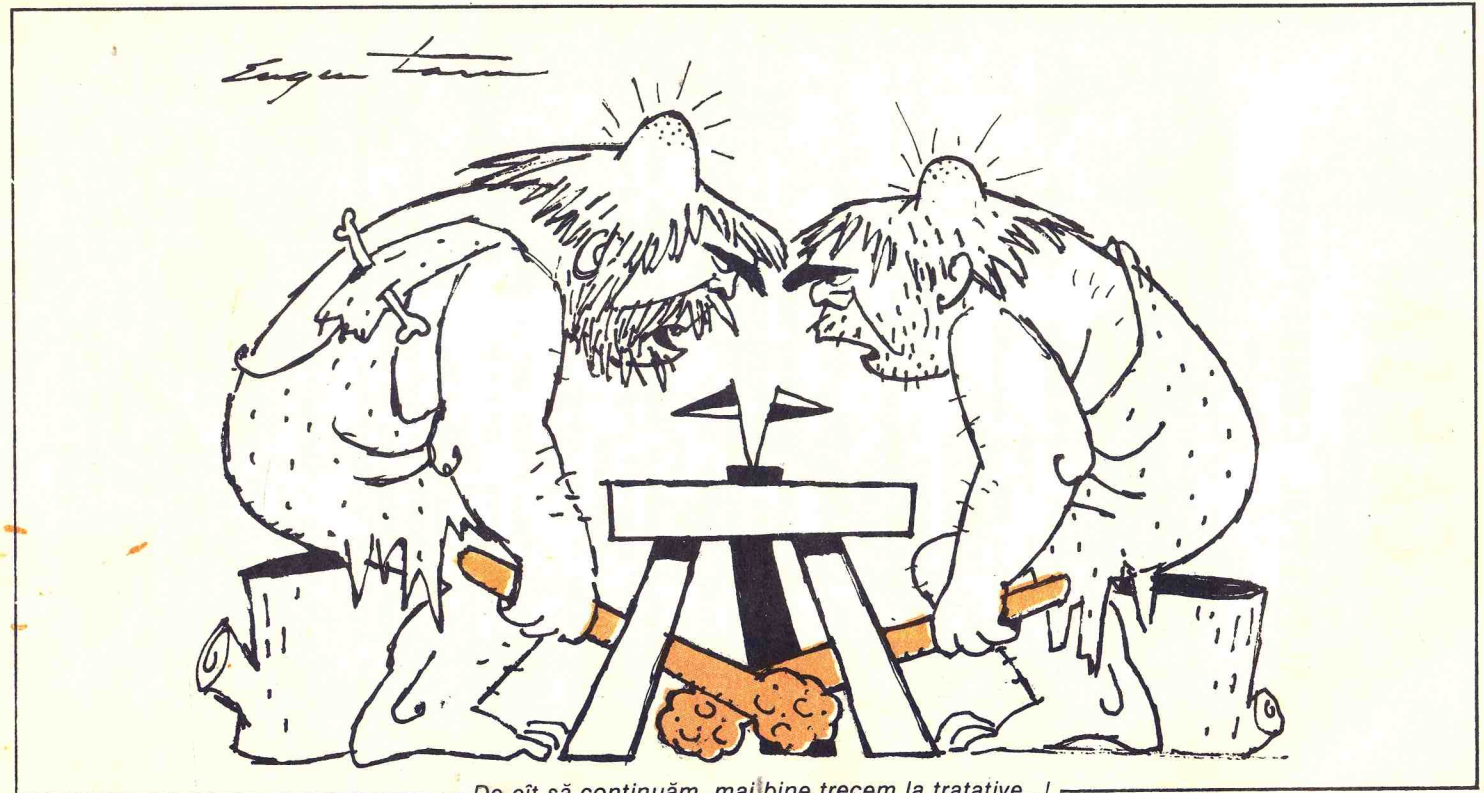

– De cît să continuăm, mai bine trecem la tratative...!

GEORGETA VIȘAN

CAPSA

SUFLETUL COMERȚULUI

Niciodată nu se fîțîise Lola mai mult în fața oglinzii, nu se privise cu de-amănuntul din față, spate, oblic și perpendicular. Cel puțin așa gîndea Laie, convins că nu linia paltonului probat o interesa, ci modul cum se asorta la fardul de pe obraz și coafură. Mîndră, vîrî mîinile în buzunare, făcu o piruetă și brusc înlemni. Nuanțe verzi-gălbui năpustiră chipul violent.

— Are o capsă lipsă! Uite-o, era în buzunar! întinse palma spre Laie, cu ochii burghie la obiectul minion.

— Lasă, mamă, căutăm altu', o consolă liniștit.

— Hii!... și tighelu'... e desfăcut!...

— Lasă, mamă, căutăm altul.

— Eu p-ăsta-l vreau, Laie! Dacă nu-mi cumpăr azi înlocuitor de palton, m-arunc în buget cu cheltuieli inutile, și fă ceva! îl direcționă spre vînzătoare, cu privirea vraiște de furii.

Îngrijorat de buget, Laie, monument de stimă și respect, o abordă timid.

— Fiți amabilă, nu vă supărați, știți, soția vrea să-și cumpere un înlocuitor de palton, din acela care se-nchide cu capse. E... acolo, cea cu unchiile scurte și peltică, își mușcă vîrful limbii, și n-are o capsă iar tighelu' e puțintel desfăcut. Aveți un atelier de mici remedieri în cadrul magazinului poate..., o și are, să știți, Lola!...

— Pardon, nu punem capse la nimeni, îl strivi tot atît de amabil.

— Știți, se pune așa... și paac! îl tragi cu ceva în cap, îi explică metoda cu palma ghem, izbită de cealaltă.

— Nu se pun capse la cumpărători.

— Da?!

În fața deznădejdii, sufletul vînzătoarei se frînse.

— Întoarceți-l pe dos și vedeți cine l-a făcut, e pe undeva pe la Sibiu, duceți-vă la ei, e marfa lor.

— Draga mea, i-auzi, întoarce-l pe dos și hai la Sibiu.

— Laie, nu-mi pune răbdările la încercare, tu ești bărbat, sau ce?! Dacă nu-mi pui capsă și tighel, nu ca ăștia din joi în pești...,

— Știu, mamă..., mă duc la responsabil. Să vină responsabilul!! strigă autoritar.

Un ins pirpiriu se și-nființă la datorie-n poziție de drepți, cu ochii mărgele, feriți în stînga și dreapta.

— Cu ce vă pot fi de folos? se ridică ușor pe vîrful picioarelor.

Laie explică, pirpiriul se-ncruntă, și ochii mărgele tuști, pe subalternă.

— Se poate, să fii lipsită de cel mai uman simț de servire?! Că doar capsa e sufletul comerțului și vînzătorii să puie capsa clientului cu tighel desfăcut. Apropo, și dumneata ce ne tot bați la cap cu mizilicu' ăsta?! Să vă puie un nastur la remedieri, de mască, de tablă că cu modernismu' nu vă ține de cald, da' cu nastur e mai variat aspectu'. Și-apoi femeie în toată firea te legi de un tighel? Că moda e și ea după etate, ca să zic așa nu mai cadrează cu...

— Laie, ia măsuri! explodă Lola, și potop de lacrimi mărșăluiră obrajii.

— Domnule!...

— Nu-i nevoie, avem și centimetru, scoase o bandă pînzată din buzunar, și-o suprapuse peste palton din trei mișcări. Vă vine perfect. Du-l la remedieri, să-i pui un nastur, roșu, și fă-le bon de cumpărare, ordonă vînzătoarei, că de-aia se cheamă înlocuitor, să poată omu' improviza pe gustu' lui.

— Nu, vă rog, nu-l luăm, protestă Laie.

— Las' că-l ia altul.

— În nici un caz.

— Etete, cine face previziuni la marfă, îl ironiză. Cîte pretenții... bodogăni și le-ntoarse spatele grăbit.

— Așa ești tu, un... un mototol..., un tupeist..., fără valoare în fața responsabililor, un... fraier..., asta e, de ordin primordial!...

Potop de reproșuri căzură pe capul lui Laie, pînă i se puse și lui capsa. Tot era ceva.

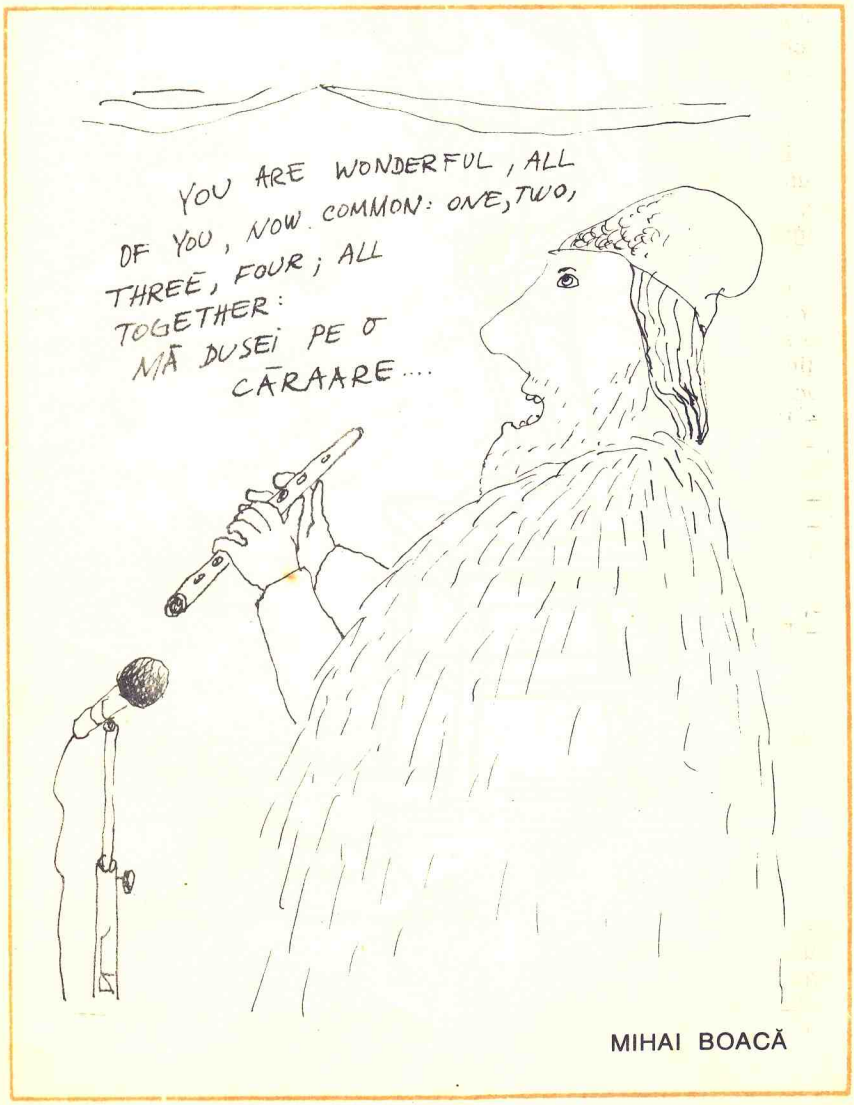

MIHAI BOACĂ

IULIAN PENA-PAI

TUDOR VASILIU

Propunerea

Un înalt personaj al municipalității se plimba prin parc, și în același timp mă plimbam și eu, însoțindu-l. Înalt și la propriu și la figurat era personajul. Avea mult peste un metru cincizeci, iar la figurat avea aproape doi metri.

— Tovarășe Tovărășanu — zic eu demn, cu lipsa de slugărnicie care mă caracterizează. Nu vreți să vă duc geanta diplomatică? Dați-mi măcar portofelul, pare să fie greu.

— Lasă, tovarășe Tovărășelu. Spune mai bine de ce m-ai tîrît prin coclaurii ăștia.

— Coclauri? E noul parc din Apusului-Vest. Voiam cu tot dinadinsul să vă arăt locul de joacă al copiilor. E mai degrabă un lăcaș de tortură, o reminiscență a Inchiziției. Priviți acest leagăn din cornier de patruzeci de milimetri... auziți-l cum scîrțîie lugubru... observați buloanele... belciugele... lanțurile zuruind...

Tovărășanu se înfioră fără voie. Schițează gestul de a se lipi de umărul meu. Mă îndepărtez puțin.

— Sau acești berbeci. Probabil că tot un soi de leagăne ar vrea să fie. Tălpoaiele acestea de lemn pline de așchii... sistemul acesta de pîrghii pentru strivit degețelele micuților... acum o săptămînă un astfel de berbec a izbit o fetiță...

Tovărășanu și-a mai revenit. Atinge admirativ oțelul acoperit cu vopsea verde.

— Ce solid pare...

— Solid? Priviți mai bine tobogănul scund, rece, îndesat, din beton. Un megalit. La picioarele lui... mocirla aceea... e locul de aterizare a micuților.

Tovărășanu își freacă mîinile:

— Excelent! Excelent! Asta durează o veșnicie. Există și în fața blocului meu un părculeț cu astfel de leagăne. Îmi amintesc că au fost cîteva accidente ușoare. Totuși, de douăzeci de ani leagănele nu s-au clintit din loc.

Sînt dezamăgit. Dezorientat. Pierd teren. Mă zbat:

— Ce minunați ar fi niște căluți fără muchii, din plastic. Niște castele din burete. Niște mingii uriașe de cauciuc. De pe tobogan, copiii ar ateriza într-un bazin plin cu mingii de ping-pong multicolore...

Tovărășanu mi-o reteză scurt:

— Destul. Aiurezi. Cornierul, betonul, astea n-au moarte. Copiii trebuie să se obișnuiască de pe acum cu duritățile vieții. Viața nu e făcută din mingii de ping-pong multicolore, ci din dale de beton, șine, traverse, tuburi, vagonete. Ai uitat asta?

— N-am uitat. Credeam că de aceea producem mașini, ca să-i scutim pe copiii noștri de ceea ce ne-a îmbătrînit pe noi înainte de soroc.

Tovărășanu se înduioșează puțin, dar nu suficient.

— Destul, tovarășe Tovărășelu. În definitiv, nu văd nici un copil în parc.

— Sînt îngroziți. Ia să aibă niște mașini gonflabile, niște cuburi de polistiren! Ar năvăli cu miile. Li s-ar dezvolta imaginația.

— Utopii. Ia uită-te la dumneata: îți cunosc dosarul, altceva decît țurca și poarca n-ai jucat în copilărie. Oi fi avut și un cerc, și o praștie. Atît. Și vezi ce frumos ți s-a dezvoltat imaginația? Splendid.

Eram învins. Supărarea mea ținu o lună. Peste exact o lună primii un telefon de la Tovărășanu. Era seară, și mă suna acasă.

— Măi, tov' Tovărășelu... Am un necaz. Fii-miu a plecat la specializare, în străinătate... Și-a lăsat fetița la noi... Da, omule, patru anișori... Nu pot s-o las printre fierătăniile alea din fața blocului... Mi-e că se spînzură. M-am uitat atent: sînt foarte periculoase. Cum era proiectul acela al tău? Fă-mi o propunere, o schiță, un deviz.

I-am promis că da, îi fac. Mă pricep la desen. O ghiulea de fontă urma să contrabalanseze greutatea trunchiului de brad... Cangea, eliberată de un arc puternic...

V. CHIRIL

VIOREL CACOVEANU

O POVESTE CU UN LUP

Berbecuțul se rumenea în frigare. Ciobanul îl rotea încet, deasupra jarului care dogorea blînd. Ajutorul său, ciorîngul, tăia pîine, caș și ceapă pe o merindare întinsă pe iarbă. Bumbăcea, șeful de post, scoase dopul unei sticle și un miros viu și greu, de țuică, se răspîndi în aer, alungîndu-l pe cel de friptură. Vicepreședintele cooperativei agricole, Negruț, răsfoia un carnețel, să vadă ce lucruri îi mai rămîneau de rezolvat în ziua aceea.

— Nu vă supărați, tovarășe Negruț, zise ciobanul, n-am căderea să mă amestec, dar vin cam mulți oaspeți de la oraș în ultima vreme!

— Vin, că nici ăia nu mai au ce să le dea, și-i trimit la noi. Ies mai ieftin, rîse ciorîngul.

— Nu te amesteca unde nu-ți fierbe oala, îl repezi ciobanul, supărat.

— Ce vreți? zise îngîndurat Negruț. Ei, mi-au spus cam așa: „Vezi, măi tovarășe Negruț, îți mai trimitem, din cînd în cînd, niște oaspeți. Oameni de care avem nevoie! Te descurci și dumneata, cum poți și cu ce ai. O mămăligă, un caș, ceva brînză, o friptură de miel mai prăpădit, ceva acolo, găsești dumneata. Să fie bine!" Așa mi-au spus. Ce să fac?

Întrebarea pluti în aer ca o amenințare și se ridică deasupra mirosului de țuică și de friptură. Bumbăcea umplu paharele și zise:

— Noroc, tovarăși.

— Să fie într-un ceas bun, închină ciobanul. Să aprindem și o țigară pînă se rumenește mieluțu... Și scoase din chimirul lat și vechi un elegant pachet de Kent.

— Astea de unde-s? Întrebă mirat Negruț.

— De la oaspeții de ieri!

— Tot nu-i rău, zise Bumbăcea și luă o țigară.

— Nu pe dracu, oftă ciobanul. Tai o mîndrețe de berbec și mă aleg cu două pachete de Kent.

Negruț vru să se aplece, să-și aprindă țigara la jar. Ciobanul îl opri și scoase din același chimir o brichetă cu gaz. Îi oferi politicos foc.

— Eu n-am pus în gură carne de miel în anul ăsta, zise Negruț. Mă credeți?

— Nici eu, rosti scurt Bumbăcea.

— Noi am mai mîncat ce-au lăsat oaspeții, adăugă ciobanul.

Se auzi un zgomot de mașină care urca greu, apoi, dintre brazi, apăru un ARO galben.

— Vine Prepelicaru, zise alarmat Bumbăcea.

— Ce-i spunem? întrebă ciobanul.

Mașina dispăru iar în pădure. Zgomotul ei trăda drumul ocolit.

— Adevărul, zise Negruț. Berbecul a căzut împins de oi de pe o piatră într-o cioată de brad. Cum a fost...

Mașina ajunse lîngă ei. Un nor de praf se ridica în urma ei, Prepelicaru coborî greu. Cu mîinile la spate începu să se plimbe. Nici măcar nu salută. În picioare, pe un rînd, ca niște elevi scoși la tablă, cei trei priveau triști, în tăcere apariția tovarășului Prepelicaru de la UJCAP.

— Aveți aprobare să sacrificați mielul?

— Nu, răspunse ciobanul. A căzut într-o cioată, ca într-o țepușe. A trebuit să-l tăiem. Murea oricum.

Plimbîndu-se cu pași rari și egali, aruncînd cîte o privire ba la berbecul din frigare, ba la cei trei, Prepelicaru zise ironic:

— Să nu-mi umblați cu prostii! Că nu vă merge. Iar dacă așa stau treburile, trimit procuratura aici.

— L-au mîncat lupii, tovarășe Prepelicaru, zise Negruț. L-au sfîrtecat...
— Lupii?
— Da, răspunseră toți trei deodată.
— Adică, voi! Beliți în fiecare săptămînă cîte un miel și dați vina pe lupi. Să știți un lucru, pe mine nu mă puteți duce, nu mă puteți minți.
— Nu vă mințim, zise ciobanul. Asta-i situația.
Prepelicaru trase lung cu coada ochiului la mielul ce se rumenea și de care se ocupa ciorîngul. Apoi continuă:
— Eu am o singură lege, o singură credință: realitatea. Eu respect realitatea, măi tovarăși.
— Și noi, adăugă hotărît Negruț.
— Lupii vin mereu... încearcă să explice Bumbăcea.
— Voi nu respectați realitatea, o mutilați, o distrugeți. Pe mine nu mă trișați, nu mă păcăliți. Să vă între bine în cap acest lucru, vorbi nervos Prepelicaru. Și știți de ce? Vă spun eu. În tinerețe am umblat desculț, am fost servitor, apoi jucător de fotbal în divizia B. Deci, cunosc viața.
— Zău, lupii vin... insistă ciobanul.
— E lupi mulți pe aici, întări Bumbăcea.
— Ce lupi? zîmbi ironic oaspetele. De unde? De cînd?
— Sînt, zise ciobanul aproape rugător.
— M-am interesat la ocolul silvic. În zona noastră nu mai e lupi de ani de zile, preciză ferm Prepelicaru.
Cei trei s-au privit desnădăjduiți. Ciobanul s-a dus la colibă și a adus o blană de oaie, ruptă de cîini și tîrîtă prin pădure. O avea ca „document" și o arăta cînd era la strîmtoare. Și vorbi energic și nervos:
— Poftiți! Blană mursecată de lupi.
— Pădurile noastre e bogate, interveni Bumbăcea.
— Așa e, întări Negruț. Au o floră și o bogăție animalieră mare de tot...
— Bine. Fie, se învoi șeful. Pînă joi — aveți trei zile — să-mi împușcați un lup. Nădiți-l, momi-ți-l, treaba voastră. Să-l văd aici, împușcat.
— Am înțeles, aprobă ușurat șeful de post. Împușcăm un lup.
— De acord. Verificarea e legea de fier a progresului. Dacă-l împușcați, vă cred. Dacă nu... știți ce vă așteaptă!
Alinierea celor trei se cam strică, semn că momentul periculos trecuse.
— Tovarășu' Prepelicaru, îndrăzni Negruț, vă rugăm să gustați din bietul miel, aflat în frigare nu din cauza noastră, ci din vina lupilor. Vă rog.
— Nu! Pînă nu lămurim problema. Joi voi fi din nou aici. Noroc.
Tovarășul Prepelicaru se urcă în ARO și dispăru pe drumul ce se furișa pe sub pădurea tînără de brad.
— Ce facem? Întrebă descurajat Negruț după o lungă perioadă de tăcere?
— Să căutăm un lup, fu de părere Bumbăcea.
— Pe dracu, zise ciobanul. Știe ăsta! De ani de zile prin împrejurimi n-au mai fost văzuți lupi. Nu sînt! Are dreptate...
— Au plecat și ei din zona asta, constată dezolat Negruț.
— Cine știe, poate că a început să le miroasă carnea de oaie .
Negruț, om trecut prin multe în viață, aprinse o țigară și-și împinse mulțumit pălăria de pe frunte. Zice cu o anume superioritate:
— Am o idee. Noi dăm în fiecare an fîn Grădinii zoologice din Tîrgu Alba.
— Dăm. Recunoscu ciobanul. Dar eu zic să ne ospătăm, că e păcat. Se răcește friptura.
Se așezară în jurul mielului și începură să mănînce cu poftă.
— Ăia de la Grădina zoologică, reluă Negruț, au acolo cîțiva lupi.
— Și?! Făcu surprins Bumbăcea.
— Nu e jenială ideea? întrebă Negruț.
— Ba da, da cum o rezolvăm, insistă Bumbăcea?
— Le cerem un lup. Să ni-l dea împrumut. Altfel nu le mai asigurăm furaje pentru cervide, cai și iepuri, decise Negruț.
— Excelentă idee, se însenină Bumbăcea și începu să țopăie cu o sticlă în mînă. Apoi scăpă un rîgîit sănătos, de miel încă nedat la iarbă.
— Eu mă angajez să-l aduc viu, aici, zise ciobanul.

— Și eu să-l împușc, adăugă Bumbăcea, rupînd o bucată de friptură.

— Îl împușcăm și-l lăsăm pînă vine Prepelicaru, vorbi ciobanul. Să-l vadă. Dacă vrea realitate, apoi realitate-i dăm.

— Mai e o problemă, zise Negruț, care știa bine că totul trebuie dus pînă la capăt. De unde dăm lupul înapoi? Că-l au și ăia în inventar!

— Tovarășe Negruț, zise Bumbăcea, am găsit! Vorbim cu sașii ăștia din comună, care au rude în R.F.G., să ne trimită rudele lor de acolo un lup. Ei trebuie să aibă

— Și-or fi și ieftini, zise ciobanul.

Negruț rîse cu poftă. Apoi spuse liniștit:

— Îl fac pierdut cei de la grădina zoologică. A scăpat... a murit. Găsesc ei ceva...

Joi dimineața lupul zăcea mort, iar o mîndrețe de berbec de asemenea. Cînd sosi, șeful rămase uluit. După o bucată de vreme spuse cu grijă și înțelegere:

— Ar trebui să vă cer scuze, căci eu am fost aspru, ba chiar nedrept cu voi. Mie mi s-a spus clar că, de ani de zile, pe aici nu există lupi. Realitatea e alta! E cea pe care o vedem cu ochii. Acum vă cred. Realitatea e mai presus de orice. Ce jigodie de lup...

— Tovarășe Prepelicaru, am avea o rugăminte. Cu voia dumneavoastră am pune berbeecul în frigare, să-l mîncăm împreună. Tot n-avem ce face cu el...

— Și pielea? întrebă grav Prepelicaru.

— O predăm la stat. Nici nu se discută, îl asigură prompt Negruț.

— Bine, puneți-l în frigare, acceptă oaspetele. Cum l-ați împușcat?

— Două nopți am făcut pîndă eu și Bumbăcea, spuse ciobanul. Azi noapte a venit... Noroc că aveam armele pregătite, altfel ne scăpa iar...

— Degeaba, zise Prepelicaru savant și mîndru, cu realitatea nu ne putem juca, tovarăși! V-am spus eu și nu prea m-ați crezut.

—Avem păduri tare bogate zise Bumbăcea, stăpînit de un sentiment de mîndrie și siguranță.

— Pădurile ca pădurile, zise moale ciobanul, da' realitatea-ai din cale afară...

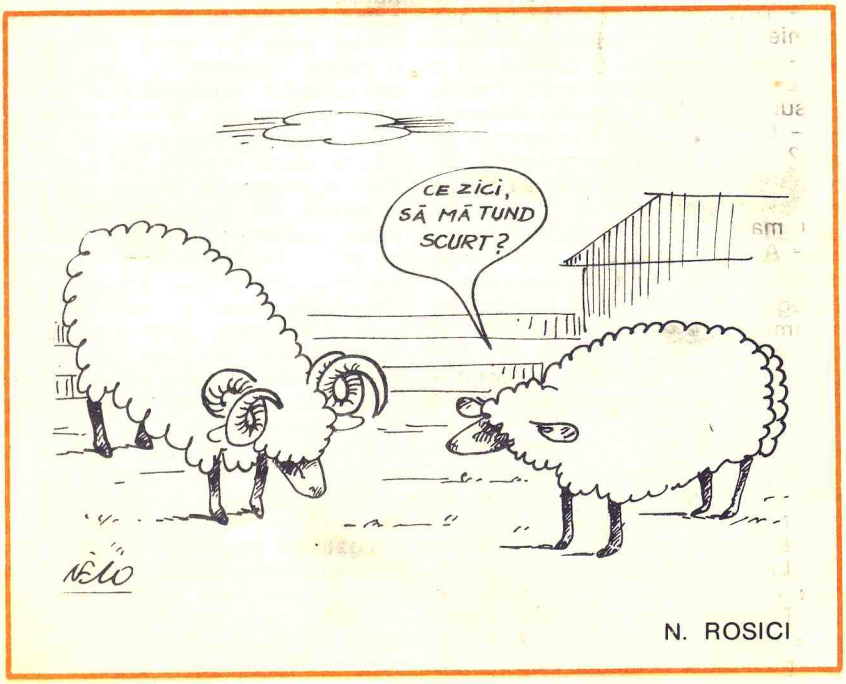

N. ROSICI

CONSTANTIN GEORGESCU

Despre prietenie

ŞI ÎNCĂ CEVA PE DEASUPRA

Dumneata, domnule să nu-mi explici mie ce-nseamnă o prietenie, am sărit ca ars întru apărarea — cel puţin în mintea mea — unui distins amic, pe care nu-l mai văzusem de patru zile, douăzeci şi două de ceasuri şi trei minute (secundele nu le-am mai pus la socoteală, dar nu cred că o să-mi faceţi cine ştie ce scandal pentru treaba asta) vina aparţinîndu-mi în exclusivitate mie, deoarece plecasem fără veste la nişte şezători literare. Altfel ne vedem zilnic; uneori — aici nu-mi vine la îndemînă să folosesc termenul „deseori", prea m-ar lua lumea la ochi — chiar şi noaptea. Ne vedem de două, de trei şi chiar de patru ori pe zi, ori ce ar fi dispuse să clevetească persoanele cu gură rea. Sincer fiind, el vine să mă vadă. Are maşină; mai întîi un „fiat 600", după aia o „scodiţă" ultimul tip — ăsta este felul în care o alinta el — iar în ultima vreme i-a pus Dumnezeu mîna în cap, ca să-l mai îndese puţin, şi l-a procopsit cu o superbă „dacie 1300 lux". Pentru cine e dispus să-l asculte, lansează povestea cu „cecul" şi carnetul de cinci mii. Mă rog; economiile lui, poate să-şi permită să facă ce vrea cu ele, chiar să arunce cinci mii pe o maşină nouă!... Ziceam că ne vedem şi de patru ori pe zi mai ales de cîtva-timp, de cînd datorîndu-i nişte gologani, trece pe la mine să se intereseze ce am sub tipar şi dacă am intenţia să aştern pe hîrtie un cap de operă... Dacă n-a venit o zi şi spre ghinionul meu a trecut şi-a doua fără să mă vadă — ca să mă deplasez pînă la reşedinţa lui de vară eu trebuie să mă sui în «rată», trei lei cincizeci dus, trei lei cincizeci întors, în cazul în care şoferul nu are control pe parcurs îmi ia numai doi franci de fiecare drum, dar eu cînd mă urc n-am de unde să ştiu dacă e ori nu control pe traseu aşa că pot să risc prima sumă — pun mîna pe telefon. că nici eu nu sunt un fiecine, şi cu sufletul la gură încerc să aflu dacă nu i s-a întîmplat cumva, Doamne fereşte, ceva grav. Dacă aflu că e trimis de Asociaţia scriitorilor din Bucureşti în nu ştiu care ţară străină la un congres al traducătorilor, mă mai liniştesc şi-i aştept cu emoţie reîntoarcerea. Chiar vara asta a fost obligat de numita asociaţie să stea mai bine de o lună la Varna, la nu ştiu ce adunare a cunoscătorilor de limbă bulgară. La mai puţin de o jumătate de ceas de la înapoiere — cu maşina face cam douăzeci şi ceva de minute de la el pînă la mine — a şi venit să mă vadă. A oprit la poartă, a claxonat îndelung să-mi dea de ştire şi să mă bucur din toate măruntaiele, după care a coborît cu sprinteneala-i caracteristică, şi-a şters fruntea cu batista ceva mai îndelung decît eram obişnuit, motiv pentru care l-am bănuit adînc preocupat, ca să mă întrebe „Ţi-au scos ăia de la „Eminescu" romanul, domnule?... Am înălţat din umeri a neputinţă şi i-am deschis poarta cu multă prietenie. Cum, domnule încă nu ţi l-au scos? Păi, te ştiam în plan. Da' cum sunt ăia... Are dreptate lumea!... Şi după o pauză, cît să-şi dea foc la un Kent: N-ai aflat cam cît au să-ţi dea pe el?..." Am încercat să-i spun că am mai predat un roman la «Ion Creangă», roman pe care cei de-acolo îl socotesc de-a dreptul genial. Nu l-a interesat într-o prea mare măsură. „Ăştia plătesc prost, îi cunosc eu, tocmai de aceea refuz să colaborez cu ei..." Am făcut cîţiva paşi, l-am condus de braţ ca pe un prieten ce-mi era şi am încercat să-l descos cu ce noutăţi s-a întors de la congresul la care a fost obligat de asociaţie să participe. Mi-a răspuns plictisit, nu înainte de a mă întreba dacă fac cafeaua la fel de bună, că la ăia ori nu i-o potriveau din zahăr, ori îl ciupeau la doza de cafea. „Sînt peste măsură

de obosit, domnule. A trebuit să iau parte la tot felul de recepții, să mă duc la te miri ce spectacole... Știi, nu i-am putut refuza; eram invitatul lor, nu?... Din treizeci și trei de zile cît am stat la Varna, numai treizeci și două de după amiezi am putut să ies la mare!... (Întîmplarea face ca după o vreme să aflu că în ziua aia plouase...). De teamă să nu mă întrebe cînd sînt programat la „fond", m-am grăbit cu cafeaua — am pus două linguriță în loc de una, de parcă aș fi luat din cutia lui — i-am potrivit-o din caimac și mi-am tras un scaun cît mai aproape, să-i urmăresc chipul și să-i admir eleganța sorbiturilor. „Pe acolo, am îndrăznit, ce fel de lume?..." (Aș dori să fiu înțeles că mă refeream la congres nu și la numita localitate de pe litoralul bulgăresc.) S-a uitat la mine îndelung, așa cum te-ai uita la o ilustrată care nu-ți spune nimic, a luat prima gură de cafea — e cam lacom, s-a fript și în interiorul meu m-am bucurat — m-a întors pe-o parte și pe alta ca pe o monedă scoasă demult din circulație, ca să-mi spună cu doza de plictiseală atît de necesară unui maestru într-ale romanului de aventuri: „Englezi, americani, re-fe-ge. Lume foarte subțire. În ce mă privește, aici a lăsat o pauză de mare efect, singur. Au vrut să mi-l dea pe Fănuș Neagu, dar el cunoaște o bulgară mai dinspre nord. Cum să-ți spun? Zona Giurgiu, Oltenița, Turnu — Măgurele... Nu puteam să risc". Am înțeles că n-avea rost să mai insist. M-a impresionat mărimea personalităților, am încercat să le bănui și greutatea luate prin comparație cu prietenul meu și m-am prefăcut preocupat de cu totul alte probleme, mai cu seamă că se arăta foarte grăbit. Așa se arată întotdeauna. Cum ia piciorul de pe accelerator, ține să-mi precizeze: „Nu insista; nu pot să rămîn decît cîteva clipe. Nu-mi văd capul de treburi. Pe la tine am trecut numai din prietenie. Trebuie să predau un roman la «Albatros», numai în genunchi nu mi-a stat directorul, altul la «Junimea» ca să-și facă și ăia planu', am trei romane în curs de elaborare, ca să nu le amestec subiectele îl bat pe fiecare la mașina lui, plus trei traduceri... (Îngăduiți-mi ca acum să mă întorc la ziua cu pricina.) „Și?..." Cam astea sînt frazele mele cînd dialogăm direct. „Plec pentru o lună la Breaza. Are altitudinea care îmi comvine. trebuie să mă odihnesc și-n plus să-mi alcătuiesc un regim alimentar adecvat. Am dat jos vreo trei kilograme la congresu' ăsta!..." L-am privit uimit. Mi se părea că la Varna fusese așezat într-un scaun de stomatologie sau poate într-unul de frizer, legat burduf și răzuit de carne la fel cum e răzuit Kebabul — cine a apucat să vadă și să guste dintr-o asemenea minune a lumii, a cărei rețetă s-a pierdut din lipsa de interes a bucătarilor care în zilele noastre rătăcesc prin te miri ce țări ale lumii, să se specializeze în pregătirea sarmalelor cu mămăliguță și a mititeilor. „Pe la Uniune nu treci?..." „Am fost..." Și ca să mă convingă, mi-a spus cu precizie ce director de editură n-o să mai fie director, ce redactor-șef adjunct va deveni redactor-șef și cine o să-l numească, cine pleacă, unde pleacă și cu cine pleacă, cît stă și de ce se duce, ce autor a fost scos din plan, cîte coli are romanul cutăruia și cum a fost respins volumul de nuvele al cutăruia de editura cutare, pentru simplul motiv că nu-l înghite secretara. Mă pune la curent cu totul, ca din vreme în vreme să mă atenționeze: „Ai grijă, nu știi nimic de la mine. Te-am pus în temă fiindcă îmi ești prieten, altfel..." Cunoaște tot, pînă la cel mai mic amănunt. Este singurul om din lume care poate să te informeze pe ce rute vor zbura avioanele «Concorde» (varianta franceză) peste două luni, obiceiurile de nuntă la tribul «Klan—Klan» din inima junglei amazoniene, numele unui bijutier din Los-Angeles la care și-a comandat inelele de logodnă nu știu care fotbalist sud-american — (de fapt i-am reținut numele, dar spre rușinea mea nu știu cum se scrie) — mă rog, știe totul, cel puțin cu un ceas mai înainte ca evenimentul să fi avut loc. Și asta la scara întregului univers. Dar marea lui pasiune este să-ți dea vești proaspete din lumea scrisului: „Ai auzit dom'le de Fulga? Tocmai lui să-i dea numai cinci sute cincizeci și cinci de mii, cinci sute cincizeci și cinci de exemplare tiraj?!... Nu spune care a fost monstrul care l-a lovit pe vicepreședinte cu un tiraj atît de mic. Te lasă să fierbi, să te

lovești cu capul de pereți, el trece mai departe: Da' de Petre Stoica ce ai de zis? S-a propus singur la premiul Nobel. Parcă o să-l ia cineva în considerație. Mai sînt ei și alți nedreptățiți!... Și oftează. Mă rog, că Zallis s-a dus la președinte să-i ceară premiul special al Uniunii... Și deodată, ca să-ți reteze răsuflarea: La urma urmelor, ce-are Pituț cu Ungheanu de-l sapă? Vrea să-i ia locul, să i-l ia, da' nu așa cu mișmașuri, că doar ține rubrică pe prima pagină și ia ceva gologănași.. Sau: ce caută Zincă la Leningrad și Sântimbreanu la Paris? Ce, parcă nu mai sînt și alți autori de romane de aventuri care să ne reprezinte peste mări și oceane?!... Uite că mai sînt! Și, ca nu cumva să comit vreo gafă la o eventuală întîlnire cu cei doi, mă avertizează: Nu știi o vorbă de la mine. Dacă nu-mi erai prieten..." A sorbit ultima picătură de cafea, m-a privit cu o undă de reproș — ca și cînd eu aș fi fost vinovatul principal pentru nu știu care stas după care își execută comenzile fabricile de cești — a mai tras un fum de Kent, (cred că în ochii lui nu mă bucur de cine știe ce stimă și pentru faptul că eu fumez Mărășești), s-a ridicat și m-a întrebat consultîndu-și ceasornicul: „Mergem să gustăm ceva?..." Dacă îmi îngăduiți să vă reamintesc, la începutul rîndurilor de față pomeneam că „am sărit ca ars" cînd la o masă de vagon restaurant, un oarecare textieraș de muzică ușoară, dacă nu mă înșel chiar cel care-i scrie inegalabilele șlagăre — ca vorbe vreau să zic cunoscutului pe toate meridianele Temistocle Popa — mi-a atacat prietenul cu toată violența: „Domnule, m-am ridicat alb de furie. Oi fi dumneata cine-oi fi, e drept că n-ai datorii la «fe-le», nu dai ochii cu Traian Iancu de două ori pe săptămînă, dar pînă aici! Nu-ți permit să te întreci cu gluma și află că dacă spre norocul dumitale trenul ar fi căscat gura într-o stație, coboram din vagon în semn de protest. Este prietenul meu și nu-ți admit!..." Se vede că în acele clipe semănam cu un măcelar proaspăt scos la pensie, altfel nu știu de ce ar fi bătut în retragere tipul cu pricina, încercînd totuși cîteva explicații copilărești care să-i susțină punctul de vedere asupra prietenului meu. Este cazul să menționez, pentru cei care nu-mi cunosc zîmbetul destul de amabil — și bănuiesc că sînt destul de puțini la număr, doar mi-au apărut destule cărți cu poza pe ultima copertă, (editorii susțin că în interiorul romanului nu-ți pot pune chipul decît după ce mori), ca să nu mai vorbesc de revistele care se bat să mă publice, cu poză cu tot; (să fiu clar: se bat redactorii șefi între ei, adjuncții iar între ei, mă rog, pînă la nivel de dactilografe, adică nu adjunctul de la cutare revistă din Iași, cu dactilografa Maria Craiovă, din Soroști;) nu, nu; să nu mă confundați, la televizor n-am apărut niciodată; ăla e cîntăreața de muzică ușoară Adriana Păuneasca! — că nu semăn cu un luptător și de greco și de romane supărat pe un confrate care i-a șterpelit centura de campion, dar se vede că în acele clipe — îmi vorbise prietenul de rău și nu era puțin lucru — cred că devenisem cu adevărat fioros! O, dacă în locul lui m-ar fi văzut știu eu care critic literar... de teamă să nu dau de vreun necaz, am încercat să devin ceva mai amabil și l-am încurajat: „Hai, domnule să-ți aud argumentele cu care vrei să te aperi." „Prietenul dumitale, zice, fost prieten bun și cu Ionel Băieșu, așa că așteaptă-te — dacă n-ai avea datoria aia cu siguranță că te-ar bîrfi și pe dumneata, dar asta nu mă privește — s-a plîns în dreapta și în stînga că Băieșu a mituit juriul să nu-i dea lui premiul pentru umor, că dacă l-ar fi luat el, omu' cu prețu' ar fi dat faliment, adică i-ar fi rămas copiii pe drumuri..." Nu puteam să cred o asemenea născocire. Ăștia cu textele de muzică ușoară fiind maeștri, nu erau primiți în concurs?!... „Din gura lui am aflat. Și pentru că rămăsesem, probabil, cu a mea mult căscată: Din a prietenu'ui dumitale..." Aș vrea să aflu ce-ați fi făcut în locul meu. Să recapitulăm: Deci, tren; și nu orice fel de tren; tren rapid; Baia-Mare — București Nord; noi în vagonul restaurant, ca să zic așa, vagonul ochi, nu găseai un loc, confrații se uitau la mine, adică „te-ai săturat dom'le să mai pui obrazu' pentru un prieten?..." De la o masă din spatele meu, am auzit destul de clar: „Auzi, domne să-l facă de două parale un fietecine, un textier de ușoară. Și pentru

cine!..." În clipa aceea mi-a fost dat să înțeleg că toate pozele mele la un loc apărute în publicațiile literare, erau total insuficiente. Zîmbărețul tinerel de ușoară era mult mai cunoscut. Oricum, aveam de apărat onoarea unui prieten, nu puteam să dau îndărăt. Am cerut urgent un «ness a la lordache», (se poate pune accent pe oricare literă) — obișnuiții vagoanelor-restaurant îi cunosc, sper, calitățile; taie pofta de mîncare, pofta de voiaj tip «circuit cefere», ba cred că dacă ai avea curajul să bei trei cești într-o singură călătorie, ți-ar tăia pînă și cheful de a mai ajunge la destinație!... Trebuie să „consum" ness-ul ca să mă calmez, altfel cu siguranță i-aș fi făcut o rană la gît: „Domnule, să știi că eu nu-l cunosc de ieri de-alaltăieri..." „Puțin îmi pasă, mi-a răspuns el stăpîn pe situație și convins de un veritabil succes la public. Susții că-l cunoști cu mult înaintea mea. Răspunde-mi atunci la o singură întrebare: (Am strîns toată răutatea din mine într-o singură privire și, ca să-l dau gata, mi-am dozat-o într-un singur ochi; stîngul.) Să-mi spui, a continuat el, cîte ouă mănîncă prietenul dumitale la micul dejun?!..." „Paișpe", am răspuns cu sufletul la gură, ca o tînără concurentă de la «cine știe cîștigă», atunci cînd emisiunea este prezentată de fermecătorul Ro Vulpescu. S-a uitat la mine cu un dispreț total. Își comandase și el un ness. „Șaișpe..." Am văzut portocaliu înaintea ochilor. Atleticul poet Nicolae Dragoș mi-a făcut semn să nu mă enervez. „Te-ntreci cu gluma, domnule. Află de la mine că am luat nenumărate mic-dejunuri împreună. Și ca să vă conving, am să vă reproduc fără greșeală meniul prietenului meu. Atenție, și am ridicat un deget în sus; mă refer la mic-dejunuri. Mari-dejunuri și cine, n-am avut încă onoarea să servesc în compania domniei-sale!..." Întreaga suflare din vagonul-restaurant era cu ochii pe mine. Simțeam că trebuia să-i dau marea palmă impertinentului. M-am ridicat pe trei sferturi de la masa mea și am început, gîtuit de emoție: „Stimați călători. (Așa sîntem numiți atunci cînd posedăm «legitimație de călătorie», chiar de către fermecătoarele și neîntrecutele în amabilități casierițe de la oficiul de voiaj care, ca să ne facă o călătorie cît mai plăcută, ne așează cîte trei «legitimați» pe un singur loc — uneori chiar mai mulți — așa încît nu rare ori am văzut urcîndu-se în vagoane oameni sănătoși de la Slatina să zicem, ca să coboare în București-Nord măcar cu un ochi vînăt.) Deci, stimați călători. Amicul meu, proaspăt întors de la Congresul internațional al traducătorilor de limbă bulgară, congres care s-a ținut în localitatea estivală Varna, la care în afara «re-fe»-ului au participat și englezi, da, da; englezi adevărați, mi-a povestit cum a pus mîna pe ei, m-a onorat cu vizita sa după întoarcerea acasă. Să știți că am fost primul dintre prieteni care s-a bucurat de această mare favoare. (Simțeam cum adversarul începe să se încovoaie.) M-a pus la curent cu marile probleme ale literaturii universale, eu cu mîna mea și în propriul meu ibric i-am fiert cafeaua, după care mi-a făcut următoarea invitație: «Mergem să gustăm ceva?...» Și ne-am dus. Meniul micului dejun? Că în ultima instanță aici trebuie să ajungem. Ei bine, iată-l: Patruspreze ouă ochiuri — patruspreze fix, nu șaisprezece cum susține dumnealui — așternute în tigaie pe un strat de aproximativ una a doua mușchi țigănesc ori șuncă de Praga. Nu e pretențios; ori una ori alta... Și ca distanța dintre bucătărie și masă să devină cît mai ușor de suportat, iar noi să mai putem schimba cîteva vorbe, cere un martini roșu — neapărat roșu — bineînțeles dublu și cu un cubuleț de gheață. Mă rog, și ce vedeți rău în asta?!... Vin ouălele. Mănîncă atent, nu soarbe, nu plescăie. Îi place ca chelnărul să fie cît mai aproape de el, ca să-i spună cu un glas blînd: «Drăguță, aș dori doi șălăiași, așa cam la vreo șapte, opt sute de grame bucata, puși la tigaie. Înainte de a mi-i aduce, bagi în fiecare și cîte o jumătățică de pachețel de untuleț...» Tînărul care ne servește stă puțin aplecat — așa se cade să stai în fața unui proaspăt întors de la un congres internațional la care în afară de «re-fe» și englezi au participat și niște americani, bineînțeles tot adevărați — își notează ceva într-un carnețel, după care pleacă. Înainte de a părăsi salonul, prietenul meu plesnește repetat din două degete — e foarte

manierat, cînd iese în oraș cu treburi editoriale ori redacționale ia masa numai la «Capșa» — și-l strigă: «Să nu uiți verdeața, băiete. Peștele fără verdeață își pierde optzeci și trei la sută din calități!...» Aici ar fi ceva de adăugat, lăsîndu-mi prietenul să-și ia în liniște micul dejun: Sînt unii, printre care și acest textier de ușoară, care-l vorbesc de rău, uitînd fiecare în parte cît s-au bătut pentru un autograf pe una din cărțile aventuroase ale maestrului. Măre, doamne că ar mînca șasesprezece ouă la un mic-dejun! Mă rog; invidia pe talentul romancierului de aventuri poate căpăta cele mai neobișnuite forme, așa că prin voia dumneavoastră am să mă întorc în sala intimă a cochetului restaurant, în care la acea oră eram numai amîndoi. «Bei un păhărel cu vin? m-a întrebat. Eu am să iau o sticlă de roșu de Sîmbureşti. Nu suport vinurile albe!...» Mîncasem acasă două ouă ochiuri, fără șuncă, fără mușchi, așa încît mi-am îngăduit o jumătate de Valea Călugărească. Eu suport cu mai multă ușurință vinurile albe. Ba, de ce să-l mînii pe bunul Dumnezeu, chiar îmi plac... După cel de al doilea pahar, am inceput conversația: «Spuneai că vrei să scrii un scenariu de film? Și tot el, fără să-mi dea răgaz de răspuns: Mă rog, să zicem că-l scrii, ce-ai să faci cu el?... Unde să-l duci? O să zici că unde e un scriitor de-al nostru. Nu te sfătuiesc. Eu am douăzeci și trei de scenarii, gata pentru primul tur de manivelă. Douăzeci și două le-am predat chiar la casa de filme a numitului Leu. S-a făcut ca funinginea și de invidie, pentru douăzeci și trei de ore din douăzeci și patru posibile, nici măcar nu s-a mai rîrîit!... M-am oferit să le fac eu regia. Decît să cadă pe mîna lu' Radul Băieșu... Înțelege-te cu Leu. El scrie scenarii, scrie și Leoaica, și din cîte mi-au ajuns la urechi, se pare că au început să scrie și puii de Leu... Aici s-a întrerupt pentru cîteva clipe, ca să-și trosnească degetele întru avertizarea chelnerului. Spune-mi, băiete o fripturică se poate gusta la dumneata? Băiatul s-a aplecat, dînd pagină nouă la carnetul de comenzi. Ce-aveți?...» «Păi, maestre și porc, și văcuță...» Maestrul a rămas o clipă pe gînduri. Am avut senzația că în acea clipă coace titlul unui nou roman și

O. COVACI

N. VIZITEU

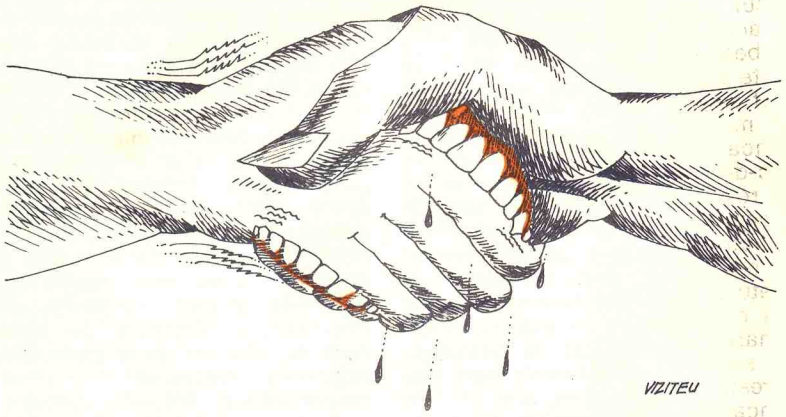

îl aşteptam să strige «Evrica!!!» «Ia să pui mătăluţă pe un platou un muşchiuleţ de porc şi unul de văcuţă şi vino cu ele să le văd.» Băiatul a dispărut. Pînă la reapariţia lui cu cei doi muşchiuleţi simţeam că n-o să fie posibilă continuarea discuţiei, aşa că pentru dumneavoastră — măcar că n-are nici o legătură — am să bag şi vreo cîteva floricele de stil, aşa cum face Fănuş Neagu atunci cînd scrie despre a treisuta optzeci şi doua etapă de fotbal a diviziei a mic. Atenţie, încep: O clipă se ridicase vălul de pe un colţ nebănuit al inimii lui şi lumina magică a lunii, în această noapte de toamnă, pătrunse în el şi încălzi o parte obscură pînă atunci. (Şi pentru că băiatul nu s-a arătat încă în uşa bucătăriei, am să mai bag o floricică de stil, ca să zică mîine, poimîine nu ştiu care critic — hai să dau totuşi un nume; bunăoară, Dan Cristea — că eu aş avea capul total gol, în zilele în care n-am nimic de spus într-o coală de autor): Fruntea îi era pură şi neprihănită, ca o fîşie de cer de toamnă. Buzele ei stăteau nemişcate, dar în arcuirea dulce a cuvîntului nerostit semănau cu un mugur fraged... Acum, gata; văd că aveţi ochii în lacrimi, dar vă rog nu insistaţi, mai ales că în clipa asta a venit şi chelnerul cu cei doi muşchiuleţi. Maestrul i-a privit cu interes, a cerut să fie întorşi pe-o parte şi pe alta, i-a împuns cu degetul şi, în sfîrşit, s-a hotărît: «Taie mătăluţă de-aici pînă aici din ăsta de vacă — (aproximativ douăzeci şi opt virgulă cinci centimetri, în lungime) — şi de-aici pînă aici din porc — (aproximativ douăzeci şi trei, tot în lungime) — cel de vacă să fie mai în sînge, un fir de verdeaţă deasupra şi o jumătăţică de pacheţel de unt. Să ştii, băieţaş că untul frăgezeşte cărniţa de văcuţă!...» Mă rog; să-l fi ciupit băieţaşul cu doi, trei centimetri în lungime la fiecare muşchiuleţ... Are şi el o mulţime de greutăţi: dacie una mie trei sute unu, nevasta la fără frecvenţă, directorul liceului cam pretenţios, nu mănîncă decît grătar uscat, nu pune buza pe altă ţigară în afara Kent-ului — îi trebuiesc şi lui doi, trei centimetri de muşchiuleţ, acolo... «Asta este. Nu face să scrii scenarii de film, reluă el discuţia, exact din locul în care o

lăsase. Mai bine teatru. Da' teatru, dramă; că dacă te bagi în comedie n-ai loc de Băieșu, de Everac, de ăsta cu oltenii, că-mi scapă numele, mă-nțelegi? O dramă, dramă țapănă, cam în genul succeselor lui Cornel Pitic, ăla!... Am încercat un gest subțire, dar nu mi-a îngăduit să-l întrerup. Știu, știu că n-ai talent. Da' ce, parcă ăștia pe care i-am pomenit au?... S-au dat bine cu critica și...» Nu-mi dau seama ce-a vrut să spună în continuare, dar aici s-a oprit brusc. Și-a turnat un pahar din vinul meu — «ca să văd ce otravă bagi în tine...» — l-a băut, a gîndit o vreme un nou roman cu detectivi și detective, după care, consultîndu-și plictisit ceasul mi s-a adresat: «Greu servesc ăștia! Să știi că o să plec fără să-mi beau cafeaua și fără să-mi mănînc prăjitura. Mai am de stat fix patruzeci de minute. Am făcut ochii mari. Hai să zic patruzeci și trei, nici unul în plus. M-așteaptă nevasta cu prînzul. Știi că țin regim. Nu mă simt prea bine. Uite, bunăoară astăzi; n-am avut poftă de mîncare!... Am să mănînc acasă o supă de zarzavaturi, un ghiveci și ceva salate...» Cînd am ajuns aici și cu micul dejun și cu povestirea, am cerut îngăduința celor care mă ascultau să mă așez pe scaunul meu. Am fost invitat cu bunăvoință să iau loc. În tot vagonul restaurant se consumau numai ness-uri. Tînărul textier era ținta tuturor privirilor. M-am uitat la responsabil. Ochii lui păreau să spună: «Bine, dom'le cum ai fost capabil să vorbești de rău un asemenea om și culmea, chiar în fața unui prieten?!...» Stimați consumatori, am îndrăznit emoționat. Ăsta este meniul mic-dejunului. Mă tot gîndesc cum poate acest individ să născocească pe seama prietenului meu că ar consuma șaișpe ouă ochiuri la masa de dimineață?!...Aș dori să rețineți că l-am condus la mașină fără să-și mai poată lua cafeluța și prăjiturica. Ar fi întîrziat la prînzul de regim și în afară că și-ar fi supărat nevasta, la sănătatea lui... Înainte de plecare am chemat băiatul care ne servise să ne alcătuiască nota. Prietenul meu are o ținută morală dintre cele mai alese. Asta am uitat să vă spun. Nu îngăduie nimănui, oricît i-ar fi de apropiat, să-i achite la restaurant. De aceea s-a ridicat foarte demn, m-a privit țintă și m-a avertizat: «Dragă colega, cunoști fundamentul principiilor mele. Nu îngădui, domnule; simplu, nu îngădui. Sîntem amîndoi membri ai Uniunii, așa că o să plătim nemțește. Și ca să nu-mi închipui cine știe ce obiceiuri pe seama nemților în materie de achitare a notelor de plată la restaurant — eu nu cunosc limba germană; nici el n-o cunoaște, dar a venit în contact cu ei pe la congresele internaționale ale traducătorilor — mi-a explicat pe înțelesul meu: jumate-jumate...» Nu m-a dus cu mașina pînă acasă, fiindcă se grăbea. M-am întors pe jos. Tot drumul, destul de lung altfel, spuneți și dumneavoastră dacă n-am avut dreptate să mă minunez: «Ce om, domnule; ce om!... ce ținută, cît rafinament!...» Explozia de aplauze care au izbucnit de la toate mesele vagonului restaurant — chiar și responsabilul aplauda frenetic — m-au făcut să înțeleg că partida fusese cîștigată. Foarte mulți cunoscători au năvălit la masa mea, rugîndu-mă să le acord un autograf fie chiar și pe fotografia Corinei Chiriac — în majoritatea pozelor pe care le aveam asupra mea, eu eram cu soacra — ca să nu mai spun cît au insistat ca să-mi ofere fiecare un „ceva", cît de mic, și să mă roage — rapidul abia apropia Brașovul și de obicei scoate măcar un ceas, un ceas și ceva de întîrziere pînă la Nord — să le mai povestesc ceva legat de distinsul meu prieten. Sigur, nu-i puteam refuza. Erau atît de entuziasmați încît, dacă le-aș fi cerut, am convingerea că mi-ar fi oferit pînă și posibilitatea de a-i fi prezentat fotbalistului Soarece, centru înaintaș al echipei F.C. Olt, pe al cărui pseudonim sînt foarte invidios... „Cu siguranță ca îndată ce veți ajunge acasă, veți și primi vizita prietenului dumneavoastră, „am auzit întrebarea, venind de la o masă dinspre locomotivă. Cel care mi-o adresa era atît de emoționat, încît trăgea din țigară de la capătul aprins... Nu, domnule, i-am răspuns cu adîncă tristețe. În această perioadă, prietenul meu stă la Breaza. Asta este singura localitate pe care și-o îngăduie din punct de vedere al altitudinii. «De ce nu mergi la casa de creație de la Sinaia? l-am întrebat cu prilejul unui mic-dejun, plătit

nemțește. Are cam aceeași cotă...» «Ce spui, domnule?! s-a mîniat el. Dumneata crezi că eu sînt ca ăialalți? Adică, vreau să zic, crezi că eu mă duc acolo ca să mă odihnesc, cum face Costică Bărbuceanu?!... Ei bine, nu. Eu nu-mi îngădui odihna. Eu scriu romane de aventuri, domnule. Și pe deasupra mai există și un motiv al motivelor, pentru că am fost în vreo paișpe, ori șaișpe rînduri. Îmi ia Zincă urma. Ai auzit de Haș Zincă. Trage cu coada ochiului la diagrama pe care o întocmește numitul Bărbuceanu și după sosirea mea, chiar de a doua zi din faptul zorilor, își ia cameră în aceeași vilă cu mine. Mă lasă o noapte, două, trei pînă scriu două, trei sute de pagini, mă pîndește pînă plec la barul hotelului Pallas — am obiceiul să beau zilnic un Martini cu gheață — îmi descuie camera cu chei potrivite și cu un aparat de fotografiat identic cu cele folosite în romanele lui, îmi fotografiază întregul manuscris!... Ăsta e motivul motivelor pentru care prefer Breaza... Ultima oară cînd am fost, mi-am montat un sistem de alarmă, a reluat el după o clipă de respiro. M-a costat o groază de parale. L-am montat singur, ca să nu mă desconspir. La plecare, un fir agățat de balamaua ușii... M-am urcat în mașină și am plecat. Dincolo de pod, am abandonat-o pe dreapta, m-am cățărat pe munte, mi-am sfîșiat pantalonul, mi-am scrîntit două degete de la mîna stîngă și m-am ascuns în brazii din dosul vilei. Am avut vreo patru ceasuri de așteptat. Noroc că era vară... Întîi s-a aprins lumina din holl. Am început să gîfîi de emoție. Mi-am încleștat degetele sănătoase pe măciulia bastonului — trebuia să-i dau o lecție pe măsura detectivilor din romanele mele — și am încercat să mă stăpînesc. Am auzit soneria de alarmă. Mi-am dat drumu' la vale. Am alunecat, am căzut pe burtă, m-am agățat cu cămașa într-un ciot, mi-am sfîșiat-o, am izbutit să scap și... Ei, prietene, aici e aici. Nici prin gînd nu-ți trece, Soneria tăcuse. În ușa vilei m-am întîlnit cu Nicu Velea. Avea o canistră în mînă. Știam că-i place apa de izvor — își lua de seara pentru a doua zi, să nu rămînă în pană — l-am chestionat dacă nu l-a văzut cumva pe Zincă, mi-a răspuns dulce că a plecat cu vreo două ceasuri în urmă la București să predea un roman nou la editură — am simțit cum mi se înmuiau picioarele — m-am tîrît pînă la camera mea, am găsit ușa dată de perete — o mînă criminală desfăcuse contactul soneriei de la balama — m-am trîntit pe pat așa îmbrăcat cum eram și am încercat să aflu care dintre confrații aflați la odihnă în acea serie s-o fi apucat de scris romane de aventuri. Să fi fost oare Ileana Mălăncioiu?... Am zăcut așa vreo două jumătăți de oră, după care mi-am aruncat ochii prin încăpere. Toate obiectele personale la locurile lor. Pînă și canistra cu vin pe care o adusesem ca s-o predau cu mîna mea și cît mai ferit de privirile lumii unui cunoscut editor cu care aveam contact, dar nu mă trecuse în planul ferm, se afla exact acolo unde o ascunsesem. M-am liniștit. În noaptea aceea n-am mai scris nici un rînd. Am fost trezit cu brutalitate în zori, de puternice bătăi în ușă. Era paznicul, care mă anunța să mă prezint de urgență la miliție cu buletinul de identitate și ceva bani asupra mea, privind achitarea amenzilor pentru „parcare interzisă" și „deranjarea liniștei publice..." Și cum un necaz nu vine niciodată singur, ei bine dragul meu, în aceeași dimineață am primit și vizita editorului cu pricina. Pleca undeva în oraș, avea și el o obligație, și s-a lăudat că aduce o canistră cu muscatt-hamburg. I-am oferit-o plin de încîntare. În privința planului ferm, m-a asigurat că voi fi trecut imediat ce-și va sprăvi vacanța. Am mîncat de prînz — ăștia dau o masă total insuficientă, trebuie să ți-o completezi cu un mușchiuleț ceva pe deasupra altfel te retezi pe picioare — și m-am dus să mă culc. Îmi cunoști obiceiul dorm zilnic între două și patru, post meridiane. M-am trezit într-un zgomot infernal. Ceva ca o explozie sau ca prăbușirea unui munte. M-am uitat la ceas: două și douăzeci și două. Lăsasem geamul deschis, să mă lăfăi în cît mai mult ozon. În mijlocul încăperii, canistra. Canistra mea cu vin, aruncată pe fereastră. M-am făcut palid. Să știi că eu mă fac palid cînd vreau, mai cu seamă în discuțiile purtate cu Traian Iancu cînd solicit un ajutor. Ei bine, editorii ăștia întrec orice măsură. Nici mus-

catul-hamburg nu le mai e pe plac?!... Am luat un pahar și mi l-am umplut. Era apă. Da, da; apă de izvor... Seara, la cină, mi-a spus cineva, nu-ți pot spune numele că eram negru de supărare, dar după profesie trebuie să fi fost textier de muzică ușoară, că domnu' Velea a fost chemat de urgență la redacție și că a plecat cu un tren de dimineață...»

— Cîtă răutate, domnule, l-am auzit pe consumatorul care-mi pusese întrebarea cu pricina la plecarea trenului din Brașov și pentru că rapiduleţul tot zăcea înaintea unui semnal de intrare în staţia Ploieşti Vest, am cerut nota, am achitat-o și m-am ridicat.

— Stimaţi pasageri, am zis, mie îngăduiţi-mi să cobor. Am o rubedenie pe meleagurile ploieștene și mă duc s-o văd. Pentru textierașul de muzică ușoară, nici măcar o privire. Înţelesesem că nu avea nici cele mai vagi cunoștinţe în arta prieteniei...

SNAGOV - IANUARIE 1984

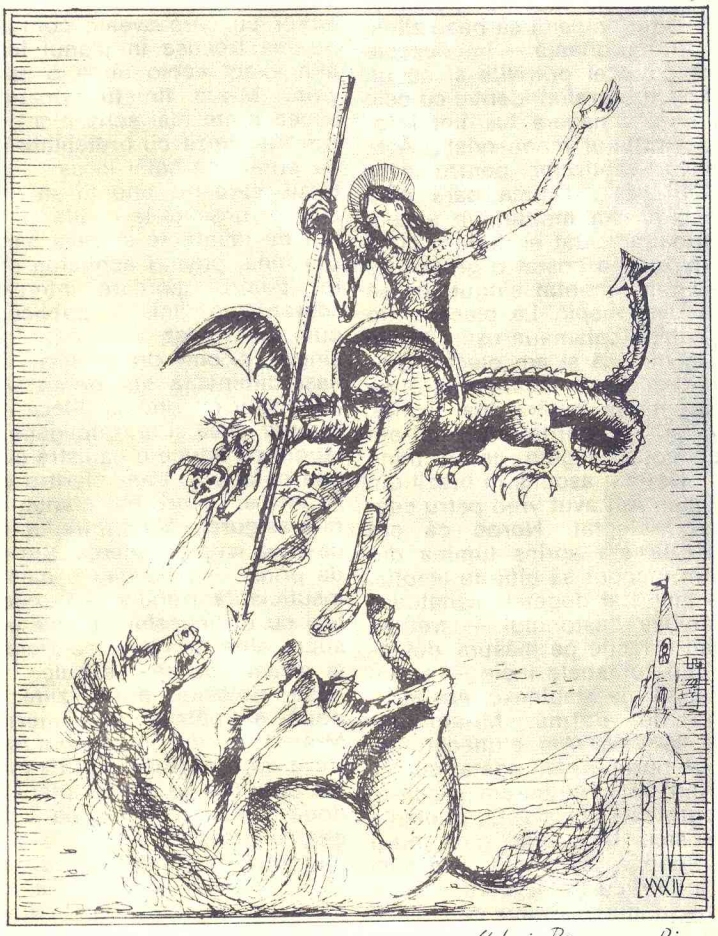

M. PÎNZARU-PIM

VASILE BĂRAN

Microschiţe

Consultaţie

— Vă ascult.

— De la o vreme fac alergie.

— De exemplu, nu suport să mi se spună „bună dimineaţa".

— Ciudat! Aşa ceva nu mi s-a mai întîmplat. Spuneţi-mi moment cu moment.

— Mă duc la birou. Mă aşez pe scaun. Un scaun la care ţin eu foarte mult.

— Ciudat. Aşa ceva nu mi s-a mai întîmplat.

— Ce vezi ciudat în faptul că un om ţine la un scaun? Dacă vrei să ştii mi-e lucrul cel mai scump.

— Ciudat.

— Pentru dumneata, dragă doctore, poate fi oricum, chiar extrem de ciudat, dar pentru mine, nu. Eu sînt în stare să mă îndrăgostesc şi de o masă. N-ai mai auzit de oameni care iubesc obiecte? Pe ce lume trăieşti, doctore?

— Aveţi dreptate. Am cam rămas în urmă. Povestiţi-mi.

— Mă aşez, deci, şi intră un subaltern. „Bună dimineaţa", îmi zice el. Şi surîde. Ei, surîsul ăsta... zîmbetul ăsta... Îţi dai seama?

— O clipă: ce vă supără? Faptul că vă spune „bună dimineaţa" sau zîmbetul?

— Şi una şi alta. Tresar. Mă enervez. Mă îngrozesc. Am coşmaruri. Îl dau afară. Realizezi starea mea din clipa aceea? Cum să suporţi pe cineva care dă buzna peste tine cînd tu, aşezat pe scaun, gata să-ţi reiei treburile, abia aţipiseşi?

Diagnostic

— Ar trebui să-mi plătiţi maşina.

— Eu?

— Dumneavoastră. Nu mi-aţi spus dumneavoastră că dacă sparg dimineaţa un ou şi-l sorb crud dintr-un pahar pe nerăsuflate o să am o voce precum, pe vremuri, Caruso?

— Am spus, mi-amintesc. Aveţi dreptate.

— Şi, pe urmă, nu dumneavoastră m-aţi sfătuit să beau trei, iar apoi patru, iar apoi cinci ouă crude în fiecare dimineaţă?

— Ba da. Mi-amintesc. Aveţi dreptate.

— Iar, mai apoi, nu dumneavoastră mi-aţi dat ideea să fac rost de-un ou de struţ?

— Aveţi dreptate. Mi-amintesc.

— Ei, bine, aşa am procedat. M-a costat o avere. Adică, aş fi putut să-mi cumpăr cu banii pe care i-am dat pe oul de struţ o maşină. L-am spart, l-am băut, zadarnic!

— Cum, zadarnic?

— Adică, nici un fel de voce. Nu vorbesc de Caruso. Nici măcar ca a lui... Dar ce să mai vorbim! Mă înţelegeţi? Arunc banii pe fereastră!

— Vă înţeleg, dar n-aveţi dreptate. N-a fost nimic în zadar. N-aţi aruncat nici un ban pe fereastră. Dimpotrivă: i-aţi folosit aşa cum trebuie. Aş spune chiar că aţi cîştigat. Ba, aţi făcut cea mai mare afacere!

— Eu? Ce fel de afacere? Ce-am cîştigat?

— Adevărul: n-aveţi voce.

Fabulă

A încălecat pe un cal şi-a fost angajat imediat cascador. A încălecat apoi un elefant. Regizorul, asemenea lui Hanibal, i-a spus să-l urmeze pînă la Circul Mare unde o să aibă un succes extraordinar. Dar acolo, fiind prea mulţi care călăreau elefanţi, i s-a dat un purice.

ANDO

„EL" și „EA" în mai multe ipostaze grafico-umoristice

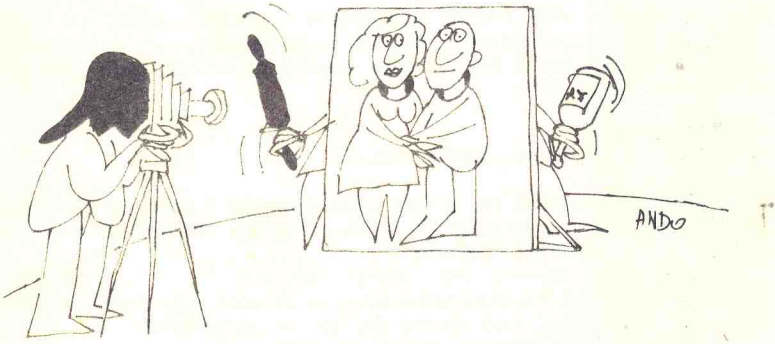

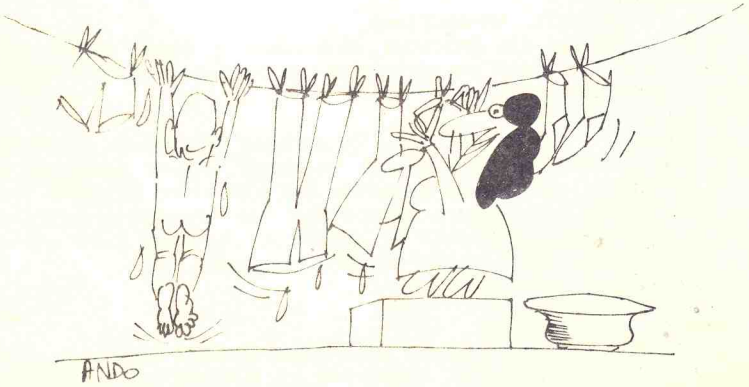

ANDO

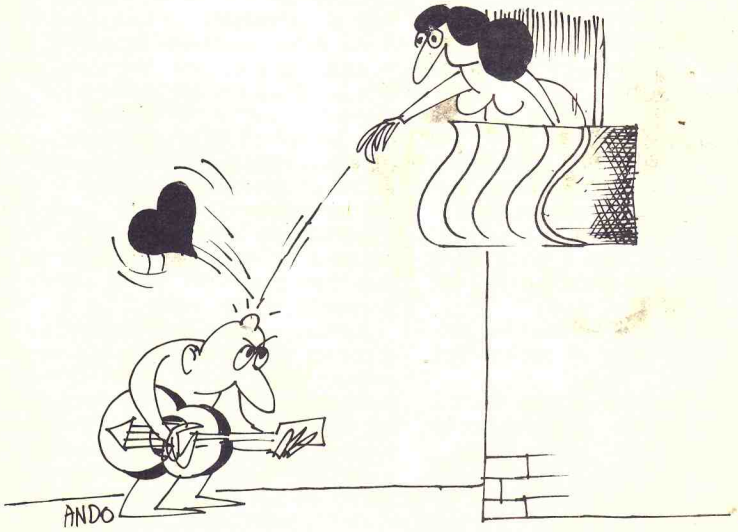
ANDO

CORNEL UDREA

Teatru

FOARTE SCURT

În ziua cînd Ahile Bilă a preluat problemele culturale în întreprinderea noastră, s-a lăsat o liniște grea, prevestitoare de catastrofe; se auzeau numai termoplonjoarele sfîrîind pe fundul oalelor din care apa se evaporase.

Numai pașii lui s-au auzit o vreme de la etaj la parter și fluieratul de mierlă nebună, ceea ce ne-a dovedit încă o dată, dacă mai era nevoie de dovezi, că Ahile pune la cale trecerea de la cuvînt la faptă.

Ușa a zburat într-o parte, apoi și cealaltă, și Ahile a intrat călcînd felin, cu un zîmbet calin pe obrazul său cabalin: strălucea tot, era unsuros ca un purcel de atîta zîmbet și fețele noastre s-au pungit vizibil. Agurida colectivă n-a observat-o, în schimb, ne-a servit un alt surîs care l-ar fi aruncat pe Robert Redford pe ultimul loc în clasamentul simpatiilor de la Buftea americană.

Entuziasmul lui ne-a contaminat și pe noi, fiindcă pe cei duși de-acasă nu e bine să-i superi, deci ne-am bulucit toți să-i cîntăm în strună.

— Băieții! a urlat el, ce sînteți voi aici în acest birou?

— Un colectiv mic, dar greu! a venit răspunsul.—

— Ca găina lui Hagi Tudose, a completat un recent încadrat, nepot cu directorul care fusese destituit, dar pe care **noul** l-a păstrat pentru a avea cu toții o pildă vie a ceea ce înseamnă „omul e ca oul: l-ai scăpat jos, s-a dus...“

— Liniște novice acneic! l-a calmat Ahile. Și ce mai sînteți voi, băieții?

— Puși pe fapte culturale mari! a răcnit alene cel mai în vîrstă dintre noi, mai demult om tînăr și el.

— Voi o să fiți pionierii unei chestiuni pe care mintea mea a fătat-o recent...

Imaginea asta ne-a cam dat fiori, nu vezi în fiecare zi un creier în chinurile facerii, chiar dacă nevasta lui Ahile Bilă nu se afla pentru prima oară la maternitatea de idei...

— Vom face teatru foarte scurt, intrăm și la economii, sinteză dramatică, băieții, facem turnee, întîi din secție în secție, apoi pe instituție, apoi interinstituții și dacă vă țineți de fundul meu vă promit să vă bată în luminile ochilor reflectoarele de la Teatrul Națiunilor!

S-a lăsat din nou liniștea de la început (cînd nu era nimic pe pămînt și Dumnezeu umbla să-l utilizeze), numai Bilă se legăna pe călcîie, cu mîinile la spate și se uita la noi ca la niște pui de găină făcînd elongații unei rîme.

Ideea lui ne-a răsturnat cu roțile în sus și doi dintre noi s-au declarat bolnavi, unul de meningită cu tulburări de conștiință, celălalt gripă spaniolă, cu virus basc, grupa ETA; din cauza asta pe ultimul l-a căutat o comisie de medici, însoțită de niște tipi voinici care au stat în spatele lui în chip de umbră dublă.

După două zile Ahile ne-a adus compendiul lui de dramaturgie **natală și universală.** Marile piese alte lumii erau rezumate în cîteva propoziții, iar jocul de scenă și replicile rămîneau la latitudinea fiecărui interpret. Astfel, în **Othello** „acțiunea se referă la un cetățean bogat care s-a căsătorit cu o blondă. El o iubea ca un nebun mare și era gelos iar prietenul lui care îl ura îi dă o batistă de infidelitate, așa că Othello o strînge de gît pe soție și după ce o strînge își dă seama de greșeală și de strîns.“

Axîndu-și prea mult indicațiile regizorale pe chestiunea cu sugrumatul, după două repetiții nici o colegă n-a mai vrut să fie Desdemona, una l-a dat în judecată pe un tovarăș cumsecade de la sectorul încărcări-descărcări manuale care făcea dublă la scena respectivă.

Rafinamentul lui Ahile a mers și mai departe, a născut Ideea ideilor, sub forma unui mixtum compositum de dramaturgie, un fel de teatru absurd de tot. Piesa respectivă

ținea cam 5 minute și dialogurile se desfășurau cam așa:

JULIETA: Ce mult e pînă-n zori, iubite, și ce aproape este ziua

CHIRIAC: Aoleo, acuși vine jupînul acasă!

JULIETA: Otrava nu-i decît un drum spre întîlnirea cu un somn de moarte! Mi-e frig, Romeo, strînge-mă în brațe!

GHIRIAC: Îl văzui eu cu ochii mei pe moftangiu, jupîne, stătea pe bina și se ștergea de var!! Sau și mai crîncenul episod·

COANA CHIRIȚA: Iată-mă-s isprăvnicească, visul meu s-a împlinit! I-o dau pe Luluța că-i fată cuminte și orfană! —

Și așa mai departe... Macbeth era în dialog cu Spiridon Biserică, Miroiu îi făcea curte Mariei Stuart, se înghesuiau oamenii să ne vadă, ne strecurau și bani să mai repetăm o scenă sau alta, care le rămăsese la inimă. La Teatrul Națiunilor n-am ajuns, cine știe de ce, Ahile a umblat încă o lună după ce fusese scos din funcția de responsabil cu probleme culturale, din birou în birou și întreba amărît: „De ce, băieții? Așa ceva nimeni n-a mai făcut nici în Instituția noastră nici în lume!"

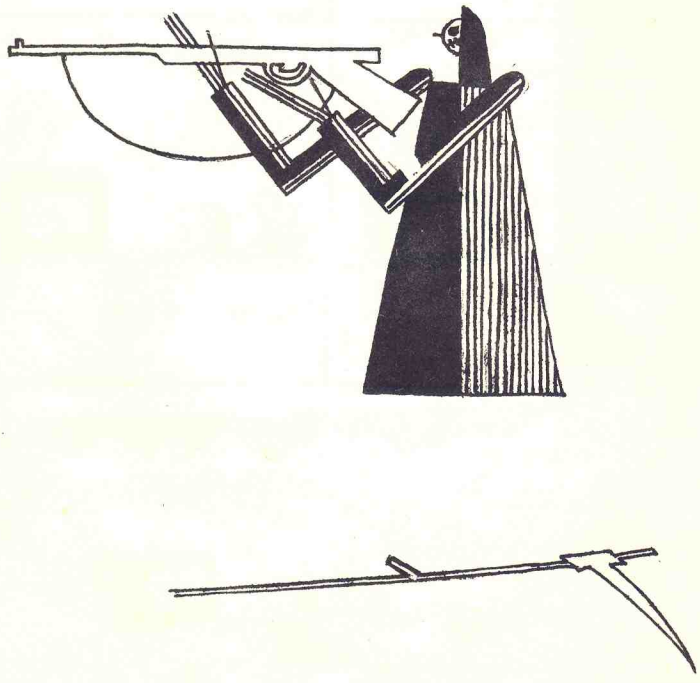

A. PAVEN

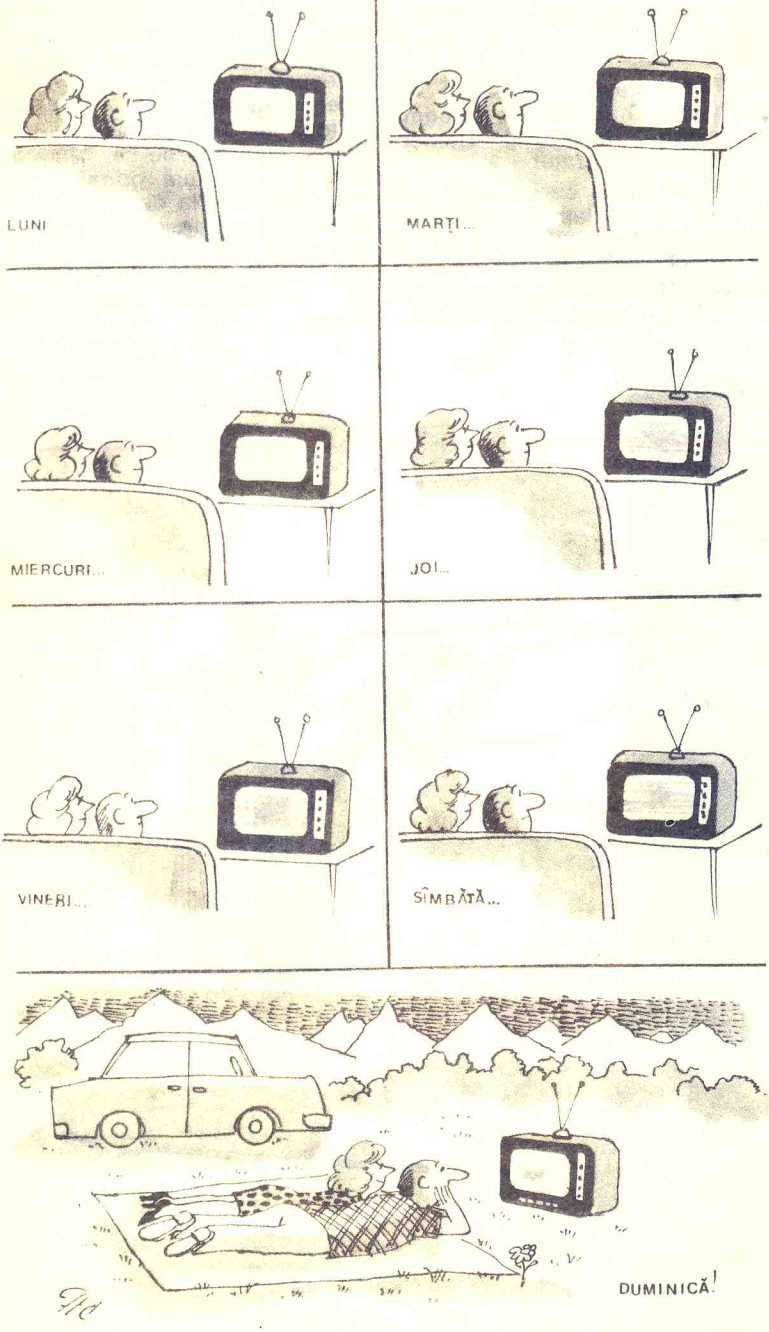

GH. CHIRIAC

DAN MIHAESCU

O DRAGOSTE CU... PREFIX !

Tudose Mogonea era mai trist ca o autostopistă poliglotă, la închiderea sezonului pe litoral. Ratase marea ocazie și se simțea abandonat pe un peron de gară de unde numai speranțele lui au luat trenul. Toate visurile pe care și le-a clădit în legătură cu prea-frumoasa Zoica Stoicănel, s-au destrămat barbar, ca gazele de eșapament la oprirea unui motor în doi timpi.

Acum, la clipa disperării, el ezita între două hotărîri tragice. Să se arunce de pe antena din turnul televiziunii, sau să se ducă acasă și să se culce singur.

(Ideea cu antena i-a venit amintindu-și de o emisiune văzută mai demult, care se chema „Antena vă aparține").

A ales soluția a doua, pentru că nu știa cum să ajungă în turnul televiziunii și oricum, se afla mai aproape de locuință. Deci, s-a îndreptat spre casă.

La intrarea în bloc, l-a zărit pe balconul său de la parter, pe un alt infirm din dragoste, inginerul Voichiță, care, de curînd, și-a prins nevasta bînd cafea cu... înlocuitor motiv pentru care se aflau în curs de separare a domiciliului conjugal.

Tudose a zăbovit pe scară, privindu-l cu compasiune. Inginerul ridica în dreptul frunții o sticlă de coniac „Ovidiu", își ciocănea dinții cu gîtul sticlei și întreba răstit: „Cine e?" Răspundea tot el: „Eu sînt, Ovidiu!". „Intră"!", Mai zicea inginerul și lua un gît zdravăn din sticlă.

Lui Tudose i s-a părut incomparabil mai ușorară situația inginerului. Acesta a avut măcar cu cine să se certe, de cine să se despartă, pe cînd el ce a obținut de la Zoica? Doamne și ce romantic începuse totul. Zoica tocmai se urcase în troleibuzul 87 (nu era oră de vîrf) și închizîndu-se ușa brutal, i-a prins poșeta în exterior.

Tudor care o privea din stație cu o privire suferindă — traumatizat de impactul cu frumosul feminin — a fugit după troleibuz, a tras de ușă, a tras de poșetă și a cedat poșeta.

Rămas cu poșeta în mînă și mîna întinsă ca regelui Lear, era gata, gata să fie călcat de o „Dacie" verde-praz, condusă de un tînăr cu mustață pe oală și căciulă de iepure. Acest tînăr vulgar a scos capul pe geam și l-a făcut paricopitată încălțată.

Primul impuls al lui Tudose a fost să-l croiască cu poșeta, dar și-a amintit că obiectul trebuia restituit divinei lui posesoare. Cu cea mai nefericită mină, a celui mai nefericit contemporan cu secolul XX, l-a rugat pe mustăcios să-l ia în mașină și să urmărească troleibuzul din față.

— Este o chestiune de viață și de moarte, i-a explicat cu glas sfîșietor.

Șoferul „Daciei" s-a arătat receptiv, l-a poftit în mașină, a pornit în urmărire și a încercat să-l mîngîie cu cuvintele:

— Scoate trei poli, șefule!

Tudose a scos o hîrtie de o sută și i-a băgat-o în buzunar, în timp ce omul de la volan bolborosea ceva din care s-a înțeles că „boierul e tot boier".

Troleibuzul a oprit în stația următoare, Tudose a sărit din „Dacie" și a început să răcnească, printre pasagerii care urcau: „Alo! Tovarășa cu poșeta, aici!"

Zoica l-a reperat și s-a precipitat spre coborîre, îmbrîncind o bătrînică cu sacoșă, care i-a urat, veninoasă: „Găsi-te-ar brînca!"

Fata n-a luat-o în seamă și a venit spre aducătorul poșetei, ca Frazier spre Casius Clay. (Într-un meci televizat și la noi, pe timpuri). I-a vorbit.

El îi auzea vocea ca venind de departe, de pe bolta cerească, parcă trasă prin vată.

— Vai, ce proastă am fost, v-am crezut un huligan notoriu și cînd colo, dumneavoastră, uite ce sacrificiu ați făcut...

Fericit, Tudose i-a întins poșeta, prezentîndu-se: „Permiteți, numele meu e Tudose Mogonea. Dumneavoastră îmi puteți spune „iubitule".

Tînăra a luat poșeta cu un gest grațios, de solistă din „Lacul lebedelor". Apoi, i-a întins o mînă, rostind suav: „Zoica Stoicănel".

De emoție, Tudose a sărutat-o pe geamul de la ceas.

— Vai, ce bine, s-a bucurat minunata făptură. Ce mă făceam fără geantă, fără acte? Aveam în ea rujul, buletinul, carnetul de donatoare și legitimația de intrare la noi la I.A.D.

— Ce înseamnă, I.A.D.? a vrut să știe Tudose, sfios și gîndindu-se, concomitent, unde s-o invite pe fată.

— Întreprinderea de agrement și distracții „Roata lumii", l-a lămurit ea ușor vexată.

Încercînd să-i înlăture nemulțumirea, el a informat-o, afabil, că la cofetăria din colț se servesc tarte cu legume. Invitația era subînțeleasă.

— Nu-mi arde, domne', a ricanat Zoica. Bine că mi-am găsit geanta. Ai fost corect, băiatu', a adăugat ea. Mulțumesc, mulțumesc și să trăiești, să-ți faci casă-n București...

Un alt troleibuz pleca din stație, fata s-a năpustit spre scară, s-a închis ușa în urma ei și dusă a fost.

Bărbatul rememora amănuntele acestei fabuloase întîmplări în camera lui sordidă de burlac înrăit, în timp ce se dezbrăca. Și-a pus haina, frumos, pe umeraș și umerașul l-a băgat în dulapul frigiderului, pe care nu-l folosea iarna. Pantofii i-a pus și pe ei, la locul lor, în congelator.

Așa în cămașă și în ciorapi, i s-a părut că poate să se gîndească mai cuprinzător, la ce are de făcut în viitorul imediat.

Ziua prin care trecuse și care putea însemna o dată foarte importantă în calendarul lui sentimental, i se părea acum singulară, potrivită pentru un anotimp bizar, al cincilea anotimp.

S-a lungit pe divanul studio, cu mîinile sub cap, gîndindu-se intens, la Zoica, la cum trebuia procedat, ca ea să nu rămînă o amintire doar.

Din cauza concentrării puternice pe care și-a impus-o a adormit. Răsplata lui s-a arătat abia în somn. A visat-o pe Zoica, îmbrăcată cu o rochie roz, vaporoasă, coborînd treptele monumentale ale unei clădiri, lent, lent, ca filmată cu încetinitorul. Pe frontispiciul clădirii era prinsă firma Întreprinderii de agrement și distracții.

El o aștepta, cu brațele întinse lîngă prima treaptă. Ea, raza soarelui, venea spre el și zîmbea.

— Vino, iubitule, l-a îndemnat Zoica.

— Bine, s-a scuzat el, dar sînt sărac. Am venit la tine cu mîinile goale.

— Nu-i adevărat, l-a certat ea, blînd. Mîinile tale țin în ele inima mea.

Tudose a gemut în somn.

A doua zi, amintindu-și visul acesta fantastic, a descifrat în el un semn, o chemare, o soluție. S-o caute la locul de muncă. S-o cheme la poartă, să-i ducă flori, ciocolată chinezească, să se predea în mîinile ei pufoase și să-i mărturisească sincer, îndurerat, cum a vrut să sară din turnul televiziunii. Să-i spună că zilele lui nu mai poartă numele din calendar, sînt toate duminici, sînt toate... „Zoici".

(O denumire inventată ad-hoc)

Așa trebuia să facă, fără nici o amînare. Cucerit de ideea de acțiune, a uitat să se spele pe dinți și s-a îmbrăcat în viteză, ca și cum sub fereastra lui ar fi zbierat cineva:

„S-au adus capsule, la sifonărie!"

A trecut în mare goană pe la birou și-a făcut bilet de voie pentru „caz grav în familie", a sunat la telefon, în opt locuri, să afle unde e sediul I.A.D. A aflat și a pornit vijelios într-acolo, după ce a luat din piață un buchet de imortele proaspete și un pachet cu napolitane „Dănuț", trase în ciocolată.

Prevăzut cu aceste daruri s-a prezentat la poarta I.A.D., spunînd, răspi-

cat, pe cine caută. Portarul și-a ridicat capul de pe revista „Pinguin", cu cuvinte încrucișate, și l-a îndrumat cu indiferență:

— La centrala telefonică, primul culoar la parter, prima ușă pe dreapta.

Tudose a țîșnit în direcția arătată și s-a oprit, o clipă în fața ușii, să-și reamintească, toate vorbele frumoase menite Zoicăi, toate declarațiile duioase de dragoste, culese din diferite almanahuri, într-o viață de om.

Deși nu și-a amintit nimic, n-a mai zăbovit, a bătut la ușă, a auzit „Intră"! și-a intrat cu un aer de elev corijent, amenințat de repetență, în sala unui examen necruțător.

Cu spatele la el, cu căști pe urechi și mînuind sumedenie de fișe, pe un panou cu multe orificii și luminițe colorate se afla cea mai frumoasă femeie a tuturor timpurilor.

După cîteva clipe, Zoica a întors capul în semi-profil și a emis un „O" lung.

— Ce s-a întîmplat? s-a mirat ea.

Tudose a scormonit febril în memorie și a găsit.

— Am venit să vă mulțumesc că ați venit ieri în viața mea. Cu troleibuzul 87...

— Ha, ha, a făcut Zoica, apoi a tras de un cablu și s-a adresat unei persoane necunoscute.

— Alo, secția călușei aveți Fundulea...

S-a scuzat prietenoasă, față de Tudose.

— Mata să mă ierți, dar la noi e balamucul, balamucului. Ce ziceai?...

Tudose a făcut un mare efort să vorbească și din pricina acestui efort era să-și înghită omușorul. Și-a revenit, s-a apropiat de Zoica, i-a pus, pe masă florile, napolitanele. Mîinile, rămase acum libere, i le-a pus pe umeri. A tușit scurt, semnificativ și a vorbit gîfîind:

— Am vrut să vă spun că lumea e mai frumoasă cu dumneavoastră. Și lumea și viața mea...

Ea a întors capul surprinsă, dar pîlpîind un beculeț roșu, a vorbit în microfonul aflat în prelungirea căștilor.

Nu-i nevoie să întrebați la spații verzi, avem și lanțuri, avem și bărci... Veniți cu adresă și delegație vizată de secția financiară. Sănătate!...

Și din nou s-a întors către Tudose.

— Ia și mata loc pe undeva...

Un alt apel a obligat-o să-l informeze pe un interlocutor nevăzut.

— Tovarășu' director nu e în incintă. E în control la baraca de tir. S-a defectat mireasa și nu mai dansează cînd o împuști. Pe Buzești, da... cu plăcere!...

Răsucindu-se cu scaunul, spre musafir. Zoica l-a îmbiat:

— Vă ascult...

Tudose a continuat, pierit:

— Mă gîndeam, azi-noapte, că dumnezeu avînd nevoie de ziua a șaptea, a făcut duminica după chipul dumneavoastră și...

— Un moment! l-a întrerupt Zoica, amenințată de un alt beculeț.

— Da, tovarășu'! Întrebați la interior 7, la secția jocuri mecanice, de Aurel Tulică, depanatorul. Dar să știți că nu e aici. N-o să poată veni doi ani, e plecat militar. Dacă vreți îi comunic eu, cînd îl lasă la vatră. Lăsați telefonul... Ce prefix ați zis?... Alo, prefixul... Bine, am notat. Pa!...

Tudose a început să clocotească. N-a mai avut nici un control. A urlat, pur și simplu:

— Domnișoară Zoica, lasă prefixul! Lasă prefixul, că peste un sfert de oră eu mă arunc din turnul televiziunii și le dau programele peste cap. Ți-am adus flori, m-am adus pe mine, toate gîndurile mele curate, napolitane „Dănuț", fă, dracului o pauză de masă și ascultă-mă!...

Fata a vorbit ca pentru sine: „Ce prefix, a zis?" în cele din urmă a tras de o cheie, și-a scos căștile de pe urechi, le-a pus pe pupitru și s-a întors

cu tot corpul ei de Afrodită, către Tudose. A murmurat, cu glas milos, ca și cum se adresa unui bolnav.

— Dragă, eu recunosc, mi-ai adus poșeta. Dar vezi și tu, eu sînt mică aici, n-am cum să te ajut. Nu știi cîți vin la noi să ceară autorizații de jocuri. Bărci, lanțuri, călușei, draci-laci. Și nici nu le dăm noi. E o greșeală.

Ea, Zoica, idealul lui de frumos și gingășie, pentru care ar fi făcut oricînd un C.A.R., turuia ca o moară stricată. N-o mai asculta. Infrînt jignit de moarte, a început să plîngă. Discret și reținut. Ca un bărbat mîndru și demn.

Ultimele ei cuvinte, pe care le-a auzit, au fost „E o greșeală!"

A ieșit din centrala telefonică, fără o vorbă, fără o privire.

Zoica avea dreptate, a fost o greșeală. O mare greșeală.

Ajuns în stradă, Tudose s-a jurat că niciodată în această viață, pe această lume, n-o să mai alerge după troleibuz.

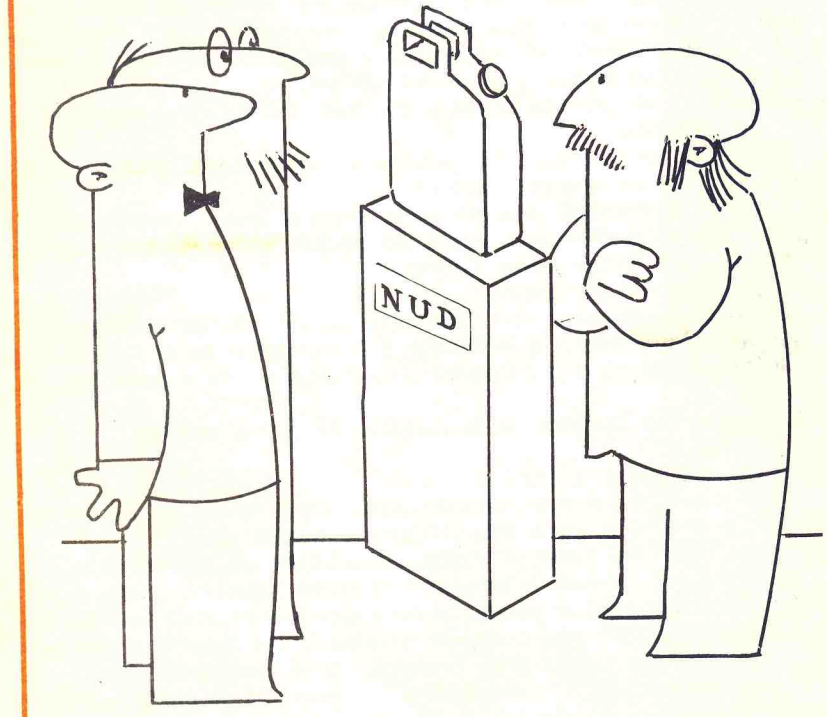

GABRIEL BRATU

Versuri

ABUZ

Am muşcat
Din tine,
Viaţă,
Ca dintr-un măr,
Şi-mi scrîşnesc
În dinţi
Şi acum
Sîmburii tăi
De adevăr...

Am şuierat
Din tine,
Cîntec
Ca dintr-un şarpe,
Şi m-au mustrat
Duioasele naiuri
Şi blîndele
Harpe...

Te-am iubit
Pe tine,
Lume,
Ca pe o femeie,
Şi tu
M-ai pleznit
C-un amant,
C-un război,
Cu-o ideie...

M-am rugat
La tine,
Femeie,
Ca la Domnul,
Şi tu
Mi-ai trădat
Şi ruga,
Şi capul,
Şi somnul...

M-am repezit
La tine,
Fericire,
Lacom
Ca un păstrăv
În apele clare,
Şi n-am ştiut
Că poţi fi
Ucis
De momeala
Unei muşte
Imaginare...

De toate astea
Dacă ştiam –
Doamne,
Ce fericit
Mai muream...

DAN PLĂEȘU

Inteligență prin virament

„Uite, măi, tovarășe profesor, de ce te-am chemat.“ „De ce, tovarășe director?“ „Pentru că vreau să-ți propun o temă de cercetare. Veți fi găsit voi acolo, la Universitate, subiecte, dar ca ăsta al meu nu aveți...“ „Sînt nerăbdător să vă ascult...“ „Adică, ce spun eu temă de cercetare, că ea e gata cercetată. Rămîne doar ca dumneata s-o așterni pe hîrtie.“ „Mă faceți din ce în ce mai curios.“ „Uite, măi tovarășe profesor, care-i problema. Eu devin pe zi ce trece tot mai deștept. Dar știi, mi se ridică nivelul intelectual, de începe să mă sperie chestia asta.“ „Sînteți absolut sigur?“ „Păi, judecă și dumneata. În urmă cu opt ani eram simplu inginer, iar acum sînt ditamai directorul. Ăsta-i salt, nu glumă! Musai că m-am făcut mai deștept între timp! Dar nenorocirea știi care-i?“ „Care-i?“ „Că eu nu simt asta, domnule. Nu simt și pace.“ „Atunci de unde știți că?... Numai pentru că ați fost avansat în funcție?“ „Nu numai după asta. Mi-au spus și oamenii. Bunăoară, atunci, la început, cînd am trecut de la simplu inginer la șef de atelier, l-am chemat pe un muncitor la mine și l-am întrebat așa: «Măi Costache, cine-s eu, mă?» Iar el: «Acum sînteți tovarășul inginer șef de atelier.» «Și de ce am ajuns aici, mă?» l-am întrebat din nou. «Pentru că sînteți deștept», mi-a răspuns el iar. Păi, vedeți?!“ „Și pe urmă?“ „Pe urmă la fel, măi tovarășe profesor. Că aveam grijă ori de cîte ori mă avansau, să-i întreb pe oameni, nu care cumva să fi fost ridicat în funcție pe nedrept. Și oamenii, alții de fiecare dată, îmi răspundeau același lucru: că mă fac din ce în ce mai deștept. Iar acum, iată-mă-s director! Cred că pe postul ăsta am o inteligență nemaipomenit de sclipitoare.“ „Nu vă contrazic. Dar care-i tema de cercetare?“ „Păi, nu-ți spusei? Asta. Cazul meu. Sînt deștept, dar nu simt. Mă fac mereu mai inteligent, dar asta nu se observă pe dinăuntrul meu.“ „Dar pe dinafară?“ „Pe dinafară? Uite, măi, tovarășe profesor, că la asta nu m-am gîndit. Însă cred că și pe dinafară se observă, altfel nu mă avansau mereu, că în nici un post n-am stat mai mult de un an, un an și jumătate...“ „Da... Atunci să vă spun părerea mea. Cred că e nevoie de timp, de cercetări, de calcule științifice. Nu știu dacă ați aflat, dar inteligența este foarte greu de determinat, de măsurat. S-a încercat și în străinătate...“ „Sînt gata să merg oriunde de dragul științei.“ „Dar și la noi. Însă, cum vă spuneam, trebuie timp.

Cred că în mai puțin de doi ani nu se poate realiza lucrarea. Pe urmă, trebuie să prindem și momentul...“ „Care moment?“ „Cînd vă avansează. Atunci e necesar să ne concentrăm toată atenția, pentru că, probabil, în acele zile se manifestă mai abitir inteligența dumneavoastră neobișnuită și eul în creștere, care-i determină pe tovarășii să vă chinuiască într-atît urcîndu-vă mereu în schemă. Da, da, atunci va trebui să acționăm, să cercetăm, să vă măsurăm zi și noapte. Apropo, noaptea ce simțiți?“ „Cum, adică, ce simt? Nu simt nimic. Noaptea dorm. Nevastă-mea zice că sforăi.“

„Dar nu vi s-a întîmplat să vă sculați așa, în toiul nopții și să strigați: «Evrika?»“ „Nu, tovarășe profesor, eu nu visez alte femei. Nici nu vorbesc prin somn.“ „Deci, nu vi s-a întîmplat. Știți, marii savanți ai lumii au avut revelații. Adică, momente cînd li s-a făcut deodată lumină în creier, pentru că au descoperit ceva cu totul nou. Sau ca să fiu mai limpede, poate că sînteți distrat...“ „De distrat sînt distrat, că-mi mai dă secretara bilete la revistă. Însă nu merg decît cu nevastă-mea.“ „Deci, așa stau lucrurile. Da, da, am zis eu bine. E nevoie de timp cu dumneavoastră. Nu vreți deloc să arătați pe dinafară cum sînteți pe dinăuntru.“ „Așa-i? La asta m-am gîndit și eu, că-s tare

misterios, ascuns, nu mă dezvălui. Păi, să fiu eu atît de deștept și să nu-mi dau seama? Că de mi-aș da seama, ar fi cu totul altceva..." „Ce-ar fi?" „Păi, știu și eu? Aș arăta că sînt deștept, mi-ar veni și mie idei. Uite, să-ți dau un exemplu. Ce aud mai zilele trecute? Că directorul de la IGMVTR, Pantea, îl cunoști, cred, a avut o idee de milioane. Să facă o excursie prin virament..." „Cum vine asta?" „Vine bine, că și-a luat nevasta și copiii, mașina și benzina de la întreprindere, foile de drum tot de acolo și, uite așa, a făcut ocolul țării prin virament, trecînd totul la cheltuieli gospodărești și deplasări pentru prospectarea pieței. Este c-a fost deștept?" „Eu i-aș zice mai degrabă altfel..." „Abține-te. Sau celălalt, adjunctul de la trust, Ovidenie. Ăsta a fost și mai deștept. Și-a măritat fata cu un gestionar, iar gestionarul i-a plătit intrarea fetei la facultate. Iar după aceea a divorțat-o de feciorul gestionarului și-a dat-o după unul din diplomație, cam bătrîior el, săracul — de se duce Ovidenie al nostru cînd vrea la fie-sa, în străinătate... Al naibii de inteligent!" „Tovarășe director, cred că faceți o confuzie. Astea nu-s dovezi de inteligență. Dacă asemenea însușiri doriți să căpătați și dumneavoastră..." „Cum să le capăt? Eu sînt convins că le am. Dar nu le simt, nu-ți spusei?... Așa că uite cum vom face. Nu trebuie să mai așteptăm nici o zi, nu-s necesare nici aparatele și toate cîte mi le-ai înșirat dumneata aici. Astea-s prostii de-ale voastre, de la Universitate. Mie să-mi aduci o lucrare bună, cam de o sută de pagini, documentată, cu trimiteri și bibliografie, planșe și grafice, pe o temă actuală..." „Cum așa? Nu înțeleg?" „Ai răbdare. Deci, îmi aduci ce ți-am spus, eu ți-o plătesc într-un fel — în virament, să zicem — o semnez — tot eu, firește, dacă ți-am dat banii se cheamă că-i a mea — iar pe urmă mă prezint cu ea la doctorat. Ce zici, sînt ori nu deștept?" „Sînteți, tovarășe director." „Iar atunci cînd o să am și doctoratul, cred că o să simt și eu inteligența mea cu totul neobișnuită." „Așadar, credeți c-o veți simți înaintea comisiei de doctorat? N-aș crede. Tovarășii de acolo au nasul foarte fin, să știți. Și apoi nici titlurile astea de doctor nu se dau chiar atît de ușor..." „Stai, că n-ai înțeles. Eu nu vreau să devin doctor, ca să profesez. Mie-mi ajunge postul de director. Numai că în funcția mea n-am voie să iau numerar. Pe cînd ca doctor... Este că-s deștept?"

C. CIOSU

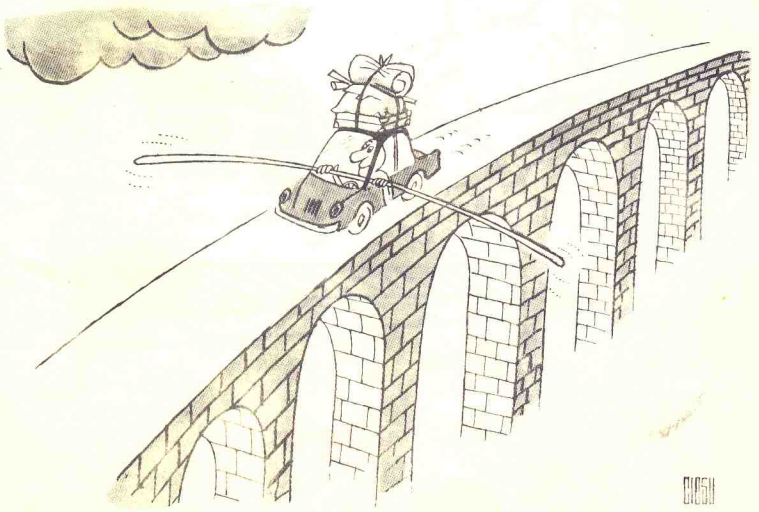

C. CAZACU

PARTITURI ȘI INTERPREȚI

„ANDANTE"

„ALLEGRO"

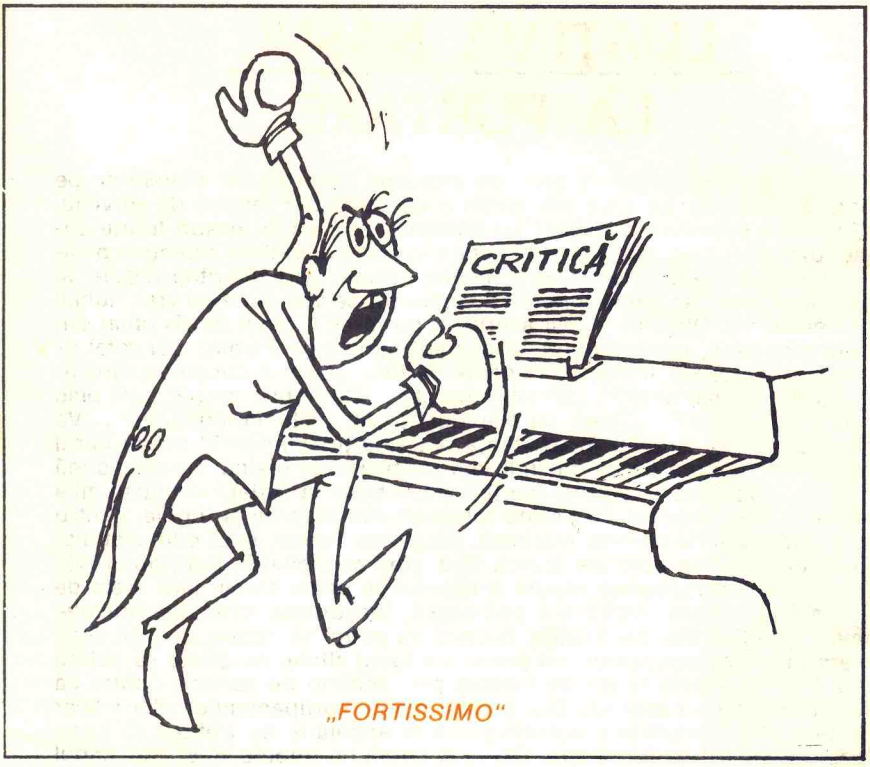

„FORTISSIMO"

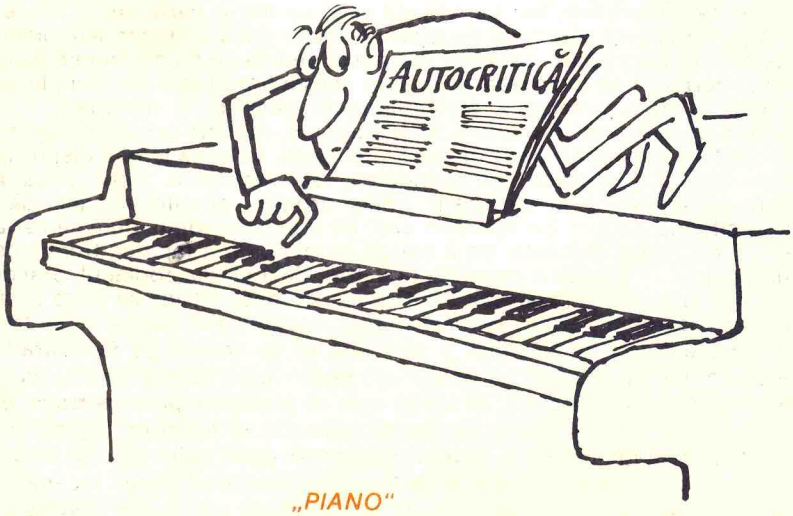

„PIANO"

H. SALEM

LUAŢI-VĂ NASUL LA PURTARE

Pentru noi, pămîntenii, e greu de imaginat cum trăiesc fiinţele de pe planeta Marţipania, pe care am vizitat-o de curînd în interes de serviciu. Marţipanienii seamănă la aspect cu oamenii, doar că au nasuri foarte curioase, exagerat de lungi şi parcă pictate în toate culorile şi nuanţele posibile. La început n-am înţeles semnificaţia acestei particularităţi nazale, şi asta pentru că prospectele turistice îţi spun tot ce vrei şi ce nu vrei, numai ce ai nevoie nu. Dacă aş fi fost avertizat, nu m-aş fi făcut de rîs chiar din primele momente, punînd întrebări absolut banale pe Pămînt, dar total ridicole pe Marţipania. Întrebări inocente de tipul „Cum o duceţi cu sănătatea?", „Ce profesie aveţi?", „Sînteţi însurat?", „Ce hobby aveţi?", „Vă plac gogonelele murate?", „Ţineţi cu Rapidul?", „Aţi plătit întreţinerea?", „Vă place Brahms?", „Credeţi în existenţa extramarţipanienilor?" aveau darul de a provoca hohote de rîs, făcîndu-mă să roşesc de ruşine. De-abia după ce m-am compromis total, unei marţipaniene bune la suflet i s-a făcut milă de mine şi mi-a explicat că aceste întrebări sînt stupide şi inutile, pentru că la ei totul e scris pe nas. Mărimea, lungimea, forma, felul cum sînt dispuse diversele pete colorate indică fără greş capacitatea individului, valoarea lui şi la o măsurare exactă a nasului se poate stabili fără drept de apel funcţia pe care merită s-o primească, încadrarea, gradaţia, primele, premiile, gratificaţiile, decoraţiile. Nimeni nu poate să ocupe un post pentru care nu e corespunzător, nu poate lua locul altuia, nu poate să obţină postul prin bani, prin relaţii de familie, prin schimb de servicii, pentru că totul este scris pe nasul lui. Din acelaşi motiv marţipanienilor nici măcar nu li se cere să prezinte o autobiografie la angajare, nu trebuie să completeze nici un fel de formulare. Copiii şi tinerii nu trebuie să-şi bată capul să afle ce aptitudini şi ce talente au, nu pot să viseze cai verzi pe pereţi. După relieful organului olfactiv, după felul cum sînt colorate diferitele regiuni ale acestuia se pot stabili cu exactitate aptitudinile, profesia optimă, eventualul talent pentru literatură, muzică, pictură, film, oratorie, sculptură, teatru de marionete, pentru un anumit instrument muzical, tehnică, cercetare ştiinţifică, politică (şi pînă la ce nivel), dacă merită să facă parte din Camera lorzilor, guvern, parlament, senat, instituţiile de salvgardare. Poate n-o să mă credeţi, dar pe nas stă scris ca într-o carte ce fel de caracter are respectivul sau dacă nu posedă deloc, dacă e sincer sau mincinos, demagog, oportunist, carierist; tot nasul decide ce fel de femeie (sau, respectiv, bărbat) i se potriveşte şi în felul acesta logodnele sau nunţile au loc numai după o prealabilă şi îndelungată studiere a nasurilor.

Datorită acestor nasuri minune, în Marţipania, nu este posibil ca un incapabil să fie numit şeful unor oameni inteligenţi, ca el să le dea dispoziţii nasoale, să nenorocească întreprinderea, să amărască viaţa fiecărui subaltern şi să-l ducă la disperare, beţie, droguri, practici mistice, să-l aducă în situaţia de a-şi lua lumea-n cap, de a-şi bate copiii, de a se certa cu vecinii, de a juca la ruletă, de a merge în mîini, de a face ca trenul, de a-şi lua amante tinere, de a consulta ghicitori, de a studia zodiacul, oracolele, de a vorbi aiurea în tramvai, de a învăţa să ţesă intrigi, să ducă şi să aducă vorbe, să cînte în cor, să viseze toată noaptea avansări şi să se trezească dimineaţa cu gura amară şi să-i vină să se arunce pe fereastră la gîndul că azi iar va da ochii cu idiotul, cu cretinul, că acesta iar va ţipa la el ameninţîndu-l că-l dă afară, să simtă cum se prosteşte pe zi ce trece. Şi atunci cînd în sfîrşit s-a liniştit, pentru că lucrurile au intrat pe făgaşul lor firesc, adică el, subalternul, a devenit mai prost decît şeful său de birou, tocmai atunci şeful este avansat şi în locul lui vine altul şi mai incapabil, aşa că omul nostru trebuie să depună noi eforturi, s-o ia din nou de la capăt, să se tîmpească din nou, să facă iar ca trenul, ca vaporul, ca troti-

neta, ca iaurtul și ca orice, și tot așa pînă iese la pensie, cînd scapă de calvar. Dar numai ziua, pentru că noaptea, în fiecare noapte se visează încă la birou, nevoit să-l asculte pe tembelul care i-a otrăvit viața și toate astea pînă moare, dar nici în mormînt nu scapă pentru că și de acolo, din groapă, trebuie să-l mai asculte o dată pe șeful de birou vorbind cu multă durere despre fostul său subaltern. În Marțipania așa ceva este de neconceput.

Pe această planetă nici în armată nu se întîmplă fenomene nedorite. Gradele se acordă după criterii științifice foarte precise, adică după conformația nasului. De asemeni, în teatre actorii nu se luptă ca disperații pentru roluri, pentru că pe nasul fiecăruia stă scris foarte exact ce roluri poate interpreta.

Sigur că nasurile nu rămîn pe loc, evoluează, involuează, își schimbă culoarea, cresc sau descresc, se lățesc sau se îngustează și din această cauză o actriță capabilă să interpreteze ieri rolul Ofeliei sau Julietei se poate ca pe nasul ei apar alte roluri, de doică, de exemplu. De asemenea, crescîndu-le nasurile, sublocotenenții sau locotenenții sînt avansați automat prin ordin de zi, care specifică evoluția respectivă; sau în cazurile inverse, cînd unui căpitan sau unui maior îi cade nasul sau i se scurtează sau i se schimbă forma, culoarea, nuanțele diferitelor zone nazale, acesta este în mod automat retrogradat și nimeni nu se supără, pentru că în Marțipania toată lumea își cunoaște lungul nasului. Este adevărat că se întîmplă și cazuri cînd unii își fac pe ascuns operații estetice, dar înșelătoria este repede dezvăluită și delincventul pedepsit prin scurtarea nasului, așa că foarte rar mai îndrăznește cineva să-și ia nasul la purtare. Există și persoane care încearcă să-și induca în eroare conmarțipanienii, ridicîndu-și nasul, purtîndu-l pe sus, în așa fel că nici nu le mai ajungi la nas. Unii, mai ingenioși, poartă un soi de sutiene transparente, aproape invizibile (aduse prin contrabandă) cu care își ridică nasul, alții, mai ales femeile, și-l fardează în culori fistichii, încît e nevoie de aparate de control extrem de perfecționate pentru ca să-ți poți da seama de adevăr.

În lumea artelor și a literelor nu mai există dispute sterile, polemici veninoase, tabere, grupări, bisericuțe, găști, nimeni nu mai țipă că e cel mai mare scriitor, cel mai genial, odată ce pe nasul lui scrie clar dacă are talent și dacă da, cantitatea exactă; anumite pete colorate indică geniul, deci nu poate exista nici un dubiu, nici un geniu neînțeles; premiile literare nu se dau pe prietenie, ci pe nas. În felul acesta istoriile literare sînt întocmite după cele mai stricte criterii științifice, fiecare scriitor ocupînd exact atîtea pagini sau rînduri cîte are dreptul. De asemenea, cronicile dramatice, literare, muzicale, plastice, cinematografice nu mai pot fi pătimașe, arbitrare, subiective, calificativele nu se mai dau după ochi, ci după nas.

De prisos să mai menționez absența genului polițist din literatură și cinematografie, și aceasta deoarece în Marțipania este imposibilă comiterea oricărui delict; anumite pete trădează pe făptași, complici și chiar pe autorii morali, munca detectivilor devenind inutilă. Nu e nevoie de cercetări, interogatorii, percheziții, deducții, reconstituiri, confruntări, cîini polițiști, amprente digitale, mucuri de țigară, alibiuri, urmăriri și jocuri de-a v-ați ascunselea prin poduri, depozite părăsite sau acoperișuri de zgîrie-nori, odată ce toate informațiile sînt oferite pe tavă, pardon, pe nas.

Minunată planetă este această Marțipania! Dacă cineva dintre dumneavoastră vrea s-o viziteze pentru a se convinge de adevărul spuselor mele, îi stau la dispoziție cu cea mai mare plăcere ca să-i indic locul pe bolta cerească, itinerarul exact, orarul rachetelor și farfuriilor zburătoare, cele mai bune legături, la ce agenție să-și rețină bilet, ce să-și ia pentru drum, ce se caută și ce se poate cumpăra avantajos. În rest, n-aveți de ce să vă temeți: nasurile dumneavoastră nu trădează nimic, sînt fidele și discrete, așa că ajunși acolo, puteți să vă lăudați în voie, să vă luați nasul la purtare și să-l ridicați oricît de sus...

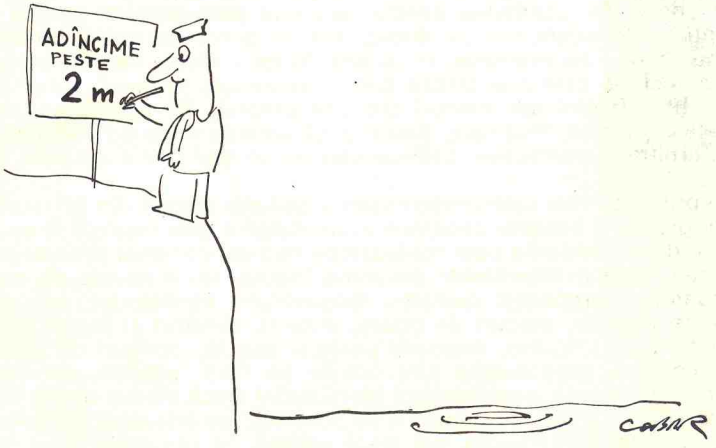

NELL COBAR

BAJOR ANDOR

Ceaiul

DE LA MIEZUL NOPȚII

Umoristul se întoarce acasă, seara tîrziu și nu mai aprinde lumina pentru a nu-și deranja consoarta. Intră tiptil, direct în bucătărie. În drumul său lovește un scaun care, în cădere, nu a bufnit ci pur și simplu a scos un tunet înăbușit ca de tobă și aproape instantaneu a auzit un susurat. A rămas surprins o clipă, de acest zgomot neobișnuit. Imediat și-a pus întrebarea: „Ce sticlă s-o fi spart?" S-a făcut liniște și mirosea a oțet, fapt ce l-a calmat. Într-un mod cu totul ciudat spărsese sticla cu oțet. N-a făcut din acest lucru o tragedie, ba chiar s-a amuzat. Știa, doar foarte bine, că sticla se afla de obicei pe o poliță în colțul drept al bucătăriei. Cel puțin așa fusese pînă atunci. I s-a părut cu totul suspect cum de-a reușit să azvîrle scaunul, printr-un pas așa de ușor, tocmai la o înălțime de cel puțin un metru și jumătate. Și chiar de a reușit această performanță de ce nu a auzit zgomotul scaunului revenit pe pămînt? A stat puțin să analizeze explicația fenomenului. Posibil ca scaunul să se mai afle încă sus, pe poliță și numai sticla să fi coborît pe podea. Ca un umorist ce era își imagina că astfel de întîmplări sînt absolut posibile. Mai auzise el despre astfel de fapte și cu alte bucătării. Sau, poate așa se cuvine să fie o bucătărie modernă, ergonomică. Unele raționalizări cer și sacrificii.

A pornit-o, din nou, spre poliță. Constată însă cu spaimă că a călcat pe ceva alunecos care a încercat să-i sară de sub picior, fără de succes, deoarece a fost strivit. S-a aplecat și a pipăit. Acesta s-a dovedit a fi ceva rece și zgrunțuros. Oare să fi fost posibil să calce pe-o broască rîioasă? La acest gînd i s-a făcut greață dar și milă. Doar și broasca este o ființă utilă chiar dacă nu o ținem în bucătărie... La pasul următor o nouă broască a fost ucisă pe cînd alta a reușit să-i sară din cale. Uzînd de întreaga sa capacitate, umoristul caută să se concentreze. Trebuie să prindă una încă în viață. În sfîrșit a apucat-o eroic și a ridicat-o din balta de oțet, din care ciudatele batraciene săreau dar erau și strivite. A constatat fără dificultăți deosebite că vietatea nu era altceva decît un castravete murat. Deci umoristul n-a suferit, n-a luptat și n-a sperat în zadar. A înțeles în sfîrșit că în ordinea desăvîrșită din bucătărie un borcan cu castraveți a ieșit, incognito, din cămară și s-a urcat pe scaun. Cîte minuni și surprize nu se petrec la miezul nopții. Borcanul cu castraveți ori a fost o stafie, ori rezultatul nefast al reorganizării. Iată că probleme de nedezlegat nu există!

Liniștit după această ciudată întîmplare, umoristul s-a gîndit să-și facă un ceai. A reușit imediat să găsească aragazul, deoarece reușitele îl caracterizau. O lumină albastră a străbătut bucătăria, iluminînd castraveții striviți, aceste ființe nevinovate. În schimb, ibricul de ceai nu l-a mai găsit la locul știut. Spre norocul său a pus mîna pe o cratiță, din ale cărei torți cădeau picături mari de apă sfîrîind total nemulțumită. A mai făcut un pas spre poliță și-a apucat cutiuța cu ceai. Locul îi era bine cunoscut. A doua cutie din stînga. A turnat conținutul în apa de pe foc dar curios, acesta și-a amplificat sfîrîiala emanînd în același timp o lumină semitranspa-

rentă. A bîjbîit mai departe după cutia cu zahăr. Şi din acesta a turnat, la întîmplare, o, parte din conţinut. Curgea ca făina dar avea culoarea beznei. L-a lăsat puţin să se limpezească şi cu nerăbdare l-a turnat într-o ceaşcă. Chiar după prima înghiţitură a simţit un gust dulce-picant combinat cu un amar bălos. L-a băut cu mult curaj şi printre sughiţuri a făcut constatarea: ori a fost un ceai special de tip tibetan ori produsul reorganizării bucătăriei.

Erau ultimele cuvinte ale umoristului...

În româneşte de LUCIA ILLES

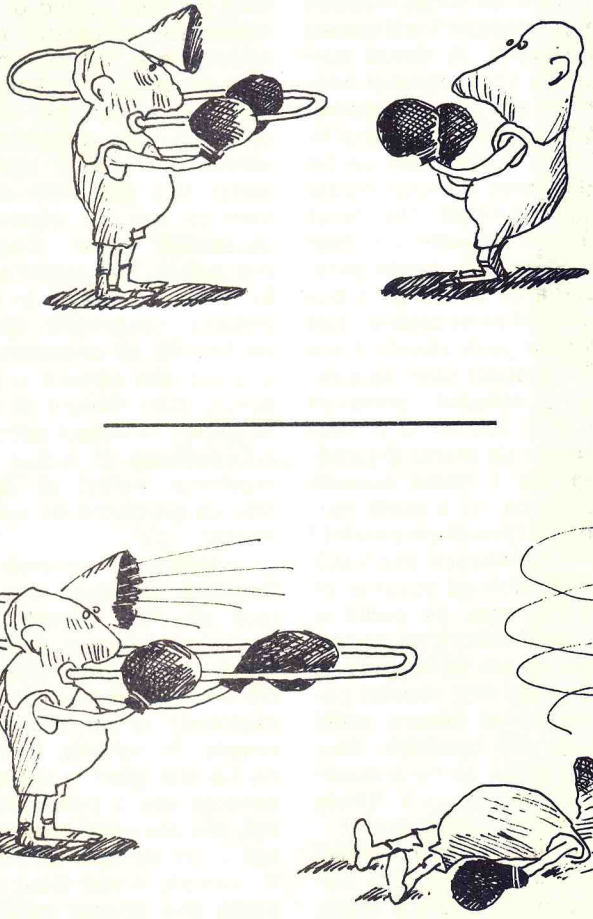

O. COVACI

Versuri

FRAGMENT DINTR-O PLEDOARIE

(sau „Mult e dulce și frumoasă...")

Așadar, inflexibil, rămîn în disonanță
Cu-ntreaga acuzare și față de instanță
Conced invariabil, în sens preponderent,
Că-n speță, adevărul, țîșnește transcendent.

Pragmatic sau empiric, ca Aristot sau Kant,
Escamotînd mobilul dintr-un delict flagrant,
Prolix în recunoașteri, puțin prezumțios,
În boxă nu se află un tip periculos.

Intransigent cu mine și consecvent în cereri,
Nu am incertitudini și nici măcar n-am temeri
C-ar fi premeditare și că-n acest dosar
Încape vreo premiză sau vreun subsidiar.

Și neostentativ, afirm cu devoțiune
Că fapta-ncriminată nu e infracțiune.
Justiția imanentă nu are ochi legați!
.....
Pentru aceste toate, vă rog să-l achitați.

ÎNTR-O GARĂ

Înfrățindu-se cu noaptea,
Trenul m-a lăsat să sufăr,
Tocmai pe linia-șaptea,
Trist și singur, ca un cufăr.

Pînă-n zarea ce mi-o fură
O petrec cu lungi priviri,
Ca un lujer de răsură
Pe-un morman de amintiri.

Clipele-s o veșnicie
De cînd mi-a plecat stăpîna,
Gara a rămas pustie
Și eu tot mai flutur mîna.

E un lac albastru noaptea,
Presărat cu flori de nufăr.
Tocmai pe linia-șaptea,
Plouă stele peste-un cufăr...

Versuri

MEMENTO VIVERE

În această toamnă convertită
Spre originare galaxii,
Pesemne că și cățelul pământului
Primește, în sînge și os,
Porția lui de lins și de ros
Din nevoia de cosmos.

În acest anotimp absolut,
Cu un „memento vivere"-n ferestre,
Balcoanele devin extraterestre,
Leagănă ovulite arhetipale
Și cîmpuri antigravitaționale.

În acest anotimp insolit
Toate bietele noastre calote craniene
Se înscriu pe orbite uraniene,
Denunțînd categoric
Spaima de spațiu și timp infinit
(La urma urmei - nu-i așa? - S+T=Ș+T)

În acest anotimp empiric
Toți, de la mici pîn'la mari,
Hăpăie-n modul cel mai oniric
(Astrofagi conștiincioși și autoironici)
Pilafuri de sori neutronici,
Budinci de pulsari și quasari,
Ciosvîrte și porții integre
De găuri negre.

HARALAMB ZINCĂ

Ah, coincidențele

Carnetul unui scriitor de literatură polițistă

Îmi plac coincidențele. Și cele simple (care nu aparțin exclusiv dramaturgului Paul Everac), și cele mai puțin simple. Mai totdeauna ineditul lor are darul de a mă entuziasma și face să exclam: „Formidabil!" Ba încep să și filozofez: „Viața, dom'le, cum le mai aranjează dumneaei pe toate?! Ca un chelner de pe litoral. Taman cînd te așteptai mai puțin, te pune în fața unor asemenea situații, încît nu poți să nu cazi pe gînduri, aidoma unui personaj shakespearean la vederea unei tigve."

Ei bine, pe mine viața, prin vicleșugurile sale — nu pentru că aș fi un scriitor de literatură polițistă — m-a pus nu rareori în condiția de a exclama patetic: „Formidabil! Viața, dom'le..." ș.a.m.d... Da' zic că ar fi mai bine să vă povestesc cîteva din nenumăratele coincidențe de care m-am lovit de-a lungul anilor.

Copilăria mea — săracă, bogată, n-are importanță — dar ca orice copilărie mi-a fost plină de vise rotunde și rezistente ca baloanele de săpun. Pe maidan, mă visam... circar, imaginația ajutîndu-mă să fiu apt pentru cele mai complicate numere. Într-o sală de cinema, pe vremea filmului mut, nu mă fascinau comicii Pat și Patachon, ci cabina de proiecție. Deveneam brusc un operator pus în situații eroice; mă vedeam, mai ales, înfruntîndu-mă cu flăcările unor pelicule inflamabile. (Incendiile erau la modă pe atunci). Iar cînd ai mei mă luau în brațe sau de mînă pentru a mă duce noaptea la iarmaroace (Ah, iarmaroacele din Roman!), mă pomeneam în universul miraculos al basmelor feerice, rînd pe rînd, scamator, înghițitor de flăcări și săbii, omul de la „roata norocului" sau atletul care uimea norodul la „încercarea puterii" cu ciocanul... Mirajul lua sfîrșit numai atunci cînd, în cele din urmă, adormeam supus în brațele tatei.

Iată însă că într-o seară — număram pe atunci vreo opt ani — părinții, neavînd cu cine să mă lase acasă, m-au luat cu ei la un răsunător spectacol de revistă intitulat „Dați-i drumu' mai rapid". Pe scenă, numai romașcani, căci spectacolul fusese scris și realizat de un grup de tineri dornici să trezească tîrgul din inerție. Pe mine, vă asigur, au izbutit să mă smulgă din inerție încă de la primul tablou:

„Dați-i drumu mai rapid!
Nu vedeți că sînt grăbit?"

Muzică... Balet... Scheciuri... Joc de lumini... Cuplete...

N-aș mai fi părăsit deloc sala „Trianon", dar eroii revistei muzicale erau într-atît de grăbiți încît după trei spectacole, peste destinul lor artistic cortina a căzut definitiv.

Din seara aceasta istorică, imaginația mea a luat un alt curs. Adio circ! Adio cinema! Adio iarmaroc! Nu mai voiam decît spectacole de revistă.

Am suferit, desigur, dar nu pentru mult timp. Între timp am devenit bucureștean, cu domiciliul în faimoasa Fundătură Făurari. (O, ce „actori"!) Cînd ieșeai din Fundătură în Calea Dudești, te loveai, fără să vrei, de „viața artistică" a cartierului: cinematografele „Edison" (cu grădină), „Rex", „Aurora" (cu grădină), „Lucifer", „Gloria" și „Izbînda" (cu grădină). Filme, filme, iar în pauză puteai să admiri trupe de revistă. Ce-i drept, fără fast, fără montare, însă cu scheciuri și cuplete berechet. Toate aceste așezăminte culturale la un loc mi-au întreținut dragostea — dragostea, nu exagerez — pentru spectacolul de revistă...

Așa se face că, începînd de prin anul 1938, eram prezent la mai toate revistele lui Tănase și ale lui Vlădoianu. Desigur, sus, la galerie. Tănase cu trupa „Cărăbuș", Vlădoianu cu „Alhambra". Totul fermeca: de la cortina „construită" din reclame comerciale și pînă la acele finaluri grandioase, cînd toată trupa invada scena într-un apogeu ritmic amețitor.

Învățam pe de rost cuplete, replici la scheciuri, fredonam, deși afon, șlagărele zilei. Tablourile melodramatice, cu îndrăgostiți siliți de vitregia vieții să se despartă într-o „suferință" cumplită, mă înduioșau, oftam, mă podideau lacrimile. Dansurile de șerpoaică ale Ilenei Siomin mă ridicau în picioare. Mă tăvăleam de rîs la apariția cuplului Dan Demetrescu—Iordănescu Bruno, sau al vestitului Vasilache. Admiram celelalte stele: Lulu Nicolau și Lisette Verea. De înnebunit însă mă înnebuneau balerinele, care, aproape goale, umpleau deodată toată scena („lux, fast, montare"), își arătau picioarele înalte, șoldurile, într-o mlădiere ațițătoare... Doamne, din ce paradis terestru culegeau balerinele Tănase și Vlădoianu?!

Ochisem la „Cărăbuș", printre dansatoare, una care mi se părea a fi cea mai frumoasă: creolă, ochii albaștri, părul blond, tuns scurt, cu breton. Cînd se ivea pe scenă alături de colegele ei, mă topeam. Eram în plină adolescență. Femei aproape goale mai zăream eu și-n „vitrinele" din „Cruce". Ce-i drept, pentru cinci sau zece minute. Nici una din ele nu se putea compara cu creola de pe scena „Cărăbușului". Cu gîndul la ea, mă vedeam devenind un mare autor de spectacole de revistă. Scriam în gînd, zi și noapte, tablouri, închinîndu-i-le, bineînțeles, ei, creolei.

Îmi amintesc că odată, am zărit-o pe bulevard, în dreptul blocului „Malaxa", unde trecătorii de toate vîrstele se opreau să admire o locomotivă „natur" expusă într-o imensă vitrină. „Creola" nu era singură: pășea la braț cu o femeie de vreo cincizeci de ani, pieptoasă, cu șolduri mari, mergînd greoi. Nu mi-a fost greu să înțeleg că femeiea aceea în vîrstă — nu se deosebea mai deloc de tatăl din „Cruce" — era mama celei care mă obseda. Fericit din cale-afară, m-am luat după ele; ba le depășeam, ba rămîneam în urma lor. La brațul mamei, balerina mea avea aerul unei fete cuminți, ascultătoare, indiferentă la ocheadele bărbaților. Eram convins că mă remarcase și gîndul ăsta mă tulbura.

Mă țineam după ele, le auzeam chiar vorbind, iar eu voiam cu orice preț să săvîrșesc o trăznaie, să atrag atenția străzii, s-o determin astfel pe „creolă" să arunce totuși o privire tînărului care, nu peste mult timp, avea să fie autorul unor bubuitoare spectacole de revistă, dacă nu chiar conducătorul unei companii teatrale — „lux, fast, montare" — cu „stele" care de care mai strălucitoare. Însă nici una din exhibițiile mele stradale nu și-a atins ținta. Dezolat, m-am întors la treburile mele diurne.

Treaba mea diurnă? Eram băiat de prăvălie la un mare negustor „en-gros" de manufactură. La propriu, ca și la figurat, eram cel mai mic din formația alcătuită din optsprezece funcționari. Patronul, încă de la angajare, mi-a pus mîna pe creștet și a rostit ca la amvon: „De-acum înainte Costică te vei numi!" Și Costică m-am numit, deși noul nume nu se potrivea nici cu fizionomia feței, nici cu pistruii și părul roșu cu care mă învrednicise *codul genetic*.

Din Costică nu mă scotea nici domnul L., fiul negustorului, un bărbat frumos, brunet, elegant, care se apropia de vîrsta de 30 de ani.

Domnul L., ca orice moștenitor de averi, ducea o viață mondenă, ceea ce irita fără contenire conservatorismul bătrînului său tată. Patronul se îmbogățise, dar nu se boierise... Trudea mai departe, aș zice douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, refuzîndu-și marile plăceri ale vieții. Nu știa nici să se odihnească, nici să petreacă pe măsura averii ce-o adunase. Domnul L., în schimb, își însușise de timpuriu arta petrecerilor; îl surprindeam destul de des dînd tot felul de telefoane misterioase — așa mi se părea mie la vremea respectivă, apoi dispărea cînd la mare, cînd la munte, fiește, cu femei... Înota, schia, patina, dansa.

Într-o zi — nu e vina mea că mai toate evenimentele descrise încep, uneori, cu formula *într-o zi* — domnul L. m-a înghesuit într-un colț mai ferit al magazinului și, întinzîndu-mi un plic, m-a îndemnat în șoaptă:

— Pune-l repede în buzunar! Și-acum, ascultă ce-ți spun: Te duci imediat la adresa de pe plic, suni și întrebi de domnișoara Lili Stolnicu... Plicul i-l dai ei, numai ei. Sînt cinci mii de lei. Bagă de seamă! Ai înțeles? Atunci, trap!

Era pentru prima oară cînd domnul L. îmi încredința un secret al său. E drept, în ciuda celor șaisprezece ani, eram cam naiv... o naivitate care

cred că nu m-a părăsit nici în prezent. De înțeles, însă, am înțeles imediat legătura dintre domnul L., plicul și domnișoara Lili Stolnicu.

Domnișoara locuia într-un bloc din centrul Capitalei, nu mai țin minte la ce etaj. Ușa garsonierei am găsit-o cu ușurință. Am sunat. N-am așteptat prea mult. Dintr-odată, ca prin miracol, m-am pomenit față-n față cu... „creola" visurilor mele adolescentine, cu „zeița" din corpul de balet al lui Tănase, cu balerina care, cînd nu era „ocupată" cu alții, mi se furișa și mie în somn, înfrumusețîndu-mi odihna de noapte. Da, răsărise în pragul ușii, avînd pe ea doar un capot străveziu, și ăla desfăcut. Am încremenit cu gura căscată. M-a întrebat, ca pe un băiețel, pe cine caut. M-am bîlbîit, m-am pierdut cu firea, i-am dat plicul și am rupt-o la fugă. Dacă aș mai fi rămas locului, cu siguranță că flăcările care mă învăluiseră dintr-o dată m-ar fi prefăcut în cenușă.

Din ziua aceea, i-am tot dus acasă plicuri. Văzută de aproape la un pas sau de sus, de la galeria „Savoy"-ului, balerina care mă înșela cu domnul L. era la fel de creolă și de frumoasă... Eh, ochii aceia albaștri, nostalgici! Mă urmăreau multă vreme după ce îi înmînam plicul și o luam la fugă pe scări, în jos.

Și-au trecut anii. N-am devenit autor de reviste, ci de literatură polițistă.

„TAINA CAVALERULUI DE DOLENGA" este titlul unei cărți publicată în anul 1957. În ordine cronologică, ar fi cel de-al treilea roman al meu de aventuri. Spre deosebire de alte lucrări, cartea are un istoric aparte. Merită să-l povestesc. Cu prilejul zilei Miliției, Ministerul de Interne a invitat un grup de scriitori la o agapă de... lucru. Un coniac... o cafea... alune... prezentarea unor cazuri. Le prezentau chiar ofițerii care lucraseră nemijlocit la rezolvarea lor. Cu acest prilej am fost captivat de dosarul lui *Petre S.*, al unui bătrîn falsificator (simula perfect nebunia), care adusese statului un prejudiciu de peste un milion de lei. P.S. avuse și un complice — avocatul I. Am promis gazdelor că pornind de la acest caz, voi scrie o carte. Și iată așa, pentru prima și ultima oară în activitatea mea de autor de literatură polițistă, m-am apucat să scriu un roman avînd la bază un dosar concret, constituit însă în piesele sale atît de captivant, încît mi-am imaginat că actul de creație va fi unul simplu și ușor. Nu-mi rămînea, îmi spuneam, decît să respect cronologia proceselor-verbale și a declarațiilor, expertizelor etc., etc. și... gata cartea. Greșeam, iar greșeala am descoperit-o la masa de lucru, în timp ce scriam de zor. Trecusem de pagina două sute, cînd m-am surprins căscînd din ce în ce mai des. Fenomen grav! Analizîndu-l, am dat de cauză: mă plictiseau propriile-mi pagini, nu mă captivau. Mi-am întrerupt de îndată munca. Abia după două luni, m-am reîntors la paginile scrise, le-am recitit, înțelegînd, de astă-dată și mai limpede, eroarea săvîrșită. Mă ținusem exclusiv de piesele dosarului și, în consecință, de sub condei îmi ieșise un soi de proces-verbal literaturizat. N-am mai stăruit în prostie. Am rupt manuscrisul, iar dosarul l-am aruncat cu îndrăzneală în „furnalul" imaginației, l-am topit bine de tot. Din „șarja" rezultată am creat un alt „dosar" care, prin datele sale generale, era și nu mai era cel pus la dispoziție de miliție. Îmi amintesc și astăzi reacția celor de la I.G.M. după citirea manuscrisului:

— Păi, tovarășe Zincă, dacă știai atîtea detalii despre bătrînul falsificator P.S., de ce nu ni le-ai comunicat și nouă la vreme? Ne-ar fi ușurat mult cercetările.

Firește, ne-am amuzat: cartea a apărut, și-a urmat destinul, a făcut două ediții.

Aș dori, tot în legătură cu istoricul cărții, să vă mai dezvălui un amănunt, mai exact, *coincidența*... acea coincidență de care pomeneam la început. Studiind dosarul piesă cu piesă, m-am lovit de un nume cunoscut — Lili Stolnicu (Din considerente lesne de înțeles, nu menționez adevăratul ei nume), fosta balerină a „Cărăbușului", „Creola"... „Formidabil!" am exclamat. Din piesele dosarului reieșea că era soția avocatului I., complicele principal al „Cavalerului de Dolenga". Am rămas perplex. Multă vreme m-am frămîntat dacă să mă duc s-o văd sub un pretext oarecare — domiciliul se afla consemnat la dosar. „Formidabil! Da, asta coincidență!" gîndeam zăpăcit de întîmplare. După îndelungi frămîntări, am hotărît

să-mi satisfac curiozitatea... Trecuseră mai bine de cincisprezece ani de cînd îi înmînasem primul plic din partea domnului L... Am sunat la ușa noii sale locuințe cu același neastîmpăr juvenil. Mi-a deschis chiar ea și după ce m-a privit nedumerită, m-a întrebat: „Pe cine căutați?"

Nu se mai ivise purtînd pe ea un capot străveziu și desfăcut aţîţător. Se îngrășase, iar capotul vișiniu, din diftină, strîns în talie, contura fără milă șolduri mari, diforme. Ochii însă aparțineau „creolei" din adolescența mea — albaștri și nostalgici. Nu m-a recunoscut, nici nu avea cum. M-am scuzat cu o minciună și m-am retras în grabă, cu concluzia că nu întotdeauna e recomandabil să-ți satisfaci curiozitatea.

Epilog. După cinci sau șase ani de la apariția mai sus-amintitei cărți, m-am pomenit, într-o bună zi (Vedeți? Iarăși într-o bună zi), cu un telefon.

— Dumneavoastră sînteți autorul cărții „Taina Cavalerului de Dolenga?" m-a întrebat un necunoscut de la celălalt capăt al firului.

— Cu cine am onoarea? m-am interesat pe un ton civilizat, așa cum îmi este obiceiul.

— Sînt complicele falsificatorului P.S. — avocatul I., mi-a răspuns insul, fără să ezite. Știți, am fost liberat.

— Și ce doriți?

— Să vă întreb de unde pot să-mi procur cîteva exemplare din cartea dumneavoastră. Am auzit că m-ați descris și pe mine. Cum să vă explic, eu am în America și în Polonia unchi și mătuși și tare aș vrea să le pot expedia cîte o carte. Să se minuneze și ei acolo unde sînt, de ce le-a fost în stare nepotul.

Nu glumea, dar n-am avut cum să-i satisfac orgoliul de infractor. Am pus telefonul în furcă și am exclamat din nou „Formidabil! Viața?! Cum le mai aranjează pe toate?!"

C. PAVEL

IOAN SUCIU

„IMPOSTORUL"

Oricine a avut perioade cînd s-a mai lăsat pe tînjeală în timpul lunii are de făcut eforturi în ultimele zile ale acesteia.

Mai era vreo jumătate de oră pînă la terminarea programului, eram îngrijorat fiindcă dactilografa nu terminase încă ceea ce-i dădusem pentru ziua respectivă iar eu mai aveam destul de lucru la situația ce trebuia s-o predau ziua următoare: colegul Tache, pe care-l rugasem să-mi cumpere niște ceai de tei că tot avusese drum prin oraș, îmi spusese că n-a găsit (eu cred că nici n-a trecut pe la Plafar): în noaptea următoare trebuia să fac de gardă în locul lui Ioniță care fusese trimis în delegație. Folosind intens mașina de calculat lucram cu înverșunare, să cîștig timp. Tache și Costică ieșiseră din birou și fumau pe hol la o șuetă cu cei din birourile vecine. Lucrînd concentrat, nici nu mi-am dat seama că la un moment dat pe hol se făcuse liniște absolută de parcă s-ar fi pregătit ceva; am tresărit abia cînd am auzit bătăi în ușă.

— Poftiți! am zis eu intrigat.

Prima dată am văzut apărînd în deschizătura ușii un buchet mare de garoafe roșii, foarte frumoase; urmă o mînă diafană care ținea buchetul și mai jos, la baza ușii un vîrf mic de pantof mișcîndu-se jucăuș, și, în sfîrșit, în mărime naturală își făcu intrarea Mimi, dactilografa. Își șerpui corpul dodoloț spre mine și se așeză cu jumătate din greutatea sa pe biroul meu, sărutîndu-mă direct pe obrazul drept (pentru prima oară în viața ei); apoi lăsă florile în diagonală peste lucrările mele răvășite de suflul ei puternic și parfumat, arătîndu-mi un bilet scris cu carioca probabil de cei de la proiectare: FELICITĂRI ȘI LA MAI MARE! Mi-am adunat ochelarii care-mi căzuseră sub birou și am privit din nou prin ei avid, constatînd că în ușă mai apăruseră cîteva capete, așezate ordonat unul sub altul.

— Putem să intrăm? se auziră voci la unison.

Neașteptînd răspuns cei din spatele ușii intrară unul cîte unul în vîrful picioarelor, aliniindu-se pe două rînduri; în capătul unui șir se postă și Mimi iar Costică ieși în față și zise: „Acum!". Începură cu toții să cînte: „Mulți ani trăiască, mulți ani trăiască, la mulți ani!"

Erau și colegi din alte birouri și toți mă priveau cu ochi aprinși de admirație. Nu înțelegeam nimic: ziua mea trecuse de mult, iar atunci nu știu dacă, mă felicitaseră vreo doi trei inși?!

Deodată ușa se izbi de perete și apăru un băietan în costum alb, de bucătar, pe bereta căruia scria: INTERCONTINENTAL; adusese o ladă cu pepsi cola și un pachet mare, învelit în hîrtie cu antet. Mimi și încă o colegă săriră și desfăcură pachetul, înșirînd pe un birou pateuri calde și sandvișuri; Tache luă o sticlă de pepsi și cîteva pateuri și se repezi spre mine îndesîndu-mi în gură vreo cîteva bucăți, apoi îmi puse „dop" cu sticla de pepsi; veni să țină de sticlă și Mimi. În timp ce mormăiam, ținînd piept atacului, Tache îmi spuse să nu fiu îngrijorat că face el de serviciu la noapte în locul meu iar Mimi îmi zise că o să lucreze după-amiază pentru mine.

Cineva instală într-un colț, lîngă priză, un casetofon care începu să cînte ceva languros. Am vrut să întreb ceva dar Costică văzînd că mestecasem „încărcătura" precedentă se repezi la mine cu trei pateuri și cinci sandvișuri și cu toate protestele mele mi le introduse în gură ajutat de un bărbos nou angajat care mă ținuse de fălci ca la dentist; Tache aștepta alături cu o sticlă desfăcută de pepsi să acționeze și el. M-am zbătut puternic reușind să scap și-am ajuns în mijlocul camerei, strigînd:

— Ce s-a-ntîmplat, fraților, ce-i cu toată tevatura asta?!

— Nu mai faceți pe modestul că

știm tot! spuse Mimi.

— Ce știți?!

— În legătură cu promovarea, zise Costică mestecînd cu poftă un pateu.

— Ce promovare?!

— Asta-i bună! interveni Tache. Doar există și afiș pe hol privind organizarea de concurs pentru postul de șef de serviciu. Candidat: Ionascu I. Ionescu. De altfel, ca să fim siguri (nici noi nu vrem să ne înșelăm, că ăsta nu-i lucru de joacă) am telefonat și la „personal" și ni s-a confirmat c-ați trecut examinarea cu bine! Așa că, încă o dată, felicitări!

— Și cine să trăiască? se pițigăie Mimi.

— Tovarășul Ionescu să trăiască! strigară iar cu toții în cor.

L-am luat la o parte pe Tache.

— Măi Tache, tu ești coleg cu mine de mult timp, i-am spus.

— Da, dar acum sînteți șef! Să ne trăiți! zise el.

— Ascultă-mă te rog puțin! Tu nu știi că pe mine mă cheamă cu „GH." și nu cu „I"?!

— Cum așa? tresări Tache ca trezit din somn.

— Chiar așa! Ionascu Gh. Ionescu! spusei eu și eliberat de mărturisire m-am dus să-mi iau o sticlă de pepsi de care într-adevăr mi se făcuse poftă.

Tache se plimbă rapid de la unul la altul șușotind ceva.

Cînd era să duc sticla la gură am simțit cum o mînă hotărîtă mi-o confiscă. Era Mimi, care mă privea cu ură.

— Frumos, mă! zise și Costică, dîndu-mi o palmă pe spate de-mi zbură din gură pateul cald și gustos pe care tocmai îl luasem.

Altcineva, n-am mai înțeles bine cine, în orice caz, tot un prieten, mi-a dat un brînci de era cît p-aci să cad dacă nu intervenea în traiectoria mea coșul de hîrtii.

— Fraților, spuse Costică, luați pepsi-ul care a mai rămas și haideți în biroul de alături, că acolo lucrează tovarășul Ionescu! Tovarășul Ionescu cel adevărat, cel care a fost promovat!

Și ieșiră cu toții bulucindu-se și cărînd cîte ceva ce mai rămăsese d-ale gurii. Tache băgă din nou capul pe ușă și-mi strigă:

— Să te duci la noapte să faci de gardă, că doar n-o să fac eu în locul tău, impostorule!!

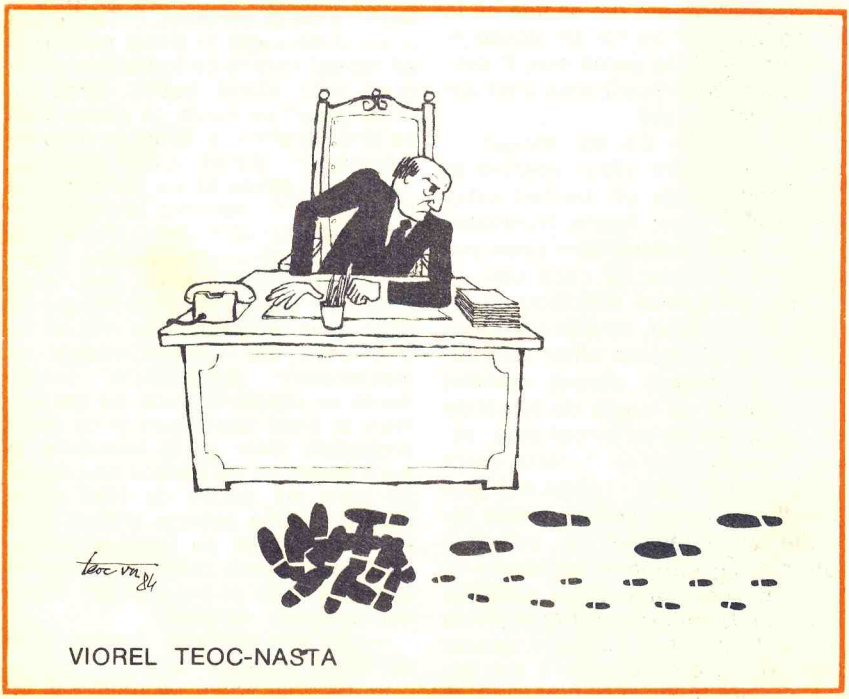

VIOREL TEOC-NASTA

GEORGE PETRONE

Fabule

FABULA ARIVISMULUI

Distinsul meu confrate La Fontaine,
(Un fabulist ce a făcut epocă
Pe care-l prețuiesc în chip peren
Iar prețuirea sper că-i reciprocă)
Istorisea un caz investigat
În urmă cu trei secole aproape
Despre trufașa broască ce-a crăpat
C-așa îi fuse datul ei: să crape.
Precum mai susnumitul moralist,
Și eu cunosc un caz cu un broscoi
La fel de fanfaron și arivist
Și-precizez- contemporan cu noi.
Căpățînos, osîrdios, viclean,
Broscoiul ticluia el niște scheme
Cam cum s-ajungă mare cît Plăvan,
(Un bou pe care-l pizmuia de-o vreme,
Lucrînd în mare taină, știu precis)
Cum a făcut, ce-a dres, ce-a învîrtit,
Ce sfori a tras, ce uși o fi deschis,
Dar pîn-la urmă știu c-a izbutit.

Cum naiba n-a crăpat? Nu, nu-mi explic
De fapt nu-i treaba mea și nici nu-mi pasă
Dar dacă stau să mă gîndesc un pic
Reținc-avea o piele foarte groasă!

FABULA ÎNGUSTIMII

Un bloc înalt, semeț și suplu zis-a
Așa, în față, Turnului din Pisa:
- Mă rog, pe ce criteriu aiuristic
Te-ai proclamat obiectiv turistic:
Că ești un monument arhitectonic,
Triumf deplin al formei și-al structurii?
Dar știi ce ești? Amprenta imposturii!
Ce urmărești, de fapt? Provoci senzații
Cu-aceste deprimante malformații
Ba chiar ți-adaugi demnități deșarte
De hurdubaie slută și-ntr-o parte
Tu, care nu faci trebuință nici
Pentru-aciuat găini sau bibilici!

Știi că pe-alocuri ai stîrnit oprobrii
Fiind un grav pericol pentru snobii
Ce năvălesc, din nu știu ce pricină,
Spre-a se zgîi la tine, o ruină!
Păi dacă vine un cutremur poți
Să te prăvali grămadă peste toți!
Eu neprecupețind nici un efort,
Mă angajez să nu mă las nici mort
Și obținînd un sprijin pe măsură
Să scap pămîntul de o surpătură

*

Și printre noi mai e cîte-un tălîmb
Ce șade drept, da-n judecată-i strîmb.

MIRON DINULESCU

PATREL BERCEANU

Primul meu

REPORTAJ SANITAR

Într-o bună zi, șeful redacției ziarului la care lucrez, m-a chemat la el și, după ce m-a ținut un sfert de ceas în picioare fără să se uite la mine, m-a poftit să iau loc.

— Uite, ce e tovarășul Băbeanu, începu șeful să-mi vorbească cu o voce obosită. (Paranteză: vocea bosului e tot timpul obosită de moarte. Înainte cu douăzeci de ani, cînd era și el simplu redactor, nu era obosită. Vocea a obosit exact în clipa cînd a fost numit redactor-șef, și de-atunci nu s-a mai schimbat. Probabil că această voce obosită justifică diferența de clasă de salarizare de 3000 de lei dintre el și simplii redactori care, pe patul morții nu vor muri cu un cuvînt pe buze, așa cum se spune că-și dau duhul oamenii, ci vor muri cu vocea aceea obosită în urechi.) Deci, tovarășul Băbeanu, ai sarcina să scrii un reportaj minunat, mobilizator despre o unitate sanitară din județul nostru. Am cam neglijat acest aspect în ziar, în ultimii ani, timp în care în medicină s-au petrecut mutații serioase, aș spune chiar spectaculoase. Peste două zile să-mi aduci materialul. Drum bun!

Obosită sau nu, vocea redactorului-șef avea dreptate; în ziar nu se mai scrisese un reportaj din medicină, demult de tot și era cazul ca și munca oamenilor ocupați cu sănătatea (mai precis cu bolile) publice să fie cunoscute.

Am luat trenul și am mers în comuna C., despre care mai scrisesem reportaje despre alte domenii ale vieții publice, dar nicidecum despre sănătate.

Am ajuns în comună pe la zece dimineața. Casele, aleile, arborii erau nemișcați într-o lumină alb-albastră de toată frumusețea. Așezarea părea scufundată într-un borcan cu spirt. Animație era doar la cîrciumă și la dispensarul uman. Am trecut pe lîngă cîrciumă unde un bătrîn la 90 de ani căuta să convingă pe alții 3—4 de aceeași vîrstă că „Universitatea lu' Craiova e a mai bravo echipă din lume, bre!". Trei moșnegi dădeau din cap că-s de acord, iar unul singur nu făcea această mișcare pentru că se cufundase într-un somn dulce, din care nu știu dacă, pînă la urmă, s-a trezit sau nu.

Dispensarul era într-o casă ca oricare alta, cu două camere și un antreu, doar că era vopsită în alb pe dinăuntru și avea două chiuvete noi-nouțe (nefolosite, adică, din lipsă de canalizare), un dulap de medicamente, un fișier și un pat din acelea, sanitare, pe care pat se întinsese jumătate din suflarea satului, în ultimii ani, să-și facă injecțiile. În hol așteptau trei femei cu copii mici, o babă cu falca legată cu o basma și un bărbat tînăr cu un braț într-o eșarfă armonios străbătută de sînge.

În camera lui, medicul căuta să convingă pe un bărbat bolnav că nu trebuie să pună picătură de alcool în gură timp de o săptămînă cît durează tratamentul cu antibiotice. Omul dădea din cap că, da, așa o să facă, dar mai mult din respect față de medic decît din convingere.

După plecarea pacientului, am stat de vorbă cu medicul Vasile Măraru, un om de 35 de ani, interlocutor plăcut, cu o voce de stentor. Mi-a spus că muncește cu plăcere în profesie, dar că îi mai trebuiesc cîteva lucruri pentru a se simți pe de-a-ntregul util al oamenilor din comună: cu mai multe medicamente, o butelie de schimb pentru a steriliza zilnic instrumentarul, că pe reșou merge mai greu fiindcă curentul electric se întrerupe cîteva ore pe zi. Mi-a mai spus că s-a complicat formularistica și, că face prea multă administrație și contabilitate și prea puțină practică, apoi că primăria ar trebui să-i dea un cal pentru șaretă să-și poată vedea bolnavii

la domiciliu, că deși e afon, e obligat să vină de patru ori pe săptămînă la cor. Mă rog, lucruri pe care le cunoștea și primăria și direcția județeană, dar care se rezolvă cu țîrîita cînd nu se rezolvă deloc.

Peste două zile am predat reportajul secretariatului. După patru reformulări cerute de conducerea gazetei, peste alte patru zile a apărut următorul text: „În comuna C. un medic și un dispensar uman model." (titlul).

„În acest efervescent început de primăvară am fost în comuna C. pentru a vedea cum se aplică grija față de om în domeniul sănătății publice. Satul întreg era cuprins de-o vie lumină. Soarele strălucea plin de promisiuni împlinite. Pe ogoare, sătenii munceau cu spor, depășindu-și clipă de clipă normele de lucru. Geloase pe succesele oamenilor, albinele lucrau și ele cu mult sîrg, dăruire și abnegație pentru a-și depăși planul de miere planificată.

În spațioasa, luminoasa și primitoarea clădire a dispensarului uman din comună, doctorul Vasile Măraru consulta pe tractoristul Ion Săpăceanu, singurul pacient din acea zi, fiindcă în general, oamenii de aici sînt renumiți pentru sănătatea lor. După ce i-a recomandat pacientului să se ferească pe viitor de curent și umezeală pentru a nu mai răci, medicul i-a dat și medicamentația trebuincioasă tipului de răceală rurală și întîmplătoare. Am admirat în dispensar curățenia de farmacie, iar în micuța farmacie curățenia de spital, care domnea peste tot. Cele două chiuvete, în special, străluceau de curățenie și voie bună. Medicamentele se aflau liniștite în dulăpiorul lor, gata să stăvilească din fașă orice perfidă încercare a virușilor de orice fel de a deturna sănătatea sătenilor de la sensul și rostul vieții lor de zi cu zi. Pe un aragaz cochet, se sterilizau trei truse argintii cu tot ce le trebuie. În curte, într-un colț special amenajat, un murg șarg, parcă coborît din folclorul nostru, păștea o iarbă verde, grasă. „E calul dispensarului pe care îl înham la șaretă și zbor cu el într-o clipă la domiciliul bolnavilor", mi-a mărturisit medicul.

„Acum va trebui să vă las, mi-a mai spus tînărul medic, spre seară. Abia aștept să ajung la căminul cultural să repet la cor unde activez cu plăcere de cinci ani de cînd m-am stabilit în comună. O seară de basm se lăsase peste așezare. Oamenii, întorși de la lucru, sporovăiau încet pe la porți. M-am despărțit de medic cu o caldă strîngere de mînă și cu promisiunea de a reveni pe acest meleag. Șareta doctorului s-a îndepărtat lin, dar repede, spre căminul cultural, de unde se auzeau cîntecele de voie bună. Am plecat și eu spre gară, lăsînd satul cufundat într-o mare de lumini de neon, stele ale cuceririi acestui veac".

C. CUCOȘ

DUMITRU SOLOMON

LA ÎNCEPUT A FOST CUVÎNTUL

Arhip scrisese: „Iar din punct de vedere educativ romanul este nul", Nimic mai simplu. Chiar simplist, ar fi putut considera un critic de formație estetică. Dactilografa, cu gîndul la cină, la musafiri și la faptul că nu găsise cașcaval, bătuse la mașină: „Iar din punct de vedere evricativ, romanul este nul". Cuvîntul *evricativ* ieșise din mașina de scris ca dumnezeu în tragediile antice: Deus ex machina. Întîmplarea n-ar fi avut nici o consecință teoretică sau practică, dacă Arhip, autorul cronicii — căci de o cronică, ați înțeles bine, era vorba — n-ar fi fost cooptat de urgență într-un grup de scriitori care urma să aibă o întîlnire cu un număr de cititori la clubul unui grup de șantiere. Astfel, nu și-a mai putut citi manuscrisul dactilografiat, iar cronica și-a urmat cursul firesc spre tipar. E adevărat că un corector tînăr și sîrguincios a pus un apăsat semn de întrebare în dreptul cuvîntului necunoscut, dar din redacție i s-a răspuns că dacă un critic important ca Arhip dorește să introducă în cronica sa un cuvînt mai puțin folosit, nu-l poate opri nimeni și că nu e, în definitiv, prima oară cînd apar în textele critice cuvinte cu un pronunțat caracter tehnic. Redacția avea perfectă dreptate, cel puțin din punct de vedere teoretic: criticul e liber să introducă în articolele de specialitate cuvinte mai puțin folosite, procedeul fiind, dealtminteri, frecvent și normal.

Și lucrurile s-ar fi oprit aici. Dar cuvîntul necunoscut avu un efect fascinant asupra cîtorva autori care puneau mare preț pe primenirea limbajului critic. S-a presupus că *evricativ* ar fi o derivație de la *evrica* exclamația celebră a lui Arhimede cînd a găsit, făcînd baie, principiul scufundării corpurilor. Așadar, ce ar putea să însemne „din punct de vedere evricativ"? Bineînțeles, „din punct de vedere al găsirii", adică al înnoirii. Cuvîntul a proliferat cu o repeziciune mai mare decît *fortuit, proliferat* (ca să vezi!), *benefic.* Au apărut expresii de tipul: „Spiritul evricativ al poetului", „modalități evricative multiple", „nici un sens evricativ în această zonă a cărții". Ba, mai mult, cuvîntul a făcut pui, adică derivate: „încercarea de evricativizare a limbajului poetic", „gamă evricațională redusă", „evricațiunea lasă de dorit", „sîntem categoric pentru evricacitate în artă!". Ba se descoperi și verbul de la care a pornit totul: *a evrica.*

Un poet scrisese despre un confrate că este „cel mai evricos din generația sa", temeritate riscantă, întrucît s-a produs aici, vorba lui Caragiale, o groaznică greșeală de tipar, poetul în cauză devenind „cel mai nevricos din generația sa" și, în consecință, și cel mai mare dușman al autorului acestei biete și nevinovate caracterizări.

În ciuda micilor accidente și exagerațiuni, cuvîntul se răspîndi ca focul în pădure pe timp de secetă. Fu adoptat rapid de studenți și elevi, de profesori și oratori, de ziariști și activiști culturali, așa că, la un moment dat, cineva care se ocupa cu măsurarea frecvenței unor cuvinte în limbă, îl situă din acest punct de vedere pe același plan cu verbul *a reda.*

Pînă cînd, într-o bună zi, exasperați de insolența cu care se insinuase în limbă noul termen, intrară în acțiune lingviștii. Ia să vedem noi, și-au spus ei, ce-i cu acest cuvînt obraznic!

Cîțiva îi căutară etimologie prin tot felul de dicționare. Fără succes. Alții scriseră articole vehemente împotriva introducerii forțate în limbă a acestui cuvînt de origine dubioasă. Literații nu se lăsară mai prejos, acuzîndu-i pe lingviști de conservatorism și citîndu-l pe Arhip ca pe o autoritate de necontestat. Se iscă o polemică aprigă, care

dură ani de zile, întrucît controversele se desfășurau mai ales în publicații cu apariție anuală. Se spune că doi membri corespondenți ai Academiei și-au aruncat reciproc cuvinte grele în plină ședință de secție a înaltului for științific.

S-a organizat un simpozion avînd ca temă originea și sensurile cuvîntului *evricativ.* Concluziile simpozionului au rămas necunoscute. Apoi, datorită unor traduceri bine redactate, cuvîntul pătrunsese și în cîteva limbi străine de mare circulație. Astfel, în franceză el fu tradus *evricatif,* în engleză *evrikative,* în rusă *evrikativnîi,* în germană *evrikativisches...* Ce e drept, vorbitorii limbilor respective nu adoptară cuvîntul, din cauza unui exagerat spirit de conservare lingvistică. Controversa căpăta o amploare internațională.

Ce făcea în acest timp Arhip? În acest timp, Arhip își revedea cronicile în vederea publicării lor în volum. Cînd dădu de cuvîntul *evricativ,* rămase perplex. Ce-oi fi vrut eu să scriu aici? După un minut de chinuitoare întrebări, tăie cuvîntul *evricativ* și-l înlocui, la întîmplare, cu *educativ.*

Dar controversa internațională abia se întețea...

PAVEL BOTEZATU

LAURENȚIU CERNEȚ

Eveniment mortal

Mai întîi se auzi un dangăt trist de clopot de bronz din generația întîi a fabricii de clopote din fosta capitală a fostei provincii sud-vestice, întrucît proaspăta răposată fusese ortodoxă mai ales în ultima parte a vieții. Apoi pe aleea Micșunelelor apăru prima limuzină, un Mercedes sobru, urmat la o distanță lăcrimos ilegală de un Ford Capri *cărăbuș* și de autohtonele Dacii îmbunătățite, alunecînd silențios pe asfaltul îndoliat de mîzgă. Stopară pe rînd în fața vilișoarei cu numărul 13 — număr cu ghinion, conform unei tradiții desuete — și, respectînd scenariul bine pus la punct de către maestrul de ceremonii ad-hoc Johnnie Walter Biță, specializat la Paris, recunoscut în țară și-n împrejurimi drept cel mai bun responsabil de local (Vizitați cu încredere restaurantul Turist!), de lîngă șofer coborî un bărbat trist, îmbrăcat impecabil în negru, se îndreptă spre clădire și întîrzie puțin în dreptul ușii care se deschise automat. Din urmă îl ajunseră șoferul — tot în negru — și un tînăr — tot în negru — cu pachetele extrase de pe bancheta din spate și din portbagaj.

Intrară, întîiul bărbat sărută mîna doamnei Mariliz Gore, fiica defunctei, rosti cu glasul înecat de emoție o scurtă alocuțiune memorată excelent, însoțitorii depuseră pachetele în hol, de unde le preluară niște fete cu stagiu în alimentația publică.

Vizitatorii — vizitatorii, nu? — se înapoiară în stradă și eliberară locul pentru Fordul *cărăbuș*, cu care se întîmplă, ca trasă la xerox, aceeași poveste.

Într-o jumătate de oră, cortegiul, refăcut, se îndreptă spre Centrală, unde, tot în ordine, fură descărcate alte pachete. Bărbații cei sobri, semănînd între ei foarte, corpolenți, transpirați, atît de încruntați încît fruntea le dispăruse între sprîncene și chelie, intrară într-un birou. Acolo, pe o masă, găsiră pahare cu diverse băuturi, pentru gustul fiecăruia, de la palincă de Bihor și pînă la Black and White sau Armagnac sau Hennessy.

Profitînd de un scurt răgaz, își aprinseră țigările, care Marlboro, care Dunhill, după obișnuință — obișnuința, se știe, fiind a doua natură —, goliră cîte un pahar și schimbară impresii.

— Tu ai predat lista de su'scripție?

— De ieri. Am trimis și coroanele.

— Cît?

— Cît a zis Johnnie: două foi de cap, plus zece de la mine.

— S-a strîns ceva...

— Sînt și cheltuieli mari. Numai reamanajarea cavoului, în trei zile, cît a...

— Tu ai cunoscut-o?

— N-am avut ocazia. Am auzit că...

— Mie mi-a spus un băiat de-al meu, de la bar, că...

Nu mai apucară să termine discuția, că secretara îi pofti *dincolo*. În mijlocul încăperii îi întîmpină tovarășul Gore, în negru și el, dar cu papionul puțin într-o parte.

Le strînse mîna pe rînd, ei îngînară „Sincere condoleanțe!", apoi mai băură cîte un pahar de pe tăvile care-i urmaseră parcă singure, fără să fi fost aduse de cineva anume, sau ei nu băgaseră de seamă, lăsînd un strop de băutură să picure pe covor, pentru sufletul nobilei răposate.

În sala de festivități decorată cu un panou negru pe care se afla fotografia unei băbuțe blînde și nevinovate, așteptau toți oamenii muncii din centrala întreprinderii. Delegat din partea *ceomeului* pentru a întocmi și citi necrologul, Tase Cenușă, se necăjea din răsputeri, trebuind în ultimul moment, după indicația tovarășului Nelu Miticosu, să refacă finalul, în sensul că nu era just să apară nici o lozincă veche, de felul „Fie-i țărîna ușoară!" sau „Dumnezeu s-o ierte", și nici vreuna nouă, în genul: „După atîta întristare, să pășim cu elan la îndeplinirea tuturor sarcinilor de plan!",

ci niște cuvinte generatoare de lacrimi autentice și nepesimiste.

Cînd apăru tovarășul Gore, însoțit de ceilalți bărbați despre care am pomenit mai înainte, lumea se ridică în picioare și Tase Cenușă — ales pentru această faptă mai mult din cauza numelui, fiindcă nu se făcea să citească necrologul de pildă Gigi Șnaps, un băiat bun, dar bun de glume, nu de stors lacrimi —, deci Tase Cenușă, cenușiu la față și la suflet, gîlgîi primele vorbe umede și sărate.

La sfîrșit, tovarășul Gore primi condoleanțe, o fîță de la Plan financiar socoti că-i este permis să-l sărute pe obraz, mai spre ureche, în semn de participare afectivă nemaipomenită, iar Johnnie Walter Biță comunică programul: Pînă la ora 14, toată suflarea Centralei merge acasă. La ora 14, în ținută corespunzătoare, pe aleea Micșunelelor, în cortegiu și la cimitirul „Viitorul". Citi lista celor ce vor duce coroanele: bărbați tineri. Femeile vor avea capul acoperit. La ora 18,30, masa de doliu, la cantină. Persoanele care au primit invitații speciale se vor prezenta la ora 19 la restaurantul Turist, în sala de recepții.

Cam asta a fost tot. Bine gîndită, bine organizată, festivitatea de doliu s-a desfășurat în condiții optime. Un singur incident ar fi putut să umbrească eforturile depuse de colectiv cu acel trist și memorabil prilej. Dar nu l-a umbrit, deoarece nimeni din familia îndurerată n-a aflat nimic. De fapt n-a fost mare lucru. Ia, un fleac! Gigi Șnaps a refuzat să contribuie voluntar cu două foi pentru coroane și alte cheltuieli, motivînd irresponsabil că el n-a avut nici o legătură cu soacra directorului, n-au fost prieteni, nici rude, și că nu-i vine să participe la masa de doliu contra cost.

Dar, necontribuind voluntar, a dat în schimb două foi, din obligație cetățenească, din solidaritate sufletească, iar la masa de doliu a plîns tot timpul, gîndindu-se la rudele tovarășului Gore, care, în vîrstă fiind, în mod firesc, vor sucomba pe rînd mîine-poimîine.

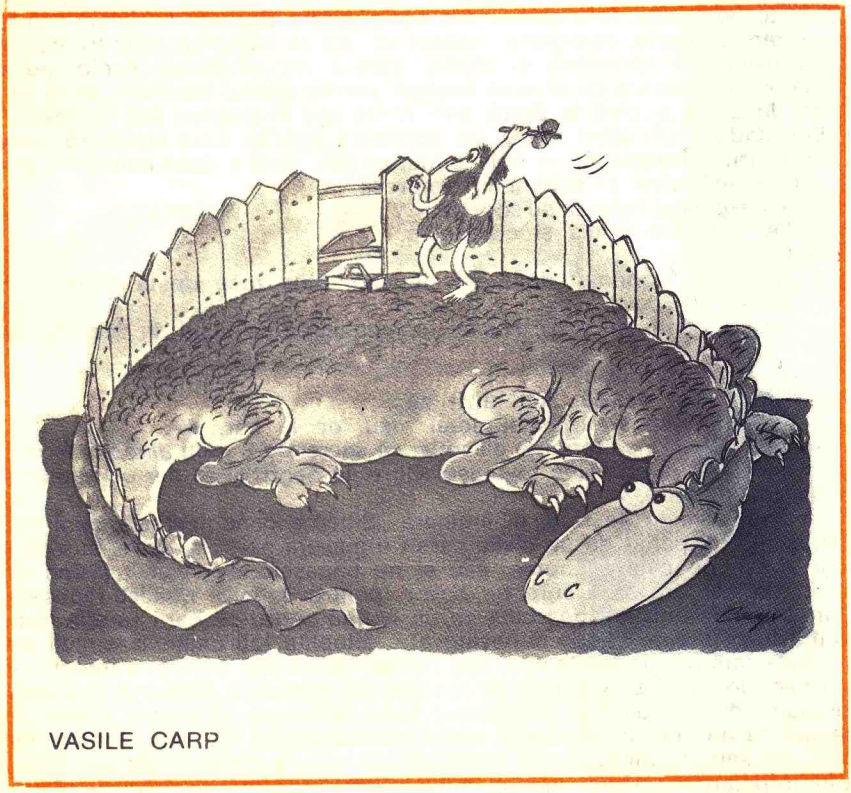

VASILE CARP

DUMITRU RADU POPA

Patimă

CU BUCLUC

Mă omor după ideile generale. E pasiunea mea, asta-i cert, încă din copilărie. Ce mi-am zis: dacă e imposibil să le știi pe toate, măcar așa, cîte puțin, să ai o *idee generală* despre fiecare lucru. Altfel, de ce-ai mai fi om? Iar ideile generale — desfid pe oricine ar încerca să mă contrazică — nu plutesc prin aer, cum s-ar putea crede, așteptînd numai să le respiri. Cer și ele o disciplină severă și tenace. M-am apucat, deci, să citesc cît mai multe lucrări de informare, ghiduri, manuale simple, ba chiar și prospecte, moduri de întrebuințare — un întreg tezaur de cunoștințe atît de adesea trecut cu vederea... Și — minune! Mintea îmi creștea într-un an cît altora în șase. „Va ajunge departe!" exclamau în unanimitate oamenii serioși din familia mea sau cei apropiați, uimiți de teribilele învățături pe care le dobîndisem. „Numai de-ar ține-o așa!" ziceau alții cu invidie. Invidie, da, știu exact ce spun, pentru că nu era puțin lucru stadiul la care ajunsesem. Știam ce e electronografia, dar și cum se cultivă miceliile de ciuperci; stăpîneam toate generalitățile privind secolul lui Pericle, dar nu ignoram nici galeria marilor campioni de box din ultimii 50 de ani; acidul dezoxiribonucleic și mecanismul genetic al celulei făceau casă bună în mintea mea cu elementele introductive în culturile totemice sau pașnicul mod de confecționare rapidă și puțin costisitoare a prețurilor sau obiectelor de tot felul din papură ori alte materiale păioase. Fericită viață, fericită epocă! Și totul s-a destrămat, irecuperabil, la prima adiere de vînt. O, cum nu sînt un mare poet care să cînte în hexametri severi durerea acestei deziluzii!

La drept vorbind, începusem eu să am unele îndoieli, căci fără îndoieli, dragii mei, știință adevărată nu există! Dar de la aceste benefice, pozitive îndoieli, care duc în atîtea rînduri viața mai departe, îmbogățind-o cu descoperiri neprețuite, și pînă la ce mi s-a întîmplat mie e o distanță imensă. Iacă toată tărășenia. Ea e, într-un fel, legată de magia cifrei trei — trebuie să știți că am citit o foarte captivantă *Introducere în teoria numerelor magice. Cu dezvăluiri complete.* Primele două trepte de inițiere erau să mă lase pentru tot restul vieții desculț, ultima — să mă facă să mor de inaniție.

Consultînd, nu cu mulți ani în urmă, calendarul în curs — unul dintre acele drăguțe de calendare care au înscrisă pe o parte a filei data, zilele trecute, cele rămase, ora de răsărit și apus a soarelui, iar pe cealaltă o cunoștință folositoare, instrument indispensabil oricărui pasionat de ideile generale — la ziua de 13 (se putea altfel?) septembrie — și marți! — citesc pe spate un titlu îmbietor: *Șireturile. Utilitatea și rostul lor. Cum le întreținem, cum le folosim?* „Bine, bine", mi-am zis. „Șireturi, asta știu! Știu și care le e utilitatea, adică rostul. Dar cum le folosim, cum le îngrijim — iată lucruri vrednice de cel mai atent interes. Și am plonjat în lectura unui text absolut amețitor. Era compus după toate bunele reguli ale retoricii, începînd lin și crescînd treptat, pînă la paroxism. Citez din memorie (dar ce memorie!): „În general, se consideră că șireturile sînt un element secundar, fără prea multă importanță, drept care majoritatea persoanelor le și tratează ca atare". Aici m-am simțit pentru o clipă profund rușinat. Da, trebuie să o recunosc, cu toată lipsa mea de prejudecăți eram și eu unul dintre cei mulți care le tratau cam „ca atare"... „În realitate, însă, șireturile sînt un element esential al vesti-

mentației noastre". Penibil mi-a mai fost! Să nu știu, de atîta amar de ani, că în fiecare zi mă îmbrăcam cu... șireturi! Eu le legam, pur și simplu, dimineața, poate și în cursul zilei, de cîteva ori, dacă se desfăceau, și... cam atît! Cînd colo... Ochii au început să-mi zburde febril pe pagină. „Să arătăm doar că purtarea lor necorespunzătoare poate să provoace o serie de grave tulburări și maladii cardio-vasculare, datorate strangulării (sic!) vaselor..."

Dintr-o dată, picioarele au început să-mi amorțească, mii de ace vii îmi furnicau tălpile. Cu un gest reflex, mi-am desfăcut șireturile... „Folosirea lor corespunzătoare asigură însă dezvoltarea unui trup sănătos și armonios. Astfel, șireturile nu trebuie strînse nici prea slab, nici prea tare, ci potrivit, practicîndu-se în final o fundiță obținută prin trecerea capetelor îndoite (ochiuri) unul prin celălalt." N-am înțeles prea bine, dar citisem de curînd o carte despre *noduri și ochiuri din materiale firoase,* așa că la astea cel puțin eram specialist. „Șireturile se cumpără cu perechea (2 bucăți = 1,30 lei), și, rareori, individual. Este bine ca la aceeași pereche de încălțăminte să purtăm două-trei perechi de șireturi, pe care le vom schimba alternativ, în așa fel încît să nu-și piardă, prin uzură excesivă, calitățile inițiale și în special elasticitatea" (ajuns aici, gîndindu-mă cum mai *strangulează* ele bietele vase de sînge, mi-am smuls din pantofi șireturile criminale și le-am aruncat cît mai adînc, sub pat). „Îngrijirea șireturilor este simplă. Cînd nu le folosim, le vom scoate din încălțăminte și le vom peria în lungul lor, cu o periuță specială sau cu o perie de dinți dezafectată. Periajul se execută cu mișcări lente și continue, în așa fel încît tot praful colmatat în textură să poată fi îndepărtat. După executarea corectă a periajului, șireturile se trec printr-o soluție de terebentină (10%) cu apă, atîta doar cît să se impregneze de lichid, apoi se usucă pe un prosop curat, departe de sursele de lumină și căldură". Căldură... căldură... Da, căldură simțeam, dar nu la picioare, de unde extrăsesem nemernicele de șireturi, ci la cap... Mi se înfierbîntaseră tîmplele, parcă ar fi fost strînse în zeci de... *șireturi,* Doamne iartă-mă! Deprins de mic copil să gîndesc întotdeauna sintetic după o analiză riguroasă, am conchis: vrasăzică — trei perechi de șireturi la una de pantofi; bun, 1 leu și 30 de bani, nu-i mare lucru. Pe urmă, cum să le strîngi, cum să faci fundița, să le scoți, să cumperi o perie specială, să periezi în lungul... terebentină (de la farmacie? de la Ferometal?), soluție de 10% (urma să-mi cumpăr și un aparat pentru dozat, pesemne) și, colac peste pupăză, pe lîngă prosopul de față și cel de picioare, să inaugurez de-acum și un prosop de... șireturi! A, nu, asta întrece orice idee generală!

M-am decis din ziua aceea — 13 și marți! — să nu mai port decît pantofi fără șireturi. În fond sînt mai comozi, prețul e cam același, în plus nu te mai expui la toată munca de grădinar sau artizan pe care o presupune întreținerea șireturilor; ba mai scapi și de amenințarea aterosclerozei, arteritei obliterante, pruritului cronic ori proastei circulații periferice dobîndite în urma *strangulării* vaselor de sînge. Zis și făcut: îmi cumpăr pantofi fără șireturi. Iată, mi-am spus, ce dialectic e studiul ideilor generale. O negație poate fi tot atît de importantă ca o afirmație, dacă nu și mai mult, căci te face să optezi pentru un produs de calitate superioară. Chiar așa scria pe elegantul carton care însoțea perechea de pantofi roșcați — fără șireturi — ce mi-i cumpărasem. *Fabrica de încălțăminte din Oradea. Produs de calitate superioară.* Tocmai cercetam talpa cînd vînzătorul mă apostrofă cu agresivitate profesională: „Ce te tot uiți?" În fond îi plătisem, puteam să fac ce vreau cu ei. Eu însă mă uitam să văd dacă n-au vreo cusătură sărită, zgîrieturi, rosături sau chiar găuri... În sfîrșit, acasă am scos cartonul verzui din pachet nerăbdător să-mi îmbogățesc cunoștințele. „Perechea de încălțăminte pe care ați ales-o este un produs superior, realizat la Fabrica de încălțăminte din Oradea." Iată mi-am zis, un enunț clar, precis, încurajator. „Încălțămintea este confecționată din piei naturale care au fost supuse operațiilor de tăbăcărie în unități specializate. Pe fețele exterioare ale încălțămintei se pot ob-

serva diferite striuri, împunsături, semne sau rosături, care nu sînt altceva decît zgîrieturile acumulate de pielea animalului în timpul vieții lui libere prin natură". Camera începu să se învîrtă cu mine. Vedeam turme întregi de bizoni fugind... fugind... fugind prin natură, izbindu-se de pomi, grohotișuri, trecînd prin torente, făcîndu-și pielea harcea-parcea... Instinctiv, strîngeam la piept perechea de pantofi și doar mirosul lor chimic, artificial — dobîndit, desigur, în urma operațiilor de tăbăcire executate în unități specializate — m-a făcut să-mi revin. I-am aruncat cît colo și n-am mai apucat să aflu, din prețiosul cartonaș, că „striurile încălțăminte obținută din piei naturale permit o bună respirație a picioarelor" și că, dimpotrivă, „o încălțăminte necorespunzătoare, prea opacă și prea fermă pe picior, duce la îmbolnăviri grave, care se pot solda cu amputarea membrelor inferioare"... Nu, n-am mai apucat să aflu toate acestea, pentru că, pur și simplu, din acea zi m-am hotărît să umblu desculț.

Mult mai tîrziu, după o neurastenie gravă, m-am decis să reiau studiul ideilor generale. Fiindcă în știință, o înfrîngere sau două nu înseamnă nimic. Cum eram destul de debil în urma asteniei și mi se recomandase să mă hrănesc cît se poate de bine, am cumpărat o *Carte de bucate alese* — exact ce-mi trebuia. Filosofam tocmai la această întîmplare fericită, gîndindu-mă că tot astfel, păstrînd firește proporțiile — se întîmplase cu Voltaire, Rousseau și, mai recent, cu Garcia Márquez, care, e lucru mărturisit, și-au găsit cărțile de căpătîi exact la ceasul potrivit. Pe copertă, un cocoș verde și gras, cu scufă de bucătar roșie, ține în ghiare un pește gata de fript... Hm! Supă de cocoș cu tăieței de casă, plachie de crap — bunătățile astea îmi cam făceau cu ochiul. *Sesam, deschide-te!* am exclamat, desferecînd eu însumi coperțile cărții. Și, ca un inițiat în consultarea unei lucrări de specialitate, am luat-o cu începutul.

„Lucrarea își propune a prezenta un mare număr de rețete culinare românești și străine a căror componente sînt judicios alese și care au menirea să confere produsului finit o savoare organoleptică deosebită." Mda! Asta cu *produsului finit* are mai mult gust de șpan și de rulmenți. În schimb, cînd spui *organoleptic,* parcă ai plescăi lung în fața unor bucate ademenitoare. Aici, ce să spun, au nimerit-o.

„Masa este un act important în viața omului, căci prin ea se menține sănătatea organismului și, de aceea, trebuie să i se acorde o importanță deosebită". Cred și eu: dacă e importantă, să i se acorde importanță. Logic!

„La masă trebuie să existe o bună dispoziție, iar poziția corpului să fie corectă. Pe scaun se stă drept, dar neforțat, nu se țin mîinile pe masă mult întinse, nu se pun coatele pe masă, ci se sprijină puțin mai sus de încheietura palmei. Nu se apleacă prea mult capul deasupra farfuriei, nu se ține nici prea drept, ci atîta cît permite să se ducă corect lingura sau furculița la gură".

Fascinat, am încercat să reproduc poziția. Nu, ceva nu era în regulă. Ba cotul îmi cădea, nefiind bine sprijinit, ba mîinile se întindeau prea mult răsturnînd paharul, pe urmă spatele îmi amorțise de tot, iar capul, cînd prea deasupra farfuriei, cînd prea departe de masă, nu mai voia să mă asculte în nici un chip... Cît despre bună dispoziție, ce să mai vorbim! Dar nu m-am dat bătut, vrînd să văd urmarea.

„Felia de pîine, care trebuie să existe în partea stîngă a tacîmului, se rupe cîte o bucățică și nu se taie la masă cu cuțitul.

Supele și ciorbele se introduc în gură cu lingura, fără să se soarbă, deci fără zgomot.

La felurile de mîncare ce necesită să se taie, se ține cuțitul în mîna dreaptă și furculița cu care se sprijină alimentul se ține în mîna stîngă, iar bucățile se introduc în gură, tot cu mîna stîngă; sosurile și legumele se mănîncă tot în acest fel, introducîndu-se în gură.

Felurile de mîncare la care nu este necesar cuțitul — legume, sufleuri, budinci, pîrjoale etc. — se taie cu furculița care se ține în mîna dreaptă.

Apa și vinul nu se beau deodată tot paharul, ci puțin cîte puțin."

Am simțit o umilință cruntă și abia mă stăpîneam să nu plîng. Vrasăzică, în toată viața mea nu

mîncasem nici măcar o singură masă reglementară! Sigur, intuisem eu cîte ceva; de pildă că masa e un act important în viața omului — în fond de aia mîncam. Sigur, știam că mîncarea „se introduce în gură", nu încercasem niciodată să-mi bag supa în ochi, dar de aici și pînă la tot acest ritual de severitate asiată, parcă, mi se părea un abis. Eu, de exemplu, cu furculița n-am sprijinit niciodată alimentul, am înfipt-o ca un nemernic de profan; unde să mai pun că mă și vedeam acum făcînd ping-pong cu ea din dreapta în stînga, după cum am de mîncat carne sau legume... Chinul acesta tantalic îmi fu completat cu o viziune de coșmar. Dintr-o dată, drumul hranei de la farfurie pînă la gură mi se păru nesfîrșit, ca în paradoxul eleat al jumătății, și mă imaginam încremenit, cu furculița navigînd pe acest traseu, gura deschisă, capul postat reglementar deasupra farfuriei, și tot restul, ca la carte... Adică *mort*... mort de inaniție, căci era limpede că n-aveam cum să mă mai hrănesc! Oh, infame idei generale, ghiduri, manuale, prospecte, introduceri și moduri de întrebuințare!

Am scăpat și de data asta. Azi, sînt un om de treabă, port șireturi, merg încălțat, și mănînc, ca toată lumea, în devălmășie, cînd și cum îmi vine. Mai deunăzi, mă oprește un amic pe care nu-l mai întîlnisem demult.

„Dom'le, zice, bine că te văd! De cînd umblu să-ți dau o *Introducere în dentiția caprinelor,* ceva rar, sigur te interesează, cu pasiunea dumitale nestinsă pentru ideile generale!"

I-am răspuns cu o privire mai mult decît inamicală. Ucigătoare: „Mersi, neică! Mi-a trecut!"

HORAȚIU MĂLĂELE

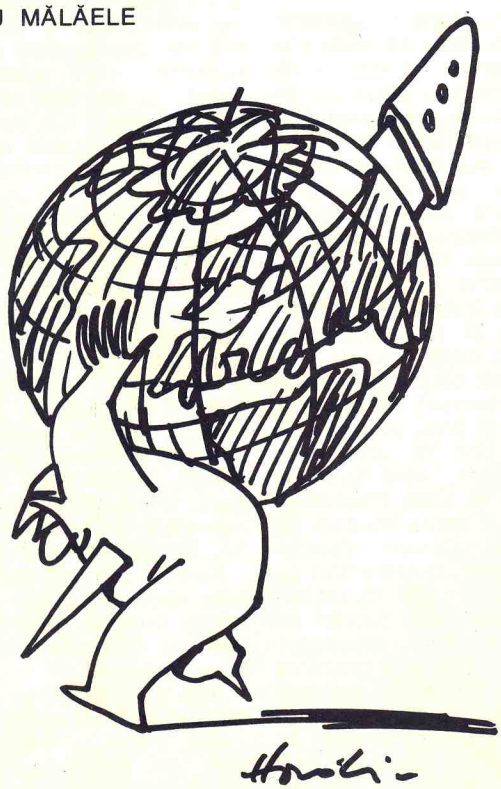

IOSIF NAGHIU

LEGEA ŞI CARNAVALUL

Mihăiţă B. nu era ceea ce îndeobşte se poate numi un om resemnat. Dimpotrivă, de cîte ori avea de traversat o perioadă mai grea, un deces, un proces de divorţ, un control financiar, o retrogradare, în loc să se lase pradă disperării sau să dea bir cu fugiţii ca alţii, ieşea sărbătoreşte în întîmpinarea necazului respectiv de parcă ar fi fost o nuntă cu dar. În loc să intre în panică, chipul său exprima bucuria de a se şti părtaş la un eveniment care poate uni nişte inimi singuratice şi aparent antagonice, la focul sacru al controlului financiar de exemplu.

Îşi făcuse chiar o deviză, pe care o pusese pe peretele de deasupra uşii de la intrare şi de cîte ori pleca sau se întorcea de la treabă, găsea o clipă de răgaz ca s-o citească, şi apoi, îmbărbătat se ducea la culcare sau se azvîrlea în iureşul întîmplărilor cotidiene mai sigur pe el, potrivit devizei care spunea; „Atunci cînd lupţi, poartă-te ca un filosof şi atunci cînd eşti filosof, luptă-te!"... Şi deviza asta pe care nici el nu mai ştia de unde o adunase i se părea cheiţa miraculoasă capabilă să deschidă portiţe în cele mai dramatice fundături.

De aceea, cînd îl sunau binevoitorii, era casier la o secţie de reparat televizoare şi aparate de radio, şi îl anunţau speriaţi: „Mihăiţă, e lată, strînge kenturile şi Whiskiul de pe masă şi pune în locul lor Mărăşeştii că vine controlul", el în loc să facă dispărute corpurile delicte mai dădea şi un telefon să o cheme pe Mimi, blondina cu picioare năstrupnice şi ochi albaştri, aşa că atunci cînd pica controlul peste el, acesta nici nu mai ştia unde se află.

— Intraţi, îmi pare rău că ne-aţi surprins pe nepusă masă, zicea el făcîndu-se că ignoră sticlele de Hennessy şi cartuşele de Kent aşezate spectaculos la vedere, dar ştiţi, domnişoara Mimi, care mi-e nepoată, tocmai vine de la decesul unei rude apropiate şi pentru că nu are o locuinţă ca lumea, i-am oferit biroul meu pentru pomană.

Inimă de oţel să fi avut şi tot nu rezistai unui anunţ atît de trist şi de elocvent ilustrat de băutură şi de ţigările puse pe masă, precum şi de pulpele vag acoperite ale drăgălaşei Mimi, a cărei fustă, cît un abajour, în toiul parastasului uita într-un mod tot mai scuzabil de datoria ei de a îndolia ceea ce în mod normal ar fi trebuit să îndolieze.

Desigur că viaţa ca şi controalele financiare, nu erau făcute numai din funcţionari coruptibili, şi Mihăiţă B., ştia asta mai bine ca oricine, aşa că acolo unde dădeau chix micile atenţii şi şuşanelele, el nu se speria şi tocmai cînd oamenii legii se pregăteau să îi pună cătuşele, scotea la iveală ca pe o armă de distrugere în masă, optimismul său înfiorător.

— Şi ce dacă o să fac puşcărie şi puşcăria este făcută tot pentru oameni! Am petrecut şase ani ca în sînul lui Adam, am pierdut sute de mii la pocher şi table, am făcut cadouri de milioane unor fete superbe şi fără salariu, mi-am pierdut zilele şi nopţile în chefuri interminabile, acum în sfîrşit o să pot şi eu să mă odihnesc, Destul, am tot dat bacşişuri regeşti ospătarilor de la Continental, să-mi vegheze odihna şi gardienii de la Aiud, destul Hennessy am înghiţit fără apă, e timpul să beau şi apă de la mama-fîntînă. N-am avut răgaz cu atîtea beţii şi chiolhanuri să mă tratez de ulcerul incipient, acum regimul celular o să mă vindece şi fără asistenţă medicală.

Atitudinea lui veselă, degajată, ochii surîzători şi deschişi, erau o dovadă concretă ca Mihaiţă B. nu brava, ci deruta. Legile, pedepsele, de cînd au fost ele făcute îşi aveau sensul lor justiţiar şi nu pe acela de a oferi condamnaţilor odihna mult aşteptată, aveau sarcina să îl înveţe minte pe

infractor și să-l oblige să se căiască, nu să îl țină la o cură de însănătoșire. Închisoarea nu era concepută ca un sanatoriu, reprezenta o pedeapsă nu un cantonament pentru campionatul intercelular de țintar cu bobițe de pîine și ca atare, cei însărcinați cu verificările ezitau să-i întocmească dosarul gîndindu-se că omul ăsta robust, optimist, poate este mai pedepsit dacă e lăsat în libertate unde după cîte auzeau nu se odihnea nici o clipă.

Și astfel, Mihăiță B. trecea dintr-o încercare într-alta cu un optimism nezdruncinat și cu ochii la deviza de pe perete, divorța fără să-i pese, cumula pensii alimentare, făcea procese de departajare și altele noi de divorț, rezista controalelor financiare pentru că era în proces de patrimoniu, amîna procesele de patrimoniu ca să scape de o acuzație de dare de mită, viața lui agitată dintre tribunal și restaurante semănînd cu un nesfîrșit carnaval pitoresc amînat și iarăși reluat spre stupefacția și exasperarea judecătorilor și procurorilor obosiți de procese și chinuiți de probleme familiale și de stomac. În timp ce Mihăiță B. își modifica meniurile la restaurant după sentințe, pește alb și ciorbă de perișoare cu mazăre pentru departajare, biftec tartar, pentru paternitate, votcă și icre negre pentru divorț și doar pentru depășire de viteză soldată cu accident și plata spitalizării, momițe cu friganele. Și carnavalul continuua, ziua la tribunal, seara la restaurant, noaptea la el acasă și doar cîteva ore, așa ca să-și mai căptușească și el buzunarul, la casierie.

Mihăiță B. ajunsese să își considere propria existență ca singura posibilă, adevărată, și nici nu își mai putea închipui că există oameni care în loc să aibă procese în sălile tribunalelor și tratative cu avocații la Athenee și la Capșa, duc o viață familială tihnită, ocupîndu-se în timpul liber de filatelie, pescuit, sau lecturarea cărților de călătorie și război din colecția Meridiane. Auzise ceva despre asemenea oameni, dar în sinea lui socotea că de fapt ei nu există cu adevărat, ci sînt numai o pură ficțiune, o născocire a caselor de filme Trei și Patru precum și a studiourilor de televiziune.

Ce fel de viață să mai fie și asta, zicea el cugetînd la înfățișările care îl așteptau a doua zi la tribunalul sectorului 5, fără să fii inculpat și să poți sărbători inculparea, fără să iei mită și s-o dai repede mai departe ca pe-o castană fierbinte, unde s-a mai văzut om cu scaun la cap să se însoare pentru ca să rămînă căsătorit?... Viața i se părea ca o sfoară întinsă degeaba dacă nu era înnodată, descurcarea și încurcarea ițelor fiind după el în natura firească a omului.

Se gîndea cu groază cîți ani de tinerețe irosise încercînd să trăiască cinstit, fără să se complice, de cîte emoții și încordări se frustrase în numele unor principii stupide și convenționale din care pînă la urmă nu se alesese nici cu emoții, nici cu beneficii materiale, nici cu inima bătînd nebunește de teama de a nu fi prins, nici cu legea indusă-n eroare. Îi venea să-și dea pumni în cap cînd își amintea cît de tîrziu și cu totul accidental descoperise că și legea poate fi eludată în ciuda amenințărilor ei ultimative și repetate ca de femeie îndrăgostită, atunci cînd chițibușurile prin care el reușea tot timpul să-i dea cu tifla și să îi scape erau atît de la îndemînă și bunăvedere. Cînd obținea o pedeapsă minimă sau o amînare simțea niște fiori că pe lîngă ei sărbătoarea unei întîlniri cu o femeie frumoasă era un joc naiv de copii. Abia acum își dădea seama cu adevărat că viața fără tribunal și procese era ca nunta fără lăutari sau ca mașina fără benzină, degeaba ai cumpărat-o dacă o ții în garaj, și nu îi poți încerca motorul sau felul cum ia cotiturile.

Dar așa grație sistemului său de procese și chefuri bine puse la punct, era sortit unui lung și interminabil șir de bucurii și infracțiuni, de chefuri, delapidări, procese, termene de înfățișare, de plată de note la Athenee, la Capșa, existența lui devenind o sarabandă fără sfîrșit și fără început, dînd vieții sarea și piperul care-i lipseau. Necazurile îi dăduseră importanța la care jinduise de mic copil, amenințările anilor de pușcărie, aura nobiliară, înfățișările zilnice la bară, experiența, la care apelau toți novicii. Avocații pe lîngă faptul că luau banii cu ghiotura nici nu veneau la procese, pe cînd el, volens-nolens, era găsit totdeauna la unul din tribunalele de sector, la opt și un sfert pentru o definitivă, la nouă pentru divorț, la zece

pentru o paternitate și „între" dădea sfaturi celor neajutorați așa cum dădeau vedetele de cinema interviuri ziariștilor de la radio. Cu timpul devenise mai cunoscut decît președintele tribunalului, care de altfel nutrea pentru el o stimă profesională neîntrecută decît de afecțiunea de vecin de masă la Athenee, în raionul lui Nea Ghiță, care îi servea pe amîndoi cu același vin vechi de Sîmburești ieșit din circuitul comercial dar mai putînd fi găsit în diverse ocazii pentru clienți speciali.

Cînd o clientă mai nepricepută în regulile nescrise ale restaurantului nimerită odată întîmplător la o masă alăturată, îl întrebase pe ospătar cine e domnul acela robust și plin de viață și dacă a cîștigat lozul cel mare de vreme ce dă de băut atîta șampanie la conmeseni, nea Ghiță a privit la ea ca la o neofită.

— Lozul cel mare?!... Glumiți! Conu' Mihăiță tocmai sărbătorește pierderea unui proces de dare de mită și o amînare la unul de paternitate!... Și așa procesele se înmulțeau odată cu sărbătorirele lor, bețiile abia mai puteau ține pasul cu amînările și punerile sub acuzație și în cele din urmă, după patruzeci și ceva de sentințe acumulate, Mihăiță B. rămăsese dator conmesenilor din lipsă de timp fizic, cu unsprezece chiolhanuri. Și ce frumos știa el să se arunce după fiecare proces în restaurante ca din iureșul unei bătălii încrîncenate într-o bătălie și mai încrîncenată fără să îl intereseze dacă pierde sau dacă cîștigă și cum era dus acasă pe brațe de către admiratori ca să se trezească dimineața nemaiștiind dacă telefoanele sună de felicitare sau ba...

Astfel că atunci cînd la unul din procesele sale un judecător tînăr și mai scrupulos îi aduse la cunoștință că dată fiind punerea lui sub inculpare e reținut, Mihăiță B. nici nu mai vru să știe numărul anilor la care a fost condamnat, de necaz, că masa reținută la Athenee pentru această ocazie avea să fie ocupată de alții și nea Ghiță n-o să-și mai primească bacșișul obișnuit de la el. Perplex, escortat de doi gardieni, mai privi o dată printre gratiile mașinii clădirea tribunalului în care petrecuse atîția ani glorioși, apoi ajuns la locul de detenție, după ce recunoscu în sinea lui de vechi potlogar în ale eludării legilor că sentința nu fusese exagerată de fel, ajunse totuși la concluzia că fără beții și chiolhanuri, legea e lipsită de haz. Cînd ușa celulei se închise în urma lui, se așeză pe prici și golit pentru prima dată de optimismul său funciar suspină copleșit. Da, legea fusese dreaptă, dar în efortul ei de a fi incoruptibilă, sacrificase tocmai pe cel care știuse să o sărbătorească întotdeauna într-un cadru atît de bine ales!

În zori, îl găsiră albit, cu capul căzut pe umăr și cu ochii goliți de orice urmă de viață. Mihăiță B. supraviețuise unei sentințe juste și fără drept de apel dar nu și faptului că executarea ei îl obliga să lipsească de la sărbătorirea propriei sale înfrîngeri.

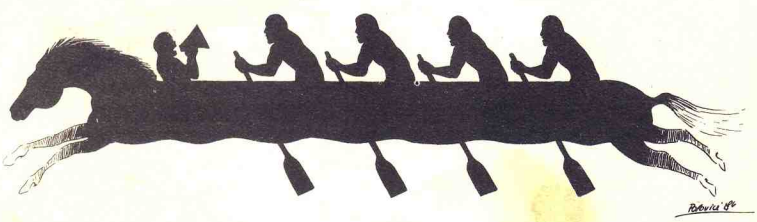

RADU POPOVICI

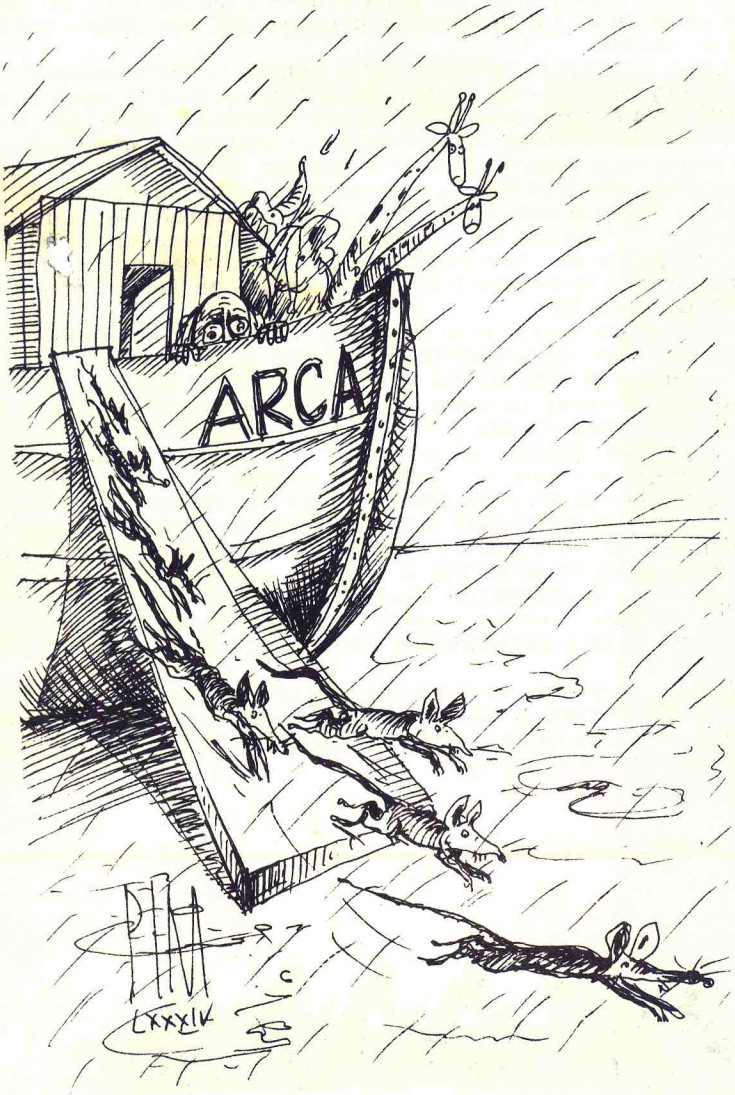

M. PÎNZARU-PIM

NIKOLAUS BERWANGER

BILETUL DE TREN

Cumătrul Gheorghe, un consătean de-al meu din Strîmbeni, în vîrstă cam de cincizeci de ani, se întorcea într-o zi acasă cu trenul de la Timişoara. Intră în compartiment, se aşeză într-un colţ, îşi trase căciula peste ochi şi începu să sforăie ca o locomotivă. După vreo douăzeci şi cinci de minute, punctual ca niciodată, trenul se puse în mişcare. Scurt timp după aceea, se înfiinţă şi conductorul, îl trezi amabil şi-i ceru biletul de tren.

— Ia-o mai încet, cumetre, spuse buimăcit, despre ce-i vorba?

— V-am cerut biletul de tren!

— Ah, da, biletul de tren! O clipă.

Gheorghe începu să se buzunărească, să scotocească peste tot, biletul nicăieri. Disperat, se uită la conductor: Vă rog să mă scuzaţi, nu ştiu ce am făcut cu biletul ăsta afurisit. Cînd m-am urcat l-am mai avut, să fiu al naibii!

— Unde cobori dumneata? îl iscodi ceferistul.

— Eu? La Strîmbenii de Vale.

— La Strîmbeni, deci la a cincea staţie. Caută-ţi pînă atunci biletul, altfel trebuie să te amendez. Mă-ntorc.

— Da, da, îl caut şi sînt sigur că o să-l găsesc!

Conductorul zîmbi şi plecă, iar Gheorghe îşi trase din nou căciula peste ochi şi dormi mai departe. La scurt timp, omul de ordine se prezentă iarăşi: „Cum îi, ai găsit biletul?"

Gheorghe cam încurcat: „Încă nu, dar l-am căutat tot timpul, credeţi-mă!"

— Atunci, mai caută! Plec, dar revin!

De data asta, Gheorghe nu mai dormi. Nervos, se tot uită pe fereastră, iar în clipa, în care trenul frînă, sări jos şi-o întinse, ca să dispară cît mai repede după clădirea gării. Deodată auzi din fereastra vagonului vocea conductorului:

— Hei, cumetre, ştii că biletul ţi-l băgaseşi în borul căciulii. L-am observat imediat, dar am vrut să te sîcîi puţin. Este că nu te superi?

— Da de unde, am ştiut şi eu. Dar nu puteam să-ţi spun că e biletul de săptămîna trecută.

Pînă ce conductorul îşi reveni şi reuşi să strige: „Ţine-ţi-l!", Gheorghe dispăru după clădirea gării, iar trenul se puse în mişcare.

În româneşte de ERWIN LESSL

A. ANDRONIC

LA MUNTE ŞI LA MARE

– Poftim, acum la munte cerul e senin iar temperatura în creştere!

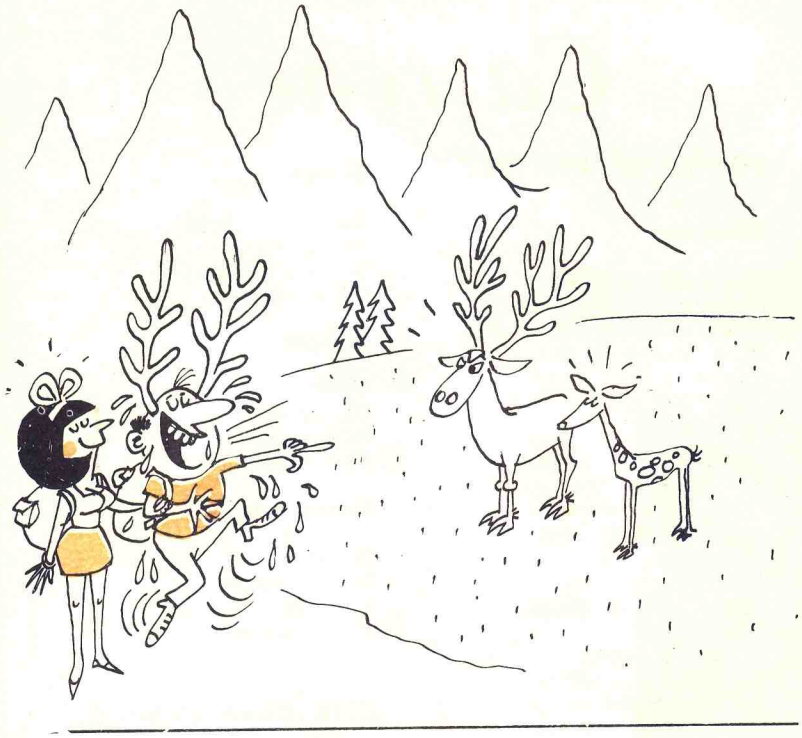

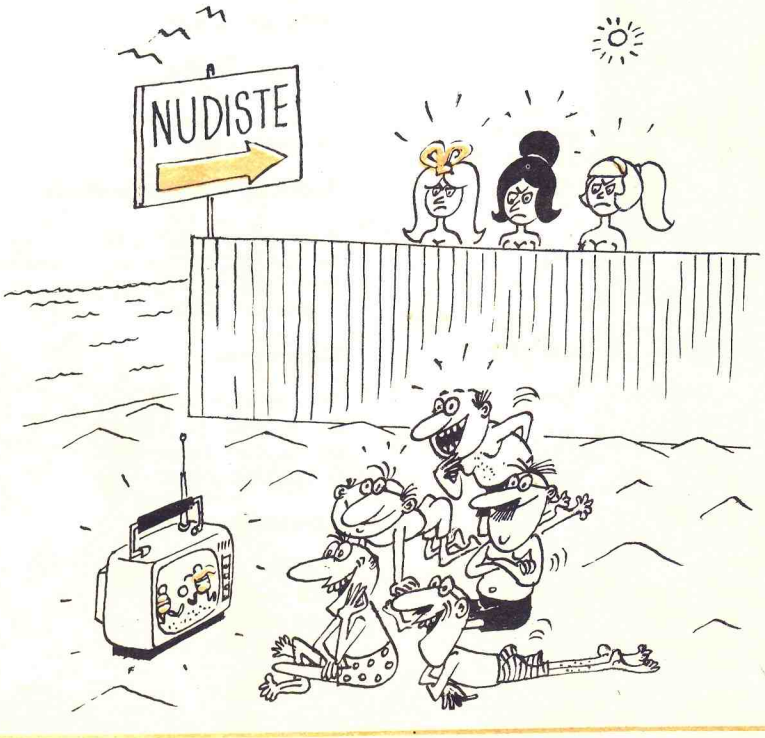
NUDISTE

Catrene

SCHIȚE DE PORTRET

Parvenitul

Are-o vilă solitară,
Are-o mobilă „de stil",
Are-o „DACIE" la scară
Și o mamă la azil.

Lașul

Inspiră multă greață,
E rău peste măsură,
Lovește rar din față
Și numai sub centură.

„Omul" de la ghișeu

Plictisit și enervat,
Cu privirea abătută,
Pare-un șoarece călcat
Pe o coadă nevăzută.

Bădăranul

Din al speciei tumult -
Este clar și evident -:
Noi am coborît de mult,
El a coborît recent.

DATE DESPRE UN SERVIL

Rezultat de analiză

Procentul de sfială:
Mare.
Coloană vertebrală:
N-are. -

Calități

Unde-i pus
Stă moale -
Și adus
De șale.

Defecte

Nu ia de piept
Trufia vană
Și cere-un drept
Ca o pomană.

Perspective

Mînuitor
De perie,
Nu-i viitor
Să-l sperie.

Starea actuală

Ajutat
De un unchi,
A urcat...
În genunchi.

CÎTE CEVA DESPRE...

Baia de aburi

Loc de adunare
În ținută nudă,
Singurul în care
Leneșul asudă.

Ascensiunea parvenitului

A urcat pe scheme,
De pe posturi mici,
Folosind, la vreme,
Scara de servici.

Modernism

Mai demult umorul
Se numea și haz,
Iar la ten poporul
Îi spunea obraz.

Libertatea... bîrfei

Corbul - bunăoară -
Fără nici un risc,
Face de ocară
Vulturul din pisc.

VLAD MUȘATESCU

Domnișoara MARUCA SCHIAVONI

(fragment dintr-un roman în curs de apariție)

Pe Fița lu' Costea lu' Sîrbu o cunoscusem la balul de Sînta Marie-Mică, pe opt septembrie. Cînd, în sala berăriei din centru, tineretul intelectual al satului petrecuse o noapte de pomină. Totul fusese organizat de nea Chițu Marincu, învățătorul cel mai vechi din comună, poreclit și „Țui", din pricina propensiunilor sale către preparatul din prune. Dînsul angajase și „orchestra", în realitate formația instrumentală a satului, care cînta la înmormîntări, nunți și ghilușuri, și alcătuită doar din două clarinete, o tobă și-o goarnă.

Iar cînd Fița se produsese cu „Piatra, piatră, de e piatră...", pur și simplu îmi pierdusem mințile. Pînă atunci, nu numai că nu întîlnisem o asemenea frumusețe de fată, dar nici nu-mi fusese dat s-aud o voce atît de bine impozată, penetrantă și cu totul neobișnuită. Avea o emisie specifică, tinzînd spre registrele joase, în stare însă să miște și inimile cele mai nesimțitoare. Tulburat, imediat după ce-și terminase „numărul", mă dusesem de-a dreptul la nea Chițu, și-l rugasem:

— Prezintă-mă fetei ăsteia, c-altminteri nu știu ce-o să se-ntîmple!...

— Bă nepoate, eu te prezint, dar bagă de seamă ce faci, că-i fată de militar, și dacă te prinde tac-su cu ea, o să fie vai și-amar de oasele tale! Mai sînt vreo doi dănaci băgați în spital, la Băilești!...

După ce ne făcuse cunoștință, nea Chițu Marincu, neam de-al nostru, ceva mai îndepărtat, ne lăsase singuri și se cărase la bufet. Unde-l așteptau sticlele cu țuică, puse la gheață, și castraveții murați...

Iar eu și cu Fița, intimidați oarecum, mai ales de cînd îi mărturisisem că sînt poet, iar ea-mi spusese că vrea să se facă „artistă populară", ca Maria Tănase, ne-am luat de mînă și ne-am retras în curtea din dosul berăriei.

Acolo, scăldați de lumina palidă a unicului felinar de lîngă gard, i-am recitat din Eminescu. „Pe lîngă plopii fără soț" și „Atît de fragedă te-asameni, cu floarea albă de cireș". Iar Fița, adînc zguduită de versurile ascultate, mi-a cîntat „in sotto voce", numai pentru sufletelul meu, „Ciobănaș la oi m-aș duce".

Spre ziuă, după ce-ajunsesem și la un schimb de sărutări nevinovate, de mă trecuseră tot soiul de curenți electrici pe șira spinării, ne-am declarat reciproc dragostea ce ne pocnise în cap. Exact ca-n filme. Amor la prima vedere.

Și-a urmat și-o a doua vedere. Și-a treia, și-a patra, și toate celelalte. Cînd, după ce se lăsa noaptea, ne-întîlneam, ferindu-ne de ochiul vigilent al grănicerului (fost), pe malul bălții din grădina lui Stănoiu. Era, mai curînd, un fel de băltoacă, ceva mai mare totuși, din care zarzavagiul își scotea apa pentru udatul produselor sale agro-alimentare. O apă destul de suspectă, deloc limpede, fiind îmbîcsită de

lintiță și alte impurități vegetale, ca mătasea broaștei, cotoare de ardei gras, coji de lubenițe și pepenoaice.

O săptămînă dăinuise poemul nostru de amor. Pur artistic. Un autentic recital de poezie și muzică. Eu îi dădeam înainte cu Eminescu, ba îmi sporisem repertoriul abordîndu-l și pe Minulescu, iar Fița îmi cînta numai „Piatra, piatră, de e piatră..." Chestia cu „Ciobănașul" o abandonase, Poiana fiind un sat eminamente „arabil".

Însă, în cea de-a opta zi, se produsese catastrofa. Care și-acum punea sub semnul întrebării viitoarea noastră întîlnire, stabilită, dealtfel, încă din seara balului. Nu era vorba de-o întîlnire obișnuită. Căci, slavă Domnului, dintr-astea aveam și cîte două pe zi. Nu, ci de-o întîlnire a majorității tineretului școlar dezvoltat, care dorea să-l sărbătorească pe nea Chițu Marincu, la dînsul acasă, cu prilejul zilei sale de naștere. Cînd avea să fie tămbălău mare. Cu muzică și dans, recitări și alte numere spectaculare.

De n-ar fi fost ideea aceea sinistră, a Fiței, de-a se plimba pe malul băltoacei, în loc să stea liniștită sub roata de apă, unde ne pupam intensiv, de mama focului, nu s-ar fi întîmplat nimic grav. Fița însă insistase:

— Hai, mă Adule, nu te lăsa atîta rugat, c-o dau în mă-sa de treabă, zău așa! Vrei să-ți cad în genunchi, ca să mergi cu mine pe malul înverzit al lacului?...

Deși mă enerva cumplit și mă scotea din balamale diminutivul pe care mi-l administra Fița, nu-mi plăcea nici metafora exagerată cu „malul înverzit al lacului". Care lac?... Și-apoi, chiar dacă era înverzit din pricina mătăsii broaștei ce se întinsese pînă și pe pămînt, mal era ăla? De unde și pînă unde... Mai curînd, se putea spune că-i un soi de mocirlă chiftoasă, ceva mai groasă ca o mămăligă. Și care nu se știa niciodată de unde începea și unde se termina.

Fița, în seara aceea, îmbrăcase o rochiță drăguță, dintr-o pînză subțire, ca un tifon, albă și plină de volănașe. Era convinsă că-mi va rupe gura. De unde să știe, nefericita, că lucrurile aveau să se petreacă pe dos?

Nici n-apucase să facă vreo doi, trei pași pe „malul înverzit", după ce mă rugase s-o iau de mijloc, ca totul să decurgă cît mai romantic, și Fița a dispărut brusc din cîmpul meu vizual. Prăbușindu-se în văgăuna săpată de Stănoiu, în „malul" acela afurisit, pentru captarea apei utilizate la irigarea fitaralelor de ceapă, gogoșari și ciuști. Pitită sub plapuma de mătasea broaștei, n-o văzusem nici eu, și nici Fița. Și nici n-am fi avut cum. Ea privea spre lună, transportată, iar eu la sînii divei pe care-o înlănțuisem de talie, examinîndu-i mugurii ce împungeau pînza subțirică a rochiței.

— Fiițooo! — am răcnit eu disperat, dar absolut inutil, deoarece capul fetei se afla la vreo zece centimetri sub nivelul apei.

Apoi, realizînd că Fița avea toate șansele să nu mai reapară la suprafață, m-am azvîrlit vitejește în tău. Nu era o problemă, cu-atît mai mult cu cît, de fapt, am căzut, fără să vreau. De ce să mă laud? Văgăuna era lîngă mine, iar eu fusesem lîngă Fița.

Gropanul avea vreo trei metri în diametru, iar ca adîncime maximum doi. Deci, n-am avut dificultăți cu extragerea Fiței din apa mocirloasă și împuțită. Apucînd-o zdravăn de umerii rochiței, am scos-o imediat. Rochița. Apoi, a urmat și Fița. Absolut nudă. Nici pantalonașii nu-i avea pe ea. Sau, poate, nici nu-i avusese. La Poiana, nu se prea purtau. Ca să nu se simtă stressată, i-am strigat în timpan, după ce-am întins-o pe-un pămînt mai ferm.

— N-ai motive să te rușinezi, Fițo draga mea, că ești toată îmbrăcată.. Într-un veșmînt de mătase. De mătasea broaștei. Și nu se vede nimic!

De fapt, n-o minteam. Chiar că nu se vedea nimic. Atît era de gros stratul de depuneri vegetale.

După ce s-a spălat de mîzga verzuie, sub apa roții aflată în dotarea

grădinii, pe care-am învîrtit-o stînd cu spatele la Fița, am fost nevoit să-i cedez pantalonii mei (foști) albi, acuma verzi. Căci, din păcate, rochița Fiței, confecționată dintr-un material modern, de celofibră, sub acțiunea apei se dezintegrase, dizolvîndu-se complet. Ce-i drept, mai rămăsese ceva, ca o grămăjoară de cocă. Dar nu se putea folosi. Decît, eventual, sub formă de pap.

Întrucît Fița îmi înapoiase pantalonii, spălați și călcați, prin intermediul lui nea Chițu Marincu, care mi-i adusese în seara zilei următoare, ca să nu-l vadă Maica-Mare și să-l ia la trei păzește, fiindcă făcea pe mijlocitorul, căpătasem convingerea că nu-i supărată pe mine și nu-mi purta pică.

Așa că, întărîtat de acțiunea „liniștitoare" întreprinsă de Domnica și Vetuța, în noaptea aceea furtunoasă, mă gîndeam acum la apropiata petrecere, cînd aveam să mă revăd cu fata majorului.

Petrecerea s-a desfășurat în cele mai optime condiții. Nea Chițu s-a îmbătat cui, iar tineretul a dansat înfierbîntat tot felul de dansuri moderne și jocuri populare locale. Rustemul și răcinița, în special. Eu, așteptînd apariția Fiței, am stat în banca mea. N-am băut, n-am dansat. Ci m-am rezumat să gust cîte ceva, din preparatele servite de cina Mărioța, mătușă-mea, nevasta lui nea Chițu.

Spre dimineață, cînd petrecerea se-ncinsese, iar eu dîrdîiam de enervare, tot așteptînd-o pe Fița, s-a aflat și vestea cea mare. Majorul o bătuse măr pe fie-sa, cerîndu-i să dezvăluie misterul dispariției rochiței din gaz, iar diva, fără să-i mărturisească adevărul, fugise din sat. Împreună cu unul din băieții lui Enuică. Proaspăt absolvent al școlii de ofițeri de intendență. Acuma, după cum m-a informat Ducă, cel care adusese senzaționala știre, fostul grănicer umbla după mine, să-i spun tot ce știam despre fie-sa, rochie și Enuică.

Distrus și demolat sufletește, n-am mai plecat la Craiova. Ci, ascuns în odaia de lîngă grajd, o săptămînă întreagă am stat și-am lucrat ca un cîine. Scriind nuvela „Domnișoara Maruca Schiavoni". Pe care am așternut-o dintr-un foc, pe hîrtie igienică, din aceea dreptunghiulară.

Fusesem trădat! În loc de altă răzbunare, îi rezervasem Fiței soarta eroinei mele. De fapt, o și merita. Cu-atît mai mult cu cît dînsa îmi inspirase subiectul. Oarecum, totuși. Chiar și astăzi mă mir, recitindu-mi nuvela, cum de-ajunsesem la destinul bizar al Marucăi mele, pornind de la Fița. Mari sînt misterele creației literare.

După ce-am bătut-o, la mașină, bineînțeles, pe domnișoara Schiavoni, am expediat-o la „Universul literar". Unde, spre surprinderea mea, a apărut pe-aproape o pagină întreagă. În 1942. Acum patruzeci și doi de ani.

Acuma, cînd aș vrea să închei prima parte a „romanului" de față, stau pe gînduri și mă tot întreb: există oare vreo legătură între viața unui scriitor, cu întîmplările pe care le-a trăit și oamenii pe care i-a cunoscut, și cărțile sale?

În ce mă privește, nefiind dăruit cu harul plăsmuirii, mai tot ce-am scris pînă astăzi se trage numai din ceea ce-am văzut direct și personal. I-am vîrît în cărțile mele, sub o formă sau alta, pe toți cei dragi, sau urîți, întîlniți în lungul drum al zilei către noapte. Și pe bunicu-meu, Tatapetre, și pe tanti Ralița, personaje existente în romanele „Extravagantul Conan Doi" și „Contratimp", și pe cei străini de neamul meu, dar care mi-au fost aproape de suflet.

În volumele următoare, încă mai nădăjduiesc s-apuc a-i pomeni pe mulți alți oameni de omenie, scriitori și nescriitori, ce-au contribuit esențial la formarea mea. Precum, dealtfel, și-o sumedenie de pățanii neobișnuite, dar care fac parte din viața subsemnatului.

Căci, după cum spunea un personaj de-al meu, în prostie, bineînțeles, „orice viață-i un roman, și orice roman e-o viață!" Curată prostie... Însă, cuprinde și-o fărîmă de adevăr. Totul este cum o sucești și-o învîrtești. Literaturicește.

Versuri

dintr-un volum în pregătire

IMPAS

A scris maestrul sub pseudonim
o poezie searbădă, drept care
s-a sesizat prompt, criticul Cutare,
crezînd că-i scrisă de vreun anonim.

Și-a forfecat-o, după cîte știm,
cu binecunoscuta lui vigoare,
zicînd că-i ternă, fără de valoare,
avînd și-un spirit combativ infim.

Dar cînd află c-a zgîlțîit prea tare
pe marele maestru, din eroare, –
i-a scris acestuia: „Artist sublim,

doar un cuvînt mai pot șopti: iertare!
Și-o rugăminte în continuare:
Zău, nu mai scrieți sub pseudonim!"

INCERTITUDINE

Întotdeauna mi-a părut suspect
Și-am presupus un joc de interese
Sau alte combinații ne-nțelese
Cînd cineva-i cotat drept ins perfect.

În versul cel mai pur și mai corect,
Cu rimele minuțios alese,
Surprind o vînătoare de succese
Și-o stearpă căutare de efect.

Iubita – caldă, tînără și bruna –
Păstrează-o amintire de genuna
În noaptea din privirea ei adînca.

Fără cusur la trup și intelect, –
Eu totuși i-am găsit un grav defect:
Acela că n-am cunoscut-o încă.

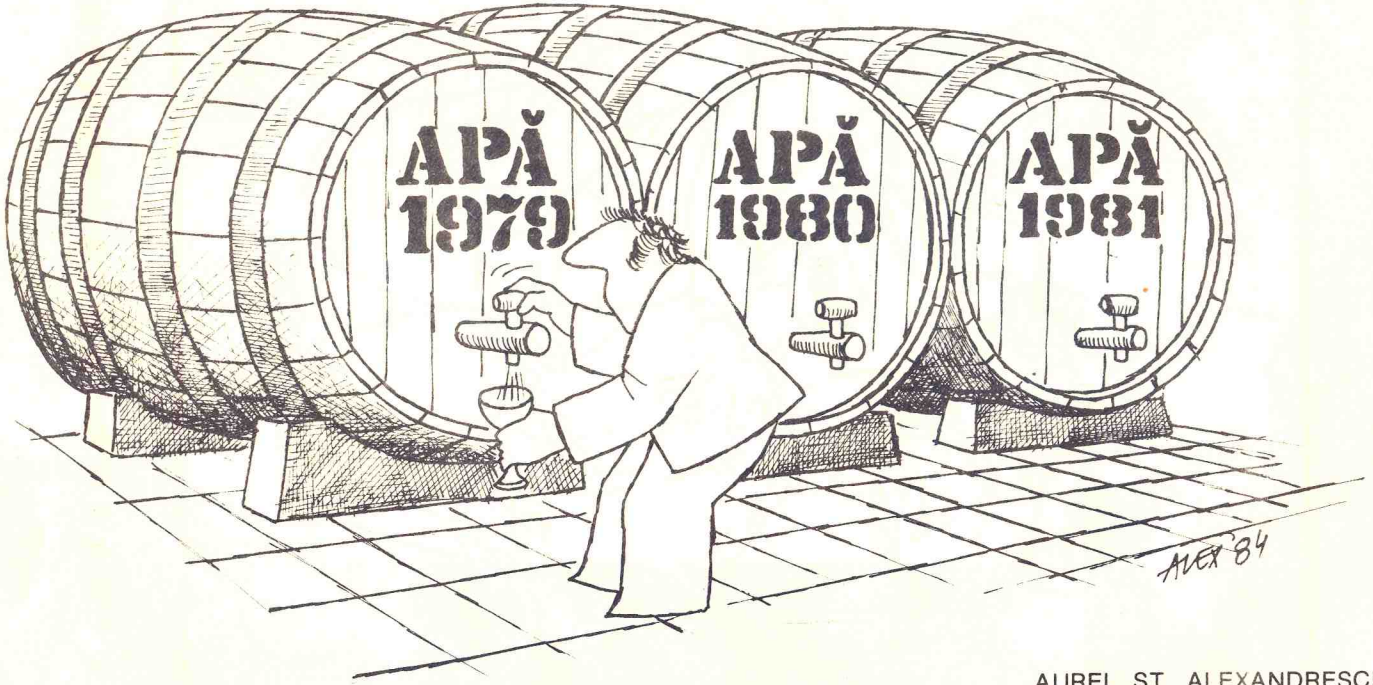

AUREL ȘT. ALEXANDRESCU

UMOR
M. GION

III

CAPODOPERA COMICULUI ROMÂNESC DUPĂ UN SECOL TRECUT FIX DE LA PREMIERĂ

Cu toată tinereţea
ce i-o (re)cunoaştem,
„O scrisoare pierdută",
bătrîna doamnă a dramaturgiei româneşti,
îşi schimbă acum prefixul
pe actele de identitate în cultura naţională.
Şi pentru că ne place, de obicei,
să ne considerăm a fi cot la cot,
umăr la umăr, cu cineva, cu ceva, cu cîndva, cu undeva, să notăm
că avem cinstea de a fi contemporani ai centenarului Scrisorii pierdute.
Să ne potrivim ceasurile
la... un secol, „trecute, fix!" La multe veacuri,
întru eternitate! Căci, pentru „O scrisoare pierdută",
La mulţi ani! este,
de acum, un moft!

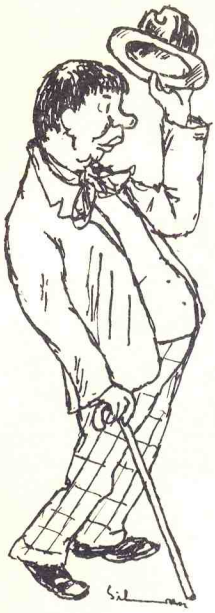

IANCU BREZEANU
(Cetățeanul turmentat)

COSTACHE ANTONIU
(Cetățeanul turmentat)

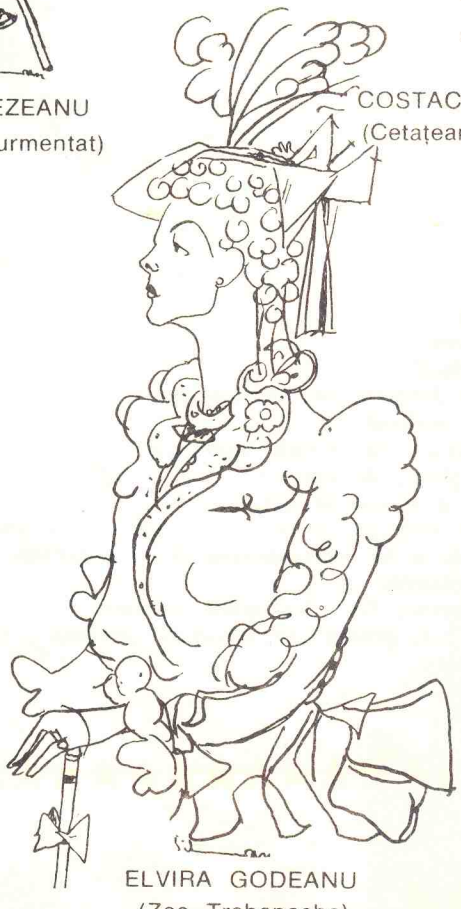

ELVIRA GODEANU
(Zoe Trahanache)

Desene de SILVAN

IOAN MASSOFF

Centenarul

SCRISORII PIERDUTE

(POVESTEA ADEVĂRATĂ A UNEI CAPODOPERE)

În curînd se vor împlini o sută de ani de la premiera piesei **O scrisoare pierdută** de I.L. Caragiale, prilej de a rememora împrejurările care l-au îndemnat pe marele satiric să scrie o piesă inspirată, am spune, de „momentul politic" la zi, piesă de stringentă actualitate în epocă.

Într-adevăr, țara trecea prin ceea ce se numea „febra electorală" din preajma alegerilor prilejuite de modificarea legii electorale; se agitau îndeosebi două fracțiuni ale partidului liberal, aflat la guvern, una condusă de C.A. Rosetti, fracțiunea de stînga, pe cînd cealaltă, în frunte cu Ion C. Brătianu, șeful partidului, se străduia să frîneze avînturile democratice ale „rossetiștilor". În sfîrșit, după „lupte seculare", care au durat mai bine de un an, Camera și Senatul au votat revizuirea Constituției și a legii electorale, trecîndu-se în faza de pregătire a alegerilor pentru Camerele de revizuire — prilejul unei aprige lupte electorale, de o mare violență între fracțiunile în cauză. Întrunirile, la care numeroși oratori, îndeosebi liberali, ameteau auditoriul cu fraze fără șir, se țineau lanț: demagogia atinsese culmi nemaiîntîlnite.

Aceste frămîntări, pare-se fără precedent, au îndemnat pe un tînăr dramaturg, cu o puternică vină satirică (el se distinsese ca autor al comediei **O noapte furtunoasă**), să imortalizeze o perioadă de răscruce în viața socială și politică a vechii Românii.

*

Simțind nevoia să cunoască și părerea altora în tentativa sa unică (nu se mai pomenise să se reprezinte o comedie cu subiectul „la zi"), Caragiale și-a citit piesa în două rînduri la ședințele „Junimii", o dată fusese de față Vasile Alecsandri, iar la a doua lectură Bogdan Petriceicu Hașdeu; nu se cunosc părerile acestor invitați de seamă, dar Titu Maiorescu s-a arătat încîntat (piesa constituia doar o satiră împotriva liberalilor aflați la guvern).

În ziua de 8 octombrie 1884, Caragiale și-a înaintat piesa, însoțită de o petiție, Comitetului de lectură al Teatrului Național. Și, fără întîrziere, piesa a fost pusă în repetiție, deși autorul nu se hotărîse asupra finalului: pe cine să facă deputat? pe Cațavencu sau pe Dandanache? În cele din urmă, consultîndu-se cu mai mulți amici, s-a hotărît: pe Dandanache, fiind cel mai lichea și cel mai prost.

*

Repetițiile **Scrisorii pierdute** au durat cam o lună; le-a condus, în primul rînd autorul, care încă de la prima citire, cum își amintește Aristizza Romanescu, a dat fiecărui rol „intonațiile necesare"; Caragiale s-a urcat pe scenă, „a dublat pe fiecare interpret și s-a lăsat dublat"; Delavrancea afirma că „nu a văzut niciodată autor care să intre mai mult în tipurile ce a creat, care să-și joace mai bine rolurile ce a scris pentru alții."

Iancu Petrescu, primul interpret al lui Trahanache, va evoca un Caragiale „grozav de sîcîitor la repetiții", care „nu admitea să i se schimbe o virgulă din textul lui".

Obișnuia să observe, dacă vreun interpret își îngăduia să „pună de la el": „piesele mele nu sînt să le completeze actorii!"

Caragiale, consemnează Nottara, primul interpret al lui Tipătescu, „nu se mulțumea să dea o intonație sau să fixeze anumite gesturi sau mișcări de fizionomie. Se așeza alături de actorul care repeta și repeta și el cu actorul, adică antrena și călăuzea pe actor pe linia personajului conceput de dînsul, pentru că el ținea ca la anume roluri actorul să-și schimbe și glasul, cu intonațiile, cu accentul, cu mimica, cu gesturile, în fine cu tot aparatul trebuincios unei interpretări. În momentul acela era interpretat același rol de doi actori."

Și totuși Caragiale a primit unele sugestii din partea interpreților: astfel, Iancu Petrescu a spus o dată la repetiție în actul al treilea, adresîndu-se „alegătorilor": „Nu urlați așa!" în loc de „Nu strigați așa!"; Caragiale a observat: „Iancule, s-o spui asta!"

În privința montării, nu a existat probleme în legătură cu decorul și costumele; magazia de decoruri era doldora și costumele erau după moda „la zi"; s-a cumpărat doar „o pălărie de panama de pe Lipscani" pentru Agamiță Dăndanache și s-a închiriat un „mondir" pentru Pristanda.

O piesă „cu cheie"

Între timp, în oraș circula zvonul cum că la teatru se va juca o piesă „cu cheie", cu aluzii la oamenii politici, — unii așteptînd-o ca pe un fel de revistă de actualitate; în legătură cu aceste zvonuri care circulau (se pomenea de o cabală împotriva piesei), autoritatea s-a simțit datoare să ia unele „măsuri" pentru păstrarea ordinei: între altele, nu s-au pus în vînzare decît o parte din galerii.

După repetiția generală, cu invitați, din seara de 12 noiembrie 1884, mult așteptata premieră a **Scrisorii pierdute** a avut loc în seara de 13 noiembrie; Caragiale, superstițios din fire, i-a scris, la Iași, prietenului său Missir: „gîndește-te, dragă, și 13 și marți!". În fața unei săli pline, spectacolul, unul dintre cele mai bine puse la punct, a fost punctat cu hohote de rîs, cu aplauze la scena deschisă, iar autorul a fost chemat, după fiecare act, pe scenă; și astfel „cabala", chiar dacă ar fi fost pusă la cale, ar fi eșuat; s-a spus, poate cu oarecare exagerare, că niciodată pînă atunci actorii români nu se identificaseră într-atîta cu rolurile interpretate.

„Tradiția jocului Caragiale"

Și astfel s-a statornicit, acum o sută de ani, ceea ce s-a numit „tradiția jocului Caragiale" la care ținea, între alții, Camil Petrescu: „Lecția lui Caragiale e cu adevărat perfectă, oricît de greu ne-ar veni să folosim cuvîntul acesta, și orice se abate de la ea sare în ochi."

„Împărțirea rolurilor" făcută de autor, a cuprins pe Constantin Nottara (Tipătescu), Ion Petrescu (Trahanache), Ștefan Iulian (Pristanda), Mihail Mateescu (Cetățeanul), Ion Panu (Dandanache), Al. Catopol (Farfuride), Ion Niculescu (Cațavencu), Al. Leonțeanu (Brînzovenescu), Aristizza Romanescu (Zoe); dintre aceștia, Ion Niculescu și Al. Catopol erau proaspeți absolvenți ai Conservatorului; printre figuranți s-a aflat, la dorința-i expresă, și vestitul cupletist I.D. Ionescu, imortalizat de Caragiale în **O noapte furtunoasă;** la întrunirea pentru sărbătorirea „victoriei" lui Dandanache, s-a servit șampanie adevărată (a făcut cinste autorul).

În ceea ce privește felul cum critica dramatică a primit piesa este de constatat, cu tristețe și mirare, că cele mai multe cronici sînt plate, contradictorii, lipsite de simț artistic, mai cu seamă de bună-credință; prin trecerea timpului, cuprinsul lor e ridicol.

În acea stagiune 1884—1885, **O scrisoare pierdută** s-a reprezentat de 16 ori, ceea ce însemna un succes.

Un amănunt nelipsit de semnificație: spre sfîrșitul stagiunii s-a introdus la Teatrul Național lumina electrică, iar Caragiale, interesat de orice inovație, nu mai părăsea cabina electricianului (dacă în vremea iluminatului cu așa-zisul gaz aerian, lumina în sală, în timpul spectacolului, se mic-

SICĂ ALEXANDRESCU

șora, acuma reprezentanțiile se desfășurau cu lumina aprinsă, spre nemulțumirea unor spectatoare ce nu-și adaptaseră fardul la noul sistem).

O „viață" zbuciumată

Cariera **Scrisorii pierdute** nu a fost lipsită de peripeții, ba chiar de perioade dramatice. Ajuns, tot cu peripeții, director al Teatrului Național, Caragiale a pus pe afiș piesa, dar dușmanii, mulți, l-au învinuit că-și „joacă piesele"; le-a făcut pe plac și a renunțat; timp de doi ani „Scrisoarea" a dispărut, de pe afișul Naționalului; în vara lui 1892 a reapărut, dar nu pe scena primului teatru, ci la teatrul Eforiei, jucată de un grup de actori „particulari" (între timp, poate că nu e lipsit de interes să amintim că dramaturgul fusese fluierat cu prilejul premierii **D-ale carnavalului,** învinuit fiind de „imoralitate").

Încă o stagiune — a treia — de cînd numele lui Caragiale nu mai figura pe afișul Teatrului Național; se poate presupune că dramaturgul nu-și găsea interpreți după dispariția actorilor pe care-i pregătise la premieră — Ștefan Iulian, Mateescu, Ana Dănescu —, dar mai plauzibil se pare că directorul Gr. Cantacuzino se lăsase impresionat de cele întîmplate la Academie, unde, în ședința de la 14 aprilie 1891, după adevăratul rechizitoriu al lui D.A. Sturdza (ajuns între timp prim-ministru), fuseseră respinse de la premiere volumele **Teatru** și **Năpasta** (din 23 de voturi, doar 3 i-au fost favorabile), autorul fiind învinuit de „imoralitate" și de „tendință antinațională". Și **Scrisoarea** s-a refugiat, vara, prin grădini — la „Dacia", în Piața de flori, la „Stavri" pe Academiei, (ce se afla pe locul unde astăzi se înalță o aripă a Institutului de Arhitectură.)

„La tribunal"

O scrisoare pierdută nu se mai reprezentase de aproape șapte ani pe scena Naționalului — cînd, în aprilie 1895, un grup de actori tineri s-au

hotărît să organizeze un „beneficiu" cu piesa hulită. Luînd cunoștință, din ziare, de proiectele reprezentației, Caragiale aflat la Buzău, unde conducea restaurantul gării, socotind reluarea piesei, fără autorizația sa, drept o jignire, a protestat, trimițînd o scrisoare directorului general al teatrelor, Gr. Cantacuzino, prin care anunța că nu autorizează reprezentarea piesei „pentru cuvîntul că aproape toți artiștii care au creat rolurile acelea fiind morți, orice repriză, ca să fie în adevăr onorabilă, ar avea nevoie de o punere în scenă fundamentală" și că „pentru o repriză demnă, nu sînt de ajuns improvizări și înjghebări pripite, străine de orice intenție artistică..."

Și totuși reprezentația a avut loc, intervenția autorului fiind socotită tardivă, mai ales că, între timp, se vînduseră toate biletele. Se pare că dramaturgul a asistat la spectacol, impresionat fiind în rău de jocul șarjat, de faptul că unii interpreți și-au făcut, pînă la ușoară identificare, „capetele" unor cunoscuți politicieni, „răpind astfel caracterul tipic al personajelor".

Adresîndu-se primului procuror, Caragiale a observat un lucru esențial de care trebuie să se țină seama și astăzi și în viitor: „piesele sale nu sînt niște bufonerii menite să parodieze în treacăt persoane reale, ci niște lucrări de artă cu intenția de a înfățișa într-un mod mai durabil tipuri ideale" (vezi **Lupta,** 30 aprilie 1895, **Scrisoarea pierdută la Tribunal.**

Deocamdată, pe vară, **O scrisoare pierdută**, se reprezenta „în beneficiu" la Rașca.

Vor mai trece aproape patru ani, cînd, în condiții nelipsite de dramatism, **O scrisoare pierdută** și celelalte piese ale lui Caragiale vor fi reluate pe scena Teatrului Național din București; se vor repeta din nou în prezența autorului (mulțumită bunului simț al directorului Petre Grădișteanu care, pe drept, nu putea concepe Teatru Național fără operele lui Caragiale). Autorul, între altele, a solicitat ca rolul Cetățeanului să fie încredințat lui Ion Brezeanu ce-și va lega numele de acest rol.

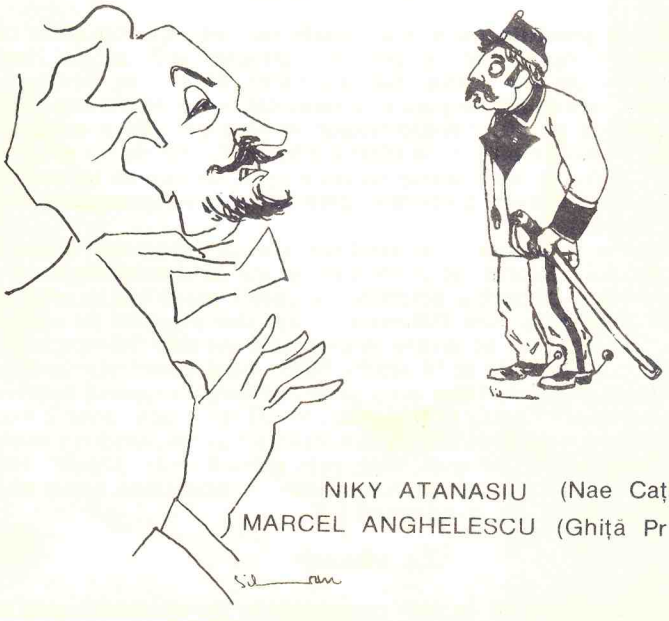

NIKY ATANASIU (Nae Cațavencu)
MARCEL ANGHELESCU (Ghiță Pristanda)

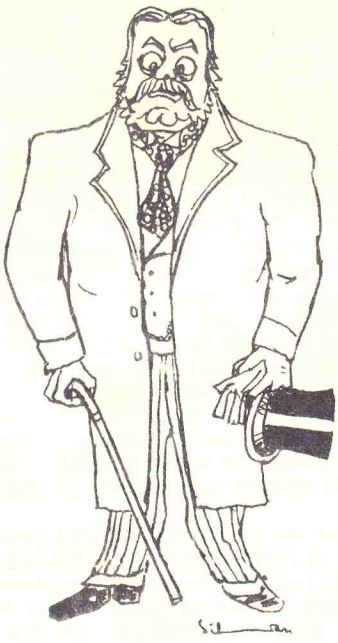

ALEXANDRU GIUGARU (Zaharia Trahanache)

Şi astfel, la 3 octombrie 1898, în faţa unei săli pline, s-a reprezentat **O scrisoare pierdută;** s-a spus că spectacolul a constituit „un fel de renaştere a teatrului românesc"; autorul a fost ovaţionat, dar Caragiale se afla la Piatra Neamţ, unde i s-a trimis o telegramă prin care i se anunţa „triumful".

Inaugurîndu-se „matineurile", adică reprezentaţiile de zi (directorul Grădişteanu, avînd „aliat" pe ministrul Spiru Haret, a trecut peste părerea acelora ce susţineau că matineurile vor surmena pe actori, că vor „fura" spectatori ai reprezentaţiilor serale), prima reprezentaţie „la ora 2 p.m.", cu preţuri reduse, a avut loc la 11 octombrie 1898 cu **O scrisoare pierdută**. Sala, ocupată pînă la ultimul loc, a cerut cu insistenţă apariţia autorului pe scenă. Caragiale, aflat în fundul sălii, a satisfăcut dorinţa unui public tînăr, nu însă fără să observe: „Bine, bine, cu preţuri reduse şi vor să mai vadă, în banii ăştia, şi pe autor!" Era însă fericit şi a promis că va da teatrului o nouă piesă.

La 23 februarie 1901, „un grup de prieteni" au ţinut să-l sărbătorească pe Caragiale, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de activitate literară; între alţii, au participat la „banchet" Delavrancea, Take Ionescu, C. Dobrogeanu-Gherea, — dar nu mult timp după sărbătorire, la 1 aprilie 1901, s-a văzut, din motive de economii bugetare, pus în disponibilitate, din serviciul pe care-l ocupa la „Tutunari" (Regia Monopolurilor Statului).

În aceeaşi perioadă, Caragiale se vede învinuit de plagiat în legătură cu piesa **Năpasta**, ce ar fi fost scrisă după un dramaturg ungur care se va dovedi că nici nu exista; totodată e respins din nou de la premiul Academiei (propus fiind de către D.C. Ollănescu pentru volumul **Momente**).

La Naţionalul din Bucureşti reprezentaţiile cu **O scrisoare pierdută** erau rare, la Craiova piesa se menţinea mulţumită marelui actor Ion Anestin, excelent interpret al Cetăţeanului, care, în primăvara lui 1903, a venit în

Capitală să-și dea un „beneficiu" la Dacia (în acest timp, Caragiale însoțește trupa lui A. Leonescu-Vampiru, actor popular, care întreprindea un turneu cu **Scrisoarea,** autorul citind, între acte, din schițele sale.)

Revenind la „stilul lui Caragiale"

Alexandru Davila, director al Teatrului Național, și-a făcut un punct de onoare din a relua, în noi condiții, atît în ce privește stilul de interpretare cît și scenografia, repertoriul caragelian. A început cu **O scrisoare pierdută,** încredințînd regia lui Paul Gusty.

Într-adevăr, în decursul anilor, „stilul caragealian", cel imprimat de autor, începuse să se degradeze, unii dintre interpreți alunecînd pe panta șarjei, alții îngăduindu-și să adauge cuvinte și chiar replici; s-au început repetițiile ca pentru o piesă nouă; regizorul Gusty a știut să pună frîu tendinței de caricaturizare a unora dintre personajele comediei, ce nu trebuie interpretată în stil de farsă. Și astfel, în fața unei săli pline, capodopera lui Caragiale a fost reluată în seara de 5 decembrie 1905; aflat la Berlin, unde se auto-exilase (și acest exil a fost, în mare măsură, consecința tratamentului la care a fost supus în țară), Caragiale începuse lucrul la piesa **Titircă Sotirescu și compania,** comedie politică, înfățișînd personagii din **O scrisoare pierdută** și **O noapte furtunoasă;** din păcate, proiectul nu a prins viață.

„Fericirea" a fost însă de scurtă durată, căci profesorul Pompiliu Eliade, ce a urmat lui Davila la conducerea Teatrului Național, deși proeminentă personalitate culturală, și-a manifestat neîncrederea în privința durabilității operei marelui dramaturg, socotind lucrările sale de teatru „sărmane piese prea mult jucate" și care ar trebui „să se mai odihnească".

Și Caragiale a tras concluzia, interzicînd, la 23 septembrie 1909, reprezentarea pieselor sale pe scena Teatrului Național.

Cel care a izbutit să împace din nou pe Caragiale cu Teatrul Național a fost Ion Bacalbașa, director al Teatrului în perioada 1911–1912. Și astfel, cu prilejul sărbătoririi marelui dramaturg la împlinirea vîrstei de 60 de ani (sărbătorire inițiată de Emil Gîrleanu, în calitate de președinte al Societății Scriitorilor Români, dar în acest timp și director al Teatrului Național din Craiova și la care sărbătoritul nu a participat) s-au putut relua la Teatrul Național piesele lui Caragiale. La 30 ianuarie (ziua nașterii scriitorului) Teatrul Național a reluat **O scrisoare pierdută;** *publicul, care umplea sala pînă la ultimul loc, l-a aclamat pe autorul ce se afla departe de țară.*

Dar, în ziua de 9/22 iunie 1912, Caragiale moare subit în locuința sa de la Berlin; directorul de scenă, Paul Gusty, aflat la Berlin, comunică trista veste la București; o coroană cu tricolor, din partea Teatrului Național, a fost depusă la catafalcul marelui dispărut.

„Săptămîna Caragiale"

Ca un omagiu adus memoriei celui mai de seamă dramaturg român, Teatrul Național și-a inaugurat stagiunea 1912–1913 cu „Săptămîna Caragiale", în cadrul căreia s-a reprezentat și **O scrisoare pierdută.** *Trecuseră 28 de ani de la premieră și s-a constatat, încă o dată, că departe de a fi un „simplu document istoric al unei anumite epoci din dezvoltarea noastră politică și socială", cum le plăcea unora să susțină, piesa înfățișînd, în forma nemuritoare a artei, oameni vii, cu caracterul, ticurile, limbajul, gesturile, numele croit exact – pe măsura lor, personagiile erau menite, prin trăsăturile lor de o valoare adînc umană, să trăiască, indiferent de firească evoluție a societății, de noile împrejurări.*

*

Opera a supraviețuit autorului – dar destinul ei a fost tragic; cînd prezent pe afișele teatrelor naționale, cînd îndepărtat în diverse perioade (întru aceasta era cu deosebire invocată „inoportunitatea" satirei sale în anumite perioade).

Readus în „casa lui"

Dar, în momentul cînd, după Eliberare, s-a început acțiunea de maximă însemnătate, de preluare, în mod critic, a moștenirii noastre culturale, de valorificare a tot ce este progresist în trecutul culturii noastre, s-a început, în domeniul dramaturgiei, cu Caragiale.

S-a hotărît ca stagiunea 1948-1949 a sălii Comedia a Teatrului Național să se deschidă cu O scrisoare pierdută - un început, s-a spus, ce avea înțelesul unui manifest politic și literar.

Premiera a avut loc la 17 septembrie, sub direcția de scenă a lui Sică Alexandrescu, distribuția cuprinzînd pe Al. Critico (Tipătescu), Gr. Vasiliu-Birlic (Dandanache), Al. Giugaru (Trahanache), Ion Finteșteanu (Farfuride), N. Brancomir (Brînzovenescu), Niki Atanasiu (Cațavencu), Marcel Anghelescu (Pristanda), Costache Antoniu (Cetățeanul), Elvira Godeanu (Zoe).

Caragiale a fost readus, am spune „cu cinste" în „casa lui".

Nu a trecut mult și celelalte teatre naționale, din Iași, Craiova, Cluj, ca și mulțimea teatrelor de stat, înființate între timp, și-au împodobit afișul cu piesa lui Caragiale.

*

Astăzi, o seamă de regizori tineri, unii înzestrați, doritori de „înnoiri" se întrec în a găsi noi „formule" în montarea dramaturgiei caragialene; în principiu, lucrul nu e rău, căci nici arta teatrului nu stă pe loc.

E nevoie însă să se țină seama că **O scrisoare pierdută,** *la care ne referim îndeosebi, nu e o bufonadă, că intențiile lui Caragiale au fost foarte serioase: prin mijlocul unei comedii de moravuri și de caracter (și nu doar de situații) el a urmărit demascarea farsei electorale a pseudodemocrației, esența demagogică a liberalismului burghez.*

CEI TREI AGAMIȚĂ DANDANACHE

ION MANU RADU BELIGAN GR.VASILIU-BIRLIC

ŞTEFAN POPA

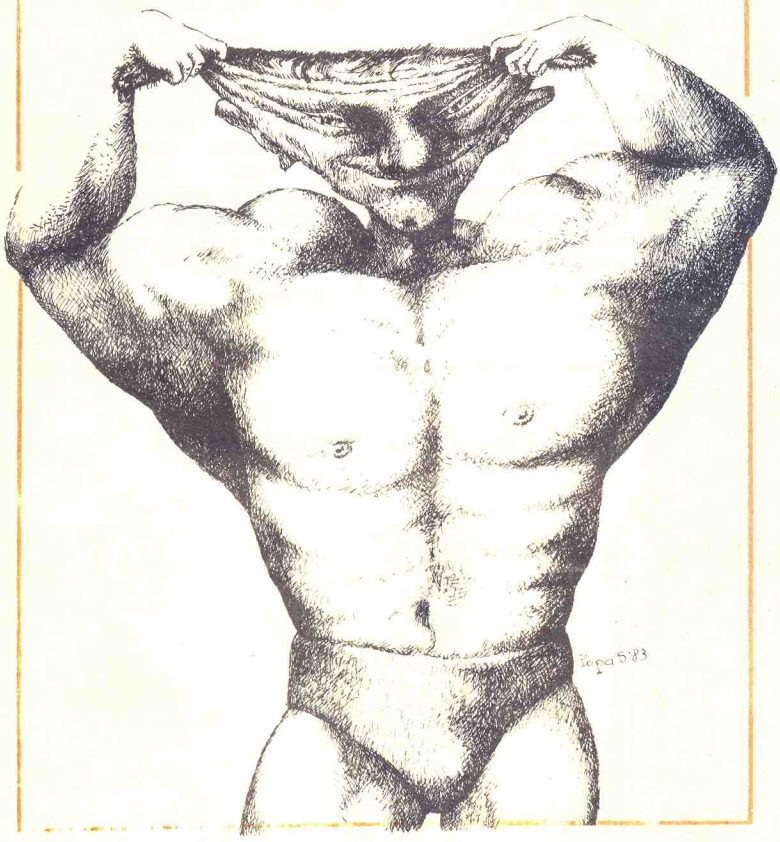

IV

UMORIȘTII DE IERI,
DE AZI,
DE TOTDEAUNA

Perpetuum comic... Fără pauze de-a lungul vremii,
fiindcă e în firea poporului nostru să rîdă,
să facă haz de necaz, să silabisească vorba de duh cu tandrețea
și intima dorință de-a opera
— fără să lase în urmă infirmități —
toate beteșugurile lumii. Moldovenii Urechia, Nicolae Tăutu sau,
cum ne plăcea nouă să-i spunem: nea Tilică, floare de leac răsărită prin părțile Buzăului din sămînță bucovineană însă,
și vlăsceanul N. Crevedia, nebucureștenizat, pe deplin, niciodată,
n-au stat nicicînd în aceeași pagină,
ca acum, umăr la umăr, ca într-o fotografie de familie,
unde vezi că trăsăturile fiilor sînt din aceeași spiță cu ale bunicului,
asemănîndu-se și deosebindu-se, totodată.
Tandrețe și ironie
— două cuvinte ce par că se exclud —
în litera lăsată nouă pe pajiștea hîrtiei,
se dovedesc a fi un aliaj
de extremă rezistență și emoționantă configurație. Doar măsura timpului ne face
să nu putem mulțumi acestor scriitori,
decît prin organizarea întîlnirii de față,
pentru tot ce au dat umorului românesc:
statornica lor vrere de mai bine.

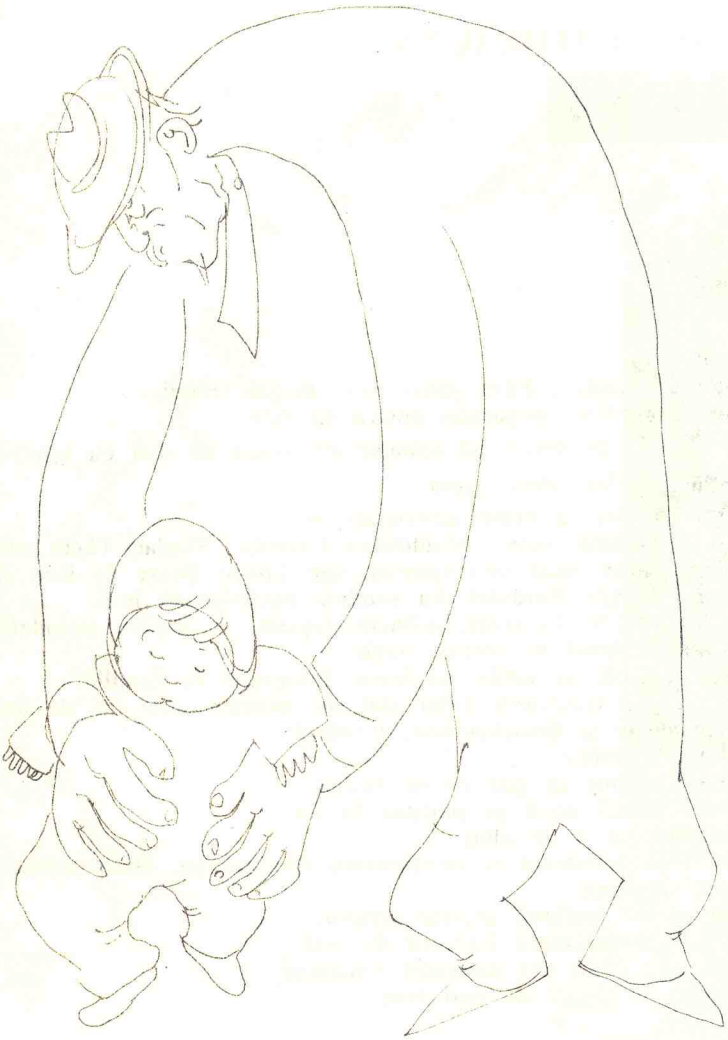

– Copăcel, și ai să mergi ca mine!

ȘTEFAN CAZIMIR

Umorul

DUPĂ URECHIA

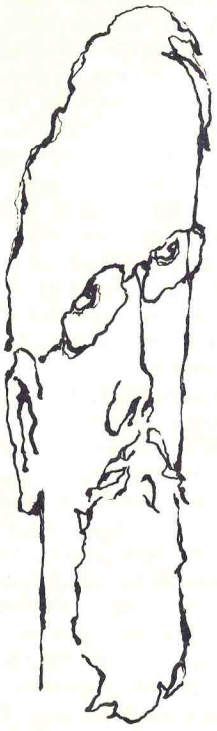

V.A. URECHIA

ALECU URECHIA

Desene de GH. D. CONSTANTINESCU

Este oare umorul o însușire ereditară? Dacă ne fixăm atenția asupra umorului ilustrat în literatură, exemplele par — cel mai adesea — să îndreptățească un răspuns afirmativ. Iacob Negruzzi a moștenit de la tatăl său spiritul de observație și înclinația umoristică, valorificate în **Copii de pe natură** într-un mod capabil să ne amintească de scrisorile lui C. Negruzzi, grupate în ciclul **Negru pe alb.** Duhul lui Caragiale se face observat, în forme embrionare, în comediile lui Costache și ale lui Iorgu Caragiali, iar apoi se transmite copiilor săi. „Cine a frecventat familia lui Caragiale — ne încredințează Paul Zarifopol — a cunoscut, în caz excepțional, ce este vocația rîsului ca artă și simțul comicului ca instinct fundamental."

Un exemplu interesant pentru problema pusă în discuție, instructiv și prin raritatea lui, este acela al familiei Urechiă: istoricul Vasile Alexandrescu-Urechiă, fiul acestuia, doctorul Alceu Urechiă, și fiul doctorului, Vasile Alceu Urechiă — trei generații de oameni ai scrisului în descendență nemijlocită, cu manifestarea constantă a unei puternice înclinații spre umor.

Despre întemeietorul „dinastiei",

istoricul și literatul V.A. Urechiă, se poate spune că s-a bucurat de prea multă notorietate în timpul vieții ca să-i mai rămînă ceva și după moarte. Numele său a pătruns și în enciclopediile străine, și iată, după **La Grande Encyclopédie,** tomul XXXI, Paris, [1902], un extras abreviat al fișei lui biografice: **Urechiă (V. Alexandrescu), literat român, născut la Piatra Neamț la 27 febr. 1834, mort la București la 2 dec. 1901. Studii la Iași, completate la Paris. În 1860—1861, ministru al instrucțiunii publice. Numit, la 4 noiembrie 1864, profesor de istoria limbii și literaturii române la Universitatea din București. Din nou ministru în 1881, membru al parlamentului aproape neîntrerupt, fără totuși ca politica să-l fi ocupat în mod exclusiv. Președinte al Comitetului macedo-român și al Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor, a fost mai cu seamă om de litere: profesor, conferențiar, scriitor (nuvele, comedii, tragedii, drame) și, mai presus de toate, istoric. Opera lui este imensă, puțin cam verbioasă, dar plină de observații prețioase și de culoare.** Urmează o listă a principalelor scrieri, evident mult mai scurtă decît aceea pe care urma s-o întocmească un cercetător în 1942 și care conține 626 de titluri.

Enciclopedia omite să amintească, între funcțiile și demnitățile lui V.A. Urechiă, pe aceea de președinte al Societății centrale române de arme, gimnastică și dare la semn, la un concurs al căreia, deși miop încă din tinerețe, izbutise performanța uimitoare de a nimeri în centrul panoului de trei ori consecutiv. Se pare totuși că succesul s-a datorat unei ușoare încălcări a regulamentului: trăgătorul închisese simultan ambii ochi. Amintirea lui V.A. Urechiă se conservă pînă astăzi în unele forme mai puțin obișnuite. Exploratorul român Iuliu Popper a numit un rîu din Țara de Foc „Rio Urechia", denumire păstrată ca atare în cartografia oficială a Argentinei. Un omagiu similar i l-a adus știința paleontologiei, savantul Grigore Cobălcescu atribuind unei scoici fosile sonorul nume de „Psilodon Urechia". Din păcate, pe tomurile numeroase ale istoricului, iremediabil depășite ca viziune, praful s-a așternut metodic și stăruitor. Operele lui beletristice nu mai sînt citite de nimeni, afară poate de vreun istoric literar ceva mai zelos decît confrații săi. Scrierile dramatice nu i-au mai fost reprezentate de la începutul secolului, și se spune că — în timpul vieții autorului — el era acela care, la spectacole, adormea cel dintîi. Singura monedă cu care V.A. Urechiă își mai poate plăti drumul spre posteritate rămîne o însușire pe care înaltele lui demnități și funcții n-au izbutit să i-o altereze: este vorba de umor. Grație acestuia, unele pagini ale prozei lui V.A. Urechiă, îndeosebi din cele cu caracter memorialistic, pot fi încă parcurse cu plăcere și simpatie.

„M. Kogălniceanu era adjutant al domnitorului Mihai Sturdza. Era atunci obicei ca, în fiece dimineață, să vină aga orașului la raport de-a dreptul către măria-sa vodă, iar nu numai către marele logofăt dinlăuntru. Mai era obicei ca aga să deie în mîinile lui vodă și un raport în scris de toate cele tîmplate în cursul nopței. Și cum obicinuit nu se întîmpla — la știrea agiei — nimica important, raportul boierului aga conchidea că a fost: **„Blagopolușnie"**, «Bună-pace» voia să zică vel-aga, cu vorba aceasta, care se părea mult mai potrivită cu scopul raportului. [...] Raportul de **Blagopolușnie** începea cu titulatura: „Prea înalțate Doamne!" și se sfîrșea așa: «Al Înălțimei-Tale prea plecată și supusă slugă». Apoi, pentru a arăta respect mare către măria-sa, aga nu iscălea îndată după vorba «slugă», ci mult mai jos, lăsînd un bunicel spațiu alb. Ce-i dă în cap lui M. Kogălniceanu, adjutantului domnesc? Împreună cu alți colegi de serviciu, taie de la raportul de **blagopolușnie** din fiece zi semnătura lui aga, împreună cu spațiul de hîrtie albă lăsat în susul semnăturei, și în fiece zi scria pe

acest spațiu rămas alb: «Domnule Branzolfo...» (Branzolfo era „Capșa" al Iașilor, pe vremea aceea.) «Domnule Branzolvo, să dai în socoteala mea... **atîtea** ocale de cofeturi și **atîtea** butelii de șampanie.» Apoi chef în camera adjutanților domnești! Ba se întîmpla de mai se întorcea la palat și aga. Și atunci era poftit să mănînce și el bomboane și să bea un pahar de șampanie... Cheful era și mai mare! Numai, la o lună de zile, Branzolfo se înfățișează la curtea boierului cu o socoteală de una sută galbeni și cu o testea de «țidule» iscălite de boierul. Mirărei lui aga urmează mînia, cînd vede țidulele iscălite de el și scrise de M. Kogălniceanu. Plăti aga datoria, dar, mergînd la palat cu raportul zilei, otărî să se jăluiască lui vodă.

— Măria-ta, adjutantul măriei-tale mi-a făcut o poznă... și-i arătă țidulele lui Branzolfo.

Vodă cheamă pe M. Kogălniceanu.

— Ce sunt astea, Mihalache? îl întreabă domnitorul.

— Blagopolușnie, măria-ta... Și-i explică, rîzînd, cum la Berlin i s-a spus la școală că **natura urăște deșertul** și că, fiind deșert locul dintre vorba «slugă» și semnătura lui aga, el a împlut deșertul cu scrisoare dulce și înveselitoare.

— Ei, ce mai vrei, boierule aga? zice vodă rîzînd.

Blagopolușnie! răspunde aga, rîzînd și el.

Numai, din acea zi, respectul lui aga pentru domnitor nu se mai măsura cu îngustimea spațiului de hîrtie dintre vorba «slugă» și semnătura sa".

Doctorul Alceu Urechiă n-a mai avut, precum tatăl său, onoarea de a figura în enciclopediile străine, el apărînd exclusiv în cele românești. Iată, după **Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900** (București, 1979), cîteva date ale biografiei sale: **Urechia,** Alceu (11.X.1860, Iași — 21.V. 1941, București). Studii în țară și străinătate, doctoratul în medicină (Paris, 1885). Medic în București, profesor de igienă la cîteva licee. La bătrînețe se retrage la Sinaia, unde ani în șir își petrecuse vacanțele împreună cu familia Caragiale. Personaj original, pasionat biciclist, excursionist și alpinist. Om de spirit, cunoscut și apreciat în vremea lui prin foiletoanele umoristice apărute în **Moftul român, Viața, Națională, Lumea veche** (revistă literară și umoristică, editată de el în 1896) **Adevărul de joi, Pagini literare** ș.a. Volume **Ghiveci, Cronicele doctorului, Verzi și uscate, Cu ou și cu oțet.** Să notăm, în marginea succintei biografii, cîteva completări extrase din amintirile contemporanilor. Ca profesor de igienă la liceele „Sf. Sava" și „Gheorghe Lazăr", doctorul Urechiă își dezmintea aproape cu totul reputația de umorist, afișînd la catedră o sobrietate mult mai mare decît a colegilor săi de cancelarie. Era la mijloc, am presupune astăzi, clasica teamă a umoriștilor de a nu fi luați niciodată în serios. În afara obligațiilor didactice, doctorul Urechiă se dovedea totuși înzestrat, chiar în viața de toate zilele, cu multă vervă și fantezie. N-a ezitat, bunăoară, să parieze cu Cincinat Pavelescu că, pornind spre Brașov, va ajunge în gara Timiș mai devreme decît trenul. Excelent cunoscător al potecilor de munte, doctorul știa că — tăind serpentinele pe scurtătura mare — va izbuti să cîștige comod rămășagul, ceea ce dealtfel s-a și întîmplat. În 1940, revista **Veselia** a celebrat printr-un număr special cea de-a 80-a aniversare a umoristului. Pe copertă figura o fotografie cu dedicație autografă, reprezentîndu-l pe sărbătorit la vîrsta de 3 ani. „Zeflemist pînă în ceasul din urmă — ne informează Radu D. Rosetti —, Alceu Urechiă a afurisit cu limbă de moarte prin testament pe cel ce-i va ține la groapă un discurs."

Literatura umoristică a d-rului Urechiă s-a hrănit constant din moravurile vremii, reflectîndu-le într-o largă varietate de specii, de la reportajul sau interviul parodic la aforism, monolog, scenetă etc. Fără a izbuti să evite întotdeauna temele minore sau efectele facile, scrisul său rămîne în ansamblu o spirituală mărturie asupra epocii, inclusiv prin răspunsul pe care îl oferă întrebării: „De ce rîdeau bunicii noștri?"

La 1 septembrie 1894, în calitatea sa de medic de batalion, d-rul Ure-

chiă, era convocat la manevrele de toamnă ale regimentului 20 Teleorman. Iată cîteva din impresiile consemnate de el cu prilejul amintit:

„După un marș de 26 kilometri ajungem, cu chiu cu vai și cu înjurături, la satul Furculești, unde vom petrece noaptea. La intrarea satului, regimentul se adună, muzica cîntă, urlă, sergenții strigă: stîngu, stînguu, simte, cotu, mă — și astfel ne facem intrarea triumfală.

Tot satul a ieșit să ne vadă. Bărbații și femeile îmbrăcați, și unii și alții, în niște oribile plăpumi cu mîneci, stau înșirați pe marginea șoselei. Copiii, privindu-ne, fac zîmbre. Ei nu știu încă, fericiții, că pușca la care rîvnesc trage nu numai multe focuri, ci și multe kilograme.

Ambulanța mea e la coada regimentului, păzită de Bibiloi, Tătărici, Căpățînă, Vaca neagră și de alți sanitari cu nume mai puțin demne de a trece în posteritate. Ambulanța constă din două care de boi, de rechiziție, plus o mînă de coceni în ele. În unul din carele poreclitei ambulanțe zac alături un soldat, pe care picioarele nu-l mai pot duce, și toba mare, pe care toboșarul n-o mai poate purta. La fiecare pas soldatul, scuturat de friguri, geme, la fiecare hop toba, scuturată de car, îi răspunde. [...]

În piața din mijlocul satului fierb cazanele cazone cu borșul idem. Oamenii, flămînzi, se aruncă pe ciorba Stăpînirii ca deputații pe diurnă. Se face liniște. Toți mănîncă. Numai un glas repetă mereu: Unde-i fînul d-lui maior, aduceți fînul d-lui maior. Cît pe ce să rămînă d-l maior nemîncat".

Dacă aceste însemnări emană parfumul unor vremuri apuse, alte notații ale d-rului Urechiă ne surprind în schimb prin neașteptata lor modernitate: „Trăim, domnilor, în secolul falsificațiunilor. Astăzi laptele de bivoliță e de vacă, și cel de vacă — de cișmea. Astăzi untul se falsifică cu margarina, da, cu margarina falsificată. Industria îți face azi, din bragă, vin; șvaițer, din șoșoni-galoși; vulpe albastră din pisică roșie și din spanac — literatură. [...] Se zice că, într-o vreme, vinul se făcea din struguri, unii istorici pretind că această afirmațiune e întemeiată, de mult însă lucrurile s-au schimbat, acum vinul se face din bozii, din surcele, din ghete vechi, din cutii de sardele, din băcan, din coji de ouă roșii, din orice afară de struguri. Astăzi există «fabrici de vin natural», astăzi miracolul celebrei nunți de la Cana se reface în fiecare cană, și în fiecare pivniță. [...] Nu exagerez: a bea vin a devenit atît de extraordinar, încît azi și copiii știu, că **«a bea-bere»** este corect." Am citat din volumul **Verzi și uscate,** apărut în 1900!

Cel de-al treilea reprezentant al dinastiei Urechiă, Vasile Alceu Urechiă, a trăit pînă în anii din urmă, așa încît e firesc ca despre el să nu știm aproape nimic. Numele lui n-a ajuns încă să figureze în nici un dicționar, și e greu de presupus că va ajunge vreodată în viitor. Cei care l-au cunoscut în partea ultimă a vieții și păstrează amintirea unui bătrînel firav și cu auzul deficient, totuși de o nealterată vioiciune spirituală și dispus a face haz pe seama propriei sale infirmități, declarînd că e o culme a ironiei să te cheme Urechilă și să fii surd... Născut la București la 20. III. 1897, a fost un modest funcționar de bancă, cu o viață fără relief și cu o bătrînețe întunecată de lipsuri, dar a avut totuși norocul de a-și vedea publicat în 1969, cu vreo doi ani înaintea sfîrșitului, volumul său de **Schițe memorialistice,** în fapt o selecție extrem de restrînsă din manuscrisul încredințat editurii. Semnîndu-și cartea „V.A. Urechiă", cu aceleași inițiale ca și ale bunicului, Vasilică Urechiă (cum îi ziceau cei apropiați) și-a pitit singura mărturie tipărită a trecerii lui prin lume printre volumele fără număr ale neobositului Vasile Alexandrescu-Urechiă, și nici un fișier de bibliotecă, cel puțin dintre acelea pe care le-am consultat nemijlocit, n-a încercat, pînă astăzi să-i distingă. Se ivește astfel, sub privirile noastre surprinse, cazul mai puțin obișnuit al unui bunic care-și expropriază nepotul!

Prozele lui Vasilică Urechiă sînt imposibil de rezumat. Farmecul lor stă, de obicei, nu în episodul care le servește drept pretext, ci în digresiunile legate de acesta, împletite atît de ingenios și de agreabil încît uiți adesea de unde ai plecat sau, ajuns la poantă, o poți considera inutilă. Vasilică Urechiă po-

seda în chip remarcabil arta de a-şi îmbrobodi cititorii, şi asta într-o vreme cînd „arta îmbrobodirii" nici nu fusese încă definită ştiinţific. Povestea unui hoţ care cerceta noapte de noapte un magazin de coloniale şi delicatese din Sinaia începe cu o dizertaţie asupra fantomelor. „Dintr-o notiţă de presă apărută anul acesta, am aflat că Anglia mai are încă circa 3 000 de stafii, inventariate şi catalogate ca fiind dintre cele mai conştiincioase în apariţie, conferind prin manifestările lor pecetea unei nobile tradiţii castelelor şi caselor în care binevoiesc să se arate. Sir Walter Scott, care a cîntat destul de mult în romanele sale pe struna stafiilor, întrebat dacă crede într-adevăr în aceste apariţii, nu s-a putut împiedica să răspundă negativ, adăugînd ca să se justifice: «Nu, doamnă, nu cred, am văzut prea multe.» O altă proză ne oferă, în chip de introducere, cîteva consideraţii din domeniul ihtiologiei: „Savanţi demni de toată crezarea afirmă că mediul vital al peştilor ar fi apa. Răscolind cele memorate în anii de tinereţe, înclin să cred că aveau dreptate, ba chiar să precizez: apa dulce, apa sărată şi cîteodată amîndouă succesiv. Hotărît însă, lucrurile s-au schimbat profund, mediul de electţiune al majorităţii peştilor fiind astăzi sosul tomat, iar pentru a rezerva exclusiv omenirii apa, cea mai preţioasă materie primă a vieţii şi a industriei, împiedicînd rarefacţiunea sa, peştii sînt tot mai stăruitor eliminaţi din vechiul lor domeniu şi ţărmuriţi în nişte recipiente de forme şi cu inscripţii variate, denumite cutii de conserve. La adăpostul lor, în binefăcătorul sos tomat, feriţi de intemperii şi de furtuni, peştii se numără azi printre marii beneficiari ai civilizaţiei."

Prin amintirile lui Vasilică Urechiă defilează, ca figuri familiare, Caragiale, Delavrancea, Dobrogeanu-Gherea, Cincinat Pavelescu şi mulţi alţii, fiecare dintre ei fixat printr-o atitudine revelatoare sau printr-o replică memorabilă.

„Cu un şuierat prelung, expresul de Arad intră în gara Sinaia. Dintr-un vagon de clasa I coboară Caragiale. Altfel lume puţină, trenul fiind scump. Ghiţă Cîrlig, hamalul nr. 1 (căruia mai tîrziu maestrul îi trimitea salutări de la Berlin prin tatăl meu), se repede, înşfacă geamantanul şi amîndoi pornesc spre ieşire. Afară, nici o birjă.

— Ce-i facem Ghiţă? Mai aşteptăm?

— Ba mai bine să mergem pe jos pînă-n gura Parcului, poate prindem vreuna.

— Fie şi aşa.

Ghiţă dispare o clipă, revine cu încă o valiză, o leagă cu o curea de geamantan, le ia la spinare, cea mică în faţă, cel mare în spate, şi porneşte la deal.

Hamalul gîfîia ca o locomotivă. Lui Caragiale i se face milă.

— Ghiţă, dă valiza cea mică, s-o duc eu.

— Lăsaţi, coane Iancule.

— Dă-o-ncoa, nu înţelegi?

Ghiţă se supune şi predă valiza. Ajunşi în dreptul hotelului Caraiman, pun bagajele jos, oprindu-se să răsufle puţin.

— Ascultă, Ghiţă, ce-o fi în valiza asta, de hurducăie aşa?

— Ehe, ce să fie, vreo două pietroaie; o iau numai aşa, de cumpănire, cînd am cîte un geamantan stingher, ca al dvs.

— Ce n-ai spus că sînt pietre? Le prăvăleam la naiba, în loc să le car în vîrful dealului.

Dar Ghiţă, mucalit, făcîndu-i cu ochiul:

— Puteam eu să vă stric plăcerea?"

Problemele eredităţii constituie, pînă în zilele noastre, o inepuizabilă temă de dezbateri. Doctorul Urechiă le-a dedicat la vremea lui un mic studiu de popularizare, **Ce naşte din pisică...**, apărut în anul 1909 în „Biblioteca pentru toţi". Insistînd mai cu seamă asupra transmiterii caracterelor fizice, autorul citează cu exemple celebrul nas al dinastiei de Bourbon şi binecunoscuta dantură a englezilor, care — prin forma şi dimensiunea pieselor componente — aminteşte cu fidelitate de clapele unui pian. O singură problemă nu primeşte răspuns în studiul doctorului Urechiă, şi e tocmai problema care mă interesa cel mai mult: aceea legată de simţul umorului. Rămîne aşadar să ne întrebăm în continuare: este oare umorul o însuşire ereditară?

OCTAV SARGEȚIU

NICOLAE CREVEDIA

cu zîmbetul pe buze

Desen de SILVAN

Pe Nicolae Crevedia îl putem încadra fără tăgadă în galeria scriitorilor totali: poet, nuvelist, romancier, ziarist, eseist, epigramist, dramaturg, da, da, veți vedea mai jos, memorialist și, dacă ținem cont că a scris și despre autori și cărți, chiar și critic. Cel mai mult a iubit însă ziaristica. Pe cărțile de vizită își trecea întîi calitatea de ziarist și apoi pe cea de scriitor, o dovadă că el credea fanatic în puterea și eficacitatea presei.

De altfel, la început a fost ziaristica și apoi poezia. Ea l-a lansat și l-a făcut un polemist de temut, ca și epigrama. Mi-amintesc că prin septembrie 1938, urcîndu-ne împreună în tramvai în fața catedralei Sf. Iosif, am dat de criticul Perpessicius și care, prezentîndu-l unui prieten, i-a atras atenția: „ferește-te că e periculos ca epigramist!". Mai tîrziu i-a căzut victimă chiar și vestitul critic:

Arhivar cu mari lunete,
Cu păr arhiabundent,
Vede-n Eminescu pete
Și în orice fleac talent!

(Inedită de acum 40 de ani, citată din memorie, dovadă că producțiile lui te subjugau).

Opera lui N. Crevedia e demnă de reținut și cercetat. Nu există Istorie a literaturii române sau dicționar care să nu-i ateste valoarea și mai ales originalitatea, ceea ce e

absolut necesar pentru a te impune public.

A debutat ca epigramist, deci ca om de spirit, ca umorist, cu un volum de **„Epigrame"** scos la „Viața literară" în 1930, de unde, împreună cu I. Valerian, cutreierau Bucureștii pe biciclete sa adune manuscrise de la confrați pentru aceasta revistă. Apoi s-a avîntat în ziaristică la un mare cotidian, unde crease o rubrică de satiră și umor „Stele verzi", foarte cotată, urmărită ca atare și alimentată aproape integral de el. Un an întreg i-au apărut în „Gîndirea" poeziile semnate „Un poet nou", intrigînd cititorii cu anonimatul acesta atît de vulcanic. După **Epigrame**, i-au urmat **Antologia epigramei românești** (1933), în colaborare cu A.C. Calotescu-Neicu la Cartea Românească, **Bacalaureatul lui Puiu** la „Cugetarea" (1933), **Bulgări și stele** — poezii, premiat de S.S.R. — 1933, colecția „Gîndirea", Editura Cartea Românească, **Dragoste cu termen redus**, roman, 1934, la „Cugetarea", **Buruieni de dragoste**, roman autobiografic, 1934, tot la „Cugetarea", **Maria** — poezii, 1938 — Cartea Românească, **Dă-mi înapoi grădinile** — poezii, 1939, Cartea Românească. Le-a urmat o lungă tăcere, perioada în care poetul a fost și atașat de presă și mai apoi și secretar cultural la Sofia, unde a realizat lucruri frumoase pentru apropierea dintre poporul român și cel bulgar, traducînd scriitori români în bulgară, învățata după un manual german, fapt amuzant pe care-l povestea cu umor de cîte ori venea în discuție naționalitatea lui, contestată de unii confrați invidioși pe gloria ce-o avea.

A determinat închinarea unui număr din revista „Serdika" (numele vechi al Sofiei) literaturii române. Abia în 1968 apare un masiv volum antologic intitulat **Versuri** la Editura Eminescu și tot acolo o nouă ediție a Antologiei expigramei **„Epigramiști români de ieri și de ani"** 1975 și un ultim volum de poezii **„Vinul sălbatic"** — 1977. Aci se frînge cariera literară a lui N. Crevedia, care se stinge la 5 noiembrie 1978. Toată aceasta operă e străbătută de satiră și umor. Avea o intuiție a alegerii numelor din romane: unul se numește Blejanu, altul Tăgîrțan, Mistorică. Chiar și în poezia serioasă, lasă să se întrevadă umorul fin. Iată-l, zugrăvindu-l pe „Taica": Pe la vreun botez, pe la vreo nuntă, taica bate-n pinteni și se-ncruntă: Zi-i țigane, fi-rai, uite zece lei: „Verde foaie, foi de mei, aoleo nădragii mei cum se umflă la femei și femeile la ei"... Mama, deoparte, se-nchină: De, creștinu lui Dumnezeu că te-ai zăltat, nu mai poate, totuși, de părere de bine: l-a mai văzut și pe dînsul ca oamenii — beat! La fel în „Pasională" care se încheie: „Cine-i, Doamne, fericitul? Cine se va da afund întîi cu tine-n laptele dulce-al patului? Fir-ar mama lui a dracului!" Sau în „Striinătăți": Să ne vedem sănătoși! Cu țuică bătrînă, mămăliguță și caș, cu mititei la grătar, porumb fiert, pepene, floricele, gogoși, pe umeri șerpoaice cu ochii frumoși și niște balauri de lăutari la vară-n Moși. Praful să se-aleagă de-o leafă! Roua și zambilele cerului mă-si de treabă..."

Și un ultim citat din poezia „Argat", semnificativă pentru modul de a reda autentic umorul:

Stăpîn bun, care cică ai grijă de
toate – pînă și d-o ceapă
Mult mi-e dragă fata rumânului,
dar de sînt venetic și sărac,
Arată-mi-te seara-n porumburi și
povățuie-mă cum să fac
Că ți-oi slugări, Domnicule, toată
pă lumea-ailantă dăgeaba.

Aproape în fiecare poezie din „Bulgări și stele" există o undă vizibilă de umor, împletită armonios cu o imagine excepțională. Se cunoaște izbucnirea la suprafață a comicului neforțat, iar în „Bacalaureatul lui Puiu", nuvelă care ia proporții de mic roman, găsim pagini care stau alături de Caragiale, cel din Momente. Crevedia se amuza copios cînd i se povestea ceva ieșit din comun și-ți relata el la rîndu-i la fel de antrenant anumite scene comice.

„Bacalaureatul lui Puiu", mi-a spus autorul, i l-a inspirat un caz autentic: spre a se întreține, a făcut-o, printre altele, și pe meditatorul unei odrasle moșierești. Cartea avea la apariție această banderolă: „Romanul părinților, al profesorilor, al rudelor de la Ierusalim și al tuturor elevilor care au dat sau vor da bacalaureatul." Și, fiindcă spuneam

că N. Crevedia e și dramaturg, nu știu cîți știu că el a făcut după „Bacalaureatul lui Puiu" o excelentă comedie în trei acte ce urma să se joace la Teatrul Național din București, dacă nu surveneau bombardamentele care l-au distrus.

Am avut manuscrisul acestei comedii în mînă mai multă vreme chiar și m-a amuzat grozav ingeniozitatea scenică. Mureai de rîs numai cînd vedeai harta țării cu Dunărea caricatural desenată de Puiu Blejeanu, la examen. Avea stofa unui mare comic. Într-o cronică literară „Bacalaureatul lui Crevedia", Dragoș Protopopescu scria din Anglia că „dacă N. Crevedia ar fi fost contemporan cu Cincinat, adică dacă ar fi fost român — indiferent ce: sclav, liber, numai patrician nu, cu patricienii neavînd altă legătură decît că-i mănîncă, — ar fi fost trimis toamna de stăpînul lui la culesul viilor și acolo ar fi bătut pe toți în acele Carmina fescennina, — chiuituri și cuvinte șugubețe cu care flăcăii români împroșcau sau se legau de fete peste coșurile cu struguri." Și în romanele „Dragoste cu termen redus", „Buruieni de dragoste", — 400 pagini compacte de iubire și obsesie, de analiză superioară și umor, — N. Crevedia atinge adevărate culmi ale umorului de calitate. Omul acesta era plămădit parcă din spuma rîsului pur, autentic nu vulgar, — se amuza copios reținea un lucru rar întîlnit, pe care îl cita adesea. Se bucura de succesele confraților. Era membru de onoare al Clubului epigramiștilor „Cincinat Pavelescu". A dus mari servicii literaturii de umor prin tipărirea celor două Antologii de epigrame, ultima completată pînă în actualitate cu valori reale.

Am fost împreună la multe șezători literare unde recolta succese certe de cum deschidea gura, rostindu-și catrenul umoristic care se înregistra și circula.

La Salonul literar-artistic „Comentar" a citit într-o seară multe pagini dintr-un manuscris care însumează 1200. Erau amintiri, un fel de Amintiri din copilărie ale unui Creangă modern și de mari proporții, ca o adevărată nuvelă, bucata, intitulată **„Copil de țiță"**, îl arăta că de mic era pornit pe șotii și năstrușnicii. Relata în ea că s-a alăptat pînă la patru ani și că lua un bețișor în mînă, mergînd din poartă în poartă la vecine pe care le interpela: „Tușă Mario ia spune cînd mai faci copilul acela?", chipurile să aibă ce suge și de la altele, nu numai de la mama lui, precum chiar făcea. Nuvela era scrisă cu un umor frust, exploziv. Atunci, mi-am permis să-i adresez public, după lectura pe care am apreciat-o la maxima ei valoare, cum se și recomanda, această improvizație:

De-ar fi supt lapte de vacă,
Și putea de-altfel s-o facă, -
Spun cu-ndreptățit temei -
Priva satul de viței!

Am crezut că s-a supărat și-mi părea, realmente, rău de această ieșire a mea, socotind-o necugetată, mai ales că sala a izbucnit în hohote de rîs. Dar nu! Am plecat împreună de la șezătoare — savura spiritele — și am străbătut străzile bucureștene așa cum am făcut-o de multe ori, conducîndu-ne reciproc la locuințe pînă în tîrziul nopților și ascultîndu-l fermecat. Pe atunci mi-a povestit tot romanul lui cu Marta Rădulescu și care face obiectul „Buruienilor de dragoste", roman autobiografic care a demolat o glorie falsă, N. Crevedia demonstrînd că volumele ei erau scrise de tatăl Martei, profesorul Dan Rădulescu.

I-am fost secretar pentru țară în perioada cît s-a aflat în diplomație, — 5 ani la Sofia — și dețin din parte-i o vastă corespondență și bogate suveniruri care vor intra în capitole speciale de memorialistică.

N. Crevedia a fost și rămîne un umorist de mare clasă și, revin, întreaga-i operă este străbătută, preponderent, de acest filon.

Ar trebui reeditate romanele, ar trebui tipărite portretele și amintirile lui, precum și volumele de poezii și epigrame inedite, el intrînd virtual în galeria marilor creatori de literatură gravă și umoristică.

NICOLAE CREVEDIA

S-AU BOIERIT AI MEI

(Din volumul „Mămăliga")

Lelea Fl'oarea, fata Mamii Nea'csii, sora lui Tata On, a făcut opt copii: cinci fete (Lisandra, Lica, Stanca, Smaranda, Marioara, așa le cheamă) și trei băieți (Niculae, Marin și Stan, așa se numesc și ei). Fetele toate 'naite, subțiratice — ei îi seamănă — s-au măritat, patru, în sat la noi; numai una, Smaranda, a zburat peste pădure, peste Căscioreanca, l-a luat pe unul Fircă, din Malu-Spart, un băiat nălțuț și el și subțire, ca firul de porumb, toamna a-nvîrtit tot felul de negoțuri — pusese și cîrciumă — a căzut și-n buclucuri descurcate cu avocații de la București, acum e responsabil la cazanele cu țuică. Marioara, a mai mică, a luat pe băiatul cel mai mic al lui Năstase Plușu și l-a adus în casă, stîlpi să fie-amîndoi pentru ăi bătrîni, cînd n-or mai putea. Alelalte fete, și ele cuminți toate, robotitoare, au fost date tot după băieți buni, au ridicat cîte două rînduri de case: întîi d-aie bătrînești, cu două odăi pe-o tindă, cu sobe oarbe, duduitoare — despuiat să stai toată iarna! — iar acum, case după moda asta nouă, cu patru-cinci camere încăperi de cărămidă — ca oala sună! — cu dușumea, cu șifoniere cu oglinzi de te-nneci în ele, cu aragaz, învelite cu fier tare, brumat parcă și, bineînțeles, cu teatru și cinematograf de șapte ori pe săptămînă, cu televizor adică. Băieții au plecat toți la oraș, la București, de mici au plecat. Cu Niculae, ăl mai mare, s-a pomenit tat-său cu el odată că intră-n curte c-o mașină, un camion de umplea bătătura: bea-bea, bea-bea! Făcea el din gogoașa aceea a otomobilei, că el era cel de-o mînuia și strîngea așa gogoașa, nu prea tare. S-au închinat amîndoi și tata și Lelea Fl'oarea, fetele-au sărit și ele de prin grădină și l-au dat jos în pupături. Niculae, băiat bine-ntrupat, ca tat-său, ca Neica Socrate, dar aducînd la ochi mai mult cu mama, și-a luat fată tot din partea noastră, din Sfîntu Gheorghe, de peste gîrlă, o fată de oameni, a lui Fănică-al lui Becheru, frumoasă, cu ochii lungi, întinși, ca două aripi negre și-un glas cîntător ca o vioară. Marin era ceva prin căile ferate — nu știu ce-a făcut și el pe-acolo, că nu mai umblă acum pe trenuri; muncește pe-un șantier. S-a-nsoțit c-o unguroaică vrednică, cumsecade. Stan, care are servici, a dibuit și el o fată cuminte, de printr-un sat de pe-aici din Ilfov. Și-au făcut toți case-n cartierul Ghencea — Ghencea și comuna Militari sînt întemeiate mai mult de oameni de-ai mei, de pe-acolo, sînt un fel de colonii ale fostului județ Vlașca. Și casele lor, nene-nene, tot așa cu cîte patru-cinci camere te rătăcești prin ele, puț american în curte, coteț pentru porc, despărțitură de sîrmă-mpletită pentru păsări, de primăvară, de cînd dau ghioceii și viorelele, pînă toamna, cînd se-nalță crizantemele, cu flori cît căciula, albe și dolofane, curtea lor, în care țin umbră și niște caiși și niște cireși, e o mîndrețe. Fetele Lelii Fl'oarii au făcut și ele cîte patru-cinci copii — vezi, seamănă cu mă-sa — iar copiii fetelor, ridicați, toți mari, au turnat, la rîndul lor, cîte doi-trei pînă acum. Băieții de la București, ăștia din Ghencea și Militari au născut mai puține odrasle — că d-aia sînt orășeni: Niculae are doi, Marin unul, luat de suflet; Stan, nici unul! Sămînța lelii Fl'oarii nu va pieri însă, căci numărîndu-i o dată, au ieșit 42 cu toții, copii, nepoți, strănepoți — o nuntă-ntreagă...

Băieții fac ce fac și se reped pe la maică-sa pe la țară; cu mașina se duc, bine-nțeles, cu mașina lui Niculae; îi duc fel de fel de bunătăți. Cînd nu vin ei pe la ea, se duce ea pe la ei, iarna mai ales, cînd e mai slobodă de treburi. Își ia un paner cu ea și le duce cîteva ouă, un pui, o sticlă de țuică, țuică de-a ei, moale, de corcodușe. E bună. Bei șapte cești, nici nu se cunoaște. La București, trage o dată la unul, altă dată la altul, îi ia pe rînd. Între timp, le mai face fiecăruia cîte o „vizită", ține toată după-amiaza. De obicei se adună toți la unul; în bucătărie stau, că e mai cald. Vorbesc despre sat, cine-a mai murit, care cu cine s-a mai însurat, cînd au pus nunta? Își mai aduc aminte de taică-său, de bietu' Neica Socrate, om bun ca pămîntul, muncitor de nu mai încape vorbă, a murit acum vreo

doispreceze ani. A căzut așa, dintr-o dată, la pat. Două zile a zăcut numai și s-a aflat mort. Ceva la „inimă". Avea 62 de ani. Niculae îi are pe-amîndoi, fotografie mărită, în ramă, cînd erau tineri. El are un pieptar cu flori de lîniță și niște mustăți — te găurește cu ele!

Aici, la băieți, Lelea Fl'oarea se schimbă: calcă altfel, calcă așa, ca la București, mai încet, mai lin, mai legănat. Odihnită, fața i se mai împlinește, ba se duce acasă, la țară, mai albă la chip. Lelea Fl'oarea face baie aici, face toată ziua baie, ca regina Cleopatra. Într-o bună zi, însă, începe să-și strîngă lucrurile.

— Ce faci, mamă? sare nora, sare feciorul.

— Nu mai stau. Nu mai poci. Mi s-a făcut dor de casă, de vițea, de găini. Ce-o fi făcînd porcul? Du-te, băiatule, și-mi ia bilet la cursă. Și pînă seara, dusă e.

*

Am văzut-o de curînd, la țară. Și nu ziceți că și la vorbă s-a schimbat Lelea Fl'oarea? Am băgat asta de seamă mai de mult. Mie, Lelea Fl'oarea — verișoară-mi vine deși ea apropie optzeci de ani! — de la o vreme-mi spune *Dumneavoastră:* Culie, păi să vedeți *Dumneavoastră.* Și *Dumneavoastră*-n sus și *Dumneavoastră*-n jos și așa și pe dincolo... (Mie Culie mi se spune de mic copil și-așa-mi spune tot satul).

Iar de la altă vreme, cînd e vorba despre ea, Lelea Fl'oarea, boierită la București, nu mai spune *eu,* spune... *Noi!* Da, da, la pluralul Majestății, ca Maria Thereza, ca Ecaterina a II-a, ca regina Angliei... (voevozii noștri, mai umili, știți bine cum ziceau: „Io, Mircea Voevod", „Io, Matei Voevod al Țării Românești..."). Pe Lelea Fl'oarea o-mbie Marioara, fata:

— Să-ți mai pun, mamă, înc-o farfurie (Înc-o farfurie de fiertură).

Iar Lelea Fl'oarea pune mîna pe piept și se arată pe sine:

— *Noi* nu mai *luăm.* Mulțumim. Destul... *Dînsu'* dacă mai vrea. — și mă arată pe mine.

— Mai ia, mamă, mai bea... și ginerele îi toarnă încă un pahar (Față de mine se au bine între ei. E o pace, o frumusețe...).

— *Mulțumim.* Ajunge. *Noi* nu mai bem... și-și pune palmele, cuviosă, pe piept. Și *Noi* în sus, *Noi* în jos, doar pe latinește nu spune, ca Împărații din pergamente...

M-am tot ținut să-i spun să nu-mi mai zică *Dumneavoastră.* Ce vorbă e asta! Nu mă ținea ea pe genunchi, cînd eram mic și mă tot dîrlăia și mă pupa? Pînă-a nu mă arăta în sat cu palton pe mine, cu servietă și ochelari, îmi spunea *tu.* Să se fi luat și ea după alta? Cu cîțiva ani în urmă, Lina Lui Năparu, croitoreasă cică și ea, o fată mică, izinită, abia se vedea din valurile de stambă ce i se aduceau să le coasă, tot așa vorbea și ea, mi-aduc aminte. Unde-o vedeai strîmbînd din nasul mic cît o boabă de porumb și din buzele cusute și ele parcă: *Noi,* zicea, *avem* prea mult de lucru. *Noi* nu mai primim. *Imposîbil...*

Odată, rămînînd numai eu cu Marioara și cu soțul ei, i-am întrebat.

— la ascultați, măi copii, Lelea Fl'oarea, cînd e numai cu voi, tot așa vorbește, cu *Noi?*

— Da de unde, nene Culie, vorbește ca lumea. Numai cînd e cu *Domniile Voastre,* vorbește-așa...

— Care dracu Domniile Voastre, Marioară? Ce tot spui și tu? mă necăjii eu.

— Ei, *Domniile Voastre,* dè. Și strînse și ea din buze nițel, ca Lina lui Năparu.

— Eu, vrei să spui?

— *Dumneavoastră...* și se făcu toată roșie ca o stambă. Mama numai cu *Dumneavoastră* vorbește așa, din deosebit *respect* și *stimă...* (Băiatu-său se uita la ea: s-o-nghită îi venea cînd o auzea vorbind așa frumos...).

— Dar eu sînt ca și copilul ei. Un nepot parcă i-aș fi...

— Ei, nepot cu nepoței. Au născut fetele vreun copil? C-am auzit că s-au măritat.

— Nu încă (Era vorba de fiicele mele).

O ținui însă din scurt:

— De ce zici că vorbește Lelea Fl'oarea așa cu mine?

— Dar cum să vorbească? *Se compară?*

— Nu vrea și ea, săraca, *să se compromită* în fața Domniilor *Dumneavoastră* — îi luă vorba din gură bărbatul.

Asta cu Lelea Fl'oarea. Să vedeți ce e cu Lelea Pirica, cu soru-mea, de cînd tot vine și ea pe la București, unde are aici două fete și-un fecior, din cei 11 cîți a făcut. Unul e tot așa, șofer, altă fată ține un fost ofițer, care s-a apucat și de Drept și și-a luat licența, a fost în niște timpuri și radiofonist, s-a-nscris apoi tîrziu la Politehnică, curs seral, și-acum e inginer Băiat bun, om de casă, serios. Altă fată e măritată, a doua oară — n-a avut noroc cu ăl dintîi — cu un fost reangajat (fost subofițer își zice el), care are un servici pe la Uzinele Grozăvești, de pe Dîmbovița, alea care-și dau drumul din cînd în cînd la cîte-un geamăt, lung, grozav, de-nnebunește Bucureștiul! Gheorghe, fostul reangajat, s-a apucat acum cîțiva ani să urmeze liceul seral. Vrea să facă și facultatea — Filosofia. Și-a mers el ce-a mers cu cartea — își lua ca un copil cărțile la supțioară și pleca după prînz la cursuri, seara venea acas' și-și punea capu-n palme — a mers pînă-n clasa a *8*-a. Și de-aici înainte n-a mai mers. S-a lăsat păgubaș. Fetele soru-mi, celelalte, frumoase toate și cuminți ca roua, s-au măritat la țară, una a suit și ea dealu-n sfîntu Gheorghe. Băieții, doi, rămași în sat, muncesc pe-aici pe la București, vara, pe la șantiere, pe la canalizări.

Și la soru-mea Pirica, la cîte-o zi mare, cînd se strîng fetele și băieții ei cu nepoții o școală parcă e, cu toții copiii ăștia în curte, în recreație...

Ca și Lelea Fl'oarea, Lelea Pirica nu știe carte. Ce să știe! Că atunci cu alfabetizarea, cînd veneau învățătorii pe la porți, să le-adune, să-nvețe să scrie și să citească, fugeau babele ca potîrnichile, prin fundul grădinii s-ascundeau, prin glugile de coceni ca pe timpul nemților. Ce, ziceau, o să-nvețe ei cal bătrîn la-mbuestru? Noi am trecut de șaizeci de ani... Nu mai sîntem copii să punem ghiozdanu de gît. Ei, drăcia dracului! Și-au rămas fără slovă. Dar așa neștiutoare cum e, soru-mea vorbește vorba la locul ei, grai curat, rumânesc, numai bob și bob, cum vorbește o săteancă, nestricat ca noi de jurnale și de romane.

Lelea Pirica a venit de curînd să-i facă aici, la București, parastas lui Marin, lui bărbatu-său — s-a prăpădit acum un an pe timpu-ăsta. L-a răpus băutura. C-avea cazan de țuică. Mai mult el îl bea. Acas'la ea, la țară, nu se-nțelegea cu noru-sa și nici c-un păcătos de băiat, ăl mai mic, rămas stîlp, pentru bătrînețea ei. C-așa sînt feciorii, se iau după muiere...

La parastas m-au poftit și pe mine. Mă uitam la ea. Venise de la biserică îmbujorată de ger, mai ușurată, fericită că și-a făcut înaintea lui Dumnezeu o datorie ca asta pentru bărbatul cu care trăise patruzeci de ani și care-o bătuse de cel puțin patru sute de ori. Că Marin era, știe tot satul, deștept băiat, dar îngîmfat nevoie mare, că fusese primar, citea jurnale, citise „Erica, domnița lanurilor", „Codul manierelor elegante", „Magia neagră" și alte și alte de-alde-astea.

— O să mai stai, Lele Pirico, și după parastas. O să vii și pe la noi... i-am spus privind-o cu drag. Întotdeauna sora asta a mea, așa nevinovată cum e și trecută printr-atîtea necazuri, mi-a topit inima...

— Nu mai stau. Mi s-a făcut dor de casă. Am păsările. Am vaca. Rostul meu acolo e.

— Ți-e dor de noră și de fecior...

— Și de ei mi-e dor.

Mama, tot mamă, gîndeam. Apoi, văzînd-o așa îmbrăcată în negru și cum mergea de parcă plutea:

— Calci a cocoană, Lele Pirico. O preoteasă parcă ești...

— Calc a cocoană. M-am *șukărit* și eu...

— Ce-ai făcut? am sărit eu, ca mușcat de șarpe.

— M-am *șukărit* și eu.

— Cum adică?

— Sînt și eu așa, mai *mișto.*

— Cum ești? (Se-nvîrtea pămîntul cu mine).

— Mai *mișto.*

— Ce vorbă e asta? De cînd vorbești tu așa?

Ea, nițel stînjenită, s-a-mbujorat și mai tare:

— Ei, vorbesc și eu, dè; cum se vorbește-acum. I-auz și eu pe băieții-ăia ai mei.

— Și vorbești și tu ca ei!

— Ei, vorbesc și eu așa, *de sanki...*

MIRCEA CÂRLOANȚĂ

I se spunea Tilică

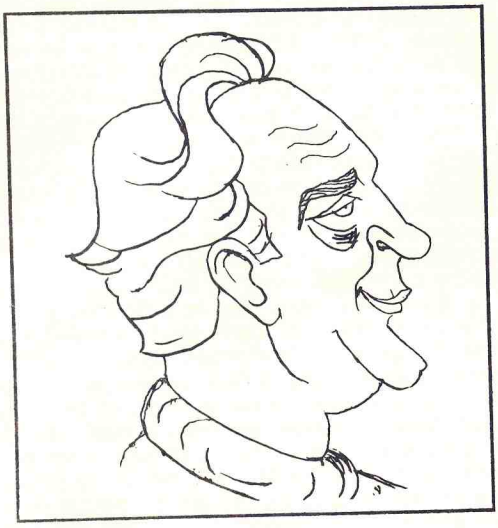

Desen de SILVAN

Un teritoriu al surprizelor, desigur delectabile, acesta este scrisul lui Nicolae Tăutu. Fiecare propoziție se încheie într-un fel neașteptat. „Poetul despre care vă povestesc — zice el într-un loc, cu inexplicabilă tristețe —, nu mai este printre noi. A devenit critic dramatic." Sau, cu același aer sfătos simulat: „Era prin anii cînd poeții mai erau solicitați să citească versuri la televiziune. Astăzi citesc numai actorii și, sincer vă mărturisesc, mă mir din care cauză, deoarece poeții citeau la fel de prost". Există aici material inepuizabil pentru o antologie neasemuită. O antologie care însă întîrzie, nu i-a sosit vremea.

Nicolae Tăutu a trecut în legendă. Volumele publicate cuprind doar un fragment din creația sa — îndeosebi opera poetică —, în timp ce o parte masivă a fost răspîndită de autor în periodice, unde zăbovește și azi, iar, în fine, o altă componentă, poate cea mai prolifică, păstrată oral, circulă neîncetat în rîndul generațiilor succesive de cititori, se mai și amplifică pe ici-colo, conform mecanismului specific de propagare a miturilor.

Nu încape dubiu că Nicolae Tăutu este înainte de toate poet. Amprenta lirismului marchează și întreaga sa proză, dramaturgia, ca și publicistica. Orice ar scrie, Tăutu e poet. Dar cu tot atîta dreptate se poate afirma că, în oarecare dintre genuri sau specii literare s-ar fi manifestat, umorul nu s-a desmințit. Tăutu poetul și Tăutu umoristul sînt de nedespărțit. Abia ieșit din adolescență, el scria, într-o gingașă tabletă: „Primăvara avea ochii negri și plete negre, semăna cu Adelina. Dacă primăvara din noapte ar avea număr (matricol) la mînecă, ea s-ar chema Adelina. Dar primăvara n-are voie să intre în liceu, a interzis-o direcțiunea". Aici predomină elementul afectiv. Dar iată, din aceeași epocă, o mostră acidă: „Directorul liceului unde am învățat să fumez, era dușmanul gălăgiei și al absențelor nemotivate. Om bun și cu frică de inspectorat, era spaima celor mici dintr-a-ntîia. Era nervos și necăsătorit. Cum se enerva, cum deveneai numaidecît *bou*..."

În rîndurile ce urmează ne vom mărgini să-l prezentăm, mai cu seamă, pe umorist, dar și în acest subiect extrem de vast ne vom mulțumi cu o imagine parțială, simple detalii.

Aparența bonomă a scrierilor umoristice ale lui Nicolae Tăutu este înșelătoare. Autorul acesta

este un moralist intransigent. Pana lui a fost necruțătoare și s-a îndreptat consecvent împotriva asupritorilor, a îmbuibaților din vremurile trecute, i-a înfierat pe profitorii de război, pe care i-a numit „californieni", aluzie la febra aurului din America începutului de veac. „Am văzut — scria el într-una din însemnările sale — un domn elegant coborînd dintr-un *Mercedes*. La coborîre s-a împiedicat de un cățel speriat, flămînd. Pantoful din piciorul intelectual al domnului l-a lovit în cap, cu dexteritate de fotbalist. Cățelușul s-a așternut, puf, la picioare, cu un bujor de sînge pe cearceaful blănii sale. Aceasta s-a întîmplat în pulberea de aur a unei după-amieze de august. În aceeași zi am văzut un copil ce vindea ziare pe stradă. Plin de praf, puștiul a scos din buzunar o bucată de pîine cît o lună în eclipsă, mică cît creierul domnului ce cobora din *Mercedes*. Un cîine alungat a venit lîngă prînzul sărac al micului vînzător de ziare... Aceasta e povestea mea și las sublinierile morale la conștiința și la inima fiecăruia dintre d-voastră".

Cam tot de pe atunci datează și un mic reportaj, cu remarcabile calități corozive:

„Titișor, ce bine arăți, te-ai și îngrășat, băiatule, să nu-ți fie de deochi. Titișor, băiatul, se mișcă fericit, cu cele 100 de kg ale sale:

— Lucy, servești o prăjitură?

— Lasă măi Titișor, de ce să mai cheltuiești? Cu banii ăștia mai bine mi-ai cumpăra o vulpe argintie... (Titișor e proprietarul mai multor fabrici, al căror număr l-a și uitat).

La o masă, alături, doi tineri se sfătuiesc:

— Măi, nu aprinde țigara, să știi că ăsta e profesor.

— Nu e profesor, măi Nicule, n-ai văzut ce bani are!"

Vedem un întreg tablou social redat printr-o singură trăsătură. Nici cuconetul epocii nu e tratat cu mai multe menajamente. Într-o notiță intitulată semnificativ „Lux, lux, lux", citim: „Doamna ascunsă în șapte vulpi nevinovate și parfumate, sfidează buna cuviință a cetățenilor. Pentru ce se îmbracă doamna? Numai pentru a stîrni invidie. Șapte capete de vulpi înlocuiesc capul doamnei".

Cu mijloacele satirei, Nicolae Tăutu își aducea astfel prinosul la lupta forțelor patriotice care, atunci, cu patru decenii în urmă, pregăteau răsturnarea rînduielilor putrede și începerea unei vieți noi. Fermitatea cu care condamna tînărul publicist pe dușmanii națiunii este remarcabilă. Un duș rece este aplicat și indivizilor din medii sociale mai modeste, dar care maimuțăreau năravurile „lumii bune". De pildă, fiind invitat în familia unui amic, pe nume Napoleon Tîrță, autorul se pomenește într-un panopticum:

— „Mama mea, Maria Tereza, o prezentă el. Mama era de o mîndrie rară și îmi întinse mîna de pe soclul de suverană.

— Sora mea, Maria-*Antoineta*. Mă cuprinse groaza.

— Fratele meu mai mic, Cezar.

— Fratele mai mare, Hanibal.

— Verișoara mea, Cleopatra.

— Tatăl meu, Alexandru Machedon Tîrță, profesor de istorie.

Aha, tatăl desigur el era autorul acelei oribile galerii de capete încoronate".

Nu fără umor, dar cu tandrețe, evoca Tăutu persoanele dragi inimii lui, ca dealtfel și masei largi a cititorilor, cum era, de pildă, romancierul, Ionel Teodoreanu. E deajuns să citim o singură pagină, care închipuie un dialog:

— „Pentru ce a făcut dumnezeu dragostea?

— Ca să scrie Ionel Teodoreanu romane.

— Atunci ce este dragostea?

— Luș, dragostea este un ghiveci pe care l-ai învățat la liceu la ora de gospodărie. Rețeta este simplă: 50 % naivitate, 20 % tinerețe, 10 % primăvară, 10 % minciună, 5 % note proaste, 4 % lacrimi de prisos, 1 % inimă, toate într-o oală veche ce se cheamă literatură și amestecate cu lirismul lui Teodoreanu".

Cu mult înainte de a se afirma ca dramaturg, Nicolae Tăutu s-a exersat, adeseori strălucit, în procedeul *qui pro quo*-ului. El descrie scena sosirii concomitente în gara unui oraș de provincie a unui grup de scriitori și a unei echipe de fotbal. Se derulează o primire triumfală, cu fanfară, dar cele două delegații nimeresc viceversa, cum se zice, de

unde rezultă efecte ilariante. În discursul adresat fotbaliștilor se spune: „Frați spirituali, capetele voastre luminate au descins pe peronul nostru ca niște..." etc., în vreme ce scriitorii sînt salutați cu: "Bun venit, coechipieri ai noștri, picioarele d-voastră de aur, pe care abia așteptăm să le vedem la lucru și care ne sînt cunoscute din auzite..." etc.

Un loc aparte îl ocupă în creația umoristică a lui Nicolae Tăutu întîmplările amuzante ai căror eroi sînt scriitori, actori, sculptori și alte proeminențe ale culturii. Episoadele cu pricina, unele autentice, altele inventate, multe dintre ele publicate în „Urzica", au apărut, reunite în trei volume, unul postum, care se bucură de o largă popularitate și tind să devină folclor. Alte peripeții și vorbe de duh, pe care autorul, sfîrșit din viață prematur, la numai 52 de ani, n-a apucat să le aștearnă pe hîrtie, au fost consemnate de Mircea Micu și de alți scriitori, cu pană mai meșteșugită decît pixul meu. De aceea nu le voi repeta. Ar fi de prisos.

Într-o vreme cînd marile prefaceri ale societății românești, imediat după Eliberare, cuprindeau, firește, și armata țării, Nicoae Tăutu, și el ostaș, a militat pentru înnoirile ce aveau loc, a combătut ceea ce era învechit și retrograd, s-a făcut exponentul noului social. El a creat în acei ani un erou literar, soldatul Tilică, cu care s-a contopit în așa măsură încît a început să fie dezmierdat el însuși cu porecla Tilică. Scrise cu nerv, însemnările din „carnetul" acelui soldat au cîștigat renume în rîndul oștirii. Criticînd fenomenele negative și promovînd o etică nouă, Tilică a fost un personaj model în acel timp. Prin el, Nicolae Tăutu continua, în condiții istorice noi, o tradiție valoroasă a literaturii noastre, ilustrată de-a lungul deceniilor de Bacalbașa, Brăescu ș.a. În legătură cu aceasta mă simt dator să semnalez o observație judicioasă a lui Mircea Iorgulescu: „O ciudățenie a literaturii române, asupra căreia se poate insista cu folos, este vocația umoristică a scriitorilor militari, astazi (asta era în 1970) reprezentați în primul rînd prin colonelul Nicolae Tăutu. Iată un subiect de interes cu totul aparte și foarte original pentru o teză de licență." Îndemn fara urmare!

*

Soldatul Tilică înregistra în carnetul său eradicarea analfabetismului din rîndurile tineretului, prin 1946—1947, asigurarea unor condiții de trai civilizate pentru toți ostașii, începînd mai cu seamă din 1947, așezarea întregii activități de pregătire a armatei pe temeiuri noi, dar fără a omite nici o clipă critica vie la adresa carențelor ce supraviețuiau încă. Așa, vine în cazarmă mama unui recrut, băiat crescut în puf, și cere: „Să aveți grijă de băiețaș, să pună vată în urechi, să nu-l tragă curentul la cîmp. Iar de-i departe cîmpul, îi scot abonament la tramvai". Mai apoi, repartizarea unui medic veterinar la o unitate motorizată, Tilică o comentează: „La fel cum administrația cimitirului Ghencea ar cere un profesor de gimnastică suedeză pentru locatarii săi din liniștea eternă, se pot repara automobilele cu injecții, cu clisme, cu buline, cu frecții?" Birocrații de la un cerc de recrutare din provincie sînt și ei satirizați: „Păi cum vine asta, născut în 1926 și mort în 1925...? Iacă un om care a murit înainte de a se naște".

*

Lui Nicolae Tăutu i s-a dus vestea prin farsele pe care le-a făcut prietenilor. E adevărat, el a făcut și farse, totdeauna țintind cîte o meteahnă, niciodată gratuite, ele fiind de aceea educative, astfel încît, atunci cînd păcălitul se dezmeticea, el simțea nu numai o mare ușurare, dar uneori se elibera și de năravul vizat de Tăutu. Farselor reale li s-au adăugat, cu timpul, altele, imaginare. Se spune că din cauza lor, la un moment dat, breasla scriitorilor a devenit foarte prevăzătoare, astfel că, într-o zi, fiind invitat la o recepție la ambasada japoneză, poetul Mihai Beniuc l-a căutat telefonic pe Tăutu, ca să-l întrebe dacă nu era un renghi de-al lui. A devenit celebră festa jucată participanților la o croazieră maritimă, între care se numărau mai mulți maeștri, și cărora Nicolae Tăutu, împreună cu Mihu Dragomir, le-a transmis prin stația de amplificare a navei un fals comunicat

despre decernarea premiilor de stat, ştire ce a creat multe emoţii. Curios este că, deşi autorul lor a dispărut, aceste glume se perpetuează. Lui Tăutu i se atribuie farse pe care, se pare, el continuă să le facă, postum. Izvorul n-a secat. Pentru că sînt atît de cunoscute îndeobşte, nu am să le reamintesc şi am să relatez doar vreo două-trei, mai puţin ştiute.

Intr-o zi, prin 1949, maiorul Ion Ghemareu, redactor la ziarul militar, care afişa o ţinută marţială în toate ocaziile, primeşte telefonic ordinul de a se pregăti să plece în Extremul orient, unde era încă război. Fără să verifice sursa, el se prezintă imediat la redactorul-şef, Gh.Zaharia, şi îi raportează solemn că pleacă pe front, după care îi înfăţişează şi lista echipamentului necesar: cască colonială, plase contra ţînţarilor etc. Şeful îl contemplă amuzat şi îi spune: „Cheamă-l încoace pe Tăutu". La care Ghemareu sare ca ars: „El nu trebuie să afle. E secret. Îl ştim numai noi doi". Însă Zaharia era edificat: „Măi, băiete, te-a păcălit Tilică, tu nu vezi că ţi s-au făcut ochii oblici?"

Cam tot atunci primeşte telefon căpitanul Vasile Cîrjan, din administraţia ziarului, şi este anunţat că a primit misiunea urgentă de a prelua comanda cimitirului militar Ghencea. Urma să ia imediat măsuri de reorganizare a mormintelor răposaţilor, pe grade şi pe contingente, întrucît vine o inspecţie. Funcţia primită însemna o promovare, dar sarcina foarte dificilă, aşa încît cel în cauză a alergat şi el la şef, unde scena descrisă anterior s-a repetat. Interesant este că odată cu dezminţirea, toate părţile implicate au fost fericite.

Locotenentul Vasile Hodorogeanu, din aceeaşi redacţie, avînd unele simptome de lipsă de vigilenţă, Tăutu i-a administrat o lecţie *sui generis,* drept care i-a dat ordin telefonic să fie gata pentru a fi lansat cu paraşuta „în spatele inamicului". Obiectînd că nu are antrenamentul trebuincios, el a fost dirijat, tot prin telefon, să se urce pe birou şi să sară de acolo şi să spună ce simte. Rezultatele se arătau neconcludente, dar exerciţiul a provocat gălăgie în anticamera redactorului-şef, şi acesta a ieşit din cabinetul lui, ca să vadă ce se întîmplă. Aşa s-a lămurit situaţia.

Pînă la urmă nici Tăutu n-a fost ocolit de efectul propriilor pozne. În afară de Tilică, el mai crease un personaj, tip de birocrat, pe care l-a botezat Dosărescu-Claps. Într-o zi, însă, vine un colaborator, pe nume Iul. Pavelescu, cu un articol satiric, respins anterior de Tăutu, şi care este publicat într-un moment cînd acesta era plecat pe teren, la rubrica lui Claps, fără a se menţiona autorul. În ziua apariţiei, Tăutu, întors între timp, a fost asaltat de telefoane. Toţi prietenii îl felicitau şi îl asigurau că e în mare progres, că acela „este cel mai reuşit articol din cîte publicase pînă atunci". Era răzbunarea amicală a celor pe care, nu o dată, Nicolae Tăutu îi păcălise şi care i-au păstrat nestinsă o caldă amintire.

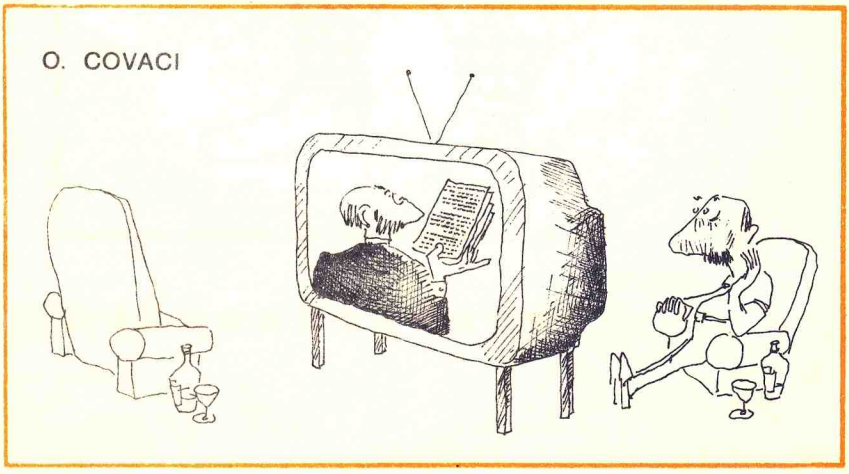

Desen de SILVAN

V

TĂNASE ÎȘI POVESTEȘTE VIAȚA

Vă amintiți?
„La un colț de stradă
Apare un nas.
Hop și Nea Tănase
Dup-un sfert de ceas!"

Da, Tănase a fost un imprevizibil. Și rămîne.
Proba urmează a fi prezentată
în paginile volumului aflat în mîinile cititorului,
sub forma unui interviu
consemnat cu multe decenii în urmă. Iată, deci, după amar de vreme
de la dispariție,
Tănase (re)apare cu un nou monolog,
direct, autobiografic,
întrerupt doar foarte rar
prin intervențiile unui expert
în a deschide sufletele marilor actori,
în sufletul marelui public... cititor.
Să ni-l imaginăm la Cărăbuș,
în fața unei săli arhipline,
să ne amintim gesturile și vocea lui...
Urmărindu-l și dirijîndu-l cu ochii minții,
avem șansa de a transforma
un interviu inedit,
într-un spectacol în premieră.

TĂNASE
Expresie caracteristică

UN INTERVIU INEDIT

AL LUI IOAN MASSOFF

Venise primăvara. Tănase, între „două trenuri", adică între cele două mari turnee pe care le făcea anual prin țară, se afla „trecător" prin Capitală.

La apogeul carierei, unul dintre cei mai populari actori, aplaudat și răsfățat de o țară (pentru că prin cupletele sale era un protestator împotriva feluritelor forme ale răului social), Tănase (puțini știau că-i mai zicea și Constantin), atît de cunoscut pe scenele din întreaga țară, era mai puțin cunoscut ca om, ca simplu cetățean, după cum puțini îi știau drumul într-o carieră dintre cele mai întortochiate, pînă la urmă biruitoare.

*

Deși călător grăbit, convorbirea în biroul casei de pe strada Puțu cu plopi numărul 10, dominat de o fotografie a lui George Enescu — „Iubitului nostru Tănase, prietenească amintire, Iași, aprilie 1917" — s-a prelungit cîteva ore:

— **Cum v-a venit ideea să vă faceți actor?**

— Tata îmi spunea să mă fac impiegat la gară; voia să mă vadă cu șapcă roșie instalat la casa mea. Impiegații de gară erau bine cotați pe vremea aceea și în special unul ca mine, cu șase clase de liceu, avea șansa să se însoare cu o zestre bunicică. Ca să mă facă însă „actior", cum spunea el, nici vorbă! Totuși actorul a încolțit în mine pe negîndite, și oarecum inconștient.

Cînd eram copil, luam lăicerele mamei, scoteam draperii din casă și făceam teatru în curtea mare din fața caselor. De cîte ori venea o trupă de teatru la Vaslui, și asta numai în timpul verii, pentru că pe vremea aceea nu exista sală închisă — trupe cum erau cele ale lui Nisipeanu, care juca **Hoții de codru și hoții de oraș**, Burienescu și I.D. Ionescu ce jucau scenete mult gustate de public — căutam prin toate mijloacele posibile să trag eu cortina, aceasta fiind cea mai mare fericire pentru mine. Reprezentațiile se dădeau la grădina „Iacob" și înainte de reprezentație, fanfara militară — aceasta pentru reclama spectacolului — cînta vreo cîteva marșuri în fața intrării. Cînd muzica termina, puneam și eu mîna pe contrabas, mă băgam printre soldați, și așa ajungeam pe scenă lîngă funia cortinei. Acuma de multe ori se întîmpla să mă prindă, dar oamenii de serviciu mă cam cunoșteau căci eu eram un fel de spaimă a mahalalei. Și așa mă lăsau în pace.

Într-o vară s-a nimerit să vină trupa lui Segalescu, care juca în „idiș". Cum s-a întîmplat să le lipsească un actor, și cum eu stăteam la repetiție și pe deasupra mai știam și ceva evreește, mi-au pus o burtă, mi-au lipit niște mustăți și astfel am jucat rolul unui cîrciumar, căci deși eram copil, totuși m-am dezvoltat de timpuriu, așa că aveam aspectul unui om matur.

După ce am terminat patru clase de liceu, am plecat la Iași să mă prezint la examenul de admitere la liceul militar. La vizita medicală aveam lîngă mine pe un candidat puțin adus de spate. Eu, musculos și drept ca o lumînare, îi tot șopteam: „ține-te drept, că dacă nu, te respinge". Rezultatul a fost că m-au respins pe mine, căci pe vremea aceea se preferau la liceele militare, fii de militari.

Mă gîndeam să plec tocmai la Brăila ca să urmez mai departe liceul real. Dar, într-o zi, m-am întîlnit cu învățătorul și scriitorul Ion Adam, care mi-a spus că urmează Universitatea liberă la Bruxelles. Cum în timpul lipsei lui din țară avea nevoie de un suplinitor, Adam, văzîndu-mă abătut, ca să mă consoleze, mi-a spus: „Mă Costică,

mergi cu mine la revizorat și fac eu să te numească învățător." Și astfel am ajuns învățător la școala din comuna Curseşti, plasa Rahova, în împrejurimile căreia au avut loc vestitele lupte ale lui Ștefan cel Mare de la Podul Înalt și Rahova.

De la început mi-am dat seama că numai cu duhul blîndeții voi putea atrage copiii spre școală. Și de aceea, pentru început, am pus mai mult temei pe muzică și pe gimnastică. Asta le-a plăcut, și de unde înainte învățătorii trăgeau elevii cu arcanul, acum veneau elevii de bună voie. Eram un învățător mai modern, cunoșteam oarecum viața, mă bucurasem de libertate.

Dar, într-o seară, cînd eram invitat la o nuntă, mi-au prădat casa, și asta ca răzbunare din partea proprietarului școlii, căci eu opiniam, din motive de igienă, că școala trebuia neapărat mutată.

Simpatizat de săteni, am fost chemat la nunta fetei unui răzeș, fiind rugat să fac eu pe „conocarul". Iată ce înseamnă asta: era obiceiul pe vremea aceea, la țară, în special în Moldova, ca atunci cînd o fată era dată după un flăcău care nu era din satul ei, mirele, drept mulțumire, trebuia să plătească ceea ce se numea „vulpea", adică să dea de băut flăcăilor care s-au ostenit să învețe fata să joace la horă. Conocar se numea acela care cerea dania mirelui ce lua fata din sat.

S-a întîmplat însă că mirele, zgîrcit, să nu vrea să plătească „vulpea". Și atunci, drept răzbunare, cînd tocmai era să treacă nunta dintr-un sat într-altul, vreo cîțiva tineri au scos cuiele de la roțile căruțelor care s-au răsturnat. Și cum îți spuneam, în seara aceea, cînd m-am întors acasă, mi-am găsit casa prădată. Acum, îți închipui, că mare lucru de la mine nu puteau lua, dar era cusută cu ață albă, că toată răvășeala a fost făcută din motive de răzbunare. Cum stăteam la marginea satului, eram sigur că vor urma și alte demonstrații de soiul acesta. Și de aceea, într-o bună dimineață, mi-am luat bruma de bagaje și am plecat din Curseşti.

Pe drum, prin una din acele curioase coincidențe, care și astăzi mă miră, m-am întîlnit din nou cu Ion Adam, care m-a sfătuit să cer mutarea la Hîrșoveni, în comuna Poienești, tot în județul Vaslui. Aci, în satul lui Vlahuță — pe unul din geamurile școlii era chiar iscălitura lui, făcută cu diamant, — am stat învățător un an și jumătate, izbutind, fără să mă laud, deși eram foarte tînăr, să ajung printre fruntașii satului, ba chiar să fiu un fel de judecător în pricinile lor.

Îți închipui că la început aveam de luptat cu figura mea, care, orice s-ar spune, nu inspira multă încredere. Pentru că îmi dădeam perfect de bine seama de acest lucru, am căutat prin toate mijloacele să-mi apropii sătenii, și în scurt timp s-a dus vestea prin comunele din împrejurimi cum „că la Hîrșoveni e un învățător cu **nasul mare,** om de mare ispravă".

Trebuie să știi că învățătorul dinaintea mea venea o dată pe săptămînă la școală, iar starea lui normală era cea de ebrietate. Pentru a intra sub pielea sătenilor, îi adunam serile la șezători cu care ocazie le spuneam snoave și fel de fel de ghidușii. Ca să mă cunoască toți, organizam excursii, convocînd adevărate adunări ale satului, pentru a merge să vizităm cetățuia din Valea Rahovei, cu care ocazie le povesteam despre isprăvile lui Ștefan cel Mare în luptă cu turcii. Le cîntam din piculină și le spuneam fel de fel de povești. Ce să-ți mai spun, în doua saptamîni m-am pomenit cu peste șaptezeci de elevi, de unde înainte nu veneau la școală nici a zecea parte. A ajuns de veneau părinții la școală să mă roage să mai gonesc copiii acasă, căci aveau treburi, atît de mult mă-ndrăgiseră copiii.

Într-o zi m-am gîndit să le arăt mașina de tren, căci ei nu văzuseră locomotive pînă atunci. Am plecat de cu noapte spre stația Buhăești, și cînd sătenii au văzut trenul, au început să scuipe în sîn și să se închine, căci credeau că-i dracul pe pămînt.

Pe vremea aceea eram colaborator aproape regulat la revista „Albina".

Cum nu eram încă numit definitiv, m-am gîndit să-mi fac stagiul militar și am intrat voluntar la regimentul 1 de Geniu, fiind trimis împreună cu unul Bîrlogeanu, cu care am fost cîtva timp un fel de frate de cruce, la fortul Popești unde era detașată o companie; sîntem în

anul 1899. Ce să-ți spun? Am înghițit la început serii de palme, reglementare milităriei de pe vremea aceea. Din cauza mutrei mele caraghioase, plăteam oalele sparte. Și cînd făcea vreunul vreo poznă, de cele mai multe ori eu o încasam. Aceasta a mers pînă cînd am fost făcut caporal. Au văzut ei pe urmă că sînt un băiat mai subțire, și, cînd au aflat că am fost învățător, m-au numit profesor la „particulare", adică la materiile extra-militare, la școala de caporali și sergenți. Am ieșit întîiul pe regiment la examenul de sergent.

În acest interval, s-a venit cu ideea de a se organiza teatru în cazărmi. Eu, cum știam multe anecdote d-ale lui Speranța, am început să trec drept un actoraș al companiei, iar mai tîrziu am dramatizat aceste anecdote, astfel că organizam mici spectacole.

Cum începusem să mă duc la Teatrul Național, am văzut **Curcanii** lui Ventura pe care am jucat-o apoi cu mare succes în regiment. Și astfel am organizat primul teatru ostășesc.

A venit timpul să mă eliberez. Tata îmi scria mereu să mă înscriu la examenul de telegrafiști; director al Căilor ferate era inginerul Cotescu. M-am dus la colonelul Hîrjeu, comandantul regimentului, care ținea foarte mult la mine, să-l rog să-mi dea o recomandație către directorul Căilor ferate. Colonelul Hîrjeu mi-a dat imediat recomandația, dar examenul de telegrafiști era trecut. Nu mi-a părut prea rău căci nu mă trăgea inima deloc pentru telegrafie. Uitai să-ți spun că, în timp ce-mi făceam stagiul, am făcut și pe gladiatorul. Într-o vară, cînd regimentul se afla în campanie de lucru la Rîmnicu Vîlcea, am primit ordin să organizez un spectacol. Aranjasem o piesă, **Ordonanța și locotenentul,** dar cum nu aveam cu ce completa programul, m-am gîndit să organizez niște lupte greco-romane. L-am luat pe unul și i-am spus: „Mă, să te lași bătut, că așa e piesa, că dacă nu te lași, te bat eu pe urmă."

Și cum nu mă trăgea inima deloc pentru calea ferată, am scris tatei, foarte mulțumit în sufletul meu, că anul ăsta nu mă mai pot face telegrafist. Între timp, eu văzusem mulți actori și am început să îndrăgesc meseria. Cum încă de la regiment toți ofițerii mă îndemnau să mă fac actor, într-o zi, cînd primisem suma de 5 lei de acasă m-am gîndit să fac cerere de înscriere la Conservator, unde pe vremea aceea era director Wachmann.

Și a venit ziua examenului. Eu mi-am scos vipușlile de la hainele militare și cu niște ghete particulare m-am prezentat la examen, însoțit de Bîrlogeanu cu care m-am eliberat din militărie. Eu nu credeam să reușesc, mai ales cînd mă uitam la ceilalți candidați, toți eleganți și pomădați. Închipuiește-ți că eu eram singurul candidat cu mustață. Din comisie făceau parte Davila, Nottara, Wachmann, Romaneasca, Malla, Patan Sihleanu și alții. Cum nu mă preparasem cu nici un profesor, ca majoritatea candidaților, am spus și eu o fabulă, „Naiul, cobza și vioara". Era obiceiul să se mai întrebe candidații și asupra unor oarecari noțiuni de limba română și franceză. Cum eu am spus ambele bucăți cu glasul cam pițigăiat, comisiunea a spus la început că n-am organ. Atunci, răposatul Chiriac, care făcea parte și el din comisie, a intervenit spunînd că mă cunoaște de la biserica Popa Tatu, unde într-adevăr cîntam în cor și că am o voce frumoasă, — căci uitai să-ți spun că făcusem cerere de înscriere la Conservator, nu numai la arta dramatică, dar și la principii și la canto-coral.

Mirată oarecum comisia m-a rechemat; m-a pus să scriu un solfegiu pe tablă și să-l intonez. Cînd au văzut că am voce mi-au spus: „N-ai alt repertoriu?" Comisia a rîs de sinceritatea răspunsurilor mele și toți au fost de părere „că ăsta are un fel de comic natural, vorbește doar și rîzi de el." În ziua examenului, aveam doar o singură țigară, pe care am fumat-o în rate, jumătate înaintea examenului. După examen m-am dus cu Bîrlogeanu, care n-avea nici o treabă, să colindăm străzile, și cînd m-am întors la rezultat, am văzut că la dramă era admis Ion Manolescu, iar la comedie C. Tănase; de bucurie, am fumat și restul de țigară.

Acum eram admis la Conservator. Foarte bine, dar ce mîncăm? Cum amîndoi n-aveam nici un rost, am acceptat oferta colonelului Pierre d' Alic, pe atunci locotenent

la Geniu, să vindem unsoare de copite de cai. Să nu-mi uit, singura mea resursă era opt lei pe lună, leafa de corist la biserica Popa-Tatu.

Unsoare de copite n-am putut vinde mai deloc, căci unde intram eram refuzați. Cînd am văzut noi că nu merge deloc, Bîrlogeanu, care era mai curajos, a intrat într-un magazin și a oferit spre vînzare mostrele pe care le aveam la noi. Am luat vreo cîțiva lei pe ele și ne-am mutat în gazdă în Bulevardul Elisabeta, la Sfîntu Elefterie, în curtea teatrului Zdrafcu. Într-o zi am spart un geam mare și cum n-aveam cu ce plăti, gazda mi-a luat geamantanul, care fie vorba între noi, era gol. Fata gazdei, elevă la Conservator, mi-a luat apărarea și i-a spus mămii că mă cunoaște și că să-mi înapoieze geamantanul.

*

Și a mers așa, cam o lună de zile. Cum flămînzeam însă și n-aveam obiceiul tapării, m-am gîndit să mă duc la colonelul Hîrjeu să-i explic situația mea.

În acest interval, Wachmann se interesa de mine, și văzîndu-mi harul a dat dispoziție să fiu angajat ca bariton în corul Mitropoliei. A chemat pe Bănulescu, dirijorul corului, și i-a dat ordin să mă angajeze cu 15 lei lunar, sumă cu totul insuficientă pentru a putea mînca în fiecare zi. Și m-am dus iar la colonelul Hîrjeu. Foarte binevoitor, colonelul m-a ascultat cu multă atenție și m-a sfătuit să mă reangajez în armată. M-am dus la maestru Nottara și l-am întrebat dacă pot veni îmbrăcat militărește la școală. Maestrul mi-a spus că pot veni îmbrăcat și turcește, dar numai să vin. Colonelul Hîrjeu a dat ordin să se facă de urgență formalitățile și astfel am ajuns plutonier în regimentul 1 de Geniu. Munceam din greu. Îmi cumpărasem o bicicletă, ca să fiu în stare să mă duc de trei ori pe zi la Conservator, să mă duc la repetițiile corului și pe deasupra, eram la regiment comandant de pompieri și grefier la comisia de disciplină. După scurt timp, s-a cumpărat și un pian, pe care l-am așezat în sala de festivități a regimentului. Cînd făceam pe ofițerul de serviciu, scoteam pianul în curte, chemam soldații, și ardeam niște cîntări în lege. Într-o zi a dat rondul peste noi și eram s-o pățesc.

— Domnule Tănase, fizicul ți-a fost o piedică sau nu în viață? Nasul dumitale e ereditar în familie?

— N-aș putea spune că semăn nici cu mama nici cu tata. Tata era un om mic de statură și numai nas mare nu avea; cu mama mai aduc eu puțin. Ea trăiește și mă duc deseori la Vaslui s-o văd. Eu semăn cu niște unchi ai mei, oameni crescuți mari, voinici și care au trăit mai toți peste o sută de ani.

În general n-aș putea spune că mutra mea mi-a fost o piedică în viață. După cum ți-am spus, din cauza figurii mele, am mîncat destulă bătaie în armată pînă am fost făcut caporal.

— Domnule Tănase, ați avut noroc în viață?

— Norocul e în legătură cu munca. Lumea le confundă. Și unii spun: „Uite, Tănase a avut noroc!", dar nu spun cît am muncit. Norocul e să nu muncești și să-ți vie toate pleașcă. Nu e cazul. Eu însă l-am tras deseori pe dracul de coadă. În timpul celor două luni de la eliberarea mea din armată pînă cînd, prin intervenția colonelului Hîrjeu, m-am reangajat, aveam grijă în fiecare dimineață să-mi pun la ghete niște cartonașe care țineau loc de talpă. Seara le schimbam, și așa în fiecare zi aveam pingele noi.

— Am auzit că sînteți un pasionat vînător.

— Da, dar mă duc la vînătoare doar cînd sînt liber, și asta se întîmplă foarte rar. Acum vreo două săptămîni am împușcat un mistreț de 190 de kilograme. Cum e obiceiul vînătoresc, mie mi s-a dat pielea și capul, din care am făcut un covor; partea de carne care mi-a venit mie am făcut-o pastramă, din care te poftesc să guști, dacă vrei.

L-am întrebat dacă mai are și alte pasiuni.

— M-am lăsat de fumat și aceasta în urma unei întîmplări. Figuram în **Ocolul pămîntului,** la Teatrul Național. Într-o zi, ni s-a dat gratificație cîte cinci lei și m-am dus cu Belcot la berăria Comșa pe bulevard. Era 35 de bani halba. Am băut eu șase și Belcot șase. Am mîncat scrumbii și am fumat mult; ne-am cam cherchelit. Am plecat apoi spre cazarmă, groaznic de obosit. Cînd am dat de căldură, mi s-a făcut rău. A doua zi, am vrut să

fumez și mi s-a făcut mai rău. Atunci, un ofițer m-a sfătuit ca să profit de ocazie și să mă las de fumat. Și așa m-am lăsat.

Alcool de cînd sînt nu am băut. Țuică sau rom, n-am băut sub nici o formă. Cînd mă duc într-o casă și văd servindu-se țuici și cum unii își ling mustățile, nu mai mănînc la masa aia, să mi se servească și icre negre.

— Mîncați mult?

— Cam mănînc! Îmi place o masă cumsecade. Nu cu etichetă, dar să se servească lucruri bune!

— Sînteți mulțumit în căsnicie?

— Sînt foarte mulțumit. Soția mea e un fel de colaboratoare. Mă însoțește în lungile turneuri pe care le fac, mă-nțelege și mă menajează, cînd necazurile vieții îmi dau ghes. În plus e o gospodină și o mamă excepțională.

— Vă iubiți copiii?

— Ca orice tată.

— Învață bine amîndoi?

— Unul foarte și unul tot foarte.

— Ce carieră ați vrea să îmbrățișeze?

— Greu de răspuns.

— Ați vrea să-i faceți actori?

— Actori, dacă ar avea într-adevăr mare talent. Dar ca să treacă numai drept fiii mei, mai bine s-or face altceva!

— Sînteți bogat, domnule Tănase?

— Ce-nseamnă astăzi să fii bogat? Am făcut multe sacrificii, căci, vezi dumneata, eu n-am fost un om care să stau cu mîna strînsă. Am ajutat și eu pe cît am putut.

— Am auzit că ați înființat niște școli.

— Da, am făcut școala primară de la Dobîrceni-Mînjești.

— Ei cum?

— Uite, într-un an, cînd mă aflam cu turneul la Vaslui, mă pomenesc cu un țăran care vine la mine:

— Coane Costică, nu ne lăsa: școala noastră n-are ferestre. Am făcut-o numai din vălătuci și n-au copiii unde să-nvețe, să buchisească. Știu că dumneata cunoști viața noastră de la țară și că ești ridicat din popor, nu ne lăsa!

Într-adevăr, m-am dus la școală și am văzut o mizerie de nedescris. Vreo 50-60 de elevi stăteau înghesuiți într-un fel de hambar. Lucrul m-a impresionat. Repede am format un comitet și am construit școala.

Tot eu am dat primul fond pentru ridicarea școlii de la Tîrca-Vitan. Și am donat rețeta unei reprezentații școlii primare de la Focșani

— Sînteți mulțumit de viață?

— În ce mă privește, n-am avut niciodată un gologan subvenție și nici n-am cerut vreo centimă. Evident că nici succesele mele artistice nu mă lasă rece. Dar simt o deosebită mulțumire sufletească, atunci cînd am posibilitatea să ajut pe cineva.

— Relatați-mi un impresionant moment din viață.

— Au fost ele multe, dar îmi amintesc în special de o scenă pe care n-o pot uita. În vremea cînd mă înscrisesem la Conservator fără să mă reangajez încă în armată, am schimat mai multe locuințe, îți închipui că nu pentru a căuta mai mult confort. Odată am închiriat împreună cu Bîrlogeanu un pat într-o cameră din strada Plevnei. În aceeași odaie, mai închiriase un pat și un student, tot atît de pîrlit ca și noi. Acesta, însă, se rușina probabil cu situația lui și nu voia să-l vedem la față. Așa, de cîte ori auzea că ne apropiam, stingea lampa. Și numai după ce credea el că am adormit, începea să rontăie un covrig. Dimineața avea grijă să plece înaintea noastră sau dacă nu dormea cu capul în plapumă, așa că ne-a fost imposibil să-l vedem la față. A mers asta cam o săptămînă de zile. Într-o seară, m-am înțeles cu Bîrlogeanu să intrăm în vîrful picioarelor pentru a surprinde pe mîndrul tovarăș de suferință. Tiptil am intrat în casă și l-am surprins citind. Eu m-am dus la el și i-am spus, în timp ce el se repezise să stingă lampa: „Stai, domnule, ce te ferești atîta? Eu văd că sîntem tovarăși de suferință. Nu trebuie să te rușinezi, ia exemplul de la noi!"

Am mai fost tovarăși cu junele student încă vreo două săptămîni, pînă ce proprietarul ne-a dat afară pe toți trei.

— Care-i idealul dumneavoastră?

— Să fiu sănătos în mijlocul familiei mulțumite și să pot să mă mențin cît mai mult.

De asemenea, năzuiesc să reali-

zez mult visatul cămin al artiștilor.

*

Trecuseră anii.

I-am spus că am de gînd să-i „scriu viața" și l-am rugat să mă ajute.

Tănase a încuviințat zîmbind melancolic.

Voiam să încerc să mă abat de la obișnuitele întrebări și răspunsuri — i se luaseră în decursul anilor atîtea interviuri! — și chiar mi-a spus că uneori avea impresia că era supus unui interogatoriu de care avea oroare. Am preferat să-l las să vorbească neîntrebat, mai ales că, sentimental, manifesta tendința spre evocări, spre aduceri aminte.

Mi-a ghicit gîndul și m-a invitat mai des acasă la masă, mă primea, fără supărare, în cabinet unde „se făcea altul", îl însoțeam pe stradă, dar nu prea avea timp să se plimbe, l-am întîlnit prin orașe și orășele unde se oprea în desele lui turnee.

*

Era într-o zi moleșitoare de vară. Luam masa de prînz afară pe terasa casei din strada Puțu cu plopi; erau soția, cei doi băieți mărișori, ziaristul Sandu Naumescu. Tănase se arăta îngîndurat; omul care făcea să rîdă o țară nu era scutit de griji, de răspunderi. Cărăbușul a fost un fel de uzină, care pretindea o conducere chibzuită. (Tănase avea obiceiul să spună și să-și spună, ca o concluzie la proiectele sale mintale: „da' e greu, e greu...").

Uzina rîsului, a satirei și glumei nu era scutită de drame adevărate, de despărțiri dureroase, dar care nu puteau fi evitate, legate fiind tocmai de specificul ei.

Steaua de revistă, recrutată deseori din balet, oricît de strălucitoare ar fi, nu scapă nici ea de ultrajul timpului.

Prin trecerea anilor talia se îngroașă, pielea gîtului se zbîrcește și nici un colier, chiar veritabil, nu-i poate reda frăgezimea; frumoșii ochi pierd din strălucire, picioarele se resimt de greutatea bustului — și toate aceste insulte ale vremii neiertătoare fac ca goliciunea ei de pe scenă să devină indecentă; epitetul de „babă" sună sinistru.

Tănase își dădea seama de „dezastru", fără să-i mai atragă atenția vreun „binevoitor". Și cum „degradarea" nu mai cunoștea pauză, hotărîrea trebuia luată.

Dar nu era deloc ușor să se transmită sentința timpului neîndurător: vedeta se născuse și crescuse la Cărăbuș, — cum poți să-i spui că trebuie să-și caute un alt rost! Tănase mărturisea că în asemenea situație se simțea ca bolnav, cutremurat de misiunea de a frînge o viață.

Surprinsă — și în aceasta constă tragedia omului de a nu se cunoaște pe sine — vedeta se vedea nevoită să se mute în cartiere — pe Grivița, pe Rahovei, pe Moșilor, unde lumea se arăta mai puțin pretențioasă.

*

S-a întîmplat, uneori, ca Tănase să se înșele, — dar se arăta gata să-și recunoască greșeala.

Avea o vorbă: „Odată m-am înșelat rău și nu mi-o iert, — cu Maria Tănase!" (cîntăreața debutase la Cărăbuș, dar fusese pusă să apară, cu încă două fete, să facă doar legătura dintre scene. — încît regreta Tănase că nu el a „descoperit-o").

*

În mod paradoxal, se poate spune că Tănase nu-și știa niciodată rolul la perfecție și că, totuși, nu se încurca niciodată pe scenă.

Paradoxul e aparent: interpretul colaborase cu autorul, — căci fiind la curent cu desfășurarea vieții sociale, Tănase, mai întotdeauna în rolul de cetățean în capul căruia se spărgeau mizeriile provocate de politicieni incapabili, îi furniza autorului idei; dacă se încurca pe scenă, Tănase se arăta în stare să improvizeze; memoria lui nu era mecanică.

Era prudent, cumpănit în perioade de instabilitate, de criză: îl auzeai la unele propuneri hazardate ale colaboratorilor, în legătură cu îmbogățirea spectacolelor, cu invitarea vreunei celebrități din străinătate: „Măi băieți, nu e vremea să ne dăm peste cap!"

Și totuși, Tănase a fost un „aventurier", căci nu se putea aventură mai mare decît să bagi bani mulți,

care nu erau numai ai săi, în montări costisitoare, să plătești lunar un personal numeros și să deschizi stagiunea vara, cînd natura capricioasă făcea, uneori, din pricina ploilor, să nu poți juca săptămîni la rînd, încît se întîmpla ca actorii să-și uite rolurile, simțindu-se nevoia reluării repetițiilor.

*

Se spune că marii interpreți ai scenei sînt „egoiștii", că-și iau cu ei talentul fără să-și lase urmași. Oare să fie tot așa cu Tănase?

Într-adevăr, el nu poate fi imitat; nu poate fi nici măcar parodiat sau pastișat; încercările s-au dovedit lamentabile.

*

Și alți ani au trecut.

În casa din strada Puțu cu plopi numărul 10, e liniște; cărăbușul de pe front e la locul lui, calendarul din birou s-a oprit la data de 29 august 1945, cînd s-a stins din viață acela ce înveselea un popor.

În casa tăcută robotește cu cîrpa de praf în mînă o doamnă în vîrstă; este coana Virginia, soția și colaboratoarea actorului, care parcă îl așteaptă pe Costică să-i dea replica la cupletul pe care-l pregătea, așa ca altădată, demult...

Tănase spune un cuplet...

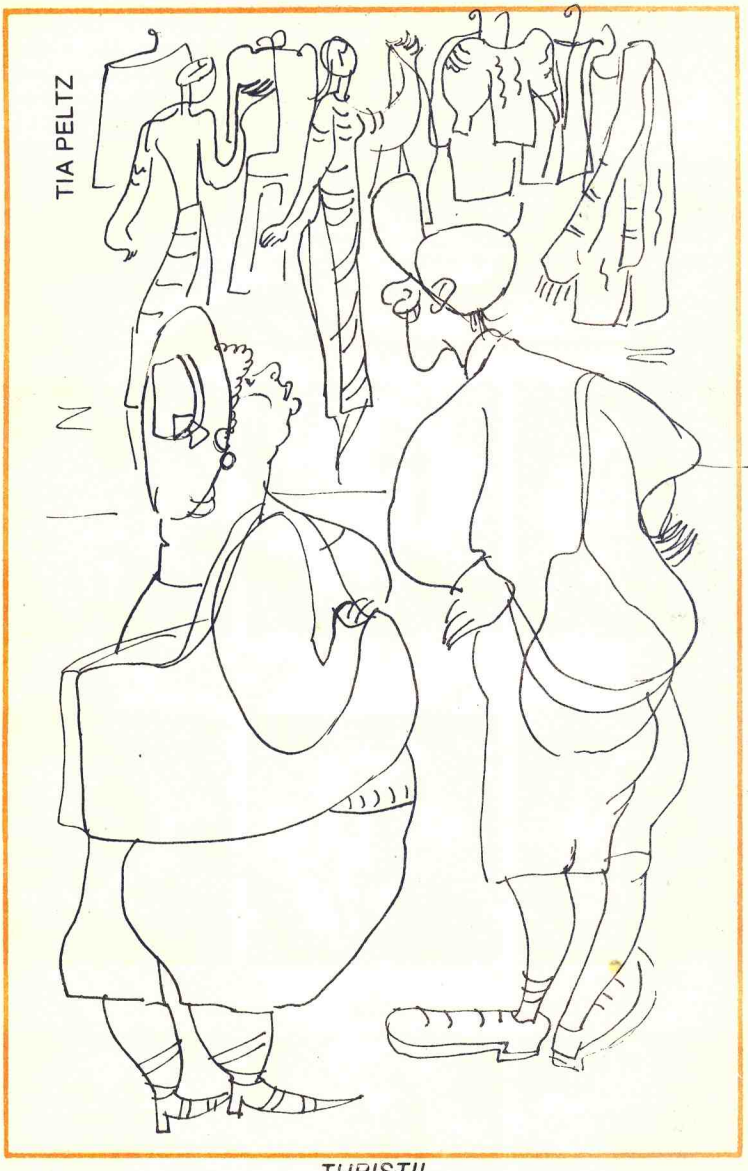

TURIŞTII

VI

UMOR EUROPEAN LA ZI

Fără pretenţia
de a fi epuizat toate investigaţiile
pe bătrînul continent,
am încercat să obţinem
o foaie de temperatură... umoristică la zi,
sperînd că lectorii noştri
vor găsi comicul acestor pagini ridicat la cele mai înalte grade.
De la insulele britanice şi pînă la Bosfor,
de la oceanul Atlantic şi pînă la Urali,
europeanul se amuză, aşa cum a făcut-o de la începuturile istoriei lui,
fiindcă ştie că umorul a devenit de mult al său simţ
şi numai omul care rîde
are un mai larg orizont... continental.
Aşadar, traversaţi cu noi acest pămînt
pe care am amplasat numai „focoase" satirice. „Exploziile", cîte
vor fi, se vor solda, vă asigurăm, fără victime, fiindcă, din cîte
ne amintim, nimeni n-a murit de rîs. Şi nu credem că vom provoca
tocmai noi aceste evenimente. Dimpotrivă.

ERWIN WERNER (R.D.G.)

E.V. KNOX
(Anglia)

Crima de la Towers

(Cel mai extraordinar roman polițist din lume.
Începeți chiar acum, ca să terminați mai repede!)

Dl. Ponderby-Wilkins era un om atît de bogat, de urît, de antipatic și de bătrîn, încît nici cel mai timpit cititor nu-i va da de trăit mai mult decît Capitolul I. Ascuns ca o vulpe, scîrbos ca un porc, cu o mutră de bou, el se îndrepta ca o oaie către un sfîrșit bine-meritat. Era exact genul de om care n-are de ce să supraviețuiască paragrafului doi.

Nici o surpriză, așadar, cînd Inspectorul de Poliție Blowhard din Nettleby Parva primi următorul mesaj telefonic:

— Sînteți chemat de urgență la Towers. Dl. Ponderby-Wilkins a fost găsit mort.

Inspectorul fu întîmpinat la poartă de secretarul defunctului, pe care îl cunoștea dinainte, și pe care îl bănui pe loc.

— Unde s-a întîmplat, D-le Porlock? întrebă el. În lac, în hulubărie, sau în tufișuri?

— În tufișuri, răspunse Porlock liniștit, conducîndu-l la fața locului.

Dl. Ponderby-Wilkins era spînzurat cu ajutorul unui mare fular de lînă de creanga unui copac, pe care ochiul încercat al inspectorului îl identifică imediat drept un sicomor.

— De cînd e sicomorul acesta în tufișuri? se interesă el plin de suspiciune.

— Nu știu, răspunse Porlock, și nici nu mă interesează.

— Spune-mi exact ce s-a întîmplat, continuă inspectorul.

— Eram patru care jucam tenis, și o minge a căzut în tufișuri. Cînd m-am dus s-o caut după terminarea setului, l-am găsit pe Dl. Wilkins așa cum îl vedeți, și le-am atras de îndată atenția asupra împrejurărilor și celorlalți jucători. Iată-i.

Dînd la o parte ramurile unui dafin, el îi arătă ofițerului de poliție două tinere și un tînăr, care stăteau liniștiți în mijlocul terenului de tenis ținînd sobru rachetele în mînă.

— Confirmați relatarea D-lui Porlock? se informă Blowhard.

— Da, răspunseră ei liniștiți într-un glas.

— Hm! gîndi inspectorul cu glas tare, mîngîindu-și bărbia. Apropo, continuă el, mă întreb dacă a sucombat.

Se duse să se uite la trupul neînsuflețit. Sucombase.

— Din prima clipă cînd l-am găsit ne-am dat seama că a sucombat, spuseră cei patru, vorbind toți odată, și am considerat cel mai potrivit să jucăm tenis în continuare, cît se poate de reverențios, pînă la venirea Dvs.

— Foarte bine ați făcut, spuse Blowhard. Acum voi examina oral pe cei ai casei. Fiți buni și chemați-i în salon.

Intrară împreună în frumoasa reședință cu fațadă albă, și nu după multă vreme, la sunetele unui gong reverberate atît în interiorul casei cît și în grădină, toată lumea, inclusiv servitoarea, era adunată în salonul Louis-Seize care dădea spre terenul de tenis. După cum se aștepta de altfel inspectorul, erau reprezentate toate tipurile implicate în mod obișnuit într-o crimă rurală și anume: o soră vitregă a decedatului, foarte speriată,

o nepoată tînără și frumoasă, un maior, un doctor, o damă de companie, un prieten, dl. Porlock secretarul,un valet bătrîn cu barbă, un grădinar între două vîrste cu mustață, un bucătar irlandez, și două servitoare angajate abia cu o săptămînă înainte. Fiecare din ei avea ceva de împărțit cu decedatul, care urma să-și concedieze secretarul, amenințase că-și va dezmoșteni nepoata, o înjurase în mod repetat pe sora sa vitregă, aruncase o carafă de vin în capul valetului, își insultase musafirii, punîndu-le intenționat Mersul Trenurilor în dormitoare, zmulsese din rădăcină răsadurile de anturium ale grădinarului, îl făcuse pe bucătar neisprăvit, și le speria pe servitoare grohăind la ele pe scară. În plus, îi spusese de două ori maiorului că la Balaclava regimentul lui a luat-o la sănătoasa, iar doctorului îi pusese în așternut o broască rîioasă.

Instinctul îi șopti lui Blowhard că acest caz nu poate fi rezolvat decît de Bletherby Marge, renumitul detectiv amator, drept care îi trimise imediat o telegramă. Apoi dădu ordin să fie ridicat cadavrul, făcu înconjurul grădinii, gustă cîteva căpșuni și plecă acasă.

II

Bletherby Marge era un om de o vastă cultură și foarte înțelegător. Ca înfățișare era gras, roșu la față, zîmbăreț și nepieptănat. Părea cam prost și purta ghetre. Mai precis, dacă cititorul neexperimentat și-a făcut o imagine despre cum trebuie să arate un detectiv, Bletherby Marge arăta exact invers. Cîteodată era luat drept om de afaceri, dar mai adesea drept pontator sau chiar drept gorilă. Dar ori de cîte ori Scotland Yard nu putea rezolva o crimă — adică ori de cîte ori avea loc o crimă în mediul rural — se apela la Bletherby Marge. Moartea unui bătrîn bogat și nesuferit fu pentru el ca un sunet de goarnă. Își puse în valiză pijamaua, periuța de dinți și un volum din *Personalități ale zilelor noastre*, și luă primul tren.

De îndată ce văzuse în ziar obișnuitul titlu

UCIS INEXPLICABIL
ÎN MIJLOCUL INVITAȚILOR SĂI LA ȚARĂ

așteptase să fie chemat la Towers. Telegrafiind judecătorului de instrucție să dea un verdict în alb la Nettleby Parva, el încheie cazul Ducelui de St Neots, căruia îi aparțineau misterioasele bucățele descoperite în mașina de tocat pleavă, și se grăbi să ajungă la locul noii sale misiuni. Era cel de al patruzecișinouălea caz al său, și în toate cazurile precedente ieșise triumfător, reușind să-i ducă pe criminali la spînzurătoare. De altfel Scotland Yard îi oferise în semn de prețuire o mică spînzurătoare de argint.

— Sîntem în pom, Blowhard! „în mare pom", spuse el examinînd cu atenție fularul care fusese înfășurat în jurul gîtului lui Ponderby-Wilkins. Ia mai spune odată cum e cu alibiurile.

— Fiecare din ele e perfect, din cîte îmi dau eu seama, răspunse inspectorul de poliție. Valetul, bucătarul și cele două servitoare erau în cămară și jucau pocher. D-ra Brown, sora vitregă a defunctului, îi dădea instrucțiuni grădinarului, iar doctorul era și el cu ea, ca să-i țină săpăliga și cuțitul de altoit. Dama de companie și prietenul jucau tenis cu Dl. Porlock și cu maiorul, iar nepoata se plimba cu barca pe lac, culegînd nuferi.

În ochii lui Bletherby Marge apăru un licăr.

— Singură? chestionă el.

— Singură. Dar nu uitați că lacul se vede foarte bine de pe terenul de tenis. Aproape îți vine să crezi că terenul a fost făcut așa dinadins, adăugă inspectorul agasat. În tot intervalul de timp cînd trebuie că s-a comis crima, fata a fost văzută cînd de o pereche de jucători, cînd de cealaltă.

— Tț-tț-tț, spuse Bletherby Marge. Du-mă acum la locul crimei.

Odată ajuns la sicomor, el studie coaja copacului cu microscopul precum și pămîntul de dedesubt. Pămîntul era acoperit cu frunze uscate.

— Arată-mi exact cum era spînzurat cadavrul, îi ceru el lui Blowhard.

Inspectorul legă cele două capete ale fularului de cracă și i-l înfășură de cîteva ori lui Bletherby Marge în jurul gîtului, susținîndu-l în timpul acesta de picioare.

— Să nu dai drumul, spuse Bletherby Marge.

— Nu-nu, spuse Blowhard, care era obișnuit cu metodele de reconstituire ale marelui detectiv.

— Ai fotografiat copacul din toate unghiurile? continuă Bletherby.

— Da.

— Avea amprente?

— Nu, răspunse Blowhard. N-avea decît frunze.

Apoi făcură amîndoi înconjurul grădinii, mîncînd fructe și discutînd despre mobilurile posibile ale crimei. Nu se descoperise nici un testament.

Din cînd în cînd unul sau altul din invitați trecea pe lîngă ei, fredonînd un cîntec, mergînd să joace tenis, sau să facă baie în lac. Uneori cîte o figură părea îngrijorată sau disperată, alteori aceeași figură era veselă, numai zîmbet.

— Vă simțiți depășit? întrebă Blowhard.

Bletherby Marge nu răspunse.

III

Invitații veniseră cu mașinile la un picnic în Pădurea Mortului, la zece mile de Towers. Ieșirea fusese propusă de Bletherby Marge, care, cu glumele lui și cu vastele lui cunoștințe, se făcea din ce în ce mai apreciat de ceilalți musafiri. Mulți dintre ei începuseră chiar să creadă că o petrecere la care nu participă și un detectiv trebuie considerată un eșec literar.

— Fir-ar să fie! spuse deodată Marge în toiul veseliei, întorcîndu-se spre Blowhard, care sufla greu, deoarece tocmai adusese șampania de dincolo de arătură. Vă rog pe toți să mă scuzați pentru o clipă. Mi-am uitat pipa.

Îl văzură dispărînd spre Towers, la volanul unui turism sport. După un ceas și ceva el reapăru și, spre desfătarea asistenței, cîntă două-trei cîntece vesele de revistă, cu o voce plăcută de bariton. În lumina înserării însă, cînd mașinile se îndreptau în șir indian spre casă, Bletherby Marge îi spuse lui Blowhard, așezat lîngă el:

— Vreau să ne vedem din nou în tufișuri mîine la zece treizeci punct. Să nu te apuci să joci șotron.

Inspectorul Blowhard își notă ora în carnețel.

— Te întrebi poate de ce am plecat în mijlocul micii noastre petreceri? i se adresă Marge cînd se văzură sub sicomorul fatal.

— Am bănuit că e un șiretlic, răspunse Blowhard — și nici un mușchi nu i se clinti pe față, cu excepția celor folosiți la articularea acestor cuvinte.

— Exact, spuse Marge.

Fără să mai scoată vreun cuvînt, el scoase în schimb o măturică pliantă din buzunar și înlătură frunzele uscate care acopereau pămîntul printre tufișuri.

Lutul negricios era plin de urme, mari și mici.

— Ce deduceți de aici? strigă Blowhard, cu ochii ieșiți din orbite.

— Cînd am plecat de la picnic, explică marele detectiv, mai întîi am măturat terenul, așa ca acum. Apoi am adunat repede toți pantofii din casă.

— Chiar toți?

— Absolut toți. I-am adus aici în tufișuri cu roaba. Am încuiat servitorii în bucătărie, ca din întîmplare, iar pe grădinar l-am încuiat în magazia de unelte. Apoi am comparat pantofii cu aceste urme, și am constatat că se potrivesc toți.

— Adică?

— Asta înseamnă că toți au fost aici cînd s-a comis crima. Am reconstituit scena cu precizie matematică. După cum observi, urmele formează un șir, începînd de lîngă copac și pînă aproape de marginea terenului de tenis. Călcîiele sînt imprimate mai adînc, în schimb partea din față abia se vede.

Se opri și se uită la Blowhard.

— Cred că știi acum în ce fel s-a comis crima? lătră el tare.

— Nu, mieună inspectorul încetișor.

— Ponderby-Wilkins, spuse Marge, avea fularul înfășurat o dată în jurul gîtului, iar unul din capete era legat de copac. Atunci — la un semnal, probabil — toți cei din casă, inclusiv servitorii, au început să tragă de celălalt capăt al fularului, pînă cînd și-a dat duhul. Uite aici urmele valetului. Fiind cel mai solid, trăgea chiar de capăt. În fața lui era Porlock, iar a doua servitoare imediat după el. Cred că Porlock a dat comanda să tragă. Pe urmă l-au legat de craca unde l-ai găsit cînd ai venit.

— Dar alibiurile?

— False toate. Toate erau susținute de persoane din casă, servitori sau musafiri. Asta m-a făcut să miros toată povestea.

— Dar cum de nu erau amprente?

— Întreaga bandă a purtat mănuși, răspunse Bletherby. Am adunat toate mănușile din casă și le-am examinat cu atenție. Multe aveau încă peri de la fular lipiți pe ele. După ce mi-am terminat investigațiile, am pus la loc pantofii și mănușile, am măturat înapoi și frunzele, am descuiat bucătăria și magazia de unelte și m-am întors la picnic.

— Ca să cîntați cîntece comice! spuse Blowhard.

— Da, răspunse Marge. Mi se luase o piatră de pe inimă descoperind adevărul. Și am considerat necesar să le adorm vigilența ucigașilor.

— Splendid! exclamă Blowhard, examinînd cu minuțiozitate urmele de pantofi. Acum mai e o singură problemă, D-le Marge, din cîte îmi dau eu seama.

— Care anume?

— Cum duc eu atîția oameni la poliție?

— Cîte perechi de cătușe ai luat?

— Numai două, mărturisi Blowhard, căutînd în buzunare.

— Atunci mai bine telefonează după un autobuz, spuse Bletherby.

V

Judecarea simultană a douăsprezece persoane acuzate de crima capitala, precum și condamnarea lor și execuția în grup, au stîrnit o vîlvă cum nu se mai pomenise în Anglia de la moartea lui Wilhelm al II-lea. Ziarele de duminică nu se mai săturau să discute psihologia criminalilor și să publice întîmplări din copilăria lor și din timpul școlii. După cît se pare, niciodată pînă atunci nu mai fuseseră spînzurați în aceeași zi, pentru moartea unui bătrîn antipatic, un secretar, o soră vitregă, o nepoată, un eminent magistrat, un maior, o damă de companie, un prieten, un bucătar, un valet, două servitoare și un grădinar.

Într-o dimineață, nu mult după ce se mai potoliseră spiritele, Bletherby Marge împreună cu un agent de vînzări-cumpărări se duseră la Towers, care, nu se știe din ce motiv, era încă „De Închiriat". În timp ce examinau biblioteca, Bletherby Marge bătu într-o placă din șemineu.

— Sună a gol, spuse el.

Găsind butonul ascuns, apăsă. Placa se dădu la o parte, lăsînd să se vadă un mic loc gol. Scoase de acolo un vraf de hîrtii prăfuite, legate cu o zgardiță.

Era testamentul lui Ponderby-Wilkins. Pe prima pagină scria:

Sînt omul cel mai antipatizat din Anglia, și mă voi sinucide în tufișuri prin spînzurare. Dacă Bletherby Marge reușește s-o scoată crimă, îi las moștenire toată averea mea în onoarea celui de al cincizecilea succes al sau.

— Extraordinar! exclamă agentul de vînzări-cumpărări.

Dl. Bletherby Marge era mai zîmbăreț ca oricînd.

În românește de TAINA DUȚESCU COLIBAN

LORIOT
(R.F.G.)

MAȘINA bat-o vina

Camping

• Deoarece și în locurile pentru camping aveți dreptul la o masă caldă, orice pădurar trebuie să fie înțelegător cu micile neîndemînări, care adesea sînt inevitabile. În cazuri mai grave se recomandă să dăruiți pădurarului o mică atenție (flori, bomboane).

• Deja din motive de sănătate, un concediu în camping după ce sezonul s-a terminat, este considerat un secret al amatorilor.

Automobilul

● Posesia unui automobil are în primul rînd ca urmare o creştere a conştiinţei de sine.

● În pofida dimensiunilor reduse şi a preţului favorabil al automobilelor mici, este posibilă o discuţie civilizată între şofer şi pieton. Ea însă cere un simţ dezvoltat pentru normele sociale.

A. — Greşit, doamna trebuie să stea jos.

B. — Din nou greşit, doamna trebuie să rămînă în picioare.

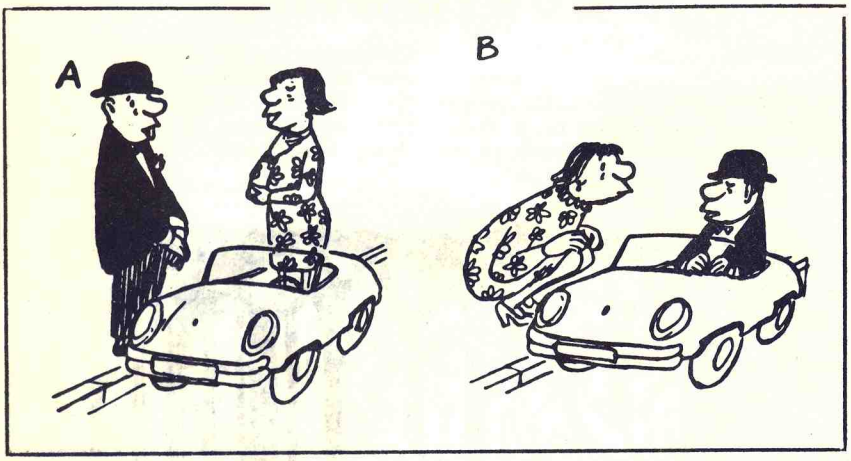

● Şoferul politicos (vezi săgeata), ţine seama pe o vreme nefavorabilă de trecătorul de pe stradă. În cazuri dificile (A), el îi cucereşte inima pietonului printr-un gest mic şi drăgăstos cu cîrpa şi săpunul (B). Ţine minte: *Fii curat chiar şi în circulaţie!*

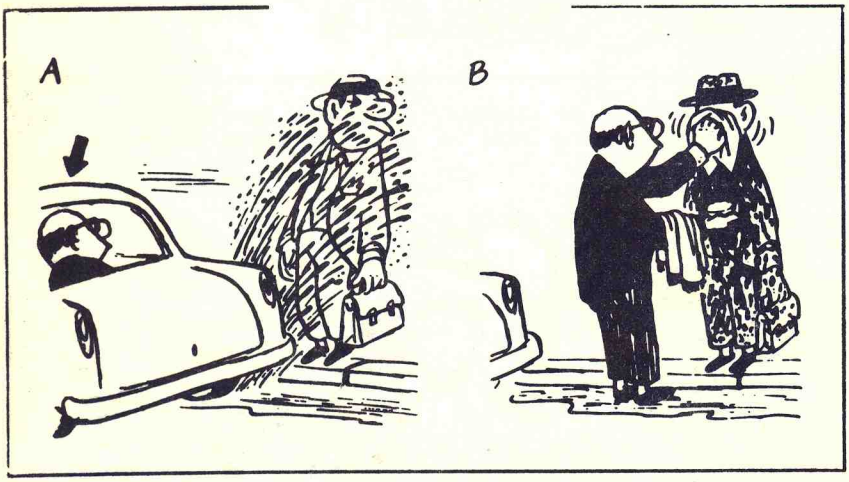

● Pietonii conştienţi de circulaţie, demonstrează oricărui şofer aflat la greu, prin ajutor energic, că pentru ei politeţea nu este un cuvînt gol. O verificare prietenească a unor piese de motor defecte, dă automobilistului un sentiment de siguranţă.

● Automobilele noi au la început mici defecte de fabricaţie, care pot afecta bucuria de a le stăpîni. Micşoraţi viteza şi liniştiţi-i pe ceilalţi pasageri printr-o glumă.

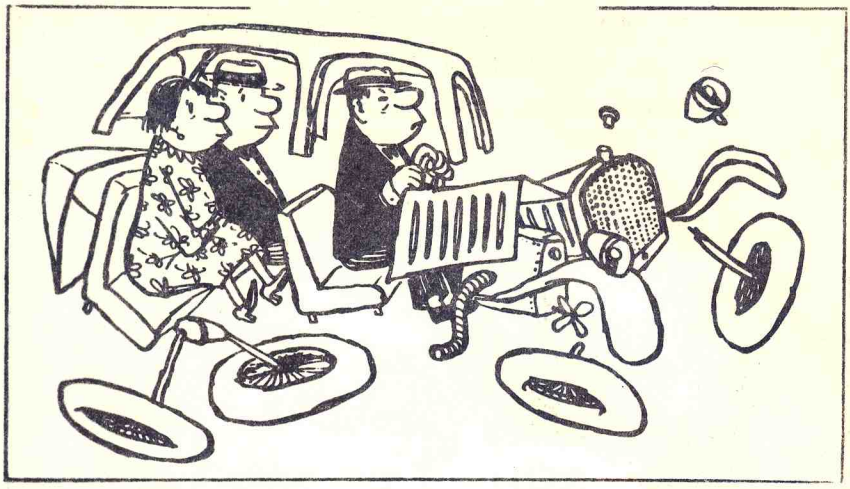

• Probele de frînă ocazionale, sporesc securitatea circulației automobilului.

• Femeile se folosesc în cazul defecțiunilor mai mari de mijloace auxiliare. (A), care însă la bărbați promit izbînda numai în cazuri de excepție. (B).

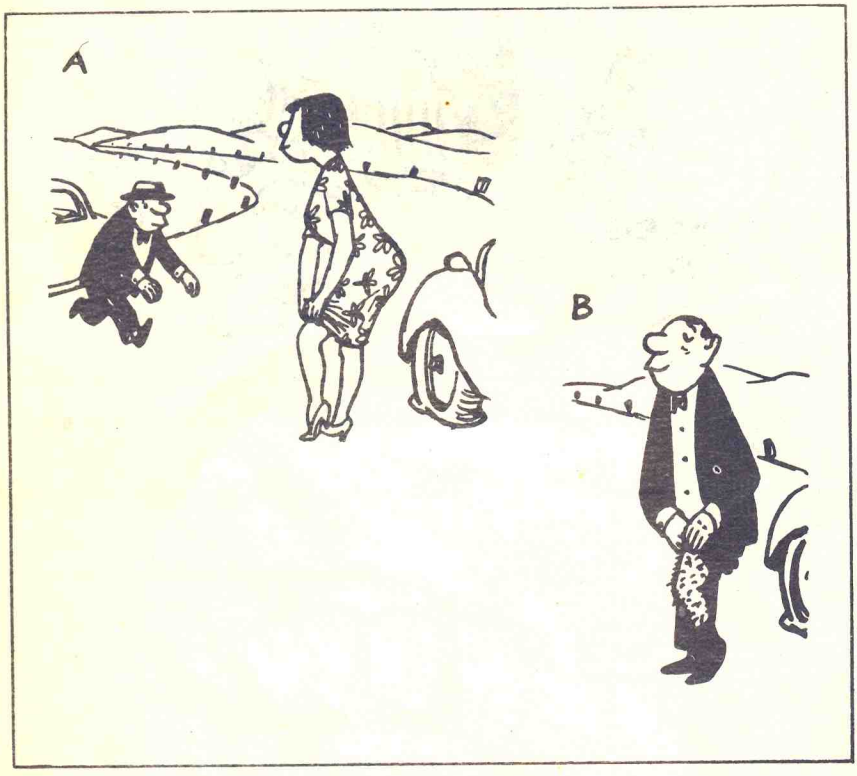

• Comportamentul ciudat al unor motoare nu trebuie considerat drept pană. Respirați liniștit și începeți cu atenție aterizarea. Reține: Deasupra localităților nu zburați cu mai mult de 50 km pe oră.

În românește de
RALUCA ELIANE POPA

GYÖRGY MIKES

(Ungaria)

Filmare

Citim adeseori în convorbirile redactorilor cu regizorii de film, că acestora nu le place să respecte scenariul și se bucură nespus de mult atunci cînd în cutare sau cutare situație actorii se comportă sui generis, adică improvizează. În felul acesta totul pare mult mai viu, mai viabil, mai posibil și, deci, mai verosimil.

Din simplă curiozitate m-am deplasat pînă la Studioul Filmului Literar, unde regizorul Zoro-Geni-Genius tocmai turna o scenă din Othello. Acest regizor și-a cucerit celebritatea prin aceea că obișnuiește să-i îndemne pe actori la improvizație.

— Copii, se adresă el protagoniștilor, în clipa intrării mele în studio — acum urmează momentul acela în care unul, cum îi zice... da, Othello, o dă gata în pat pe adormita Desdemona. Vă rog frumos, copii, uitați de textul literar al ăluia, cum îi zice... hm... Shakespeare, și rostiți replicile așa cum sînteți cînd vă apucă o criză de gelozie! Gata? Putem începe?

— Putem, răspunse Karol Lotringay. Și, apropiindu-se de adormita Desdemona, începu: Soilești, mititico, ori numai te prefaci?

— Excelent! îl lăudă regizorul. Excelent! Dă-i înainte! Spune ce-ți trece prin minte.

— Ei drăcie, am uitat să plătesc telefonul.

— Bine, să lăsăm asta și să mergem mai departe! Nu uita de situație. În odaie nu pîlpîie decît flacăra lumînării. Desdemona doarme. De obicei cum îți trezești soția?

— Înțeleg, replică Othello — Karol Lotringay, și în clipa următoare răcni cît îl țineau bojocii: Scoală-te, scoală-te, Ecaterîino și dă-mi paltonul să mă-nvelesc!...

— Asta ce vrea să fie?

— Cum ce vrea să fie? Vreau ca Desdemona să se trezească. Soția mea se trezește ori de cîte ori mă întorc acasă spre dimineață bine dispus, și-i cînt cîntecul ăsta...

— În regulă. Pentru început merge. Dar să încercăm ceva mai bun.

— Dacă vrei, pot să cînt: Trei zile m-au cîntat, dar de mine tot n-au dat... Dacă nici cu asta nu se trezește micuța, atunci nu se mai trezește niciodată.

— În regulă. Perfect. Acum e rîndul tău Desdemona!

Erna Dogolimlsky (numele e cam greu de pronunțat), dar iubitorii micului ecran îl vor învăța, fără doar și poate), se săltă în capul oaselor și spuse:

— Acum se vine acasă, betivanule?

Și Othello:

— Ascultă, Desdemona, aseară te-ai...

— Nu. Am fost de-am jucat canaste la familia Zimmermann.

— Asta e! izbucni entuziasmat regizorul. Acum povestea începu să se contureze. Improvizați, copii, improvizați! Dați-i drumul.

— Tu vrei să mă omori? întrebă Desdemona, Erna Dogolimlsky, așezîndu-se pe marginea patului.

— Pe dracu'. Vreau să mă culc, că-s frînt de oboseală. Mîine dimineață, la prima oră, am un sincron.

— Da, dar mie oricum mi-e teamă. Ai ochii umflați și bulbucați și eu... eu sînt inocentă...

— Nu fii caraghioasă, Erna...

— Nici o Ernă! interveni regizorul răcnind. Desdemona! Pricepi?! Des-de-mo-na!

— S-ar putea ca aia să fi fost cinstită, dar Erna... ţinu să menţioneze Karol Lotringay-Othello, şi se grăbi să adauge: Eu trebuie să ştiu mai bine, nu crezi?

— Gura! Isprăveşte cu povestea asta! Şi să mergem mai departe.

— Ce urmează? Aha, ştiu... Cu cine ţi-ai petrecut duminica la Balaton? Nu cumva cu Iogi?

— Nu, cu doctorul Emanuel Reinersky.

— Şi-acum ce faci?

— Cum ce faci? O gîtui.

— Omoară-mă mîine! Vreau să mai apuc dimineaţa.

— Păi dacă o mai întinzi aşa...

— Măcar o jumătate de ceas.

— Gata, m-am dus. Povestea nu suportă nici o amînare.

— Ei, hai, dă-mi şi tu un mic răgaz. Cît să mă închin!

— E prea tîrziu!

— Stop! interveni Zoro-Geni-Genius. Asta-i din ăla, cum îi zice... Shakespeare. Nu ţineţi seama de textul original! Continuaţi.

— Vrei să mă gîtui?

— Nu! Să te înec! Într-o lingură cu apă! Unde-i lingura?

— Mîine o s-o ai, îl asigură regizorul. Alo, producţia! S-aude?! Mîine să avem aici o lingură! Plină cu apă! Nu uitaţi!

— Mîine cînd o să avem aici o lingură, te înec într-o lingură cu apă! zbieră ca un bezmetic Karol Lotringay-Othello.

— Aţi fost nemaipomeniţi! Colosali! se entuziasmă din nou regizorul. Mîine luăm totul încă o dată de la început şi pe urmă îi dădu bătaie. Unde-i autorul?

— A murit în 1616.

— Perfect. În cazul ăsta nu-l mai trecem pe generic. Ajunge dacă scriem: Scenariul — Zoro-Geni-Genius, după o temă străină. Numele meu e cunoscut în branşă, pe cînd al ăluia, cum îi zice... Shakespeare, cine să-l cunoască?

În româneşte de JEAN GROSU

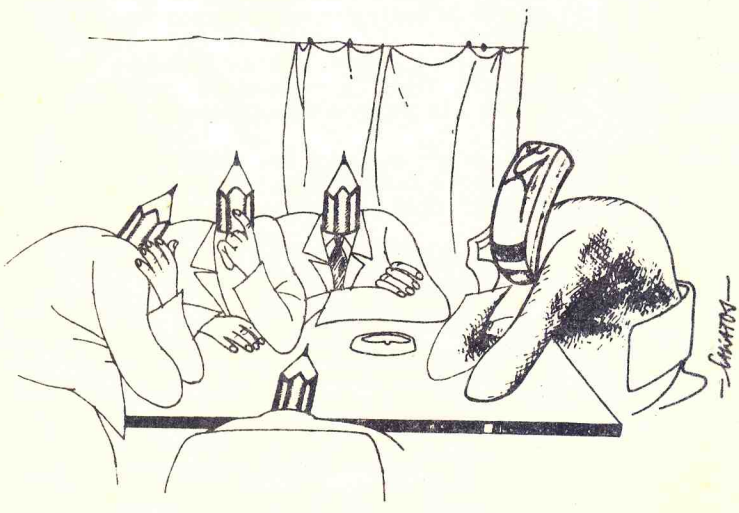

FERENC LAKATOS (Ungaria)

IVAN NEMYROVICI
(U.R.S.S.)

GHETE GALBENE ȘI CRIMINALE

Șeful i-a invitat la masă pe mai-marele secției, Sînițea, pe secretara sa Luiza, pe adjuncții — Bilensko și Ciornenko — și încă alte mărimi, iar la coadă pe mine, simplu inginer economist, adus mai mult din motive democratice, ca suma mesenilor să fie rotundă.

Toți erau cu soțiile, iar Luiza cu soțul.

Apartamentul șefului — nimic de zis! Mobilier șic. Că de la mobilă a și început totul.

Musafirii începură să ofteze, să aplaude, să laude.

Sînițea, captivat, se uită la mobilă și în timp ce se minuna îi tremurau pînă și mustățile.

— Ce frumusețe! Se pare că nu-i mobilă de-a noastră, Pavlo Pavlovici!

— E iugoslavă. Miraj se numește, spuse cu mîndrie soția șefului, Raisa Ivanovna.

— Și ce bucătărie! — strigă în același timp Luiza și soțul. Cu siguranță că și ea e de import!

— Nu, dădu din cap plictisit Pavlo Pavlovici, din țară. Făcută la combinatul din Bravari.

— Comandă specială — adăugă afectat Raisa Ivanovna.

Adjuncții lăudară televizorul în culori, soțiile lor erau preocupate de covoarele persane, care se întindeau din belșug, atît pe jos cît și pe pereți, cineva se uita fascinat la pick-upul stereo „Vega", numai eu nu apucam să laud nimic. Ceilalți erau mai harnici...

— De ce taci, nătărăule? mă înghionti nevasta. Laudă și tu ceva!

În acest moment se năpusti înăuntru un băiețel cam la opt-zece ani. În mînă avea o minge de fotbal, era pistruiat, bucălat, cu nasul borcănat și cu urechile clăpăuge.

— Fiul dumneavoastră, Pavlo Pavlovici, e frumos și vă seamănă leit. Cîndva, sigur va conduce un trust sau, de ce nu, chiar un minister!

După ce îi luă puștiului mingea, Raisa Ivanovna îl băgă în baie pe clăpăugul-viitor ministru.

Pavlo Pavlovici, îmi aruncă o privire piezișă.

— Ai făcut-o de oaie, Kobylciuk, îmi șopti șeful secției Sînițea. Plodul nu e a lui Pavlo Pavlovici,. El a divorțat de prima nevastă și pe Raisa Ivanovna a luat-o cu istețul ăsta gata meșterit.

În jurul meu se făcu vid. Acum nu mă mai lua nimeni în seamă. Cînd ne-au invitat la masă, am văzut o pereche de ghete. Erau galbene, cu talpa groasă, stăteau în colț lîngă cuier, ca niște orfane, și eu, cîntărindu-mi ultima șansă, strigai într-un suflet:

— Dumnezeule, ce ghete!

Proprietarul tocmai aducea apă minerală din bucătărie. Se opri.

— Îți plac, Kobylciuk? — se interesă acesta mieros.

— Toată viața mi-am dorit asemenea ghete și nu găsesc deloc — spusei eu entuziasmat, pentru că înțelesei cam unde bătea.

— Așa e — mă susținu soția. A cutreierat toate magazinele!

— Ia probează-le. Îmi propuse șeful.

Le probai. Mă încordai și, cu prețul degetelor mele scrîntite, reușii să vîr piciorul în gheata stîngă. Erau cu două numere mai mici.

— Probeaz-o și pe dreapta.

Cum mi-a încăput piciorul în cealaltă gheată, nu știu, dar a încăput.

— Cum e? întrebă șeful.

— Îmi vin ca turnate, exclamai eu vioi.

— Poți să le porți. Ți le dăruiesc, mă bătu el „democratic" cu palma pe umăr.

Atunci intră în discuție fiul vitreg al lui Pavlo Pavlovici.

— Papa, dar ai promis să le dai portarului, că sînt demodate și mici...

Soția lui Pavlo Pavlovici îi făcu semn puștiului să tacă și, binevoitoare, ne invită la masă.

Luni, tot trustul vuia despre cadoul șefului. În biroul unde lucram cu doi colegi economiști veni Sîci — șeful sindicatului. Pe el, nu știu de ce, nu-l invitase șeful.

Trăgîndu-și sufletul, își șterse gîtul puternic cu batista și întrebă:

— E adevărat?

Eu, cu modestie, lăsai ochii în pămînt.

— Arată-le!

— Le-am lăsat acasă.

— Nu porți cadoul șefului, îl ignori. Sîci se plesni peste pîntecele proeminent, zicîndu-mi: Ești curajos, Kobylciuk!

Pe la sfîrșitul zilei de lucru m-am întîlnit cu șeful pe coridor. Îmi arătă cu bunăvoință cei doi dinți de aur de pe maxilarul superior, privindu-mi pe furiș pantofii. În acel moment, parcă i s-a înnegurat fața.

În dimineața următoare îmi făcui apariția la servici încălțat cu ghetele galbene.

Treburile îmi mergeau tot mai bine. Sînișea, pentru prima dată în 12 ani, îmi lăudă raportul trimestrial, iar sindicatul se interesă dacă nu vreau să merg la mare în septembrie — cică ar fi un bilet disponibil. Iar șeful cel mare afirmase undeva că sînt un funcționar cu perspective și că am stat cam mult printre economiștii de rînd.

Cît m-a costat toată tărășenia asta, știu numai nevastă-mea și bietele mele picioare.

Dimineața îmi săpuneam ciorapii ca să-mi intre picioarele în ghete. Cînd mă întorceam de la muncă, trebuia să țin picioarele mai multe ore în apă fierbinte, stînd așa chiar și la televizor.

Mi se schimbă și mersul. Înainte mergeam normal, iar acum călcam ca pe cuie, de parcă m-aș fi născut cu platfus. Mergeam ca un lovit de dambla, și trecătorii întorceau capul după mine. În tramvai călătorii renunțau la locuri ca să stau jos.

Cu cît îmi mergea mai bine la servici, cu atît bietele mele picioare sufereau mai mult, încît uram de moarte ghetele criminale.

Trebuia să fac ceva. La situația asta fără de ieșire, nevastă-mea găsi o soluție simplă și genială: la lucru veneam încălțat cu pantofii mei. În fața trustului, alegeam un loc dosnic și scoteam din servietă ghetele șefului, mă încălțam și le ascundeam pe ale mele. Era puțin mai bine. Cel puțin sufeream numai la servici, la birou.

Cu toate acestea, picioarele sufereau cumplit.

Mi-am luat certificat medical. Ziua, cînd „boleam", stăteam întins pe canapea, odihnindu-mi picioarele, după cum mă sfătuise doctorii.

Oricum, după trei zile de asemenea îngrijiri, am mers la servici. Abia ieșii șchiopătînd la lift, că m-am întîlnit cu sindicalistul.

— Ai auzit? — întrebă el.

— Ce să aud?

— Nu mai lucrează la noi Pavlo Pavlovici. S-a dus șeful... și arătă cu mîna undeva spre fereastra deschisă.

— Nu se poate — spusei neîncrezător.

— Întreab-o și pe Luiza.

Mă tîrîi pînă la secretariat, unde o găsii pe Luiza, tristă din cale afară, ștergîndu-și delicat cu batista ochii rimelați.

— Luiza, e adevărat?

Secretara oftă numai.

— A spus că vine după servietă și cu ocazia asta o să-și ia și rămas bun de la colectiv.

— Rămas bun? strigai eu cu o bucurie sadică. S-o creadă el! Nu mai pot eu de rămasul lui bun!

— Ascultă Kobylciuk, încercă să mă calmeze Sîci. Dar eu o luasem din loc, nu-mi mai păsa de nimic.

Pe coridor, rezemîndu-mă de calorifer, în prezența lui Sîci și a lui Bilenko și Ciornenko, care se nimeriseră acolo, am scos ghetele criminale și, cu un strigăt victorios, le aruncai pe fereastră.

— N-ai ascultat încă tot, Kobylciuk! Pavlo Pavlovici nu mai lucrează la noi pentru că l-au transferat la minister. A promis să ia cu el pe cei mai buni funcționari.

De la etajul opt pînă în curte am zburat în cîteva secunde. Alergai în ciorapii săpuniți.

De cîteva ori căzui. În stradă iar alunecai pe ciorapii îndopați cu săpun. Nu căzui, pentru că m-am agățat de un milițian, care ținea în mînă o gheată galbenă.

— E a dumitale? întrebă cu asprime, uitîndu-se la mîinile mele întinse.

— A mea e! strigai eu buimăcit.

— Și dumneata ai aruncat-o pe fereastră?

— Eu, eu.

— Atunci totul e clar. Milițianul, ținînd gheata la subsuoară, făcu un semn.

— Cetățene vătămat, veniți mai aproape. Iată, el e huliganul — arătă spre mine. Să facem proces-verbal. Cum te numești?

— Kobylciuk se numește, zise înfuriat „vătămatul", iar eu mă cutremurai.

Ținîndu-se cu amîndouă mîinile de cap, scrîșnind, de mine se apropie Pavlo Pavlovici — șeful.

În românește de
CAMELIA TRULESCU

LARS-ERIK HAKANSSON
(Suedia)

LUIGI LUCATELLI (Italia)

REMUȘCARE

Teodoro Nasica, înțelept, își lua în fiecare dimineață cafeaua cu lapte în același local: la masa alăturată, spre dreapta, stătea un zdrahon care făcea și el același lucru în fiecare dimineață.

De aceea se salutau și, o dată, Teodoro i-a oferit un foc. Într-o dimineață, intrînd în local, înțeleptul își văzu tovarășul de masă foarte abătut: avea barba plină de fărîmituri și ochii în lacrimi, lucru care, la un individ de statura lui, era un spectacol trist.

Înțeleptul se simți cuprins de milă:

— Ce s-a întîmplat?... — îl întrebă.

— Am remușcări! — răspunse celălalt, și o lacrimă îi alunecă în barbă.

— Nu e bine — spune cu blîndețe înțeleptul —, remușcările sînt un lucru inutil.

Celălalt îl privi cu invidie, ca pe un mare ticălos.

— Să mă explic: să privim lucrurile din punct de vedere social. Noi cădem aproape toți în greșeala de a aprecia acțiunile noastre cu o unitate de măsura exterioara vieții, adică prin comparația cu un *bine* ori cu un *rău* absolute, inexistente în natură. Fapt care nu se întîmplă nici măcar în cazul materiei inerte, fiindcă, dacă vrei să folosești în practică aurul, argintul sau arama, trebuie să le întrebuințezi în amestec cu un alt metal, mai nobil sau mai puțin nobil. În viață, orice om cinstit are în el și un procent de abjecție, după cum orice ticălos are și ceva cinstit. De altfel, noi dăm denumirea de cinste sau necinste anumitor prerogative ale spiritului nostru, care ne fac mai mult sau mai puțin utili celorlalți, respectiv mai mult sau mai puțin *sociali*. Dumneavoastră aveți remușcări, semn că ați fost un ticălos. Nu vă supărați, asta înseamnă că dețineți un procent mult prea mare dintr-un element care există și în mine. De altfel, v-ați căit și doriți să vă întoarceți pe drumul cinstei: Bravo! astfel de sentimente nobile vă onorează. Dar mai lăsați-o încolo de remușcare! Alungați-o, și faceți acest lucru din trei motive: Mai întîi pentru că este un sentiment dureros, apoi fiindcă este inutilă, iar în al treilea rînd pentru că altfel veți ajunge mai ticălos decît înainte. Durerea, orice s-ar spune, nu este poetică. Este poate poetică rîia?... Tifosul?... Pneumonia?... Sufletul dumneavoastră are o durere de dinți, asta-i tot. Și-apoi, această durere este inutilă, pentru că ea nu este, în esență, decît un simptom. Organismul reacționează prin febră și în cazul reacțiilor benefice; sufletul prin durere. Fapt este că v-ați căit, și durerea nu este decît un indiciu pentru cei dinafară. Acum ajunge, eu am văzut, ștergeți-vă lacrima care seamănă cu o picătură de rouă pe nasul unui hipopotam. De altfel, remușcarea este vătămătoare. Străduiți-vă să deveniți onest fără a-i plictisi pe ceilalți, altfel, în marea bucurie pe care-o simțiți pentru că sufletul se căiește de răul făcut, dumneavoastră veți ierta singur și veți redobîndi pe deplin propria stimă, fără s-o fi recîștigat. Acționați, deci, și încetați cu plînsul!

— Cum să fac?... — se tînguí colosul.

— Pai să vedem: ce-ați făcut?... Ați furat?...

— Mai rău.

— Nu spuneți!... Ați sedus o femeie?...

— Sînt vegetarian.

— Ați lovit pe careva?...

— Sînt tolstoian.
— Ați jignit un prieten?...
— N-am prieteni!...
— Atunci ce naiba ați făcut?...
— Am văzut căzîndu-i portofelul unui om din buzunar, pe stradă, și...
— Și l-ați luat?... Ei, dar asta se aranjează imediat!...
— Mai rău! — sughiță omul cuprins de remușcări — i l-am dat înapoi...
Și izbucni în hohote.

În românește de **MIHAI BANCIU**

PABLO (Spania)

AZIZ NESIN
(Turcia)

LA O ÎNMORMÎNTARE

Fragment

Pe lume sînt oameni care manifestă o vie și stăruitoare curiozitate pentru lucruri inimaginabile. Colecții de timbre, colecții de fluturi, colecții de cărți poștale vechi, colecții de pipe, colecții de cutii de chibrite și pachete de țigări, colecții de șervețele de hîrtie cu emblema restaurantelor și a hotelurilor au devenit atît de răspîndite, încît nu mai pot fi socotite drept ceva deosebit. A colecționa linguri e mai puțin frecvent, deși există destui colecționari de linguri.

Și dumneavoastră ați cunoscut, indubitabil, mulți inși care posedă colecții originale. Dar nu cred că ar putea exista cineva care să aibă o colecție atît de originală ca persoana despre care vă voi vorbi eu acum. Era un profesor în vîrstă, pensionat de multă vreme. Cîți ani avea exact, nu știu, dar trebuie să fi trecut de șaptezeci. Față de vîrsta lui era viguros și s-ar putea ca tocmai pasiunea pentru colecția sa atît de originală să-l fi ținut în plină vitalitate. Pasiunea acestui fost profesor consta în înregistrarea pe bandă, într-ascuns, la înmormîntări, a conversațiilor celor veniți să asiste la tristul ceremonial. Avea sute, ce sute, mii de asemenea înregistrări.

Profesorul pensionar posesor al acestei originale colecții locuia destul de departe, într-o suburbie a Istanbulului, într-un mic bloc, proprietatea sa. Aproape zilnic, întocmai ca un salariat, se expunea la un drum atît de lung numai pentru a participa la una sau două înmormîntări. Cu scrupulozitatea unui funcționar care-și iubește meseria, mergea de la o înmormîntare la alta, îmbogățindu-și neîncetat colecția. În fiece dimineață, devreme, deschidea gazeta și se uita la anunțurile de decese. Dintre ele, unul sau două îi reținea atenția. Săltîndu-și pe umăr aparatul de înregistrat, destul de greu de altfel, o pornea la drum. Nu ținea cont dacă mortul ce urma să fie îngropat în acea zi era o persoană de vază sau una obscură. În colecția sa figurau și discuții de la înmormîntarea unor oameni total necunoscuți, precum și a unora foarte cunoscuți, cunoscuți sau mai puțin cunoscuți. Și eu am impresia că această colecție era unică în lume.

Ce păcat că nu mi-am făcut timp să ascult mai multe din benzile acelea! Ce bine ar fi fost dacă m-aș fi smuls din ocupațiile mele și aș fi reușit să le ascult pe toate! Ce discuții interesante erau! Foarte incitante la reflecție, foarte comice, foarte antrenante, foarte dureroase, foarte triste, foarte pline de miez și foarte aiurite!

Am transcris de pe bandă, pentru dumneavoastră, convorbirile de la una dintre înmormîntări, luată la întîmplare. N-a fost un lucru ușor, mi-a răpit destul de multă vreme. Dar a meritat osteneala. Înmormîntarea unde se aflau persoanele ale căror conversații, înregistrate în secret pe bandă, vi le prezint acum, nu are nimic extraordinar. Defunctul, de asemenea, a fost un om oarecare, fără nimic extraordinar, așa ca mine și ca dumneavoastră.

Iată convorbirile din timpul ceremoniei funebre:

— Uf! Mizerabilă vreme... Ploaia te pătrunde pînă-n suflet.

— Parcă numai ploaia! E și-un frig!

— Și-a găsit și el cînd să moară...

(Rîsete domoale)

— Să nu mîniem pe Alah, dar și răposatul n-a pregetat să facă, cît a trăit, destule lucruri care nu se cădeau...

— Mare minune să nu-și fi ales o astfel de zi pentru îngropăciune tocmai ca să ne facă nouă în necaz, să ne murăm din cap pînă-n picioare.

(Rîsete)

— De dimineață era frumos. Dacă, atunci cînd am ieșit din casă, ar fi fost umezeala asta, n-aș fi venit pentru nimic în lume.

— Cum am ajuns la mort, cum s-a pornit și ploaia.

— Ei, altfel cum ar fi putut răposatul să ne facă în ciudă...

(Rîsete)

— Și nici n-am putut să plec, rudele lui m-au ochit că am venit.

— Bine măcar că v-a trecut prin minte să vă luați umbrela.

— Răposatul mi-era prieten vechi. Pentru că m-a tras destul pe sfoară, sînt învățat să-mi iau toate precauțiile față de el. Oricît de mort o fi, eu tot n-am renunțat să fiu prevăzător și, pentru orice eventualitate, am cărat după mine umbrela.

(Hohote de rîs)

— Văd că nici binele nu servește la nimic. Tot a avut grijă de noi răposatul, că a murit pe vreme ploioasă, dacă s-ar fi prăpădit pe ninsoare sau furtună, ar fi fost acum vai și amar...

— Nu de noi a avut el grijă, ci, așa ca întotdeauna, tot la el însuși s-a gîndit. Dacă ar fi murit pe ninsoare, n-ar mai fi venit nimeni și ar fi rămas singur-singurel. Eu unul pentru nimic în lume n-aș fi venit.

— Ce importanță mai are, după ce omul s-a dus, dacă vii ori nu la înmormîntarea lui!

— Să nu ziceți așa, nu uitați că în urma lui rămîne familia.

— Foarte adevărat. Dimineața, cînd m-am sculat, simțeam o moleșeală în tot corpul. Nu la înmormîntarea altuia, dar nici măcar la propria-mi îngropăciune n-aveam putere să mă duc. (Rîsete). Dar nu se putea să nu vin. Așa precum ați spus și dumneavoastră, mortul s-a dus, dar familia lui rămîne. „Ia uite, ar fi zis ei, un prieten atît de apropiat și nici la înmormîntare nu s-a învrednicit să vină.!"

— Așa ar fi zis...

— Da, din nenorocire, e prea adevărat... Nu pentru mort, pentru familie...

— la priviți la ginerele lui, își aruncă ochii prin mulțime ca proiectoarele, să descopere cine-i prezent și cine nu.

— Parcă numai ginerele?! Uitați-vă la nevasta mortului, se face că-și șterge ochii cu batista, dar de fapt încearcă să citească ce-i scris pe panglici, ca să-și dea seama de la cine sînt coroanele.

— Nemaipomenit! Într-un asemenea moment, cum de se mai poate gîndi la asta!

— Oricum, eu le-am prezentat condoleanțe atît nevestei, cît și rudelor, Cum s-or isprăvi rugăciunile de înmormîntare, o și șterg de-aici.

— De-ar ține Alah cu noi și nu ne-am îmbolnăvi pe frigul ăsta!

— Și eu la fel, aștept numai ca mortul să fie scos din geamie și mă retrag, plec.

*

— Ca să vezi ce-i viața, frățioare! Eu și cu el eram supărați de zece ani. Cine-ar fi zis c-o să asist la înmormîntarea lui!

— Aaaa! De ce v-ați supărat?

— Doar știți ce fel de om era...

— Știu, știu, și încă foarte bine.

— Nici eu nu mă aveam bine cu el... Chiar supărați nu eram, dar nu ne mai vedeam atît de des ca altădată... Ne salutam de la distanță...

— Și atît era prea mult...

— Eu însă n-am ținut cont de cîte îmi făcuse și uite că-l însoțesc pe ultimul său drum, ca să-mi îndeplinesc datoria...

— Alah să vă primească sacrificiul...

— Treacă de la mine și binele ăsta.

— Iar el să rămînă cu faptele lui. E și-o vorbă: „Fă binele și aruncă-l în apă, dacă peștii nu-l știu, Alah în schimb îl știe".

— Așa mi-am zis și eu. Oricît rău mi-a făcut el, eu tot am venit la înmormîntarea lui, ca să-mi fac datoria pînă la capăt. Mi-am lăsat baltă treburile și iată-mă-s aici.

— Alah să primească...

— Așa am făcut cu toții...

— Cu toții sîntem în aceeași situație. Nu de dragul lui ne aflăm noi aici, ci din dragoste pentru Alah.

— Oricum, el tot n-o să aibă de știre că sîntem aici.

— Dar Alah vede

— Ca să ne dovedim omenia, de-aia...

*

— V-ați uitat de unde-s coroanele?

— Două sînt din partea băncilor.

— De ce-i trimit băncile coroane?

— Știu și eu! Probabil fiindcă le era client...

— Dac-ar trimite coroane la fiecare mușteriu care moare, băncile ar da faliment.

— Ei, de unde să știu eu de ce i-au trimis! Poate că era acționar la ele.

(Rîsete în silă)

— Majoritatea coroanelor au ră-

mas dedesubt, nu se poate citi ce e scris pe panglici.

— Ați văzut ferparele? Au apărut la patru gazete deodată.

— Eu m-am uitat numai prin două ziare, cîte trei necrologuri în fiecare. După mine e exagerat... Parvenitism... Ochi scoși...

— Să vedeți acum ce ceartă se înfinge pentru moștenire.

— Majoritatea bunurilor îi revin nevestei?

— Ultimei neveste.

— Ce șansă pe femeia asta!

— Șansă pentru ea și ghinion pentru fosta nevastă. Vreo douăzeci de ani l-a suportat pe individul ăsta nărăvit.

(Șoapte, cuvinte ininteligibile)

*

— Nu-i locul aici, dar... Nici nu știu cum să spun...

— Despre ce e vorba?

— Avea niște datorii la mine... Chiar zilele astea trebuia să mi le plătească.

— Trebuie, în orice caz, să le pretindeți de la moștenitori.

— Chitanță aveți?

— Nu. I-am dat pe cuvînt...

— Atunci e cam albastru...

(Rîsete)

— Știți cumva de ce-a murit?

— Pare-se c-a petrecut prea mult.

— Era și-un mîncău!

— Numai mîncău?! Se dădea în vînt după orice. Și iată-i sfîrșitul.

— Și dac-ar fi fost mai moderat, ce alt sfîrșit ar fi avut?

*

— Măcar de mi-ar lua Alah și mie sufletul așa ca lui...

— Să vă ajute Alah...

(Hohote de rîs)

— Alah să-i acorde milostivirea sa, era un om tare glumeț.

— Mai bine zis călca în strachini.

— Ei, și-așa se poate zice... Era și puțin cam... Cum să spun...

— Spuneți, spuneți, nu vă sfiiți...

— Leșinat după bîrfeli.

— Nu bîrfe se numesc alea, ci vorbe pe la spate.

— Ei, să lăsăm, cîte nu suportă pămîntul ăsta!

— A fost bun, a fost amuzant, dar și un fustangiu de prima clasă. Ce-au mai tras femeile care lucrau cu el! O țineți minte pe grăsana aia? Bărbatul ei, care-l urmărea, răsturnase totul în birou cu susul în jos, și el abia, abia de-a reușit să scape ascuns în dulapul destinat „dosarelor care trebuiesc primele salvate în caz de incendiu"...

(Hohote de rîs)

— Despre morți, numai bine...

— Parcă noi am zis ceva rău...

— Ei, dacă spui adevărul cînd e omul în viață, se cheamă că-l bîrfești, dacă-l spui cînd a murit, se cheamă că păcătuiești... Zău dacă mai înțeleg: noi, atunci, cînd să mai vorbim?!

(Hohote de rîs)

*

Aici se termină banda pe care au fost înregistrate, în secret, vocile celor aflați la înmormîntarea aceea. L-am întrebat într-o zi pe bătrînul pensionar cum, de unde i-a venit ideea să întocmească o asemenea colecție. De mult, de cînd se afla la cîte o înmormîntare, i-au atras atenția conversațiile celor prezenți. S-a gîndit că ar fi nespus de interesant să rămînă fixate aceste convorbiri. Cum s-a pensionat, s-a consacrat cu totul ideii lui.

— Nu aveți de gînd să editați un volum cu discuțiile înregistrate?

— Nu, mi-a răspuns el, sînt absolut hotărît să resping un asemenea proiect. Mai mult chiar, dacă voi mai avea destulă forță înainte de a muri, voi da foc la toate benzile.

— De ce?

— Pentru că nimeni dintre cei care le-ar asculta n-ar mai dori să i se facă o ceremonie de înmormîntare. Dacă am fi fost într-o țară bogată, acolo firmele care se ocupă cu pompele funebre, cîștigînd bani cu nemiluita, mi-ar plăti foarte mult pentru a preveni editarea unei asemenea cărți. Eu voi arde din proprie inițiativă aceste înregistrări, dacă înainte de moarte voi mai dispune de forța necesară s-o fac.

— Atunci de ce ați depus atîta efort ca să înregistrați, în secret, pe bandă, atîtea conversații? La ce folosesc ele?

— Îmi folosesc mie. Și încă foarte mult. Le ascult iar și iar. Pe urmă stau și îmi frămînt mintea cum aș putea să fiu îngropat fără nici un ceremonial. Îmi fac un plan amănunțit. Să am un mormînt într-un loc neștiut de nimeni altcineva în afară de mine; iar eu, cînd mi-oi simți moartea aproape, să mă duc acolo, să intru în el, ba chiar, cu bruma de putere pe care o s-o mai am, să mă acopăr și, ascuns de

orice ochi străin, sa-mi dau ultima suflare. Asta e toată dorința mea... Cea mai frumoasă moarte e aceea în care nu incomodezi pe nimeni pentru înmormîntarea ta...

La drept vorbind, nu prea înțelesesem eu la ce-i slujise atîta trudă, dacă nu intenționa să-și publice înregistrările. I-am mărturisit deschis opinia mea.

— Pentru mine a fost o experiență cît se poate de utilă.

— La ce v-a servit?

— Mi-a devenit încă o dată un lucru foarte cunoscut sau cel puțin socotit ca foarte cunoscut.

— Adică?

— Că oamenii mor singuri.

A trecut multă vreme fără să-l mai fi întîlnit pe fostul profesor. Zilele trecute i-am văzut fotografia într-una din ultimele pagini ale unui ziar de mare tiraj. Era inserată în fruntea unei coloane, cu specificarea: „S-a pierdut și se caută". În urmă cu zece zile, bătrînul pensionar plecase de acasă și nu mai revenise.

În românește de

VIORICA DINESCU

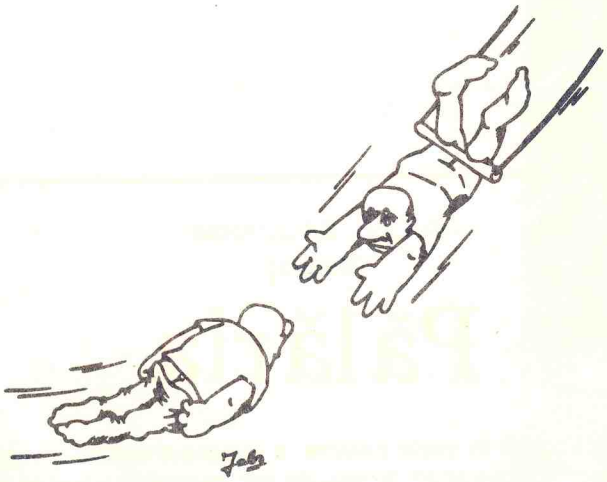

JALS SMOLINSKI
(Elveția)

ANTONIS KYRIAKOULIS
(Grecia)

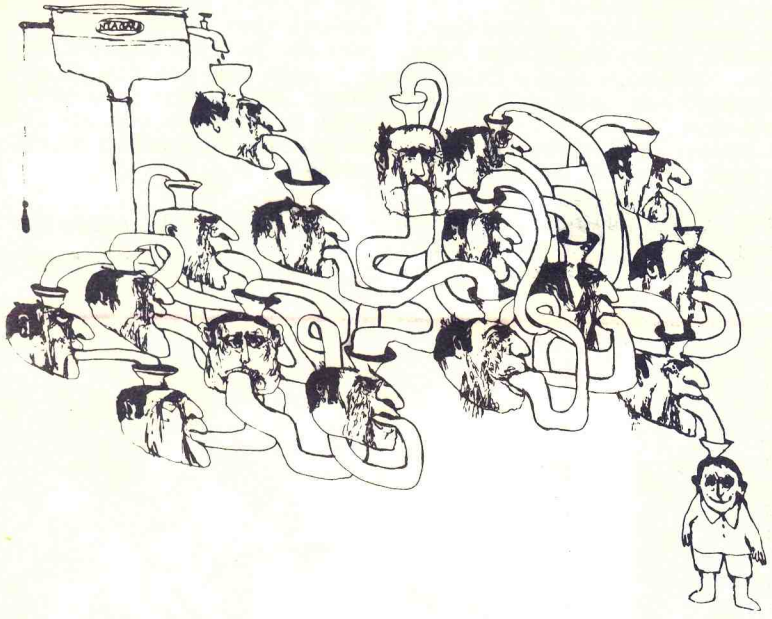

JULOS BAUCARNE
(Belgia)

Pălăria

Pălăria, rar folosită în zilele noastre, a cunoscut cîndva o vogă extraordinară. Care ar fi explicația? Simplu de tot: împiedică părul să respire, fiindcă-i ca o seră și de sub ea nu se evaporă transpirația. Mai mult, menține căldura pe creștetul capului, de-l apucă pe purtător toate apele. Uneori, pe vremea cînd se purtau mai des pălăriile, sub presiunea aburului produs de dogoare, în plină stradă vedeai zburînd cîte o pălărie, semn că omul gîndea, și gîndea atît de intens, că nimic nu-i mai stătea pe cap. Așa ne închipuim noi lipsa pălăriei pe capul *Gînditorului* lui Rodin. De altfel, un gînditor cu pălărie, este de neînchipuit.

În românește de ANTIGONA GRECU

JANUSZ OSEKA
(Polonia)

TRIUNGHIUL BERMUDELOR

Astăzi în toată lumea sînt la modă istoriile stranii, învăluite în mister. În trecut, nevoia de inedit era satisfăcută de povești cu vampiri și strigoi, astăzi însă rolul lor l-au luat ființele ce descind pe Pămînt din obiecte nemaivăzute, parapsihologia, operațiile nesîngerînde ale vracilor din Filipine, vasele și avioanele pierite fără urmă în „triunghiul Bermudelor".

Ca să nu rămînem nici noi mai prejos, am organizat la Căminul cultural o conferință despre „triunghiul Bermudelor", pe care a onorat-o prin prezența sa, chiar secretarul județului. În cuvinte foarte captivante, conferențiarul a redat atmosfera de groază din zona „triunghiului" și a enumerat ce vase și cînd anume au dispărut pe întinderea nefastă a Mării Caraibilor. Evident, nu au fost omise nici avioanele dispărute în perimetrul respectiv (mai ales catastrofa bizară a escadrilei aceleia de avioane militare). În sală domnea o surescitare generală pricinuită de faptele ciudate care aduceau cu sine un fior de taină. Glasuri tremurînd de excitație dezbăteau tocmai problema găurilor negre, deschise spre altă lume, cînd din rîndul întîi se ridică în picioare unul nu prea arătos, care spuse:

— Eu cunosc un gestionar de magazin — o unitate comercială nu prea mare — care are un salariu de patru mii opt sute de zloți pe lună, soția casnică, doi copii și, ce credeți, individul respectiv posedă un Fiat 125, soția lui are haină de astrahan, fiecare dintre copii — o bicicletă „Bolek", ca să nu mai vorbim de mașina de spălat iugoslavă și de televizorul în culori. Știți și dumneavoastră, că numai întreținerea unui Fiat mare și benzina pe care o consumă, costă aproape patru mii opt sute, așadar de unde: blana etc., chiar dacă nici nu mai punem la socoteală mîncarea, care știți cît costă... Vă rog, stimați tovarăși, nu găsiți că și aceasta este tot o enigmă învăluită în mister?

Uite-l cum se bagă prostește, nici măcar nu s-a încadrat în temă; toți răsuflară ușurați, cînd în cele din urmă individul încheiase și se așezase la locul lui. Secretarul de județ tuși, își drese glasul și se îndreptă în fotoliul său, dînd semne evidente de nemulțumire.

Nu zău, problema discutată este absolut pasionantă, mereu reluată în presa internațională, fiindcă asupra ei se concentrează interesul savanților de pe cele două emisfere, și iată, un nătărău ca ăsta, se pomenește bătînd cîmpii aiurea, despre un gestionar de magazin!

— După această întrerupere nedorită, vă rugăm să reluați discuțiile — îl puse pe intrus la punct directorul căminului cultural. Vrea cineva să mai adauge ceva în legătură cu găurile negre, sau să se refere la fenomenul, încă nelămurit, al coloanelor incandescente?

Din nefericire, din nou se ridică vorbitorul nepoftit, care începu:

— Într-un oraș era o brutărie bine utilată, modernă, unde la un control inopinat, ce credeți că s-a constatat? Se prepara după rețeta stas o pîine de calitate ceva mai slabă și cu oarecare lipsă la cîntar. În decurs de cîțiva ani pîinea i-a adus personalului brutăriei un profit de opt milioane de zloți. La această operație nelegală luau parte de fapt, absolut toți, de la măturător la director, iar dacă vreunul dintre lucrători refuza să participe la hoție, i se strecurau în dulap niște produse, furate, chipurile, și era arestat!

Tăcu și cei de față se priviră semnificativ, după care conferențiarul găsi că este cazul să-l pună la locul lui pe inoportun.

— Din cele spuse de dumneavoastră aici, în paranteză zis, cu totul în afara temei care ne preocupă — rosti el ironic — ar reieși că fenomenul fraudei este mai inexplicabil decît fenomenele petrecute în zona Bermudelor? Nu-i decît o ilegalitate banală, o hoție ordinară și nimic altceva!

— Da, — fu de acord inoportunul — hoție ordinară, evident, dar se pune întrebarea, de ce s-a întîmplat așa ceva într-o singură brutărie din toată țara? De ce într-o brutărie lucrătorii, fără excepție, participă la însușirea abuzivă a unor milioane, iar în alte brutării, absolut nimeni nu realizează nici măcar un singur zlot în plus? Asta n-ar fi tot o enigmă învăluită în mister?

Secretarul se îndreptă din nou în scaun și directorul recunoscu, că de data asta trebuia să intervină mai energic:

— Vă rugăm să nu ne mai înșirați astfel de prostii despre nu știu ce brutării, întrucît aceste chestiuni nu interesează pe nimeni din asistență, noi aici ne-am propus să discutăm la obiect și cît mai amplu ipoteza dispariților din „triunghiul Bermudelor". Ca să nu mai fie neînțelegeri, avînd în vedere timpul limitat pentru discuții, subliniez hotărît că în această sală se poate lua cuvîntul numai pe marginea problemei „triunghiului Bermudelor". Vrea cineva dintre dumneavoastră să se refere la strania bombare a suprafeței apei în această zonă?

Se ridică iar intrusul:

— O clipă, o clipă — încercă să-l strunească conferențiarul — puteți face numai referiri la fenomenele din „triunghiul Bermudelor". — Atît!

— Păi da, tocmai... — confirmase celălalt — un participant la o expediție...

— În „triunghiul Bermudelor?"

— În „triunghiul Bermudelor" — căzu celălalt de acord — îi spune altuia:

— „Uite, ce coloană incandescentă se ridică la orizont!" Iar celălalt: „Nu-i interesant." „Nu-i interesant, zici?" — se miră celălalt. „Dar atunci ce poate fi interesant pentru tine?" „M-ar interesa să aflu, cum de se plătește pentru postul de responsabil de restaurant o mită de cincizeci de mii de zloți, cînd salariul este doar..."

Se stîrni oarecare agitație — acum vor lua împotriva recalcitrantului măsuri pentru a-l evacua din sală. Individul, care era deosebit de îndărătnic și insolent, pe cînd era tîrît, smucit de picioare și de pulpanele hainei, mai strigase din ușa sălii:

— Mită de cincizeci de mii pentru postul de responsabil al unui restaurant, care mai e și nerentabil, asta nu-i o enigmă învăluită într-un straniu mister?

În românește de
HELENA TIMOFTE

JOSE TRICOT
(Franța)

HENRI CAMI
(Franța)

UN ASASIN DELICAT

DELICTUL ÎNTÎI: Scena reprezintă un studio de pictor.
Pictorul *(asasinului care intră)* — Ce-a dorit domnul?
Asasinul — Vin să supun judecății dvs. un tablou al meu *(îi arată pînza pe care o ține sub braț)*
Pictorul — Este o superbă panoramă a orașului Napoli *(cu admirație).*
Asasinul — Vedi Napoli... E poi muori!, a spus poetul *(îi străpunge inima cu un pumnal).* Ce moarte frumoasă pentru un artist! *(cotrobăie prin dulapurile și hainele defunctului dar nu găsește decît 11 franci).* Sărmanul băiat! Cîtă puritate! Artiștii ăștia, o apă și-un pămînt! *(Își șterge o lacrimă și, înainte de a ieși, pune discret pe șemineu 5 franci).*
AL DOILEA DELICT. Scena are loc într-un vagon de tren.
Asasinul *(bătrînei doamne așezate în fața lui)* — Doamnă, vă rog să mă scuzați, ați terminat de citit ziarul?
Bătrîna doamnă — În întregime, domnule.
Asasinul — Mă temeam să nu vă întrerup, dar fiindcă nu mai citiți, să trecem la fapte! Fumul, vă supără cumva fumul?
Bătrîna doamnă — de loc.
Asasinul — Atunci, totul e-n regulă. *(urmează o împușcătură de pistol. Bătrîna doamnă face un suprem efort ca să tragă semnalul de alarmă dar nu izbutește).*
Asasinul *(repezindu-se)* — Nu vă deranjați! *(trage el însuși semnalul de alarmă. Acest acces de galanterie îi este fatal. Mai întîi este oprit trenul, apoi este poprit el)*

CONDAMNAREA LA MOARTE. Scena se petrece în închisoare, în frizeria în care sînt tunși condamnații la moarte.
Frizerul *(care abia terminase de tuns pletele asasinului)* — Gata, am terminat *(adresîndu-se surîzînd procurorului Republicii, călăului și asistenților).* Altul la rînd! *(dîndu-și seama de gafă)* Oh! Pardon! Călăul — Să mergem, e timpul. *(Ajutoarele dau să-l lege pe asasin).*
Asasinul — O secundă, vă rog *(scotocește în portofel și dă frizerului cincizeci de cenți).*
Frizerul *(uluit)* — Ce mai e și asta?
Asasinul — Bacșișul!

În românește de
GEO VASILE

BANE GIURICICI
(Iugoslavia)

Visele

Doamne, ce iarbă era! Atît de verde cum un alt verde nici nu există, şi atît de rezistentă încît înfrunta orice ger şi oricare secetă. Era o iarbă din plastic şi numai fumul oraşului îi mai diminua cîteodată strălucirea, dar se arătau la timp spălătorii de iarbă care, cu perii şi prafuri, o lustruiau pînă redevenea iarăşi ca nouă.

Doamne, şi ce copaci mai erau! Verzi şi sănătoşi, programaţi să-şi schimbe frunzele în fiecare toamnă, dar frunzele pe care le lepădau în fiecare toamnă nu întinau spaţiile de iarbă din plastic, ci aşa rămîneau pînă în primăvară, cînd copacii erau reprogramaţi să înverzească din nou.

O, minunaţii copaci din plastic, pe ale căror lunecoase ramuri copii nu se puteau căţăra, iar îndrăgostiţii nu-şi puteau grava în eternitate numele deoarece fiecare tăiş de briceag cu care ar fi fost sculptate o inimă ar fi sfărîmat coaja de plastic! Păsările nu le puteau ciocăni trunchiurile pentru că şi păsările erau din plastic şi ele, dirijate după radio, săreau în sus, ciripind şi fluierînd gălăgioase şlagăre.

Era în secolul plasticului total, cînd totul, adică, era din plastic, începînd de la mobilă şi terminînd cu încălţămintea şi îmbrăcămintea. Totul era din plastic, numai visurile nu erau din plastic şi de aceea nici nu se prea găseau.

Oamenii, ca să poată să doarmă înghiţeau în cantităţi din ce în ce mai mari anumite pilule, în urma cărora cădeau în prăpastia unui somn negru, fără vise, din care se trezeau mai obosiţi şi buimăciţi. Pentru că aşa hotărîse ştiinţa: oamenii să nu aibă visuri, dar omul fără visuri încetează să mai fie aşa cum e, şi se aseamănă păsării din plastic care zboară radio-ghidată, fluierîndu-şi şlagărele gălăgioase după o casetă ce îi e schimbată la fiecare trei luni. Şi omul, unde să găsească visuri cînd el nu poate să adoarmă fără pilule, iar pilulele şterg visul?

Atunci, i-a venit în ajutor Marele Învăţat care a creat „Institutul pentru Vise".

În mai puţin de o lună, Marele Învăţat anunţa omenirii, prin toate mijloacele de informare, despre epocala sa descoperire: miraculoasa pilulă generatoare de visuri. Ce bucurie, aşadar, să poţi să adormi uşor alegîndu-ţi pilula cu visul dorit!

Călătorii ce-şi doresc anumite călătorii îşi pot visa, astfel, drumurile spre ţări îndepărtate; îndrăgostiţii cu iubiri nerealizate pot visa aventuri amoroase; fricoşii: fapte de eroism; sluţii: frumuseţi captivante; surzii se pot visa străluciţi solişti ai concertelor, iar actorii netalentaţi că sînt copleşiţi de aplauze furtunoase...

Locuitorii oraşului se aruncară cu un nechibzuit apetit asupra pilulelor pentru vis, iar Marele Învăţat nu şi-a precupeţit odihna pentru a-şi duce la capăt descoperirea. Laboratorul i-a ţinut loc de casă şi de masă, şi un an întreg n-a mai ieşit de-acolo, trasîndu-şi sarcina să-şi perfecţioneze într-atît pilula încît toţi cei ce doresc să vadă Japonia, să viseze într-adevăr Japonia; cei ce nu reuşesc în dragoste să se viseze înconjuraţi de cinci blonde frumoase şi cu picioare lungi, iar cei suferinzi de stomac ce rîvnesc într-una, să mănînce fasole cu cîrnaţi, nu numai s-o viseze, ci chiar să mănînce dorita fasole.

Isprăvindu-şi cu bine munca, Marele Învăţat părăsi laboratorul pornind în lume ca să-i vestească pe oameni ce fericire îi aşteaptă. În acest scop a organizat şi o conferinţă de presă, dar nu s-a prezentat nici un ziarist deoarece toţi dormeau şi visau că au ajuns scriitori celebri. Voi să se urce într-un taximetru care să-l ducă spre Consiliul

de Miniștri, dar nu găsi nici unul pentru că toți șoferii dormeau visîndu-se piloți de aeronave. Se îndreptă spre stația de tramvai, dar și tramvaiele erau oprite pentru că vatmanii se visau conducători de autobuze. Porni, atunci, pe jos, dar orașul întreg era adormit. Brutarii visau că au devenit cofetari, fîntînarii că sînt instalatori, elevii că au ajuns învățători, iar învățătorii că sînt profesori universitari...

Pe Marele Învățat îl cuprinse panica și alergă din farmacie în farmacie să strîngă toate pilulele de visat pe care, încărcîndu-le în containere imense, le azvîrli de pe țărm spre a fi înghițite de apele oceanului. Încetul cu încetul, visătorii, trezindu-se, au dat buzna în farmacii, dar farmaciștii ridicau neputincioși din umeri. Se duseră, desnădăjduiți, la Marele Învățat pe care îl somară:

— Dă-ne înapoi pilulele! Nu putem trăi fără ele!

— Nu! Niciodată! răspunse Marele Învățat. Visînd, veți pieri! Acestea nu sînt visele voastre!

— Pilulele sau viața!

— Nu, nu vă pot da vise mincinoase! mai avu timp nefericitul să îngaime, în timp ce mulțimea năpustită asupra lui îl tîrî spre țărm și-l azvîrli în Ocean ca să-l mănînce peștii. Dar peștii nu-l făcură bucățele, ci se zbenguiau de ici-colo, în jurul containerelor ale căror pilule se dizolvaseră în apă.

Un singur pește, totuși, l-a ciugulit pe Marele Învățat și a visat că a devenit rechin.

În românește de
RALUCA TULBURE

GREZEGROZ SZUNOWKI
(Polonia)

MANFRED PIESKE
(R.D.G.)

Omul plutitor

Mi-a mucegăit un picior. Peste noapte. Cînd m-am trezit a doua zi nu l-am mai găsit. În locul lui îmi crescuse o ciupercă grasă, rotundă.

Şi ce-i cu asta, se mai întîmplă. Pînă şi nevastă-mea, care îşi iese din sărite din te miri ce, nu găseşte în dispariţia piciorului meu nimic alarmant. De fapt nici nu observă că-mi lipseşte un picior şi că, în loc să merg prin bucătărie ca tot omul, plutesc, încoace şi încolo, ajutînd-o să pregătească micul dejun. Punctualitatea trebuie respectată. În sfîrşit ceva în atitudinea mea pare să o intrige: Termină cu scălîmbăielile. Asta mai lipsea să-mi zbori în jurul capului. Bucătăria noastră nu e destul de spaţioasă să-ţi poţi permite aşa ceva.

Reacţia ei este perfect normală. Are dreptate. Totuşi încerc să-i explic: Ce să fac, altfel nu pot... şi-i arăt cu degetul locul acela unde, de obicei, aveam un picior. A dat din umeri şi m-a lăsat să plutesc în voie. Dacă-i aşa, mi-a spus, vezi-ţi liniştit de treabă, şi mi-a întins pîinea. Oricine s-a aflat vreodată în situaţia mea poate să confirme că tăiatul pîinii în felii subţiri nu este o treabă uşoară. Abia după ce m-am rezemat de peretele bucătăriei, m-am apucat de lucru. Nu mai pluteam, ceea ce semăna cu o capitulare. Mi-am potrivit poziţia în aşa fel încît să mă pot sprijini pe un picior.

Ajută-l pe tata, i-a spus nevastă-mea fiului nostru. Vocea ei din sufragerie ajunge la mine prin uşile întredeschise. Dar el nici nu vrea s-audă, stă şi bombăne. Acum va trebui să-i explice. Îmi ascut urechile. Cele cîteva cuvinte îmi scapă. Serios? spune fiul nostru. Întrebarea lui mă nedumireşte. De aceea mă uit la el plin de curiozitate, cînd intră în bucătărie si examinează cu atenţie locul, unde se aflase, pînă mai ieri, piciorul meu. Bolboroseşte cîteva formule chimice. E clar, spune ca pentru sine, e absolut normal. Bine, bine, dar cum îţi explici că pot să zbor? Vreau să-l fac să înţeleagă că situaţia mea este mult mai complicată decît îşi închipuie el. Ce legătură are zborul cu formulele tale chimice? Ce legătură? Fiul meu zîmbeşte superior şi-mi risipeşte triumful cu o singură mişcare. Îndată va găsi un răspuns. Cum ce legătură? Zborul nici nu poate exista fără chimie. Totul depinde de chimie, e bine s-o ştii, dacă n-ai aflat-o pînă acum. Fiul meu este atît de sigur pe ceea ce spune, de parcă întreg universul s-ar fi aflat în trusa lui cu eprubete. Cu precizia unui computer rosteşte la repezeală cîteva formule de fizică. OK? spune — OK, îi răspund, deşi cuvîntul ăsta îmi este cam antipatic. Simt că mi-e foame. Plutirea şi poziţia într-un picior mi-au făcut poftă de mîncare.

Cînd ne aşezăm toţi trei la masă, îmi aduc aminte iar de picior. Se pare că ţi-ai găsit în sfîrşit o vocaţie, îi spun fiului meu — chimia şi fizica — profesorii tăi vor fi surprinşi. Aşa ceva nu surprinde pe nimeni, mi-o retează el scurt, mestecîndu-şi sandvişul. Cum aşa? Nu-mi mai răspunde. Dispariţia piciorului şi plutirea mea sînt pentru el o problemă rezolvată.

Dar nu şi pentru mine. Plec la servici şi deoarece nu mă pot urca în maşină, plutesc deasupra străzilor.

Înaintez încet. Toţi trecătorii îşi vor ridica în curînd capetele şi mă vor privi uimiţi. Mă uit în jos; nu mai sînt atît de sigur. Uite totuşi doi care se miră. Vreau să par cît mai degajat.

În româneşte de
NORA IUGA

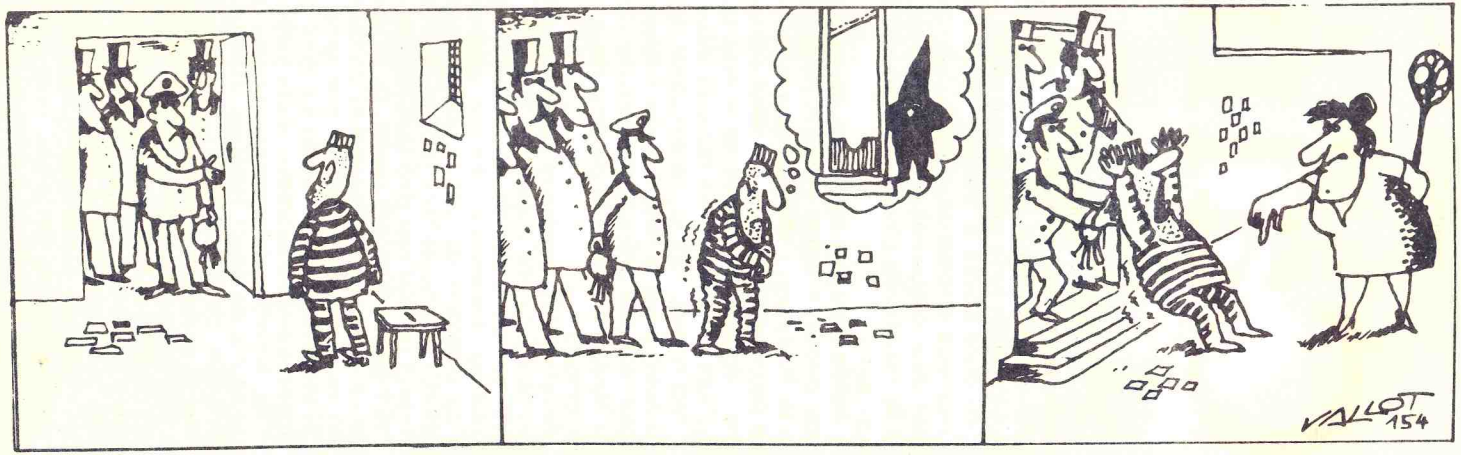

FRITZ STOCKMANN (VALLOT)
(R.F.G.)

PETER KARVAŠ
(Cehoslovacia)

Cain

«Ei bine, dacă ţineţi cu tot dinadinsul să ştiţi, chestia a fost cu totul altfel. Dacă vreţi însă să cunoaşteţi adevărul, nu trebuie să vă luaţi după operele literare. Poeţii, de la Byron la Wilhans, îşi bat joc de dumneavoastra; n-aveţi decît să-i ziceţi fantezie poetică, dar pentru mine nu-i altceva decît o denaturare cu bună ştiinţă a realităţii. Iar în cel priveşte pe acel domn d'Albert, ce vrea el, e o totală aiureală; numai ideea de a compune o operă despre mine este o absurditate — şi trag nădejde că n-o s-o scoată la capăt. Ce să mai zic de pictori: ăştia nu mă văd decît ca pe un munte de muşchi şi atît.

Că l-am ucis pe fratele meu sau mai exact: că i-am provocat moartea, cum se va consemna cîndva în actele instanţei judecătoreşti, nu tăgăduiesc, firește. Dacă e să fiu sincer, trebuie să spun că chiar în cartea întîi a lui Moise afacerea e puţin cam încurcată: bătrînul a dramatizat inutil toată povestea. Spuneţi-mi, rogu-vă, ce interes aş fi avut eu să-l lichidez pe Abel? Cui prodest? (Cum vor zice cîndva romanii). Abel era un pîrlit, n-avea de nici unele şi nici n-avea cum să mă păgubească; eu eram, irevocabil, primul născut şi acest drept al meu nu mi-l puteam vinde pe un blid de linte pentru simplul motiv că lintea încă nu exista. Dar Abel nu era numai un pîrlit: mai şi făcea pe fantele şi pe şmecherul, iar pe cinstea lui n-aş fi dat o para chioară.

Fiţi, vă rog, amabili şi reţineţi următorul detaliu esenţial. Eu — cum stă scris — eram plugar, ţăran, cu alte cuvinte un muncitor cu braţele, dealtfel primul din această categorie socială. Nu ştiu dacă vă puteţi imagina agricultura fără o minimă mecanizare. Rîcîiam pămîntul cu un ciot de ghiară, îl stropeam cu o căldare de piatră, spicele le culegeam cu mîna goală. Priviţi ce bătături; ce urme de răni; în fine, de n-aş fi avut forma fizică pe care o am, n-aş fi rezistat nici pînă la al cincilea capitol din Biblie.

Pe cînd frăţîne-miu? Stă scris că era păstor. O, Doamne, ce eufemism! Ei bine, aflaţi că era un leneş, un pierde-vară şi un trîntor! Mai păştea el oile cîteodată, ce zic, nu le păştea, se tăvălea prin iarbă, se holba la norii care se tăvăleau şi ei trîndavi pe cer şi-i zicea din gură sau din fluier (fals, se înţelege; că nu degeaba sînt eu strămoşul muzicanţilor şi al altor artişti, al constructorilor şi al autorilor de apocrife, inclusiv; spuneţi-mi, cui îi este strămoş linge-blide ăla de Abel? Nimănui, absolut nimănui, natural. Dar să nu ne îndepărtăm de la subiect.)

Într-un cuvînt, curgea sudoarea şiroaie pe mine, slugărind ogorul sau zbătîndu-mă să defrişez jungla aia blestemată din Paradis, săpînd cu un colţ de piatră cea dintîi podgorie de la facerea lumii, altoind merii — în timp ce el, Abelică, trîndăveşte pe un gurgui, îşi face siesta, mestecă un fir de iarbă în maniera cea mai bucolică (cum vor spune cîndva romanii) şi mai şi face glume proaste pe contul meu, fiindcă de limbut era limbut, nimic de zis. Pe mine mă apucau toţi dracii, cred că vă puteţi imagina.

„Abelică", îi zic, „ce-ar fi să-i dai tu o mînă de ajutor lu' nen-tu, ha?" La care el: „Stă scris că sînt păstor de turme, iar că tu îţi vei lucra ogorul în sudoarea frunţii." Să nu doriţi să aflaţi ce i-am răspuns eu. Pur şi sim-

plu nu pricepea că eu reprezint un grad superior de civilizație și cultura și, în prostia lui, se mai și bucura.

Și apoi, domnilor, cunoașteți cît de cît ebraica? Nu? Aflați că Hebel (nu pricep de ce se scrie peste tot Abel; dar ăsta nu-i decît un amănunt neînsemnat pe lîngă întreaga escrocherie), Hebel înseamnă răsuflare adiere, dar și — fiți, vă rog, atenți — și netrebnicie. *Nomen omen*, cum vor spune cîndva romanii. Omul ăsta trăia ca un fluturaș, o continuă dolce vita, dănțuia fără griji printre oile și vitele sale și se hlizea sarcastic cum curg apele de pe mine la răsaduri.

„Cară-te de aici", l-am luat eu cu frumosul, „că de nu îți ard una de n-o să te mai cunoască nici mumă-ta". Firește, comiteam astfel un anacronism, pentrucă noi doi eram doar a doua generație de oameni și, în consecință, Eva putea să știe că dacă nu sînt eu, atunci trebuie să fie neapărat el.

Dar Abelică al meu, nimic; se prăjește mai departe la soare, hăuiește, ba îmi mai trîntește și cîteva versuri, niște epigrame sau mai știu eu ce. Iar eu dobitocul mă speteam și pentru el, pentru flușturaticul ăsta boem, bucolic și rococo. Pe mine mă treceau deci toate nădușelile, vă puteți închipui. Singura mea satisfacție era că mi se prindea sămînța, că încolțea, creștea, se cocea și dădea rod din belșug. Ei, lucru mare, gîndeam eu; apoi și frățîne-miu trebuie să-și scoată pălăria. Numai că lucrurile au luat o altă întorsătură.

Potrivit unor surse autentice, pe care nu mă îndoiesc că le cunoașteți, pricina întregii tărășenii ar fi fost, cică, invidia care ar fi pus stăpînire pe mine atunci cînd Atotputernicul ar fi privit cu un ochi mai milostiv la ofranda lui Abel decît la a mea (anumiți cercetători pedanți ai Sfintei Scripturi susțin că aș fi jertfit grîu amestecat cu neghină, în timp ce onorabilul meu frate berbecul cel mai gras și cel mai alb; bîrfă ordinară! Tocmai aici adevărul a fost grosolan falsificat).

Adevărul este că rîzgîiatul meu de frățior a fost cuprins la un moment dat de remușcări, fiindcă ar fi ajuns la urechile Domnului că Abel este un trîntor și un găinar, ceea ce în cazul unei echipe numericește atît de reduse constituie un lux inadmisibil. Pricepînd hoțomanul cum e treaba, dă bice, ca să se pună bine cu Ziditorul; nu era zi să nu sacrifice un berbecuț sau o mioară și stătea cu ochii pe cer să vadă dacă i-a mers, dacă a reușit să-l îmbrobodească pe Cel de Sus că nu-i un om de nimic, ci un trișor.

Îi zic: „Mă, Abelică", mă, nu cumva ți-a rîncezit măduva creierului?! Păi tu într-o lună prăpădești toată turma și importul n-a fost încă pus la punct!" Ce credeți că-mi răspunde? Că sînt un scîrțan și un necredincios. Și continua să se răsfețe și să aducă ofrande, și să laude pe Domnul, *bene* (cum vor zice cîndva romanii, dacă vor zice; dar, ia spuneți, nu sînt eu un tip de roman? Imaginați-vă cum aș arăta în uniformă și cu armă).

Abia după asta s-a spart buba. Odată, ies pe cîmp să văd, zic, dacă s-a copt lucerna, și ce văd: toată turma lui Abel era acolo. M-au apucat toate năbădăile. Ce era să fac? Am luat cîteva pietre și am început să gonesc patrupedele; le luam la ochi și azvîrleam în ele din toate puterile. De unde să știu că gîgă ăla, gîlma aia, trăgea la aghioase pe undeva pe-acolo? Cred că un bolovan l-a pocnit drept la mir.

Ce vină am eu că era un țîr slăbănog, un anemic de „intelectual" care nu era bun decît să sufle în fluier? Nici n-a piuit și dus a fost. (N-am știut, firește, că l-am ucis; în genere n-aveam habar ce-i aia a ucide — fiindcă nu exista *precedens*, cum spunem noi, viitorii romani. Adevărul a ieșit la iveală abia mai tîrziu, cînd au relatat evenimentul niște scribălăi fanatici. Este interesant că adevărul iese la iveală abia după ce este relatat în scris).

Și de îndată s-a auzit Cel de Sus: „Unde este fratele tău? Glasul sîngelui său strigă către mine". Și așa mai departe. Nu-mi place cînd Atoateștiutorul îmi pune întrebări ale căror răspunsuri le cunoaște prea bine. Și mai ales cînd este ignorat cel ce a început pricina. Se vede treaba că n-am dat un răspuns prea amabil.

Restul este născocire: că, fiind blestemat, ogorul meu n-a mai dat roadă, că am ajuns un zbuciumat și un fugar pe pămînt, că oricine m-ar fi întîlnit, m-ar fi putut ucide și alte asemenea bazaconii. (Gîndiți-vă și dumneavoastră: pe vremea aia, cine m-ar fi putut întîlni?).

Se înțelege că am trecut și eu pe producția animalieră, inadmisibil de

neglijată de prăpăditul ăla. Urmașii mei, fiul lui Enoh, fiul lui Irad, fiul lui Mariael, fiul lui Matuzael, fiul lui Lameh, fiul lui Iabal etc. — observați că sînt numai fii și iar fii fără nici o altă relație — au atins niște indici de-a dreptul fantastici la producția de lapte, la livrările de carne și ouă. Unde ar fi ajuns omenirea dacă ar fi rămas totul pe seama amărîtului ăluia? Set, pe care l-au avut după noi Adam și Eva, s-a ținut mai bine: brazdele lui erau întinse sfoară și lînă, ce să mai spun, angora curată. Așa că Set și nu Abel, țineți minte: de la Abel n-a rămas nimic, n-a lăsat nici o urmă, și dacă nu i-aș fi făcut eu de petrecanie nimeni n-ar mai ști astăzi că a existat vreodată... Pentru toate simpatiile și gloria postumă trebuie să-mi mulțumească mie.

Și nu vă uitați așa la fruntea mea, da? Ăsta nu-i semnul fratricidului, cu toate că stă scris că „a pus Domnul Dumnezeu semn lui Cain". Nu, e un simplu tatuaj. Ce n-ați mai văzut un tatuaj? E semn de distincție pentru cei mai de seamă oameni din tribul nostru dacă vreți să știți. Dar pe mine onorurile și distincțiile — cel puțin deocamdată — nu mă pasionează.»

În românește de CORNELIU BARBORICĂ

MIRKO AMADEO
(Italia)

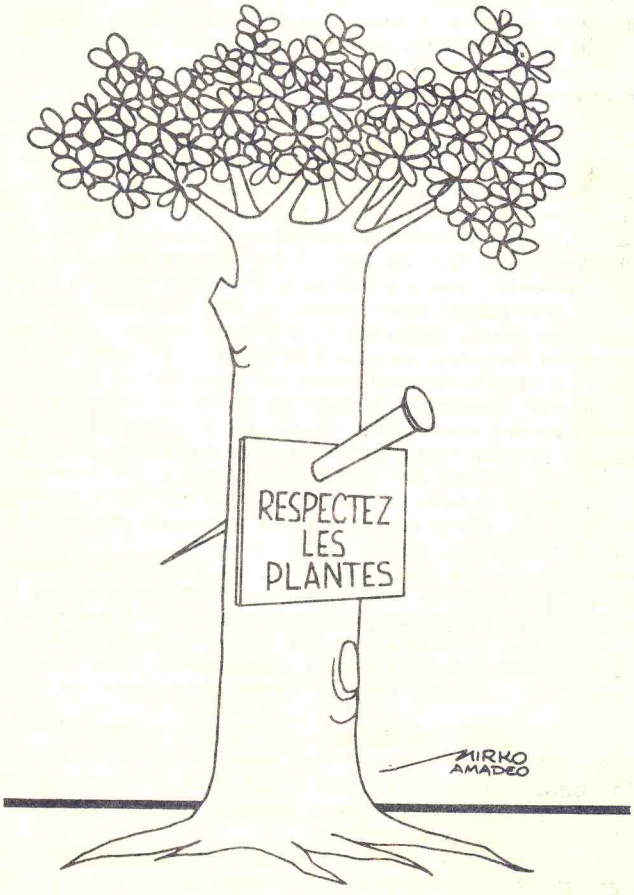

KOTZE KOTZEV
(Bulgaria)

CONFUZIE

Personajele:
– *Mama*
– *Mice, fiica*
– *Mitko, prietenul fetei*

Mice: Cînd apare mama, mai întîi o să-i săruți mîna.
Mitko: Am să-i sărut...
Mice: În al doilea rînd, ai să-i spui „Doamnă Petrova..." Așa îi place ei.
Mitko: Am să-i spun.
Mice: Nu mă întrerupe.
Mitko: Nu te întrerup.
Mice: Vei spune: „Doamnă Petrova, primiți acest buchet, drept expresie a profundului meu respect". Repetă!
Mitko: „Doamnă Petrova, vă rog să primiți acest buchet drept expresie a profundelor mele sentimente".
Mice: Să știi că așa e și mai bine, numai că puțin mai duios. Trebuie s-o cîștigi deîndată, că altfel se poate trezi fiara în ea. Atunci devine fioroasă.
Mitko: „Doamnă Petrova, primiți acest buchet drept, expresie a celor mai profunde sentimente față de dumneavoastră."
Mice: Acum este mult mai bine. Și fii atent să nu trezești fiara...
Mitko: (Își scuipă în sîn.) Ptiu!
Mice: A scuipa în sîn, înseamnă superstiție. Să mergem, și ține pumnii!
(Cei doi sună la ușă. Iese mama.)
Mama: Ah, ce surpriză plăcută! pe cine văd?!
Mitko: „Doamnă Petrova, vă rog, să primiți sentimentele mele modeste drept expresie a buchetului meu profund".
Mama: Ah, ce drăguț, ce drăguț din partea dumneavoastră. Parcă aveți să-mi spuneți ceva important?
Mitko: Păi eu, doamnă...
Mama: Mai cu curaj, mai cu curaj. Asta o dată se spune în viață. Închideți ochii și spuneți.
Mitko: Eu vreau...
Mama: Ah, cum bate inima mea de mamă... A presimțit ea că vine momentul sublim... Hai, odată!
Mitko: Eu, dragă doamnă, sînt la răscrucea...
Mama: Și?
Mitko: Sînt la răscrucea dintre Vitoșa și patriarhie. Acolo e o mică baracă. Plătesc pentru ea, cît credeți?
Mama: Pur și simplu, nu-mi dau seama.
Mitko: Șaizeci de leve.
Mama: Șaizeci de leve!? O groază de bani!
Mitko: Și Mice tot așa a spus!
Mice: Păi nu-i așa, mamă! Șaizeci de leve pentru o magherniță!
Mama: Ah, ce copil deștept are mama! (o sărută).
Mitko: Hai, zice, să mergem la mama. Ea are un suflet mare.
Mama: Ah, ce suflet am! Singura mea grijă este fericirea unicei mele fiice. Altă grijă nu am.
Mitko: Și după ce-am meditat îndelung, pur și simplu n-am cuvinte.
Mama: Păi ce cuvinte, de cîte cuvinte e nevoie? Caută-le! caută-le mai repede, că începe să mi se strîngă sufletul.
Mice: Curaj, măi Mitko! Altfel mama o să creadă că i-am adus un papă-lapte!
Mama: Eu? Să cred așa ceva, niciodată! Niciodată! Un băiat atît de frumos?! Nici vorbă! Puțin cam moale, dar îi trece. Iar tu, puișorule, du-te și fă-ne cîte o cafea. (Mice iese).
Mitko: Doamnă, eu am nevoie de liniște, deoarece munca mea e...
Mama: ...muncă intelectuală, știu. Inventezi diferite lucruri. Ultima oară ți-au numărat două miare, bani gheață.
Mitko: A, nu! Sașo a cîștigat două miare, eu numai o mie și două sute. Dar dumneavoastră de unde știți?

Mama: Nu cumva îți închipui că pasc iarbă? Nu citesc ziare? Dar și acolo se fac greșeli. Dintr-un condei — opt sute de leve, dar nu-i nimic!

Mitko: Nici n-am știut c-au scris ziarele...

Mama: Apăi... nici să le știi pe toate nu e bine... dar am deviat de la subiect.

Mitko: Da. Am vrut să spun că-mi sînt necesare condiții...

Mama: De orice fel. Altceva?

Mitko: Uneori am să mănînc acasă...

Mama: Cum, uneori? Întotdeauna. Nu vreau să mă laud, dar Mice gătește atît de bine, că... n-am cuvinte. Altceva?

Mitko: Cît...

Mama: Cît ce?

Mitko: Pur și simpu îmi este penibil, dar aș vrea să știu cît... doar, știți cum e, fiecare își face socotelile lui...

Mama: Uite, la așa ceva nu m-am așteptat! Un om care cîștigă cîte două mii — bani grămadă...

Mitko: Numai o mie două sute...

Mama: Să se ocupe cu astfel de lucruri! Să pună astfel de întrebări? Unei văduve sărace, care în afara apartamentului și a fiicei, nu are nimic altceva pe lume! Iar eu care credeam că sînteți un om modern, fără prejudecăți!

Mitko: Vă rog foarte mult să nu vă enervați, dar fără asta nu se poate. Totuși trebuie să știu...

Mama: Păi cine mai vrea zestre acum, în timpurile noastre? Cine? Poate numai niște parveniți înapoiați! Auzi, zestre!

Mitko: Scuzați-mă, ce zestre!

Mama: Păi asta, pe care o vreți.

Mitko: Eu nu vreau nici o zestre!

Mama: Dar ce vreți atunci?

Mitko: Eu vreau să știu doar ce chirie îmi veți lua.

Mama: Ce chirie? pentru ce să-ți iau chirie?

Mitko: Păi, pentru cameră.

Mama: Pentru ce cameră?

Mitko: Pe care vreau s-o închiriez.

Mama: Cameră?

Mitko: Cameră...

Mama: Cameră?

Mitko: Cameră.

Mama: Deci, cameră, ai?

Mitko: Vă rog, nu mă priviți astfel.

Mama: Cameră care va să zică? Am să-ți dau o cameră, doi pe doi.

Mitko: Vă rog, ce-nseamnă asta?

Mama: Păi ce crezi tu despre mine, mă? Că tu de aici viu n-o să mai ieși, pînă cînd nu vei cere mîna fiicei mele!

Mitko: Păi...

Mama: Gura. Sau îi ceri mîna sau îți tai capul cu satîrul.

Mitko: Dar...

Mama: Gura! Ori mîna, ori capul!

Mitko: Eu doamnă Petrova, sînt gata, dar ea n-o să mă vrea. Ea iubește pe altul.

Mama: Ceee!? Îi dau eu ei altul! Să-mi strice ea mie planurile, auzi! Unei văduve sărace și nefericite!? (strigă). Mice, Miceee!

Mice: (intră) Nu e fiartă încă, mamă!

Mama: Iar eu am fiert prea destul. Hai, sărută-mi mîna. (Îi dă mîna, iar Mice o sărută). Iar acum primește binecuvîntarea părintească și fii fericită.

Mice: Ce s-a întîmplat? Nu înțeleg nimic!

Mama: Acest băiat drăguț, n-am putut sa-i reținum numele, a fost atît de bun ca să-ți ceară mîna și eu i-am dat-o.

Mice: Ceee? Dar el e cel mai bun prieten al logodnicului meu. Al lui Saşo!

Mitko: Doamnă Petrova, eu îi sînt într-adevăr prietenul cel mai bun.

Mama: Nici nu vreau să aud. Direcția... la Sfat.

Mice: Dar, mamă...

Mama: Am zis! Și nici un cuvînt în plus!

Mice: Doar ți-am spus să nu trezești fiara din ea!...

Mama: Fără discuții! Luați-o înainte! Eu am să vă țin de braț. Pe amîndoi... ca să nu-mi scăpați!

(Acord: „Marșul nupțial")

În românește de
MIHAELA DEȘLIU

WENCESLAO FERNANDEZ FLOREZ
(Spania)

Călătorii

Există ceva mai rău decît trenul și anume obligatoria convietuire cu persoanele din compartimentul ce ne conține. Pentru un om nervos, aceasta e un supliciu intolerabil.

Îmi amintesc că odată, într-o călătorie, în fața mea s-a așezat un domn cu înfățișare distinsă. Avea un costum cenușiu; așezîndu-și valizele, saluta cu amabilitate. După zece minute de mers, își pune în loc de pălărie o șapcă și ea cenușie.

Obosind să admir de la fereastră oribilul peisaj, nu-mi rămînea altceva de făcut decît să mă uit la tovarășul meu de drum. Avea trăsăturile de serie ale unui tip reprodus în mult prea multe copii și pe care parcă l-ai mai văzut în prea multe alte părți. Fiindcă și el era constrîns să mă vizioneze, poziția noastră era mai degrabă jenantă. În prima jumătate de oră am suportat situația cu suficientă resemnare, iar cînd vecinul meu s-a adîncit în lectură (Misterul trăsurii nr. 13) jena reciprocă a atitudinii noastre scăzu simțitor. Cred că aș fi putut suporta această stare de lucruri pînă la Cercedilla sau San Raphael; dar nenoricirea vru ca omul meu să bea un pahar de apă și o picătură de apă limpede și lucioasă ca o piatră prețioasă să rămînă suspendată în mustăți. Cînd lumina o nimerea, ea scotea magnifice scîntei. Părea că e cît pe-aci să alunece dar nu se desprindea și pace. Începu să mi se facă rău. Trebuie să mărturisesc că nu pot suporta asemenea spectacole. Pentru mine, ceva care e pe cale de a aluneca sau cădea și nu alunecă sau nu cade, e cea mai mare tortură posibilă. Am oroare de instabilitate. Nu suport echilibriștii și am aruncat pe jos multe pahare și farfurii numai findcă mi s-a spus că era probabil ca ele să cadă. Trebuie să mai adaug că nu înțeleg cum se poate locui într-una din țările care posedă acele pietre oscilante ce sînt arătate drept o minune a lumii.

N-am suferit niciciînd atît de mult ca la vederea acelei picături de apă.

„Cade... nu cade... Acum, da... acum, acum..." îmi spuneam privind anxios freamătul.

În apropiere de Segovia se evaporă complet. Fusei năpădit de o mare mulțumire, dar nervii mei erau la pămînt.

Omul îmi oferi o țigară. A oferi o țigară în tren înseamnă: „Mi-ar face plăcere să schimbăm cîteva impresii."

Refuzai oferta, dar nu reușii să mă sustrag interogatoriului.

„Mergeți departe?"

„Nu prea", răspunsei.

„Sînteți de pe-aici?"

„De puțin mai încolo", spusei politicos.

„Mult mai încolo?"

„Așa și-așa", precizai.

„Ah! exclamă el ca și cum ar fi înțeles, și călătoriți mult?"

„Am trei prieteni care călătoresac mai puțin", răspunsei eu vioi.

În dorința de a-mi recompensa confidențele, el îmi povesti că și mătușa lui călătorea puțin și că acum distinsa doamnă se îmbolnăvise, drept care el se ducea s-o vadă. În același timp avea de gînd să încheie și o afacere...

Își întrerupse sporovăiala ca să mănînce. Desfăcu un pachet și scoase o omletă și o jumătate de pui fript.

După ce-și potoli foamea, se lungi pe fotoliu dar fericirea îi fu tulburată de un grăunte de cărbune pe care vîntul îl vîrîse pe fereastră spre a-i depozita într-unul din ochii săi. Inevitabil, trebui să-i sar în ajutor. Pretenția sa era să-i extrag grăuntele fără ca el să deschidă pleoapele. Încercînd, i-am smuls atîtea gene încît el declară că preferă jena cauzată de grăunte, durerii pe care i-o provocam eu. Coborî la Venta de Banas.

În aceeași gară se sui în tren un alt domn și el îmbrăcat în cenușiu, care după un sfert de oră își schimbă pălăria cu o șapcă de aceeași culoare, cufundîndu-se-n lectura „Misterului trăsurii nr. 13". Puțin după aceea îmi oferi o țigară și mă întrebă încotro mergeam și de unde veneam, nu fără a-mi mărturisi cu încîntătoare spontaneitate că datora călătoria unor afaceri dar și necesității de a vizita o soră a tatălui său ce nu o ducea prea bine cu sănătatea.

Mîncă o omletă și o jumătate de pui fript și coborî nu mai știu unde foarte mîhnit fiindcă o fărîmă de cărbune îi intrase în ochiul drept.

Teribilă această asemănare între toți cei ce călătoresc cu trenul. Cînd la gara din León văzui un al treilea domn în cenușiu care, intrînd în compartiment și așezîndu-se pe locul celor doi dinainte, mă salută politicos și-și deschise surîzînd port-țigaretul de argint, n-am mai putut să mă stăpînesc și îi strigai:

„Dvs. citiți *Misterul trăsurii nr. 13*, călătoriți pentru afaceri dar vreți să vă vizitați și o mătușă bolnavă. Într-unul din acele pachete se află o omletă și o jumătate de pui fript. Aveți de gînd să vă puneți pe cap o șapcă cenușie, și înainte de a ajunge la destinație, un grăunte de praf o să vă intre în ochi... după cum vedeți sînt deja la curent cu tot ceea ce vă privește, deci e inutil să mai schimbăm vreo vorbă".

Nu voi uita niciodată stupoarea acestuia.

„Domnule" îmi spuse la rîndul său, „într-adevăr totul e uluitor. Efectiv o soră a mamei mele nu se simte prea bine și chiar afacerile mele... Posed o șapcă cenușie și mă miră faptul că Dvs. știți compoziția dejunului meu. Un singur lucru trebuie să rectific: titlul cărții pe care o voi citi se numește *Rocambole la închisoare*. Dar... această întîmplare e stupefiantă, absolut stupefiantă..."

Pînă la sfîrșitul călătoriei n-am mai văzut domni îmbrăcați în cenușiu, căci compartimentul meu a fost invadat de un cuplu cu șase copii.

Drăcușorii, înainte de toate vrură să stea în picioare pe fotolii, apoi să se strecoare dedesubt, și în sfîrșit să sară în plasa valizelor. Urlară, scîncir̆ă și cred că au și înjurat. Dacă n-au înjurat ei, trebuie s-o fi făcut un domn în vîrstă din fundul compartimentului dar sînt aproape sigur c-am auzit ceea ce afirm. Unul din mucioși puse stăpînire pe fereastră, îmi smulse perna, mă călcă pe picioare. Fumul îl înnegri atît de tare încît nu știu cum l-ar mai fi putut recunoaște părinții. Cînd trenul trecu peste un pod, căzu în fluviu. Nu este adevărat că, așa cum pretindea maică-sa, eu îl împinsesem făcînd pe niznaiul. Întotdeauna mamele exagerează. I-am spus doar, cu toată sinceritatea și cu o virtuoasă dorință de a o consola, că copilul cînd căzuse era atît de murdar că deja nu mai putea servi la nimic. Se pare că mama nu s-a dovedit a fi de acord cu o astfel de respectuoasă opinie. Domnul în vîrstă însă, întîlnindu-mă pe coridor, m-a felicitat strîngîndu-mi ambele mîini.

În românește de
GEO VASILE

GÖSTA TORNEQUIST
(Suedia)

Paznicul

Prietenul meu, directorul Winkler, m-a invitat, undeva, la o mică gustare, în oraș. Am primit cu plăcere invitația și iată-ne acum, împreună, la restaurantul „Amiralul zburător".

Un ospătar s-a oprit lîngă prietenul meu și îi spuse:

— Vă anunț cu respect că omul pe care îl căutați așteaptă afară.

— Vrei să fii atît de drăguț să-l vezi și tu? Aș fi încîntat să știu ce impresie ți-a făcut, mă invită prietenul meu.

În hol ne aștepta un om cu o statură de uriaș. Din întreaga lui înfățișare se desprindea o nemaipomenită forță dar și o încăpățînare la fel de impresionantă.

— Impresia mea, după o simplă aruncătură de ochi, i-am spus, mi-aș îngădui s-o exprim astfel: pe acest individ mi-ar fi frică să-l întîlnesc nu numai, undeva, pe întuneric, dar și la lumina zilei, în plină stradă.

— Arată bine, zîmbi directorul încîntat. Apoi se adresă uriașului:

— Vino cu noi afară, Bergdal, la mașina aceea mare și elegantă.

Ajunși lîngă mașină directorul vorbi în continuare:

— Domnule Bergdal, o să păzești mașina asta pînă cînd ne întoarcem, să zicem o oră, poate două. Chiar dacă mă întorc mai repede, grija dumitale trebuie să fie aceeași. Nu trebuie să se apropie nimeni de ea, e clar?

— Dacă asta-i tot, lăsați pe mine! răspunse Bergdal.

— N-o să fie chiar atît de ușor! Acum, hoții nu se sfiesc să arunce vreo bombă sau să te amețească, după cum știi, cu tot felul de gaze. Fără să-ți dai seama, într-o clipă, au și furat-o!

— N-aveți nici o grijă, cît sînt eu aici n-o să se apropie nimeni de mașină!

Ne-am întors din nou în restaurant.

— Hm, mormăi prietenul meu, O să vedem dacă e ceva de capul lui. Pînă acum am încercat vreo șapte paznici, dar n-a corespuns nici unul.

„Aș, — gîndeam cu ironie, cine a mai pomenit ca ziua, în amiaza mare, să îndrăznească cineva să-ți fure mașina?" Dar nici nu trecură cinci minute cînd un bărbat scund și gras, ieșind dintr-o curte de peste drum, se apropie cu pași repezi de mașină și puse mîna pe portieră.

— Hei, ce-ți trece prin minte, șefule? zbieră Bergdal la el.

— Ce te privește pe dumneata? răspunse cu impertinență omulețul, privindu-l de jos în sus. Deschise portiera și, aplecîndu-se, vîrî un picior în interiorul mașinii.

În aceeași clipă mîna grea a uriașului i se înfipse în umăr și tipul fu azvîrlit pe trotuarul de alături, la cîțiva metri distanță de mașină.

— Ai face bine s-o întinzi, pricepi? Și să nu mai îndrăznești să te atingi de mașina asta! îl sfătui Bergdal.

— Ești nebun de-a binelea! se înfurie omul. Îmi interzici să mă urc în mașina mea?

— Gata, lasă gogoșile, scorneli din astea nu se prind la mine.

— Vrei să chem poliția?

— N-ai decît. Să vedem dacă îți dă mîna!

— Auzindu-l, omul ezită o clipă, apoi amintindu-și probabil că nu are actele mașinii, o luă din loc fără să mai aștepte, o nouă intervenție a lui Bergdal.

Totul s-a desfășurat, fulgerător, sub ochii noștri.

— Ei, ai văzut? îmi spuse entuziasmat, prietenul meu.

— E nemaipomenit! Ai de mult mașina asta elegantă?

— Aș, nu am nici o mașină și, de fapt, habar n-am a cui este. Am

însă nevoie de un paznic de nădejde pentru grădina mea cu pomi fructiferi. Bergdal ăsta, îmi place, a fost grozav. Așa trebuie să fie un paznic. Să nu se lase dus de nas, nici măcar de stăpînul său. Îl angajez imediat!

„Aha, mi-am zis, cînd s-or coace fructele din grădina prietenului meu, în caz că mă invită să-i fac o vizită, trebuie să fiu foarte atent. De ce aș atîrna eu mai greu la cîntar, decît proprietarul mașinii?"

În românește de
C. MARIN

NICK HOBART
(Anglia)

PETER NIEUWENDIYK
(Olanda)

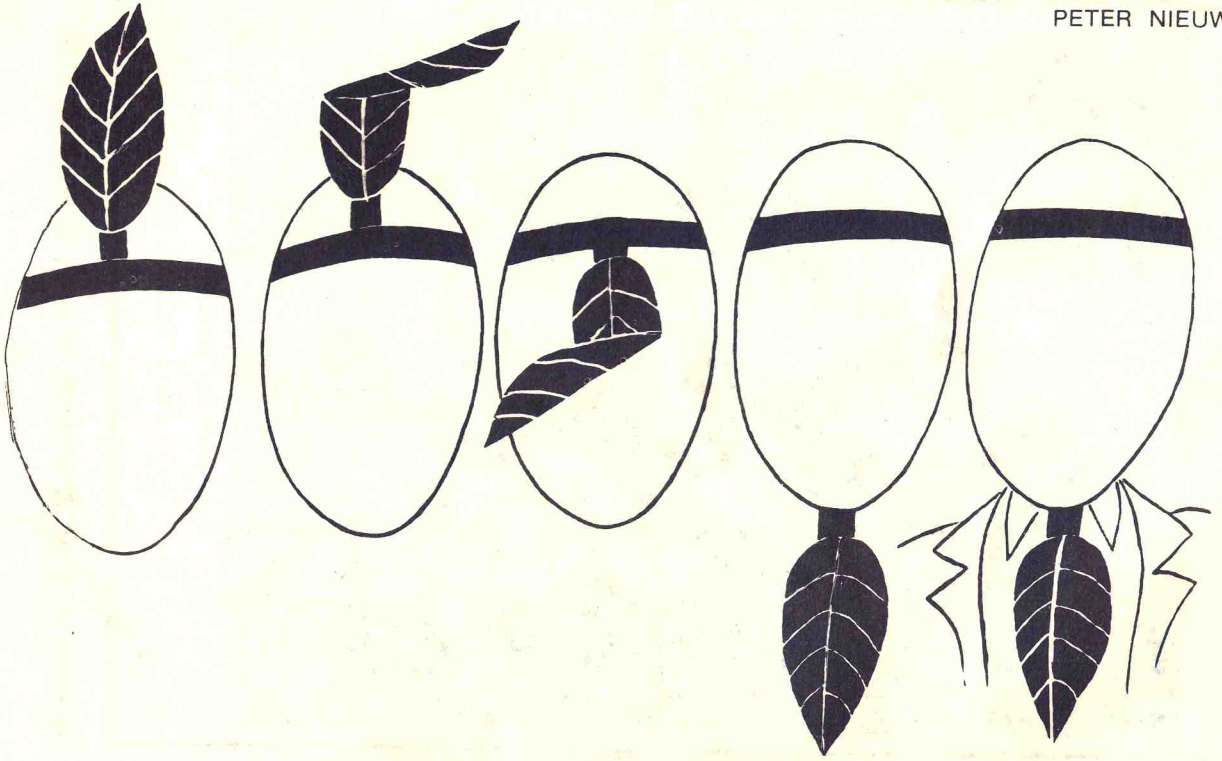

1944

AFARĂ CU HITLERIȘTII!

NELL COBAR („România liberă")

VII

UN AN,
O CARICATURĂ
DIN PATRU DECENII

Bogată, complexă și diversă este fresca
sub care ne înfățișează realitatea
grafica noastră contemporană,
ilustrînd preocupările și atitudinile civice
în legătură cu mersul treburilor, atît din lăuntru cît și din afară,
cum ar fi zis cei vechi;
bogată, complexă și diversă
cu toate că în selecția de față
n-am putut reține decît cîte o caricatură
din fiecare an al celor patru decenii.
Evident, sperăm noi, una reprezentativă, chiar dacă nu singulara.

Coperta primului număr al „Urzicii"

MARCELA CORDESCU

UN AN, O CARICATURĂ DIN PATRU DECENII

MIRCEA DEAC

Rîsul a fost întotdeauna un erou în acțiune, îndrăgit și căutat, exprimînd sincer, direct, curajos, deschis și convingător manifestările împotriva inJustiției și afirmînd un spirit umanist. El a dat un prestigiu strălucitor și de masă caricaturii, care în țara noastră se bucură de o bogată tradiție și care, în cei patruzeci de ani de la 23 August 1944, a cunoscut o amplă dezvoltare și diversificare a temelor, preocupărilor și formelor de exprimare.

O privire sintetică asupra evoluției caricaturii, în cei patruzeci de ani, reconstituie o cronică în imagini a momentelor celor mai semnificative din lupta poporului, a etapelor glorioase parcurse ca și a îndreptării atenției critice asupra stărilor retrograde și negative din țară și din lume.

Caricatura, a devenit un mijloc de cercetare a lumii înconjurătoare. Ea s-a transformat într-o metodă de cunoaștere pe lîngă aceea de satirizare, concentrînd realul și fantezia, logica și intuiția, grotescul particular cu ideile universale, efemerul cu ceea ce este stabil și durabil. Prin toate aceste trăsături, caricatura a răspuns prezentului și a trăit intens temele actualității ca un reporter zelos și conștiincios.

Ea nu s-a rupt de tradițiile ei ce continuă să fie un izvor de aur în actualitățile contemporane. Nu poate fi uitată contribuția și sclipirile de fină ironie și acută luptă socială ale lui N. Tonitza, Fr. Șirato, C. Ressu, I. Iser, A. Jiquidi, V.I. Popa, Ary Murnu, Ion Anestin, Ion Sava, A. Dragoș ș.a., care au predat ștacheta lui I. Ross, M. Gion, E. Taru, Nell Cobar, Gh. Chiriac, Benedict Gănescu, A. Poch, A. Matty, Cik Damadian ș.a., ce s-au afirmat puternic, îndeosebi în deceniile patru și cinci, și care au contribuit la atragerea și dezvoltarea unei noi generații de caricaturiști, începînd cu C. Ciosu, V. Crăiță, Bour, N. Claudiu, Dragoș Anton și terminînd cu popularul, dar totodată incisivul și necruțătorul satiric, Mihai Stănescu.

Înscriindu-se fericit pe linia progresului și tradiției, arta caricaturiștilor contemporani a dat lucrări de stringentă actualitate în imagini metaforice și hiperbolice, ale căror efecte critice, etice și umoristice în dezarmarea curajoasă a negativului, în evidențierea situațiilor umane injuste, în blasfemierea personagiilor ridicule, fățarnice, zgîrcite, lacome, lăudăroase, servile și lingușitoare, proaste și fricoase, fățarnice și dușmane moralei, a contribuit la sporirea potențialului mobilizator și emoțional în sensul pozitiv al negării și al educării.

Limbajul caricaturii s-a îmbogățit și el continuu. Și poate unul dintre cîștiguri a fost asocierea unei certe valori artistice plastice, ce a imprimat recunoașterea originalității și personalității creatoare, diversificarea individualităților și manierelor artistice, fenomene recunoscute și apreciate și pe scara valorilor internaționale prin numeroasele și meritatele premii și distincții internaționale obținute de caricaturiștii contemporani. Am mai putea sublinia cîștigul în claritate și în eliberarea imaginii de textul explicativ.

În cei patruzeci de ani succesele caricaturii românești sînt măgulitoare și pline de promisiuni în îndeplinirea rolului ei social și artistic dobîndit în artă și în presă un rol esențial în planul dezvoltării artistice și al eficienței etice, sociale și politice.

1945

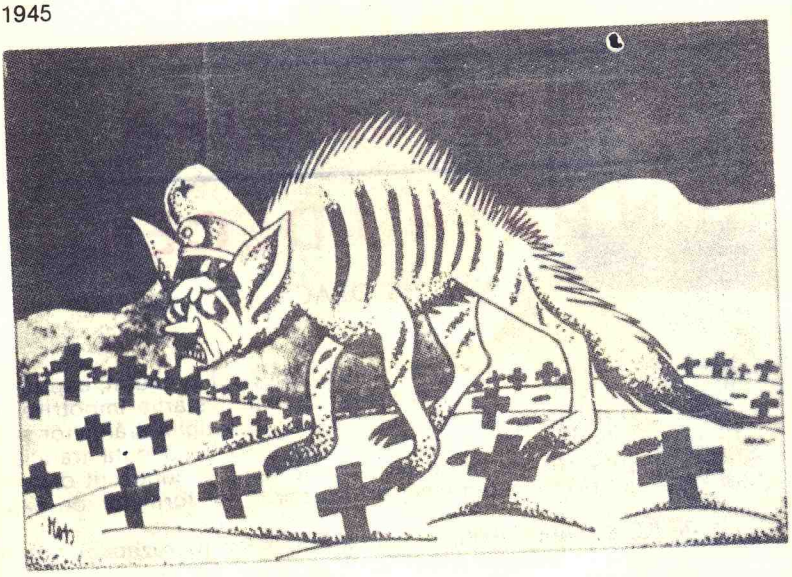

I. ROSS („Jurnal de dimineață")

1946

LA INTERSECȚIE

CALF („Pițigoiul")

1947

M. GION („Națiunea")

1948

– Să nu-mi spui mie că n-ai bani și nu-ți merg afacerile. Asta s-o spui nevesti-ti!...

GOPO („Pițigoiul")

1949

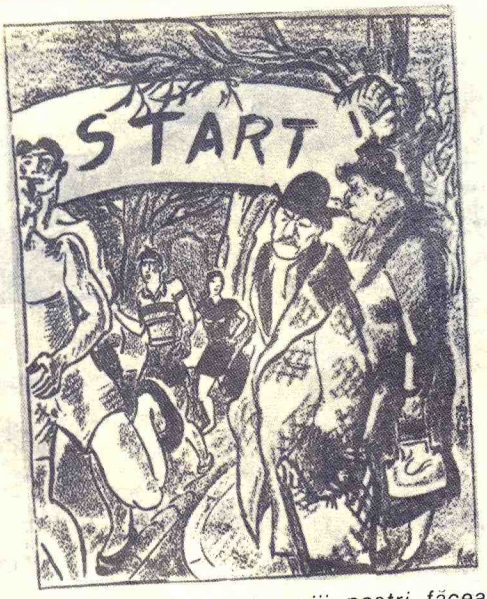

Reacționarii: *Înainte, numai copiii noștri făceau sport. Acum, toată fabrica!...*

ISER („Urzica")

1950

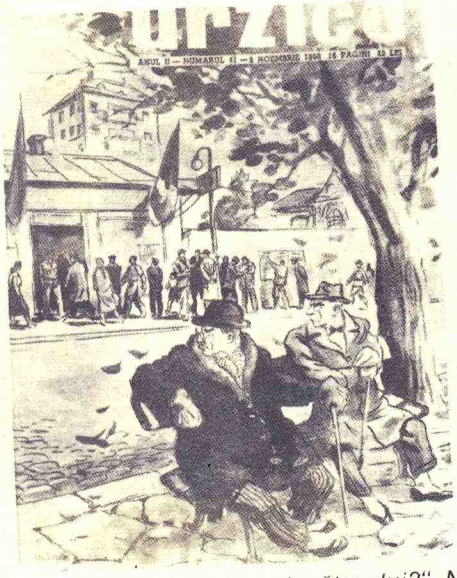

Fostul deputat istoric: – *„Casa alegătorului?" Nu înțeleg! Pe vremea mea „alesul" se alegea cu o casă!*

ROMEO VOINESCU („Urzica")

1951

– Iar acum tovarăși, să ne împărțim sarcinile: eu fac critica iar voi autocritica!

CIK DAMADIAN („Urzica")

1952

ÎN S.U.A.

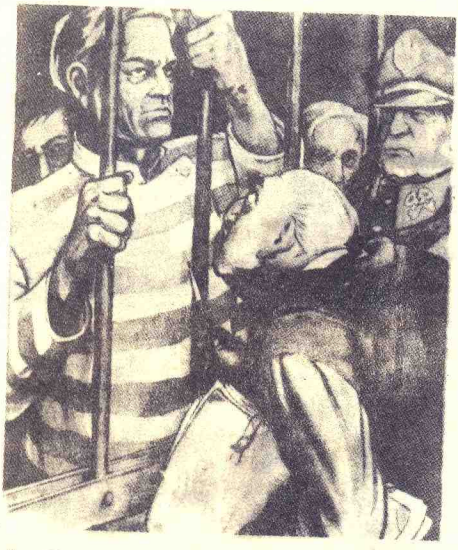

Judecătorul: – Pentru ce ați fost închiși?
– Pentru că am cerut sa fim liberi!

EUGEN TARU: („Urzica")

1953

GH. GHIRIAC („Urzica")

1954

În critică... lei

În autocritică... mielușei!

I. ROSS („Urzica")

1955

– Iubiți tovarăși, am făcut tot posibilul să nu se simtă lipsa femeilor la ședință!

M. GION („Urzica")

1956

Coana Joițica la talcioc.

AUREL JIQUIDI („Urzica")

1957

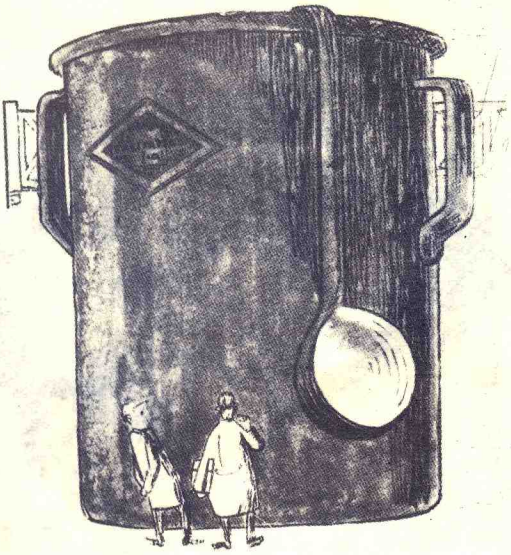

– După cum vedeți planul a fost îndeplinit 100%

V. VASILIU („Urzica")

1958

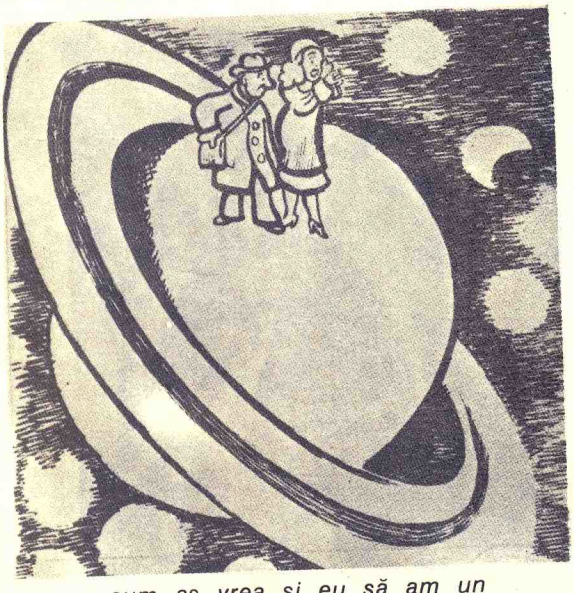

– ...cum aș vrea și eu să am un inel!... Astea de pe Saturn știu că sînt veritabile.

A. DRAGOȘ („Urzica")

1959

– Mă iertați, tovarășe, că mi-am permis să vi-o iau înainte!

N. CLAUDIU („Urzica")

1960

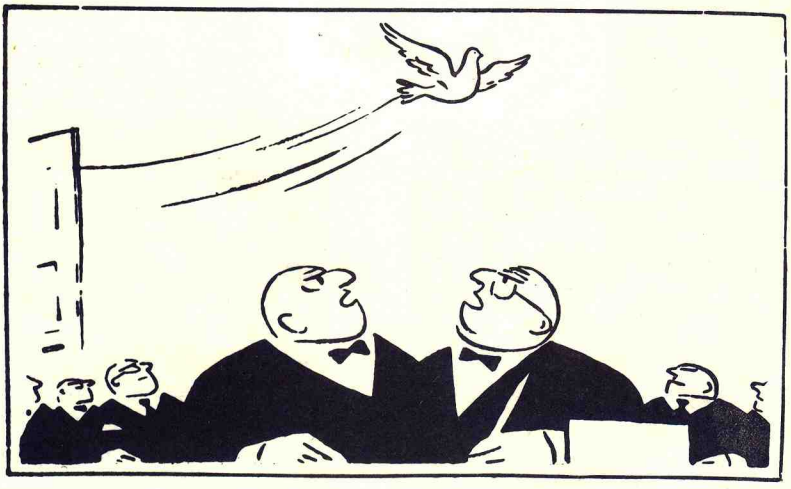

– Cînd o fi pătruns în sală!...
– Cînd au intrat delegațiile țărilor socialiste

A. PAVEN („Urzica")

1961

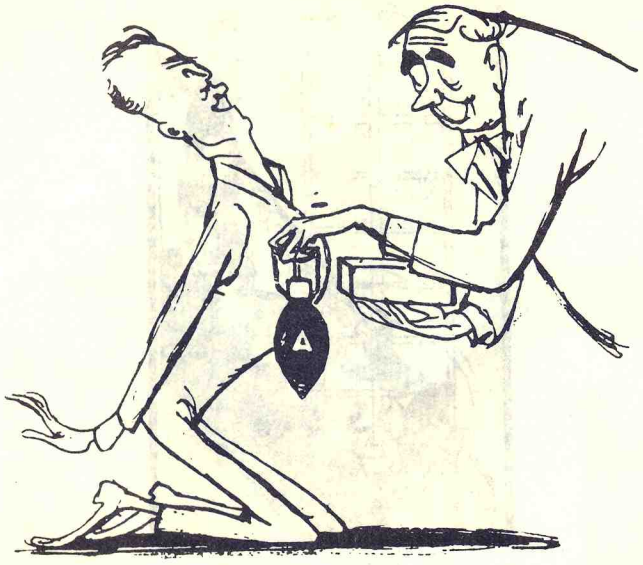

EUGEN TARU („Scînteia")

1962

ÎN OCCIDENT

Societatea se împarte în două mari clase: acei care au mai multă mîncare decît poftă...

...Şi acei care au mai multă poftă decît mîncare.

AUREL JIQUIDI („Urzica")

1963

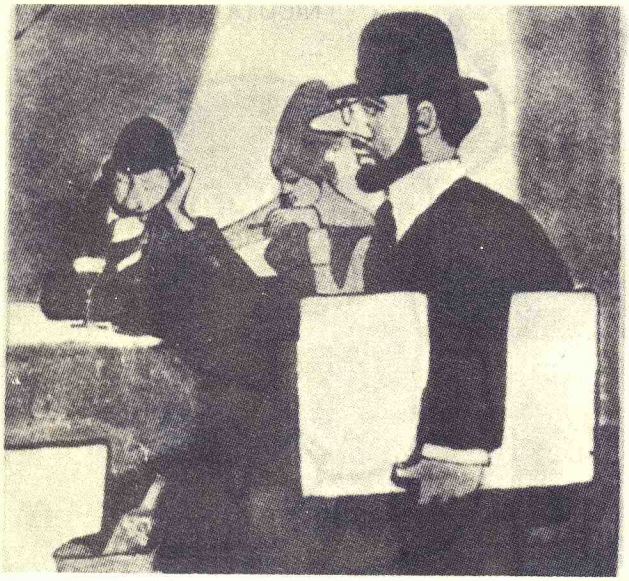

TOULOUSE LAUTREC: - Eu mai și lucram...

DUMITRU NEGREA-GAN („Urzica")

1964

VALURILE DUNĂRII

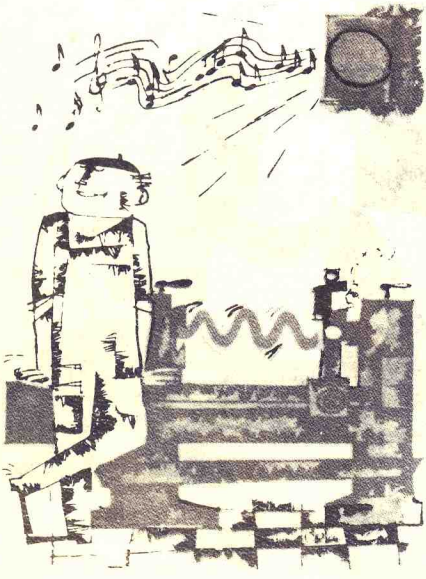

V. CRIVĂȚ („Urzica")

1965

NICUȚĂ TĂNASE

NEAGU RĂDULESCU („Urzica")

1966

PROCUST

C. CAZACU („Urzica")

1967

REZOLVAREA CHESTIUNII ŢĂRĂNEŞTI

ARY MURNU („Urzica")

1968

UNA PE ZI

- *Ai văzut? Iar a erupt Stromboli!*
- *Fleacuri, tovarăşe! Încearcă să vorbeşti azi cu şefu...*

MATTY („România liberă")

1969

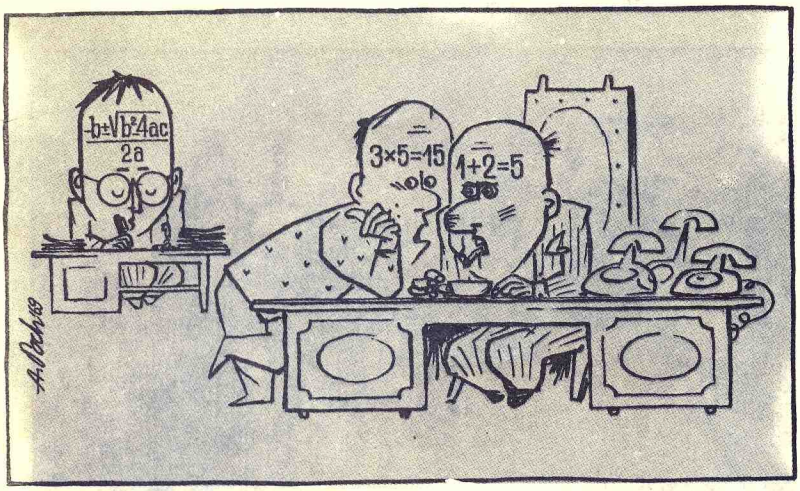

– *Trebuie să scăpăm de el; știe prea multe!...*

A. POCH („Informația Bucureștiului")

1970

BENEDICT GĂNESCU („Urzica")

1971

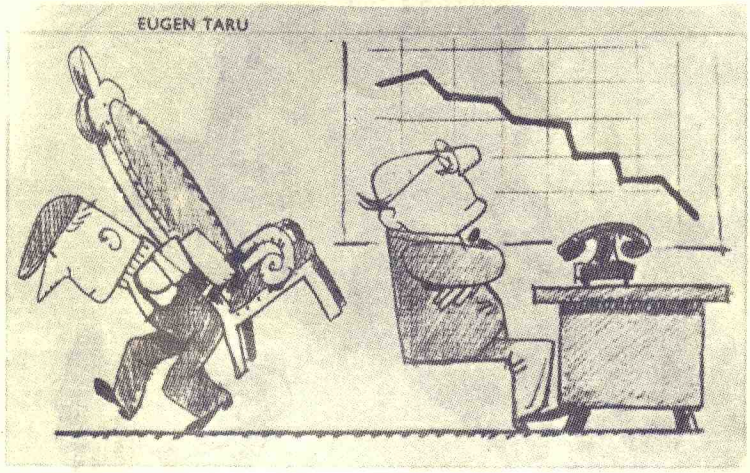

EUGEN TARU („Urzica")

1972

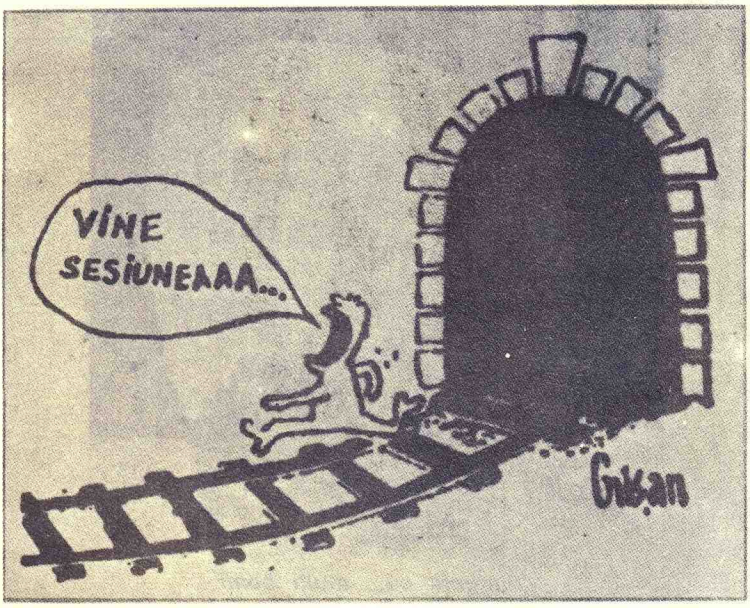

VICTOR CRIȘAN („Viața studențească")

1973

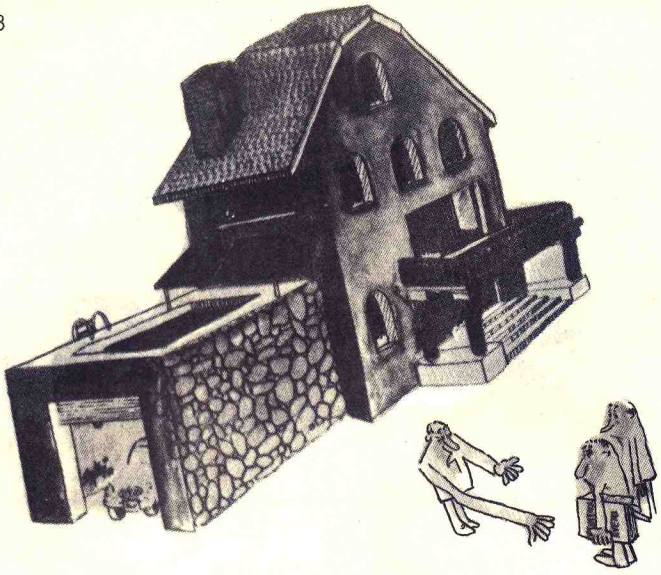

– Tot ce vedeți aici am făcut cu mîinile astea.

O. COVACI („Urzica")

1974

„Punguța cu... mulți bani!

ȘT. COCIOABA („Urzica")

1975

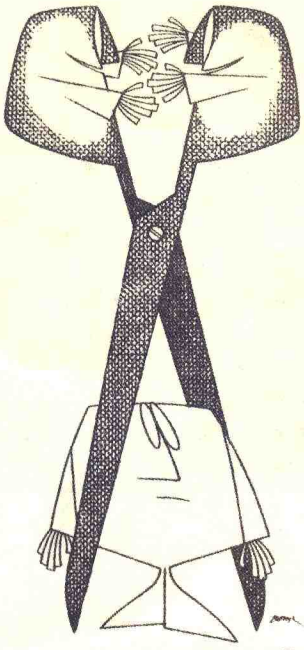

O. BOUR („Flacăra")

1976

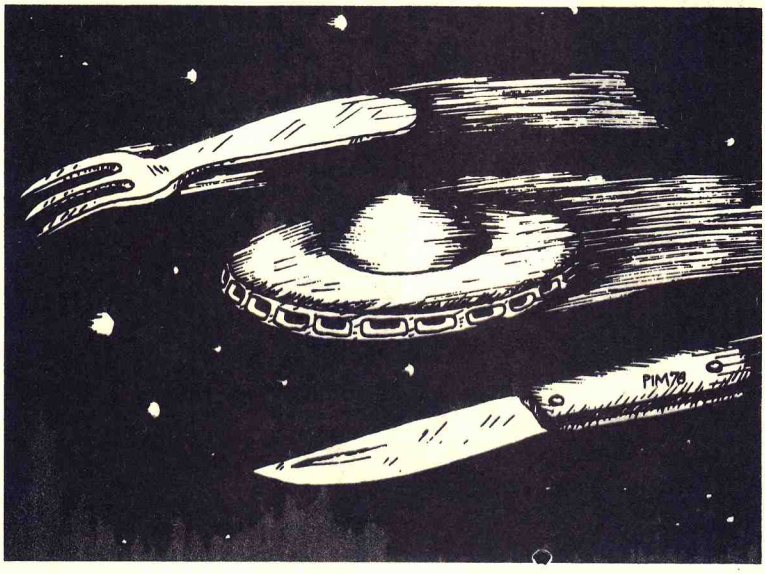

M. PÎNZARU-PIM („Urzica")

1977

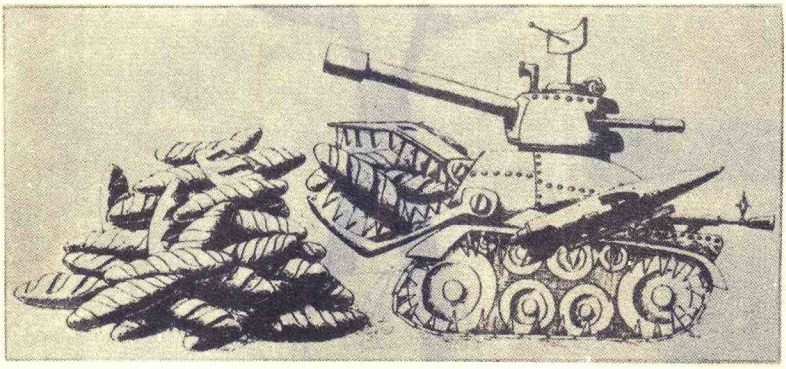

ANTON DRAGOȘ („Flacăra")

1978

DENES MOLNAR („Urzica")

1979

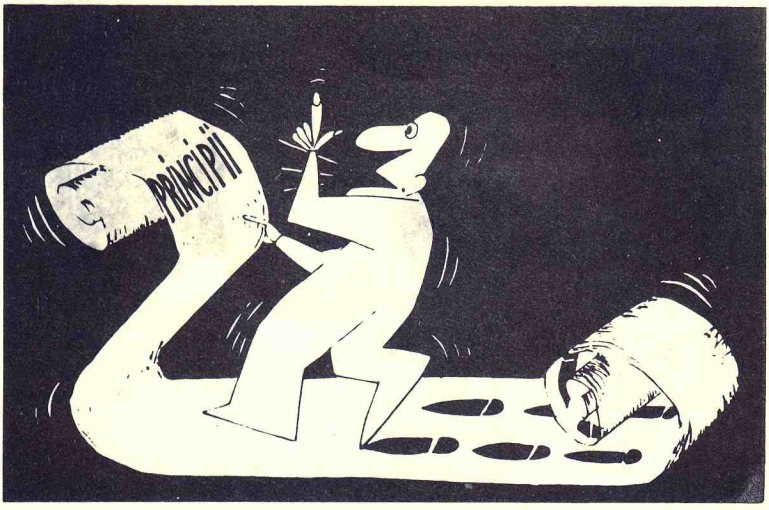

ANDO („Urzica")

1980

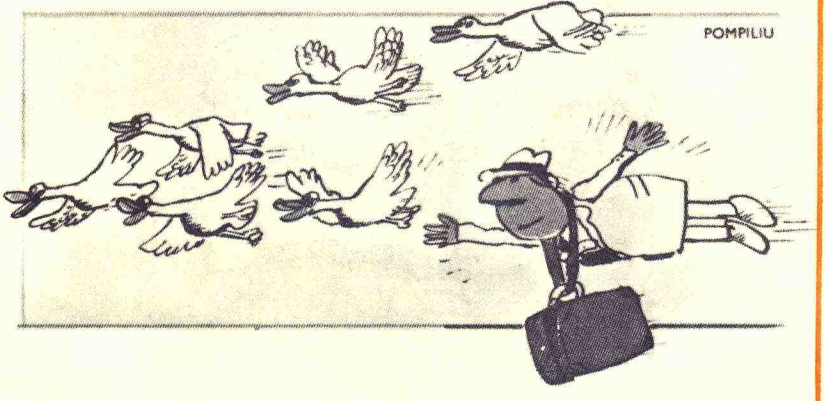

POMPILIU DUMITRESCU („Urzica")

1981

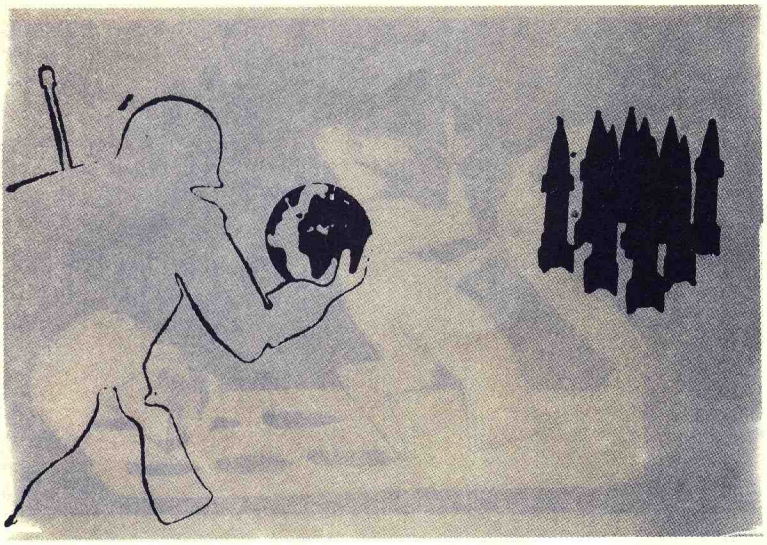

RUDI SCHMUKLE (Supliment „Urzica")

1982

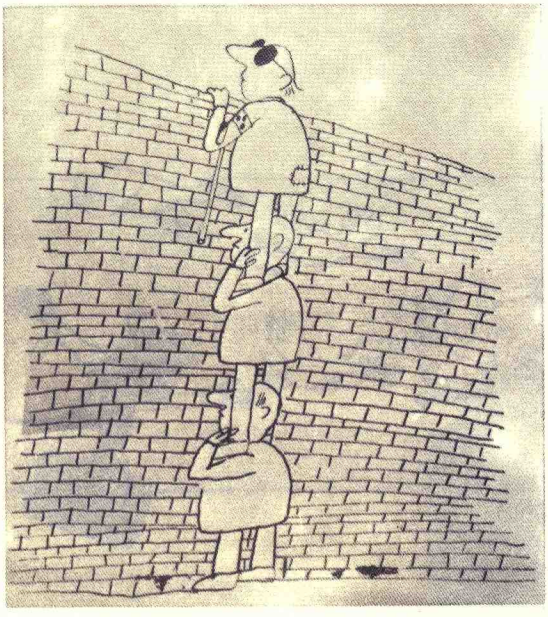

MIHAI STĂNESCU („Urzica")

1983

GH.D. CONSTANTINESCU („Urzica")

1984

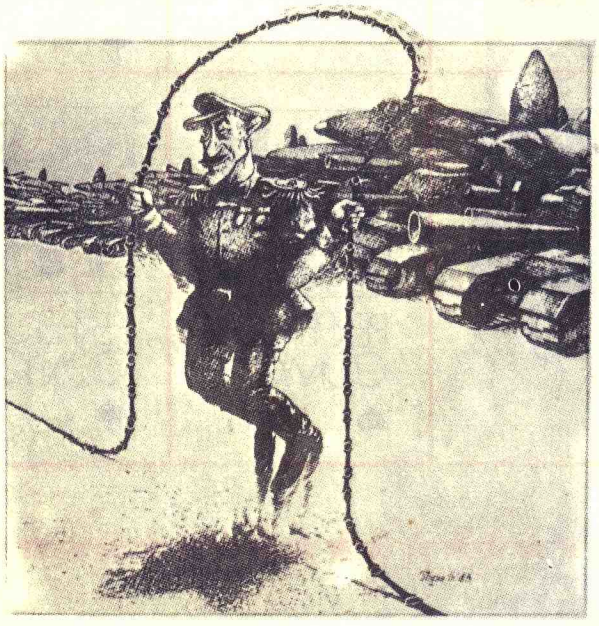

ȘTEFAN POPA („Urzica")

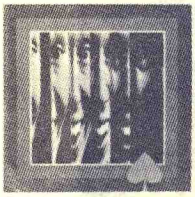

PERPETUUM COMIC

PERPETUUM COMIC

PERPETUUM COMIC

PERPETUUM COMIC

PERPETUUM COMIC

PERPETUUM COMIC

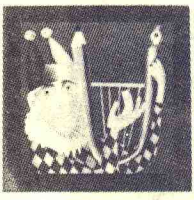

PERPETUUM COMIC

PERPETUUM COMIC

PERPETUUM. COMIC

VIII

AI NOȘTRI CA BRAZII

Redactorii care lucrează la o revistă de umor
sînt peste măsură de modești:
v-o spunem noi care, după cum vedeți,
am rămas la urmă,
dîndu-le colaboratorilor șansa să se facă... de rîs cei dintîi.
Nu știm dacă cititorii,
amuzați ori numai iritați pînă la aceste pagini,
vor mai avea curiozitatea să ne citească
— n-ar fi pentru prima oară cînd ar arunca o carte! —
dar noi tot ne mai amăgim cu dictonul „finis coronat opus".
Cei din urmă în acest caz vor fi
cei dintîi învinuiți pentru lipsa de haz (dacă nu-i!),
pentru amăgiri (dacă au fost!),
pentru banii dați (dacă v-au stat rău în buzunar!).
Mimînd poziția outsiderilor,
nu vă relaxați: în secret, știm că sîntem,
totuși, ca niște brazi:
avem ace în toate sezoanele!

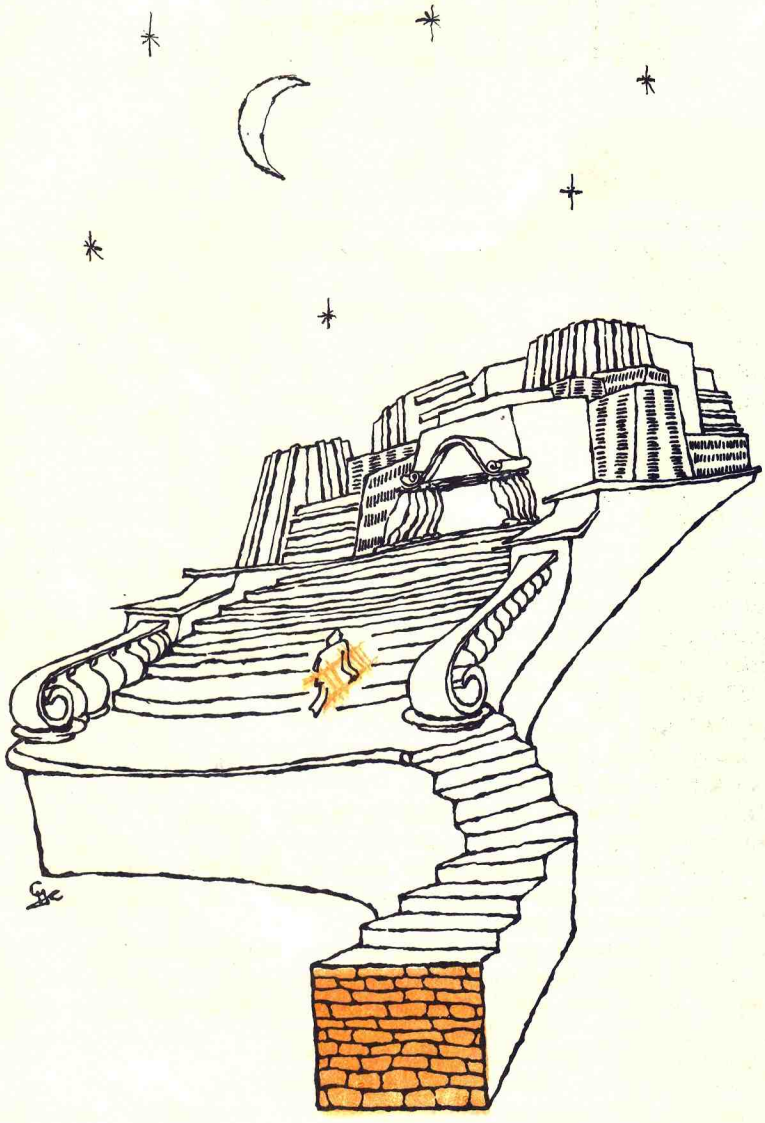

GH. D. CONSTANTINESCU

AISBERGUL

BUTURUGĂ: Deranjez?
CARU: Nu. Intră... Ai ceva să-mi comunici? la loc, te rog.
BUTURUGĂ: Mulțumesc. Am venit ca să fiu alături de dumneavoastră. La greu. Că la ușor, se înghesuie toți!
CARU: Asta cam așa e... Lăudabil gestul dumitale... Îți pot fi cu ceva de folos?
BUTURUGĂ: Acum, la spartul tîrgului? Nu, nu simt nevoia. Și nici nu mi-ar conveni. Strategic. Rețineți doar faptul că eu mă aflu, în momentul de față, în cea din urmă clipă, ce mai tura-vura, printre aceia, foarte puțini la număr, care *încă* vă apreciază la justa valoare. Cu alte cuvinte: prietenul la eșecuri se cunoaște!
CARU: Tovarășe Buturugă știi cum e în meseria noastră: una caldă, una rece. Să nu dramatizăm situația...
BUTURUGĂ: Optimism de circumstanță, tovarășe Caru. Nu e nici caldă, nici rece, degeaba încercați s-o scăldați. Admit că ați tras mereu de dîrlogi, cîteodată de unul singur, ca să ieșim cu fața curată, însă gata *serialul*, gheață la mal, s-a lăsat cu aisberg, de ce să n-o spunem deschis? Vă meritați soarta, cu vîrf și îndesat!
CARU: Vorbești ca și cum ai fi dispus să-mi ții companie pe... aisberg!
BUTURUGĂ: Ferit-a sfîntul! În astfel de împrejurări, fiecare se îneacă singur. Eu, la greșeli, nu mă fac asociatul nimănui.
CARU: Poate că nu e vorba de greșeli, ci de o simplă interpretare eronată...
BUTURUGĂ: Dumneavoastră credeți ce vreți, eu știu ce știu. Totuși, nu vă compătimesc, deoarece cît ați ținut hățurile în mînă, mamă-mamă, ați fost biciul lui dumnezeu!
CARU: Curios! Dumneata nu te-ai ales cu nici o... vînătaie!
BUTURUGĂ: Pentru că nu m-am băgat în față, ca păduchele. Am stat în umbră și v-am urmărit de acolo, pe ascuns, așteptînd cu răbdare.
CARU: Aisbergul?
BUTURUGĂ: Îhî!
CARU: Îți eram antipatic?
BUTURUGĂ: Da' de unde! Ați fost și rămîneți modelul meu preferat. Indiscutabil, sînteți un om deosebit, ca și mine, dealtfel, numai că eu sînt pe invers, înțelegeți?
CARU: Mă străduiesc...
BUTURUGĂ: Dacă stau și socotesc cîte am învățat de la dumneavoastră, mă pot considera dator vîndut. Eșecul și pilda! Le-am notat pe toate într-un caiet special: „Greșelile lui Vasile Caru către emulul său Cameleon Buturugă". Succesele nu m-au interesat, decît în măsura în care descopeream în ele germenele unei viitoare erori. După părerea mea, a

învăța din succese înseamnă a repeta o experiență deja consumată, a te plafona. Pe cînd eu, privind cu luare aminte la modul cum acționați și, mai ales, cum reacționați, am știut de fiecare dată ce trebuie să *nu* fac și în cine trebuie să *nu* mă încred.

CARU: Te întreb așa, din pură curiozitate: ai avut vreun motiv să nu mă previi?

BUTURUGĂ: Desigur. Pasiunea de a vă studia greșelile și de a mă bucura de ele a fost mult mai puternică. Prevenindu-vă asupra lor, ar fi însemnat să-mi schimb la 180 de grade concepția despre lume și societate.

CARU: Ei, da, e un argument! Oricum, mă bucur că am putut să-ți fiu de folos.

BUTURUGĂ: Cu intermitențe. O involuție sinuoasă ca a dumneavoastră este greu de urmărit. Dar, în sfîrșit, bine că s-a terminat! Dacă ați ști de cîte ori mi-am blestemat zilele, bineînțeles, înjurîndu-vă ca un birjar, ce să mai vorbim? Că ați avut mînă bună, fir-ar al dracului, încă de la instalare: schimbări, restructurări, modernizări, toate vă mergeau din plin. Erorile, mici, unde să cauți acul în carul cu fîn? Mă, Caru ăsta a fost botezat în hîrdău, sau ce mumă-sa? m-am luat la început de gînduri. Stă norocul în pălăria lui ca cloșca pe ouă.

CARU: Te scoteam din sărite cu inițiativele mele?

BUTURUGĂ: Cînd te întorci de la pescuit cu mîna goală, nu dai vina pe baltă.

CARU: Dar nici pe undiță!

BUTURUGĂ: Tocmai! Pe mine, v-am mai spus, succesele dumneavoastră mă lăsau rece. În schimb, eram descumpănit, la vremea respectivă, de faptul că greșelile pe care le pîndeam, fie nu existau, fie nu-mi picau în undiță. Iată de ce, în disperare de cauză, am început să mă inițiez în arta de a mistifica. Fiindcă — nu-i așa? — dacă n-are balta pește, o populezi cu puieți.

CARU: Și umfli bășica, o umfli pînă plesnește!

BUTURUGĂ: Da, dar nu dintr-o dată. Treptat, în doze crescînde, că pofta — pofta de orice fel — vine mîncînd.

CARU: Sincer să fiu, nu mi-am dat seama că vrei să-mi iei locul.

BUTURUGĂ: Păi, nici nu vreau. Prefer să fiu un cadru de execuție, decît un cadru executat. Cui îi place să stea în bătaia puștii n-are decît.

CARU: Atunci, ce ai urmărit cu înscenarea asta stupidă?! Cu cei de dinaintea mea ai procedat la fel?

BUTURUGĂ: Nu. Ar fi fost nedemn...

CARU: Zău dacă mai pricep ceva!

BUTURUGĂ: Explicația e simplă, deși greu de crezut. Noi doi avem nume predestinat antagonice, ați sesizat?

CARU: Ba, mai mult, ne desparte și poziția ocupată în schema de funcțiuni!

BUTURUGĂ: Așa-i. De aici a și pornit aisbergul spre dumneavoastră, fiindcă eu am vrut să verific dacă proverbul „Buturuga mică răstoarnă caru' mare" se confirmă.

CARU: Indiferent de pregătire, de capacitate, de pricepere?

BUTURUGĂ: Indiferent de orice.

CARU: Și la ce rezultat ai ajuns?

BUTURUGĂ: Se confirmă. Adineaori am înregistrat decizia cu revocarea dumneavoastră din funcție.

CARU: Pariez că altminteri nu-mi spuneai nimic din cele ce mi-ai spus!

BUTURUGĂ: Mda... M-o fi chemînd pe mine Buturugă, da' cap de lemn nu sînt, ca să rămîn de căruță!

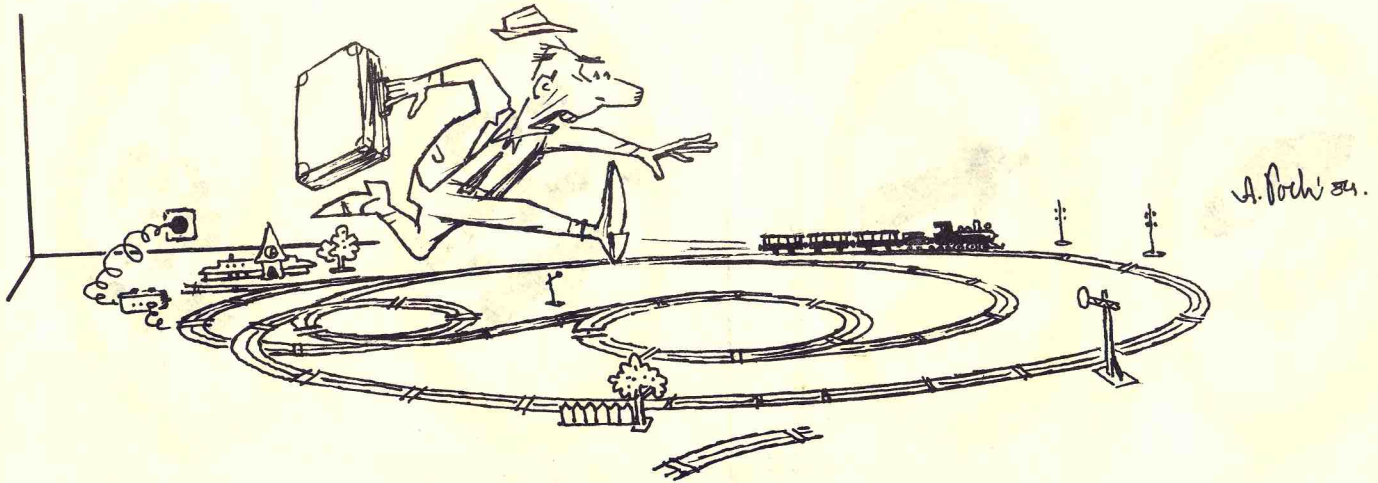

A. POCH

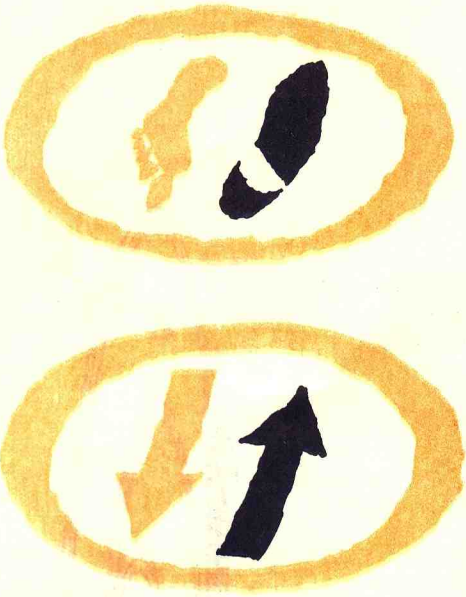

Prioritate pentru circulația din sens invers...

Accesul interzis avînd o înălțime mai mare...

GH. D. CONSTANTINESCU

Marțiale*

Lui Marțial

Iertat să-mi fie dară, Marțiale,
De mă încumet azi să-ți calc pe urme
Și-ncerc cu stihurile-mi marțiale
Justițiarul verb să nu se curme.

De-ar fi să spulber doar menajeria
Jivinelor proscrise de Baudelaire,
Și tot ar trebui să am tăria
De a le arde cu-nroșitul fier.

Un lucru cer, maestre, ca și tine:
Cuvintele-mi, mai drepte ca o rază,
Cu false tălmăciri să nu le-ntine
Acei pe care-i cauterizează.

Necrofagie

S-ajungă vrea amicul, din cîte înțeleg,
Și cît mai sus, în frunte, îi dă inima ghes,
Ca necrofag vădind talente de strateg.
Pîndind al celui dinaintea sa deces.

Eu, unul, însă, de o viață, cîștigîndu-mi
Doar în sudoarea grea a frunții plata pîinii
O-nțelepciune, trează, mereu o țin în gîn-
du-mi
Că nu mor caii, totuși, cînd vor cîinii.

Burtă verde

Te-ai cam ajuns, prietene, ce mai!
Ești mare bos, de-afaceri te poți ține,
O casă cît o primărie ai
Și-ntrînsa acareturi, nu puține.

De blănuri fine garderobe gem
Și pietre prețioase zac în scrinuri
Doar inima, ciujdită-n tine, ghem,
E-o cucuvea cobind pe reci ruinuri.

*) Dintru-n ciclu în pregătire

ION TIPSIE

Nimic nou

SUB SOARE

Pe la miezul nopții, ultimul meu fiu, în vîrstă de patru luni, s-a înscris neprincipial la cuvînt, în stil personal. Am încercat să-l liniștesc pașnic, așa, ca de la om la om, asupra faptului că gestul lui va avea grave implicații: dacă urlă — eu nu dorm; dacă eu nu dorm — nu-mi voi îndeplini planul la întreprindere; dacă nu-mi îndeplinesc planul — el va păpa mai puțin lăptic... după aceea, poate să urle ca un disperat, la mine nu va mai găsi înțelegere. Șef să-mi fi fost și tot ar fi priceput! Drept pentru care i-am tras două palme părintești, chiar dacă a făcut un tărăboi și mai teribil, avea — oricum — motive.

A doua zi, am strunjit piesele la reșou, iar sandvișul l-am încălzit la strung, astfel că, pe la ora zece, am fost invitat la prietenii mei șefii. Colegii au pus privirile-n pămînt și m-au condus în tăcere, de parcă m-aș fi aflat pe ultimul drum. De patru luni nu-mi îndeplinisem planul, întîrziam la serviciu, aveam ochii roșii, mîinile-mi tremurau, iar barba o rădeam de două-trei ori pe săptămînă. Din atitudinea lor am înțeles că mă compătimeau sincer și-mi vor păstra o neștearsă amintire. În fața biroului directorului, m-au îmbrățișat prelung, o colegă mi-a aranjat gulerul la cămașă, reverele la haină și cîrlionțul de pe frunte. Alt coleg mi-a încheiat nasturii la haină. Aveau lacrimi în ochi și asta m-a impresionat.

— Păcat că ești timid! mi-au spus.

Ne-am fluturat batistele în semn de adio, iar eu am pătruns, ruinat, în anticameră. Erau acolo șefi de toate calibrele: directorii (adjuncți sau mai mari), inginerii (și ei de mai multe feluri), șeful sindicatului...

— Vrem să cunoaștem părerea dumneavoastră sinceră, m-a mobilizat cineva. Vrem să știm adevărul: fără copii recalcitranți care trebuie alăptați la miezul nopții! Fără literatură!

A urmat un hohot general și clinchete de pahare cu apă minerală. Mi-a venit în minte reprosul colegilor: „Păcat că ești timid".

— Ce copii, care copii? Eu nu-mi legăn decît nevasta. O așez pe genunchi și-i cînt „Nani, nani, nani!" Cum, nu credeți? Alo, tovarășa, m-am adresat secretarei, ia, așează-te, soro, aici pe genunchi să pot prezenta convingător situația.

— Cum vă permiteți?!

— Da-mi trebuie scaunul tovarășului director... Hei, bătrîne, i-am făcut semn, ridică-te, acolo voi sta eu, dacă doriți o autocritică sinceră.

I-am luat scaunul și am bătut cu pumnul în masă.

— Băieți, am nevoie de un *florio*, ca tovarășul inginer șef... O autocritică sinceră nu se face oricum. În fiecare seară, trec dintr-un bar în altul!

— Tovarășe, dumneata ești un om serios, a intervenit cineva prudent, ai un copil mic, de patru luni, nu doarme...

— Poveștl! i-am liniștit. Apropo, *florio* se bea cu tovarășa economistă de la contabilitate. În cinci minute să fie aici, altfel nu-mi pot face autocritica așa cum se cuvine. Deci, măi băieți, eu nu-mi îndeplinesc planul deoarece...

— Ba, îl îndeplinești, deși ai copil mic...

— Aș, îmi bat nevasta, la fel ca

tovarășul...

— Nu-i adevărat! Dumneata ai o viață de familie exemplară

— Literatură! Acum o lună, cînd trebuia să se dea prima aceea de cinci mii de lei...

— A fost o încurcătură, dumnitale ți se cuvenea, tocmai ne gîndeam să vă anunțăm...

Peste o jumătate de oră, cu buzunarele pline și decizia în mînă, ieșeam țanțoș pe hol.

În sfîrșit, odată în viață nu fusesem timid.

Colegii îngînau triști: „Adio, drag tovarăș, cu lacrimi te ducem pe ultimul drum!" Scumpii de ei, își luau la revedere de la mine.

— Fără sentimentalisme, tovarăși! De acum, eu vă sînt șef! Ie-am arătat decizia. La treabă, producția să meargă din plin.

I-am făcut semn colegei care-mi aranjase gulerul la cămașă, reverele hainei și cîrlionțul de pe frunte:

— Dragă, ești liberă: du-te la coafor și recondiționează-te! Deseară mergem la bar, să discutăm o foarte importantă problemă de producție!

ADRIAN DRAGOMIRESCU

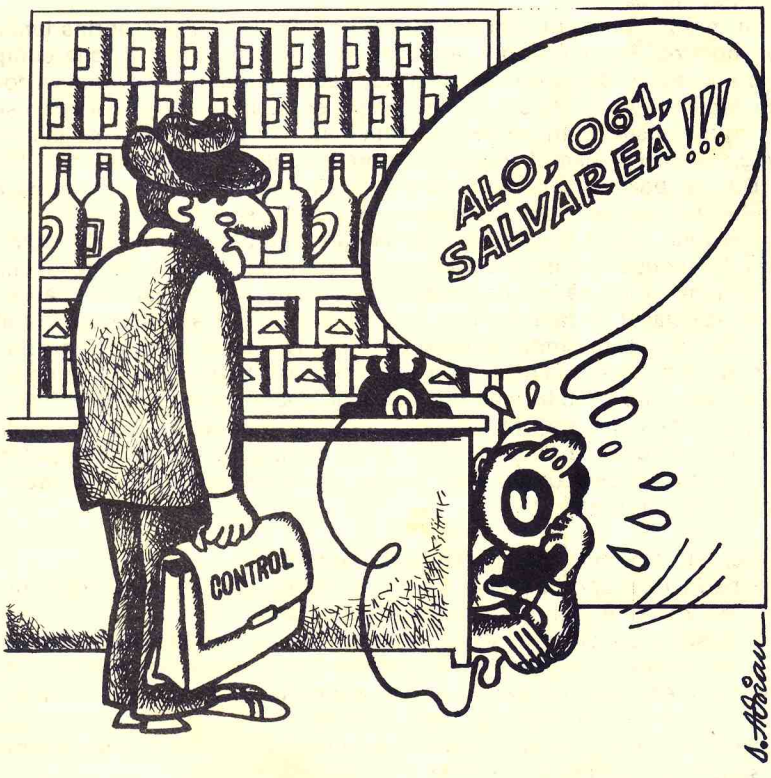

IOSEF TOTH

CHEMAREA ARTEI

Mi s-a întîmplat un lucru neobișnuit și întrucîtva neverosimil. Un zvon de glasuri și scîrțîituri m-au trezit în toiul nopții și, în atmosfera halucinantă dintre vis și realitate, am fost martorul scenei ce urmează:

Un scaun tapisat, dansînd ca o balerină, bîrfea într-un colț cu o canapea:

— E „făcut" și azi bufetul nostru. Nu vezi cum se clatină?...

— „Făcut" e puțin spus! E turtit de-a binelea. Dar e și cam sărit din balamale.

— Mie să-mi plesnească chinga de nu i-o spun de la obraz. M-am săturat să mai conviețuiesc în aceeași sufragerie cu un bufet cu două fețe și care pe deasupra se mai și clatină.

— Hei, bufetule!... Ce-ai băut azi?...

— „Adio... masă", replică bufetul. Și ca o confirmare, masa își dădu obștescul sfîrșit, împrăștiindu-se zgomotos cu picioarele răsfirate în cele patru puncte cardinale.

N-am mai putut răbda. Am dat buzna în sufragerie și am aprins lumina. Ca un huhurez în toiul nopții, am cercetat piesă cu piesă mobila cumpărată în aceeași zi de la un magazin cu „recondiționate". Pe undeva toată lumea avea dreptate. Pe suprafața neagră și lăcuită a bufetului apăruseră pete argintii, ușile erau ieșite din balamale, iar picioarele i se clătinau. Scaunele aveau tapiseria inegală, chingile rupte și picioarele de... balerină. Da, de balerină în focul dansului. Cît despre canapea, săraca, era dezlipită „pe ici pe colo și anume în părțile esențiale".

Am reclamat cazul magazinului de la care cumpărasem mobila recondiționată. Responsabilul mi-a dat asigurări ferme că... nu sînt singurul client care reclamă și, ca să mă consoleze, mi-a spus că sînt oarecari șanse să vină un specialist la fața locului. Auzind că nu sînt singurul cumpărător care reclamă, m-am simțit la început întrucîtva jignit; aveam impresia că într-un fel sînt desconsiderat. De ce adică mă bagă în aceeași oală cu toată lumea, cînd mobila mea era cea mai „recondiționată" mobilă ce s-a putut vreodată cumpăra? Mi-am spus apoi că, probabil, și ceilalți confrați în suferință gîndesc la fel și, fiind un spirit competitiv, ca să-mi dispută întîietatea, m-am adresat unuia care venise „cu totul întîmplător" să reclame pentru a zecea oară:

— Sîc, eu am cea mai deteriorată mobilă!

Mi-a rîs în nas, apoi a plecat pentru a reveni, probabil, „cu totul întîmplător" să reclame pentru a unsprezecea oară.

Ura, a sosit specialistul să-mi recondiționeze mobila recondiționată!

Nu cred că s-a pomenit cîndva, undeva, harabaură mai grozavă ca în sufrageria mea. Specialistul m-a dat deoparte și a zis cu emfază:

— Lăsați pe mine! Fac eu toată treaba.

A răsturnat bufetul, și cu joagărul i-a retezat un picior. Contemplîndu-și apoi satisfăcut opera, a declarat plin de importanță:

— Am făcut o lucrare de artă. Unică!...

Eu am rămas năucit, ca în fața unei picturi suprarealiste. Ce ți-e și cu arta asta, domnule! Greu o înțelegi dacă nu-i simți chemarea. Acum bufe-

tul nu se mai clătina. Mă clătinam eu. Bufetul era șchiop de-a binelea, dar probabil că așa se „poartă".

După aceea a crăpat cu o iscusință demnă de invidiat piciorul unui scaun. Apoi a potrivit lîngă crăpătură un piron și... a izbit cu sete, turtindu-și cu ciocanul arătătorul mîinii stîngi. De durere a început să joace tontoroiul prin sufragerie și, din întîmplare, a scăpat ciocanul pe piciorul meu. În atare situație mi-a fost imposibil să mai înțeleg chemarea artei și cu toată opoziția, l-am dat afară.

.....

Am reclamat din nou cazul magazinului și din nou am primit asigurări că-mi vor trimite un specialist care-mi va repara artistic mobila recondiționată. Îngrozit, am părăsit în grabă unitatea și mi-am zăvorit cu grijă ușa apartamentului.

De atunci stau sub șapte lacăte deoarece încă nu m-am ridicat la înălțimea înțelegerii artei pure.

GH. D. CONSTANTINESCU

„PRODUCTIVITATE"

A. POCH

Oglinzi

DE BUZUNAR

ANUNȚ

N-am nimic
la schimb de dat.
Ce-am avut
s-a consumat
fiindcă-am fost
pe-a noastră sferă,
mînă spartă,
hahaleră,
și din sufletu-mi
restrîns
n-am păstrat
și n-am ascuns.
Azi,
săracă și puțină,
mi-aș dori întinsă-o mînă
nu să-mi ceară
nici să dea
ci s-o strîngă
pe a mea
simplu,
din prietenie...

Amatorii, pot să-mi scrie!

PROMISIUNI

Într-un decor superb, de vis,
îndrăgostitul
i-ar fi zis:
O, de mă chemi - oriunde-ai fi -
cu prețul vieții
aș veni!
Ca Saint Bernard-ul auster
te-aș căuta
prin munți de ger
și cu-al iubirii mele strop
te-aș smulge-avid
din horoscop.
De-ar fi-n păduri, cu iguane,
să zaci cuprinsă

de frisoane,
mi-aș lua bilet
sau doar cu-n cal
spre-un Matto Groso, tropical,
m-aș avînta. Și-apoi în zori
te-aș duce-n țara-mi
de răcori.
De te-ai afla
(cum? cine știe?)
poate-n vreo altă galaxie
și dîndu-mi semn din recea-ți
sursă
eu aș porni în lunga cursă
spre mult rîvnitul
randevu.
Mă crezi, sau nu?

Și l-a chemat pe-acest iubit
de mărțișor.
Și n-a venit!

PÎNĂ LA STEAUA

De cînd prin vremi
ne-am mai școlit
(îndemn înalt, de toată stima)
știm cum să potrivim
și rima.
De-o pildă, știm că doar
bolînzii
se-ncurcă-n snopul
de gerunzii,
că ție
de-l rimezi cu mie
e semn de seacă fantezie,
că asonanța-și are loc
doar în poziție
de șoc...
Mă rog, acum, poate oricine
să-nșire pe hîrtie
rime
indiferent cît e de cult
și cît la minte e de
teafăr.
Dar pîn'la Eminescu-i mult
(ca de aici
pîn'la Luceafăr)
iar pîn'la steaua lui Nichita
ce arde-n cerul mohorît
e tot atît!

GIRAFELE

Girafele au gîtul lung.
De-aceea par că ceru-mpung
cu îngîmfare, insolente.
Dar antilopele,
prudente,
de coapsa lor se ţin aproape -
fiindcă - înaltele surate
văzînd primejdia în zare
le-acordă timp
de apărare.
La oameni jocul
e pe dos:
cînd dau de-un ins
crescut frumos
şi apt să vadă-n depărtare
cum se apropie urîtul,
nevrednicii, de neînstare,
îi taie, cu fervoare,
gîtul!

SECOLULUI VITEZEI

Merg prea încet a spus
omul grăbit
şi s-a suit în diligenţă.
Merg prea încet
a spus omul din diligenţă
şi s-a suit într-un tren aerodinamic.
Merg prea încet
a spus omul din tren
şi s-a suit într-un avion cu reacţie
Merg prea încet
a spus omul din avion
şi s-a suit într-o rachetă.
Merg prea încet
a spus omul, pe-o altă planetă ajuns,
şi cu aripi de pasăre
s-a-ntors
pe Pămînt!

MARIUS TUPAN

TRIUMFUL ANONIMATULUI

După ce sprijinise cu un entuziasm fără egal echipa de fotbal a județului, după ce pusese pe picioare trupa de căluşari a uzinei „Energia", de ajunsese model pe ramură, Vasile Buburuză nu se dase înapoi să conducă o secție a întreprinderii „Prestarea", apoi să se ocupe direct de curățenia orașului și amenajarea parcurilor. Pe unde trecuse, multe mai pusese la punct, devenise faimos și orice unitate l-ar fi dorit conducătorul ei. Dar „nea Vasile" cum i se spunea familiar, într-o bună zi, încurcă toate pronosticurile: deși toată lumea era mulțumită de persoana lui, singura excepție fiind chiar el însuși. Puse, deci, piciorul în prag și hotărî: „nu mă mai aleg nicăieri". Făcuse mulți oameni fericiți, întreprinsese multe la viața sa, dar pentru nemurirea lui, pentru eternitatea Buburuzilor nu reușise nimic. Tot frămîntîndu-se zile și nopți, din întîmplare — fiindcă nu prea obișnuia să citească — descoperi o formulare într-un ziar, care suna în felul următor: „Cîtă viață, atîta literatură!"

Asta era salvarea. Întîmplarea cu ziarul îi lumină într-atît mintea, că se crezu cel mai fericit om din lume. Da, își spuse, la o viață ca a mea, bogată, plină există și o literatură pe măsură. Nu rămîne decît să o și scriu. Dar cum? Nu se mai încercase niciodată în domeniul ăsta. Ajutorul, firește, se gîndi el, vedea tot de la cărți. Ale altora. Cu firea sa de vajnic luptător, se puse chiar a doua zi pe treabă. Scuturâ rafturile a trei biblioteci și cînd fu convins că-i era suficientă documentarea, trecu la masa de scris.

Nimeni n-avea să știe dacă faima sa de om întreprinzător jucase vreun rol, nici dacă aflase atît de repede misterul creației, dar, de la prima carte, dădu lovitura. Culegerea sa de povestiri fu un succes fără precedent. Revistele înserară nenumărate cronici, televiziunea îi aduse chipul pe ecran, biografii se interesară de viața și activitatea lui. Cu toate astea, Vasile Buburuză își păstră modestia, răspunsurile date de el fiind simple, directe, pline de un bun simț. Numai că într-o bună zi, unul din reporteri, uimit de publicitatea care i se făcea, îl privi cu atenție, din față, din spate, din profil și găsi o strivitoare inadecvare între trupul său și insecta căreia îi purta numele.

— Trebuie neapărat să vă alegeți un pseudonim, îl rugă el, fiindcă sînteți oricînd pasibil de ironii, iar cînd va fi vorba să vi se traducă opera...

Înțelesese imediat ce voia să mai spună reporterul. Fu de acord.

— Dar cum credeți că ar suna mai bine?

— Simplu, se bucură omul că poate deveni un așa naș literar: Bazil Buburu.

O mai mare mîndrie nu se putea citi pe chipul lui Vasile Buburuză. Schimbîndu-și numele, simțea că era nevoie să-și schimbe și firea. Căpătă o privire glacială, pasul deveni măsurat și hotărît, capul părea a se ridica tot mai sus, ca al unui ales, ieșit dintre muritori. Această bruscă schimbare nu-i contrarie, cum s-ar fi așteptat oricine, pe foștii lui prieteni, pe foștii subalterni ci, ciudat, chiar pe membrii familiei și cîteva rude. Singurul furios se dovedea a fi fratele cel mare, Lisandru. Tuna și fulgera. Cum adică, Vasile să i-o ia înainte cînd venise pe lume după el. Și nici nu deținuse funcții de importanța celora pe care le avusese el. Toate pînă cînd luă seama la mezinul familiei, Grigore. El nu se ostenise să

arunce cu nori în fratele mijlociu, ci numai să-l imite. Adică să-i calce pe urme. Căpătă şi el curînd o morgă de maestru, se grăbi să-şi depună cărţile unde trebuia, le publică, avu mare succes. Asta era calea şi Lisandru, născut cel dintîi, ajunse la adevăr, dar şi la succes, cel din urmă.

O nouă campanie se declanşă pe diferite unde. Familia Buburuză deveni cap de afiş a multor emisiuni. Ascultătorii, cititorii nu mai conteneau cu comentariile. Cei mai fericiţi erau cei ce-l cunoscuseră cu alte prilejuri şi nu puteau să nu se bată cu pumnii în piept: „Din mijlocul nostru s-au ridicat oameni de valoare", „Nasc şi pe la noi genii" şi-atîtea altele. Unii comentatori sesizaseră că scrierile celor trei se asemănau, dar nu se alarmară, dimpotrivă, descoperirea fu un nou prilej de a aduce vorba de puterea genelor, de predispoziţia neamului Buburuză pentru o anume creaţie. Tocmai cînd se făceau pregătiri intense să li se reediteze întreaga operă, unul din cercetătorii uitaţi în bibliotecă, făcu o descoperire iritantă: opera lui Bazil Buburu era o copie fidelă după nişte traduceri publicate cu vreo cincizeci de ani în urmă, la o tipografie din provincie.

Această ştire zgudui iarăşi casa Buburuzilor. Afluenţa reporterilor fu şi mai mare. Se cereau amănunte, se înregistrau puncte de vedere, se avansau supoziţii. Noi am păstrat doar o parte din depoziţii.

Soţia lui Bazil Buburu: Nu ştiu nimic, mai nimic, în actele lui nu m-am băgat niciodată. De cînd şi-a luat nasul la purtare, vorbea şi de-un divorţ, dar nu l-am primit, fiindcă eram ocupată cu bucătăria. I-am spus eu de cîteva ori: Vasilică, lasă cartea că pe mulţi i-a înnebunit drăcovenia asta!

Fiul lui Bazil Buburu: Dacă primeam lovelele de la babacul, de ce l-aş fi tras de limbă de unde le are! Am stat şi prea puţin pe-acasă în ultimii ani, se vede că l-am pierdut de sub supraveghere şi uite ce-a făcut. Dar ce-a făcut? aş vrea să ştiu şi eu.

Soţia lui Lisandru: E un criminal, domnule, Babaruză sau Parparuză cum şi-a zis! Mi-a stricat bărbatul, care mă iubea şi mă aştepta cu flori cînd ieşeam din schimb. N-am ştiut că fură, dar dacă a făcut-o, ruşine! Nu mai este demn de neamul nostru.

Lisandru Buburuză: Nu-l cunosc pe Bazil Buburu. Am avut un frate, dar altfel se numea. Cine se leapădă de neam, nu mai trebuie cunoscut. Noi am avut o viaţă nobilă, de Buburuză, care n-a admis niciodată corpuri străine în familie. E un nenorocit tovarăşul Bazil Buburu! Onoare muncii!

Grigore Buburuză: luînd în consideraţie situaţia şi analizînd-o pe toate feţele, putem conchide că Bazil Buburu e un element duşmănos cauzei noastre drept pentru care cerem să-i fie aplicată cea mai drastică pedeapsă. În numele dreptăţii, trec pe numele lui opera întregii familii, ca să simtă cît de greu este s-o ducă în spate. Luptăm pentru adevăr!

Părăsit de toţi membrii familiei, de rude şi de prieteni, Vasile Buburuză, alias Bazil Buburu, profitînd de microfoanele care i se întindeau pentru a da o ultimă declaraţie, a spus:

— Sînt foarte fericit că las în urma mea o zestre atît de bogată: mărturii mincinoase, interviuri grăbite, studii necoapte, depoziţii răuvoitoare, copii legalizate, acte false. Cine şi-ar fi putut dori mai mult după o viaţă de om! Am scos din uitare nişte cărţi peste care se aşternuseră liniştea şi praful. Cu ele am ieşit şi eu la lumină. Numele meu va fi veşnic pe buzele generaţiilor viitoare. Vă salută întru eternitate Vasile Bazil Buburuză Buburu!

Cîţiva anonimi care roiau întîmplător prin jurul lui, aruncară căciulile de pămînt şi exclamară:

— Învăţătorule! Iată unde ne era speranţa!

AU COLABORAT:

AUREL ŞT. ALEXANDRESCU • ANDO • BAJOR ANDOR • A. ANDRONIC • GEORGE ARION • MIHAI BANCIU • CORNELIU BARBORICĂ • JULOS BAUCARNE (Belgia) • ION BĂIEŞU • VASILE BĂRAN • PATREL BERCEANU • NIKOLAUS BERWANGER • MIHAI BOACĂ • PAVEL BOTEZATU • O. BOUR • GABRIEL BRATU • VIOREL CACOVEANU • CALF • HENRI CAMI (Franţa) • VASILE CARP • C. CAZACU • ŞTEFAN CAZIMIR • EMILIA CĂLDĂRARU • MIRCEA CÂRLOANŢĂ • LAURENŢIU CERNEŢ • GH. CHIRIAC • V. CHIRIL • C. CIOSU • NELL COBAR • GH. D. CONSTANTINESCU • O. COVACI • V. CRIŞAN • CONSTANTIN CUBLEŞAN • C. CUCOŞ • MIRCEA DEAC • MIHAELA DEŞLIU • VIORICA DINESCU • MIRON DINULESCU • ADRIAN DRAGOMIRESCU • ANTON DRAGOŞ • NICOLAE DRAGOŞ • TAINA DUŢESCU-COLIBAN • MIRCEA ENESCU • WENCESLAO FERNANDEZ FLOREZ (Spania) • ŞTEFAN M. GĂBRIAN • TUDOR GEORGE • CONSTANTIN GEORGESCU • M. GION • BANE GIURICICI (Iugoslavia) • ANTIGONA GRECU • JEAN GROSU • NIK HOBART (Anglia) • LARS-ERIK HAKANSSON (Suedia) • LUCIA ILLES • MIRCEA IONESCU QUINTUS • MARIN IONIŢĂ • NORA IUGA • PETER KARVAŠ (Cehoslovacia) • E. V. KNOX (Anglia) • KOTZE KOTZEV (Bulgaria) • ANTONIS KYRIAKOULIS (Grecia) • FERENC LAKATOS (Ungaria) • ERWIN LESSL • LUIGI LOCATELLI (Italia) • LORIOT (R.F.G.) • ALEXANDRU D. LUNGU • CRISTIAN MARCU • C. MARIN • IOAN MASSOFF • HORAŢIU MĂLĂELE • DAN MIHĂESCU • GYÖRGY MIKES (Ungaria) • N. MIRODONE • VLAD MUŞATESCU • IOSIF NAGHIU • IVAN NEMYROVICI (U.R.S.S.) • AZIZ NESIN (Turcia) • PETER NIEUWENDIYK (Olanda) • TUDOR OCTAVIAN • V. OLAC • JANUSZ OSECA (Polonia) • PABLO (Spania) • C. PAVEL • A. PAVEN • ALEXANDRU PECICAN • TIA PELTZ IULIAN PENA-PAI • GEORGE PETRONE • MANFRED PIESKE (R.D.G.) • MIHAI PÎNZARU-PIM • DAN PLĂEŞU • A. POCH • DUMITRU RADU POPA • RALUCA ELIANE POPA • ŞTEFAN POPA • RADU POPOVICI • N. ROSICI • H. SALEM • ILIE SAVU • MIRCEA SÂNTIMBREANU • SILVAN • MIRCEA HORIA SIMIONESCU • JALS SMOLINSKI (Elveţia) • DUMITRU SOLOMON • MIHAI STĂNESCU • NICHITA STĂNESCU • FRITZ STOCKMANN (VALLOT) (R.F.G.) • NICULAE STOIAN • AUREL STORIN • IOAN SUCIU • GREZEGROZ SZUNOWKI (Polonia) • ALEX. ŞTEFĂNESCU • HORIA TABACU • EUGEN TARU • NICUŢĂ TĂNASE • VIOREL TEOC-NASTA • HELENA TIMOFTE • ION TIPSIE • C. TOPAN • GÖSTA TORNEQUIST (Suedia) • IOSEF TOTH • RODICA TOTT • JOSE TRICOT (Franţa) • ŞTEFAN TROPCEA • CAMELIA TRULESCU • RALUCA TULBURE • MARIUS TUPAN • CORNEL UDREA • GEO VASILE • TUDOR VASILIU • GEORGETA VIŞAN • N. VIZITEU • ERWIN WERNER (R.D.G.) • HARALAMB ZINCĂ •

COLECTIVUL DE REDACŢIE:

NICULAE STOIAN, Redactor şef.

MANOLE AUNEANU, Redactor şef adj., GH. D. CONSTANTINESCU, ILEANA GÂRBACI, NICOLAE GÂRLEA, LUCIA ILLES, ROMEO ION, A. POCH, ION TIPSIE, IOSEF TOTH, RODICA TOTT, MARIUS TUPAN

TIPARUL EXECUTAT LA COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"